

ARCHIV

Vydává
KAREL DOSTÁL LUTINOV.
v Prostějově 1. dne každého měsíce.

OBSAH č. 1.: Chorál katolických básníků od K. D. L. - Paul Zander, Svěcení dne sedmého, píše F. Odvalil. - Fr. Dohnal, Pohledy města Ia. - Symbolum athanasianum př. K. D. L. - Filophia perennis od Dr. Dom. Bernského. - Americký titanism v poesii Walta Whitmana od K. Dostála Lutinova. - Ó Poesie od K. Dostála Lutinova. - Zeměpisný zlomek z IX. stol. v zemích Slovanů od Dr. Fr. Příkryla. - Vítěz od Gab. Ronaje. - Zrna od K. D. L. - Okna: Literární družina katolických spisovatelů, Proč klesá vážnost českého spisovatele?, Básnické spisy Otakara Březiny, Architekt Josef Plečnik, Týden světem, Židovství v české literatuře, Topičův Sborník, Ministerstvo sportu, »Korán« v českém překladu, Nový Dante?, Sbírejte stavby!, Pobelovu cenu, X Dvořák: Modlitby básníkovy, Potěšitelným zjevem, Výstava starých mistrů, a t. d. - Přílohy: Köhlerova lithografie sv. Cyrila a Methoda, 16 str. překladu P. V. Bělohávkova O. Cr. »První květ Karmélu« od Calderóna de la Barca.

ROČNÍK II. 1. PROSINCE 1913. ČÍSLO 1.

POZVÁNÍ K PŘEDPLACENÍ.

ARCHA vychází 1. dne každého měsíce. Předplácí se na rok 6 K, na půl roku 3 K, jednotlivá čísla 60 hal.

STUDENTI při hromadném obdržání (aspoň 10 ex.) předplácejí na rok 4 K. Adresa: Revue Archa, Prostějov. — Platí se složenkami Nového Života (číslo konta 17.942).

Předplatné a insertné splatno a žalovatelné v Prostějově.

Platíce šekem »Nový Život«, račte laskavě ku Svému jménu poznačit, zač platíte: **AI** (Archa ročník II.)

CM (obraz sv. Cyrila a Methoda,)

O (Osudy.)

RŠ (Ryme a špryme.) Atd.

Připíše též číslo, které je na obalu!

Slovo k váženým čtenářům!
»Archa« nastupuje II. ročník. Jest to vlastně 14. ročník »Nového Života«. Úkolem »Archy« jest pozvedati úroveň naší literatury a umění, předváděti, hájiti a uplatňovat kulturu v pravdě katolickou. Kolem »Archy« sdružili se nej přednější literáti, nově ustavená »Literární družina« katolických spisovatelů jmenovala »Archu« svým orgánem. Doufáme, že *usdělána* veřejnost (a jen na tu se »Archa« obrací) uzná důležitost našich snah a bude je všemožně podporovat a šířiti.

Subskripcce. *Náhernou osobou* katolických sálů, příbytků, úřadoven, kaplí a t. d., — vydá před svátky vánočními revue »Archa« v Prostějově. Bude to překrásný barevný obraz sv. Cyrila a Methoděje od místra J. Köhlera, provedený v litografii jako *original* ve velikosti asi 1 metru. Obraz bude stát pro subskribenty, kteří zašlou obnos do 15. prosince 1913, *pouze 5 K.* Po subskripci bude cena 10 K. V době, kdy se vede urputný boj proti dědictví Cyrillo-Methodějskému, bude tento obraz zvláště výmluvným hlasatelem kultury slovanské a křesťanské. Přihlášky adresují se: Revue »Archa«, Prostějov. Neproměškejte lhůty! Malý vzorek přiložen k »Arše«.

— Kdo nezašle předplatné dojí. ledna, tomu dalších čísel nepošleme.

Listárna redakce: Některé příspěvky bylo nutno odložit do čísla příštího. Prosíme za promlnutí. Přijímám číslem počne uveřejňovat články o *české reformaci* jako přípravu na r. 1916 a článek o spisu Dra Th. Kohna a Dra Botka: Temporalien-Übergabe.

PUBEIKACE.

J. OTTO, Praha.

Spisy Adolfa Heyduka. Svazek 66. Rozmanité zvěsti a drobné děje. K 1'80. — J. Arbes. Sebrané spisy sv. 36. E duševní dílny básníků. II. K 3'—. — Sebrané spisy Al. Jiráska. Sv. XXXIX. Rozmanitá prosa. Díl III. Obrázky a studie. K 4'20.

STUDIE A TEXTY

k náboženským dějinám českým. Redaktor Dr. Jan Sedlák, profesor bohosloví v Brně. Nákl. Matice Cyrillo-Methodějské v Olomouci. Ročné 10 K.

Verlag MANZ, Regensburg.

Th. Wilhelm: Das Eheleben. Ein Ratgeber für Erwachsene. II. Aufl. Str. 356. Váz. K 3'—. (Doporučuje se katol. snoubencům a manželům.)

Cyr. Met. knihkup. G. FRANCL, Praha.

Dr. Aug. Wilbelt: Knížka útěchy o smrti. Též kniha radosti. Přel. Dr. Ferd. Cernovský O. S. Aug. K 2'—.

EMIL ŠOLC, Karlin.

Kouzlo náboženské víry. Apologické úvahy. Zpracoval Verax. K 2'—.

J. R. VILÍMEK, Praha.

B. Kellermann: Tunel. Čtyři svazky à 1 K. — Fráňa Šrámek: Křížovatky. 2 K. — Pierre de Coulevalin: Srdce osamělé. (Vilímek. knih. sv. 7.)

LIDOVÉ DRUŽSTVO tiskař., Praha.

Dr. F. Mareš: Věda a náboženství. (Ke kritice monismu). 70 h.

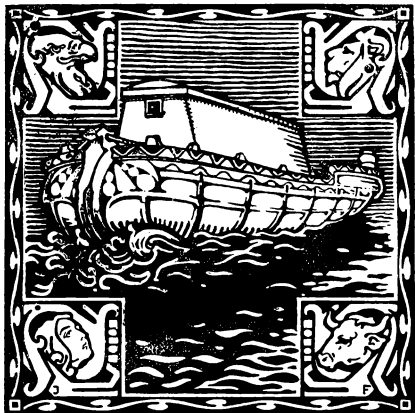
BENEDIKTIN. TISKÁRNA, Brno.

J. Pavlovický: Páteční dítě. Díl I. Illustr. J. St. Stroff. K 1'—.

JAN LAICHTER, Král. Vinohrady.

T. G. Masaryk: Rusko a Evropa. Studie o duchovních proudch v Rusku. Sociologické skizzy k ruské filosofii dějin a náboženství. Seš. 1. a 2. à 48 h. — Svatý František z Assisi. Napsal docent Vlastimil Kybal. K 5'—.

Vizte přílohu, Köhlerovu litografii sv. Cyrila a Methoda.

ARCHY

REVUE
PRO KATOLICKOU KULTURU.

ROČNÍK II.

VYDÁVÁ KAREL DOSTÁL LUTINOV.

V PROSTĚJOVĚ 1913—1914.

VŠECHNA PRÁVA VYHRAZENA.

OBSAH II. ROČNÍKU.

- Bělohávek V. O. Cr.:** Obrod písně duchovní 113, Mše vítězná 114, Svato-horská 172.
- Dr. Dom. Bernský:** Philosophia perennis 18, 81.
- Brož Jan Štěpán:** Za sto let 120.
- Calderon de la Barca:** První květ Karmélé. Auto. Přel. P. V. Bělohávek O. Cr. Zvláštní příloha č. 1.—8. — Stran 76
- Claudel Pavel (Přel. Fr. Odvalil):** Svěcení dne sedmého 5, 56, 74.
- Dohnal Frant.:** Zvony města Is 15, Bez nadpisu 60, Lidská maskeráda 83, Jak ta labuť bílá 177.
- Dostál Karel Lutínov:** Chorál katolických básníků 3, Symbolum Athanasianum. Překlad 16, Americký titanism v poesii Walta Whitmana 21, Ó Poesie 24 (autogram), Zrna 34, Parsifal 45, Ver sacrum 48, Významný listek z českých dějin 53, Srdce 55, Mladým 70, Danteum v Praze 71, Pokrok a národ český 109, Osud 148, Mara, překlad z C. Busse 154, Na rozhraní dějin 169, Mimo soutěž 184, Z nových »Šlehu« 197, Zlomené naděje 198, Inter arma silent Musae 199, Evropa v lázni 208, Fueraimus Pergama 210, Obět písní 212, Pius X. — Benedikt XV. 222, Breve Benedikta XV. o míru 223, Prorocství sv. Františka Seraf. 225, Minul čas 227, Modlitba v čas války 228, Žalm 229, Válečná mozaika 234, Z válečné poesie 243, Wo ist mein Heim? 250, Dies irae 254.
- Fährnich:** Král Židovský 150.
- Granatýr Jan:** Znělka 181.
- Grebáč Ign. Orlov:** Piesne a dumky 252.
- Hais František:** Monolog kříže 49.
- Horák Václav, prof.:** Píseň o Hildebrandovi a dvě kouzelná zařikání staroněmecká 91, Slunce odhalilo pravdu, čili Fotografie Rukopisu Zelenohorského 118.
- Jarý B.:** V podzimu žítí 112.
- Jašek Al.:** Překlad: Chvály Mariiny 206.
- Javorník Miloslav:** Na pomezí 143.
- Kempenský Tomáš Hemerken:** O dobrých slov slyšení a mluvení. Přel. K. D. L. 69.
- Knöpfler Alois:** Hus a Husité. Přel. Al Jašek. 76.
- Dr. Kratochvíl Josef:** Problém nesmrtnosti 122.
- Lepař Zb.:** Znělka 183.
- Dr. Müller Josef:** Chování k vyššímu světu 141.
- N. N. Nešvera a bohoslovci** 144.
- Dr. Opletal Jos. A.:** Filosofie lékaře v devíti kapitolách 173, 202, 230.
- Pokorný Fr. J.:** Zápasníci ducha 184, Taedium vitae 209.
- Dr. Fr. Píkrýl:** Zeměpisný zlomek z IX. stol. o zemích Slovanů. 25.
- Ronaj Gabriel:** Vítěz 29, 125, 155, 187.
- Dr. Jaroslav Řehulka:** Nové směry v malířství. 85.

- Sorge R. J.:** Kristus 176.
Stodor Adam: Buď čest a sláva tobě. Přel. Em. Masák 116.
Střížovský Fr.: Znělka 180, 182, 183, Vycházejícímu slunci 226.
Světlík Fr.: O katolickém aktivismu 178.
Svoboda Jar. Jos.: Znělka o Vrchlickém 180.
Týnecký Ikar: Znělka 182.
Verdagner Jacinto: Z »Eucharistie«. Přel. S. Bouška 50.
Weber F. W.: Dvě hvězdy. Přel. Jos. Šorm. 147, Moji zemědělci 148.
Žela P.: Znělka 181.

OKNA.

Literární družina katol. spisovatelů 35, Proč klesá vážnost českého spisovatele 35, Básnické spisy Otak. Březiny 36, Archit. Jos. Plečnik 37, Týden světem 38, Židovství v české literatuře 38, Topičův sborník 38, Ministerstvo sportu 38, Korán, Nový Dante?, Sbírejme stavby, Nobelovu cenu 39, X. Dvořák: Modlitby básníkův 40, Výstavy starých mistrů v Praze, Přípravy k Husovým oslavám 41, Srbsko-bulharský spor, Pomník Juliu Zeyerovi 42, Vypsání ceny, Adam Chlumecký, Pašije Církve 62, Claudelovo Zvěstování, Al. Svojsíkovo Japonsko, O amerických Česích, Dr. Mil. Hýsek 63, Köhlerova lithografie sv. Cyrila a Metoděje, Jos. Váchal, Ad. Racek: U základů 64, Dr. Vlast. Kysal o sv. Františku, Hermann Bahr konvertitou, Rabinůra Náh Thákúr, Mons. Lehner 65, Akademie pedagogická 66, Massenetův Kejkřil Matky Boží 67. Atd. Kromě vydavatele spolupracovali Dr. Ot. Tauber, Fr. Šorm, Dr. J. Kratochvíl, Václ. Lankaš, Fr. Snopek, Fr. Odvalil, J. Válek, Trojanus.

ILLUSTRACE.

- Aleš Mikuláš:** Otcové naši 169.
Jar. Fillp: Vignetta 4.
Jano Köhler: Blahopřání 1, vignetta 14, 90, 109, 124, inicialka 141 Zábój 149, 162, 191, 207, 223, a j.
Fra Pantaleon Major: Kartony andělu pro fresky v Prostějově 185--186.
Ant. Thein-Runiè: Linka 141, 168.

CHORÁL KATOLICKÝCH BÁSNÍKŮ.

Pěvec: Synové církve zpívající!
vy zvony dómu, zvonky chat,
nech zazní zpěv náš hřimající,
ve světú hymnu splývající
nuž lýra k lýře, k bratu brat!

Sbor: Meč oďpočiň a, v levé dlani lýru,
zapějme píseň vítězství a míru,
nám bratrem skrřivan s písni jřmavou,
nám sestrou moře s bouři hřimavou,
a dávných věků duchové
nám podávají ruce své.

Pěvec: Isaiáši! (Sbor): Vládňě shlědňi k nám!
Jeremiáši: Buďuj s námi chrám!
Miláčku Páně: Orlem slětňi k nám!
Otče náš, Dante: Veď nás k výšinám!
Cherubi v ráji: Souzvuk dejte hrám!
Kriste, náš Králi: Vládňi zpěvům sám!

Sbor: Sláva je tráva,
čest světa je dým —
jen ten k světlu vstává,
kďo, Pane, je Tvým.
Tvou naše píseň,
Tvým kaďďý náš rým.

Pěvec: Přijď, Duše svatý,
zdroji tuch a krás,
k nebeským oknům
zářným zdvíhej nás,
neznámých světů otevř hráz
a dej nám pítí pravého žití jas!
A vítězně nech táhne v duše
našich písní hlas!

Sbor, varhany a Sláva je tráva,
orchestr: čest světa je dým,
jen ten k světlu vstává,
kdo, Pane, je tvým.
Tobě se vzdává
každý náš rým.
Alleluja! Bohu sláva!
Alleluja! Elohim!

K. D. I.

PAUL CLAUDEL: SVĚCENÍ DNE SEDMÉHO. PŘEŠE F. ODVALIL.

MNOHOTVÁRNÉM DÍLE P. CLAUDELA NEPOSLEDNÍ MÍSTO ZAUJÍMÁ MYSTICKO-FILOSOFICKÁ SKLAÐBA VE FORMĚ DRAMATICKÉ *Le Repos du Septième Jour* — Svěcení dne sedmého. Povstala v Šanghaji a Fučeu v Číně r. 1895 a 1896 a vtištěna v cyklu *l'Arbre* r. 1901 v Paříži. Rozsahem neveliká (124 str.), ale hustá a těžká.

Osypána jsou pupaty nádherně rozkvétajícího stylu autorova, vyhraňuje zároveň v grandiosních formách pravdy nadsmyslných a neúprosných tajemství, před nimiž ohromena duše stojí. Tím neliší se ovšem od ostatních autorových knih. Ale ona jest takřka jich kompendiem, podávajíc nejzákladnější a nejpovšednější jejich formaci. Metafysické a ethické pravdy, jež ovládají jiná díla Claudelova z neodhaleného svého zázsvětí, jsou pojednávány *ex offio* a přímo ve skladebě léto, jež utkána je s úmyslem, jim popařití tvář v tvář a vyslovit je slavně, takřka systematicky.

Dramatická forma této velebásně v próse není ovšem vypočtena pro dnešní názory a požadavky jeviště. Mytický zevnější děj, již povahou svou více epický, pokračuje sice třemi kroky ve třech dějstvích, ale v rámci jednotlivých dějství dialog je většinou *thematický*; nerozvíjí děje, nýbrž formuluje myšlenky a otvírá transcendentní perspektivy, jichž člověk není tvůrcem, které jsou již dány. Není však mrtvý, ani doktrinalní, naopak odraz a dojem léchlo pravd v duši až do dna zjištěné je podán silně dramaticky; nezapřel se tu Claudel dramatik, jehož ostatní díla mají tak živelně bouřlivý tok, nezapřel se tu ani lyrik vznícený, neboť jednotlivé, většinou dost dlouhé samomluvy jsou samy o sobě hoto-
vými ódami.

Obšírný obsah, podaný pokud možno slovy textu a proložený doslovně přeloženými odstavci, jest následující:

I.

Kdysi v dávnověku předstupují dvořané před posvátnou tvář císaře Říše Střeďu, před nositele žezla z nefritu, před otce Rodiny sta rodin, by podali mu zprávu o stavu říše. Blahoplný déšť sestupuje s nebe a ruka voď sahá přes tvář země... Vše je v klidu v království Tichého Jitra, že, říci možno, slyšet zvony

chrámů na horách. Však proč opustil císař hlavní město a přebývá zde v samotě u hrobu Starého Císaře, proč chrám zde postavil a obět přinášívá? Tak tázati se chtějí dvořané, ale vysídnutí císařem sami líčí pak pohromu, jež stihla zemi:

Ni vína ani obět rýže a bobu neukojují mrtvých, ani roucha věnovaná, ni papírové taěly jich neklamou, ni plamen nezastraší, ni gongů a bubnů hluk jich nezahání.

Však bloudí v noci po polích a v mlhách po řekách a jako krysy v domech hemží se.

Jak mohou zjevovat se ti, jež zloděj ďábel zbavil těl?

Však děťátka nám mrou neb schvácena jsou křečci.

Nemohou muži pracovat, se srdcem sevřeným a s copem otočeným kolem hlav se ohlížejí kolem kol,

a v noci hluboké, studeným děsem dotčeni,

se probouzejí, vyskočí, jak člověk jemuž ovinul se kolem stehna had.

Chladní vtírají se mezi nás, mlčky se tlačí k jídlu vyslyšajíce naši řeč, a když se zhasne, na nás sahají.

Ó Vellčensivo, najdi odpomoc! Synu nebes, zavři země bránu! Zabraň mrtvým nás sužovat!

Však císař králem živých jest — u mrtvých nemá moci. Je k nevyhovědění jeho říš, těch deset tisíc měst v ní rozestavených, jak kaďidlové pánve v zahradě chrámové — ale ta druhá říš jí objímá kolem kol a neví, kdo nebyl by jí poplaten. Sám císař jednou tam se musí ubírat a padnout před Jaló a poklonit se. Císař zná dobře pohromu, jež stihla lid, a vidí v ní porušené pravidlo nebes, neboť tato země náleží živým. A míchají-li se mrtví mezi nás, pak také od nás přehmat nějaký se stal. A právě proto císař vyhledal hrob starého Hoang-Ti — bosýma nohama a avléknuv insignia císařská, se poklonil a obětoval, a jako dítě před otcem, spí na zemi zde u něho, očekáváje znamení. V tu jámu, kterou kázal vykopat, se chýlí k němu volaje — Slyšíš, císaři?

Neslyší; věky zahalily jej a ústa zamkla neodvolatelná smrt.

Tu vystupuje nekromant, příšlý z pouští hor, kde démoni vládnou, muž, který trojím výdechem svých nozder troje vypudil ze sebe zlo: vášeň, chtivost a nevědomost; jenž, jako gong do středu udeřený, rozehřívá vesmír a otrásá bohy hořejšími a dolejšími a prohlašuje: Tak s mrtvými se nehovoří, císaři! Císař oškliví si zprvu infamní a zakázané umění — jež ve slín staví jeho moc i moc Nejvyššího Spravovatele, ale konečně nezbyvá jiného, i odhodlává se s mrtvými, jakožto s barbarskými vetfelci, mluvit takovým ilumočnickem. Magický čtverec, kaďidlo, červené svíčky zastrčené do země, úder v bronzový disk, neartikulované zvuky, vzývání a lákání, krev černé slepice . . a konečně v kouři a plamenech vynořuje se ze země v plné zbroji Hoang-Ti. Císař dořáží na něj svými otázkami, ale Hoang-Ti odpovídá podrážděně a vyhýbavě.

Kdo jí, i země. — — —

Mluví bych, ty málo radosti však sklidiš z mojíh slov.

Co je tělo, než-li země, neboť vložíš-li tělo do země,
rozplyne v ní se a obrátí se rozsypou — —

A čím je zaujata duše člověka, než tělem, celá k němu tihnouc?

Když tedy tělo v zem se ubírá,

ta láska

ji neopouští již, a jako tělo dolů tihne, tak i duše;

však, subtilní, proniká dál, pokud jen může

a jako holý červ přebývá v hutné hmotě..

CÍSAŘ: Což nezůstává duše na místě, jež našla?

HOANG TI: Na jakém místě, těla pro ně nemajíc?

Však, subtilní, za myšlenkou jen jde, jak možno.

A vidíš sám, že nepokojnější není nic

než ubohého duch a lakomce;

ti v trápení svém spáti nemohou

a bloudí dál. Kdo ubožší je, nežli my?

A lakotnější? Vidiš sám, že přirozeno jest,

by člověk strhoval vše k sobě.

Toť gesto toho, který umírá — — —

Kdo lakotnější býti má než my, již nemáme co dáti a co vzít!

A jako lakomec chce mít u sebe svůj majetek,

tak také my, sepnuli se zemí, ji držíme,

a poněvaž vy využíváte ji

na pokrm svůj a nápoj, tedy rušení

jsme v klidu svém a ve svém přilnutí —

CÍSAŘ: Starý ligte, ty nepravíš mi všeho!

Bez dopuštění nebe modrého a otevřeného

vy nesměli byste nám škodit... Kdo o záchraně nás poučí?

HOANG TI: Jen ten kdo k mrtvým sestoupiv

se odlud vrátil.

Odpíraje všeliké další poučení, Hoang Ti zmizí.

Na nové nářky a úzkostlivou bezradnost dvořanů odhodlává
se konečně císař, bez čtverců magických, bez krve černé slípky,
bez vší té roušky nehodně sám zeptat se na stížnosti pekla.

Tam najdu přičinu i odpomoc. Zdá není člověk chodící strom?

Jak hlavu zdvíhá, k nebi vzplíná ramena,

tak zapouští i v zemi kořeny.

Ty odhalím; skloním se a prstem nohou dotknu.

Já myslíval, že stačí pástí lid ve spravedlnosti a síle, moudrosti,

že nebesa a peklo se vymykají poznání člověka.

Však jako neobejde se rolník zdatný beze znalosti

větrů a dob, účinků luny, rozdílů půdy, její síly a tepla,

jejich svahů a kvalit solí a vod,

jako pastýř stád byliny rozemne a ochutná a obádává,

tak pastýř lidí, který trůní mezi nebem a zemí a

zaujímal rovinu a střed, má vlásti modlitbou a věděním.

Tož otevři se, země, průchod dej!...

Mi podejte mé žezlo císařské, hůl uříznutou v svatém kraji

západu. O ni se opíraje vkročil otec plemene do země této...

nyň na delší ji beru pouť!

Otevři se země, jak lúno nebi otvíráš, když sestupuje

v tebe deštěm a bouří...

Já, nebes syn, jsem trůnil nad tebou a jako ty jsem oděn v žlutý šat.
Teď jako člověk, jehož dům je podemlet, jenž sestupuje
prohlédnout základy, já dnes tě poznám v hloubi tvé,
tebe se dotknu ve tvých základech.
Vždyť v tobě kořen života; z tebe oheň tryská a vody veškeré;
a žijí zvířata, tě ústy hledajíce a člověk, do hrsti tě bera.
Já poručím ti skrze nebesa . . . se otevři a průchod dej!

Země se otvírá a císař klekaje děkuje nebi a vrhá se v hlubinu, a zem se nad ním zavírá.

II.

Suggestivní monolog líčí hrůzu podsvětí, té husté hmatatelné tmy ztracení, kde není pravice ni levice, ni místa ani času. Bera hlínu a přikládá je k uším, císař zaslechne slova prchavá, bez zvuku, bez smyslu, jak slova ducha, který sní. Poznává, že není prázdné to místo, ale plné duchů. Slyší vzlykot plačící matky, jež hned se k němu hlásí slovy něžnými, sama bezútešná, po životě toužící, ždající uniknout z vězení, kde není světla ani vidění, ni východu, ni času, ni konce pro ni, již věčná nevědomost souzena. Však císař vzchopí se za chvíli z citové bezmoci a uvědomí si a vyznává,

že v širých nebesích i na zemi a v hloubi pekla nejnuitnější
s Věčností Spravedlnost existuje, úplná a bezvadná,
prvopočáteční, lidentická s bytím,
ta jediná se uplatňuje ve všech věcích a nikdo neunikne její míře.
I tobě, matko, místo to bez příčiny nebylo souzeno.

Však matka obhajuje svoji nevinu. Byla rozumná a skromná a tichá — ale co zná činit žena, již nohy podraženy? Život krátký a málo šťastný. A nyní, hle, slepá na místě slepém, souzena, zavržena a s ní ten dav, jež kolem slyšet lkát, mnoho dětí a žen, které otvírajíce oči slunci, nepoznaly světla jiného, a nyní bez očí, bez rukou, cestou bez návratu, oklikou pustou, prázdnou, dnem noci bez noci, včerejška a bez zítřka, se stálým ach a kde? v úděsu a ve strachu, zapleteni v bloudění, hledají východu. Císaři v jeho záležitosti neumí poradit. Zná jen neodbytné mrtvých mezi živé vníkaní, neb lidský hlas, jak smích, jež slyšet v sousedství, překáží jejich odpočinku a usídlení srdce v trápení.

Netrpělivý císař začíná se ohlížeti po někom, kdo uvedl by jej k vladaři mrtvých.

MATKA: Je zde kdos takový, ó synu — neb šelmy noci se potulují
mezi námi.

CÍSAŘ: O jakých šelmách mluvíš?

MATKA: Ty, jimž vy klaníte se na zemi v svých chrámech — hroznějši než-li tygři, chmurnější než-li hmyz, víc treskám podobní než ryby samy. Představují se vrškející a tančící v šilených konvulsích

a Budha usmívá se prostřed nich.
Jich srdce prázdno jest jak hrob v němž zemřela smrt,
a jako dech jde před nimi uvadnutí a mráz — —
Ach, ach, on je zde!

**Kdo? Něco černějšího nežli černí, temnějšího než vlastní slepota.
Leď stoupá v údý císaři, děs na něj sahá. —**

Démone, to tys! Víím, proč se směješ! Neboť jakési
neznámé hnutí zločinné se ve mně vzbouzí —
já nevím jaké pocit novoty... něco mrzkého
je vydupáno v nitra mého hloubi... duch blasfemie!

Však zas se vzchopí. Naď živými démon nemá moci. Dopu-
štěním nebes stoupil sem a dotazuje se. A zvidá věci kruté,
sdělené tónem dráždivým a napolo.

Jsem Hrobník-Duch. Jsem vstupem umřlých.
Já pouta připravím a uváděje sem já vykazují místo.
A jako mistr, jenž dokončuje dílo počaté
já vyvrcholím Tvrdou Vědomostí.
Chceš o tom lekci ode mne? — —
Duch zla je zrozen již v člověku zrozeném.
On napřed vzdá se sladké novosti
činil zlé a podlehne. Toť první stupeň jest.
Pak začne zvyk; usazen v rozumu a ve vůli,
on hřeší, věda co činí Ten stupeň slove náklonnost.
A třetí stupeň toho kdo dostoupí, je zralý již,
již ničeho mu netřeba se učit ode mne.
Ten zasluhuje hlubšího obydlí.
Zlo nepůsobí jemu rozkoše ni užitku.
Však zlo on z lásky koná, volí s poznáním, své srdce poje k našemu.

CÍŠAŘ: Co je to zlo?

**DÉMON: Představ si, že ti někdo světil zlato. Však to je málo.
Žes chudšasů dal dcerku jedinou a on ji uvrh v lupanar. Však to je málo.
Že tajemně ti někdo světil vlastní bytí své. Toť při nejmenším nutno
pochopit.**

Věť že Pán Nebes stvořil tě, ti sděliv obraz svůj.

CÍŠAŘ: Kdo je Pán Nebes.

DÉMON: Jest!

Jak každý počet měřen jedničkou, jak princip ve své síle obsažen.
On jest, a bytost v něm je s existencí totéž.
Pak pochopíš již, co je zlo a princip naší rozkoše.

CÍŠAŘ: Zlo, toť co není.

**DÉMON: Tvor světeného bytí zmocnil se.
a sebe sám učinil útelem - toť první loupež, první zprznění.
Já jsem se toho odvážil! Já v patění na Boha spáchal hnusný čin...
Námí byl první člověk v hříchů zaučen.
Zemřel a z jeho smřli rodí se tisíce a myriady.
A símě zla je ve vás jako k jídlu chuť, radost a moudrost vaše nám
je společná,**

a vaše obydlí je zrovna nad naším.

CÍŠAŘ: Není odpomoci, není nápravy?

**DÉMON: Jaká rovnost tobě s Bohem? Zda otrok napraví loupež, již volný
spáchal muž?**

Ba, cosi z Boha bylo zloupeno, kdo vrátí Boha jemu samému?

A jeden jedlný jak napraví chybu všech? — —

Věz, že zde není nevinných. — —

Co hledají ty duše nevědomé,
to není východ, nýbrž přístup k ještě černějšímu zlu.

Vyšedši z těla, každá zvolila to místo

a uvrhši se tam, lne k němu jako dítě k prsu matere. — — —

CÍSAŘ: Však úděl živých není tentýž, jako váš. . .

Není-liž to zde, kde každé zlo je milováno?

Však aspoň jedno zlo jest, jehož se každý živý hrozí: utrpení.

Je dáno trpět člověku, nikoli nadarmo.

Tím schopným stává se poznat a napravit. Nuž odpověz!

Já vím, že utrpení existuje zde.

DÉMON: Jest místem trestu místo toto. — — —

Hle obvod druhý již, kde Oheň dává poznat sílu svou.

CÍSAŘ: O jakém ohni mluvíš?

DÉMON: Oheň bez ohně a bez kouře. To neplápolá perutí plamene! — — —

A žhavost jeho krutější, než tavné peclí dech, než slunce

srpnového vystouplého ve oblohy střed, když bleskem

zapaluje moře a zem s ním mísí v oslepující splýnutí.

Usmrcuje a rdousí! Pot jeho není z vody a ty celý bys v dechu jeho
rozplynul jak vosk.

Toť oheň trestu, a chceš-li, vysvětlím ti jeho povahu.

Jeť každý oheň činnosti: rozlučuje a assimiluje, převáděje vzduch v zemi
a popel.

Proto jej srovnávají s vědou a spravedlností, čistou, exaktní, nepochybnou.

Vše ničí, co ho živí, a ničením vytváří světlo, teplo.

Co nemůže ho živit, jako železo, to činí tažným, měkkým.

A co nemůže obměkčit, to zkamení.

Chápeš-li dobře, co jsem řek?

Jak miloval Bůh zprvu tvory své, tak miluje je do konce.

On neodní má být, jež jím dal a záměrů svých neželí.

Co miluje v nich, toť On sám, v poznání tvora On se poznává.

Tož nad tvora (jenž jeho jest svým původem) — —

on schyluje se, zanécuje jej

jak plamen přes les suchý letící

já z lesa vzal si podobenství:

Neb moci tváře své ze země slunce vykouzluje strom;

a strom jak větve zdvihá k nebesům, tak do země zapouští kořeny.

A čím víc vystoupí, čím víc ramena rozepne zvětvená,

hle, slunce v létě svém a ve svém polední

tím víc jej nutí, otvírajíc list mu jako dlaň, by vydal květ a plod.

A čím víc oheň nebes vymáhá,

tím dál, tím ostřej, hlouběj kořeny

musejí hledat, vnikat, tlačit, hloubat, rýt a sestoupit, tím úporněji ssátí
tuk a víno země.

V čas kácení pak přijde drvoštěp a podečne. A jak je jednou odhat půdě své,
tu oheň schválí jej a nenechá než popel.

Chápeš i to?

Toť požadavek Boha k stvoření.

Když učinil je, tož jen pro sebe, dle určení i provedení.

A v knihách psáno: Tentýž oheň hoří ve trojím obydlí

Tentýž, jenž ve vás udržuje žití,

jest v nebi svatozáří blažených a splýnutím,

a v pekle trápením a pálením.

Já Bohu řekl ve tvář: Nikoli! V den roztržky jsem na se sám své srdce obrátil a jeho zneuznal.

A proto trest je věčný, jak i provina.

Zhřešivše mimo čas, my nezhešili pouze náhodou.

Čin trvá.

A požadavek Boha zůstává vždy týž...

Toť onen hlad a žízeň ona, prázdnota, již nic nezkojí — — —

CÍŠAR: Ty neřekl jsi dost. Osvětliť lip ten zdejší trapný trest.

DÉMON: Bůh stvořil vás, tak jako nás, a prohřešivše jako my, požadavku podléháte tomutěž.

Ve vás z ducha a těla jeho obraz živý vytvořen.

Od Boha odtrženým, necháno vám milostné to spojení.

A země pod ruce vám prostřena a hmota veškerá, z níž vzati jste. A rodí v práci jako žena v bolestí.

Však nemajíce cílem již, než sebe samé, jako oslířelý syn vy pro sebe jste žlti začali, na své se dali záměry — — —

A jako není věcí na zemi, z níž nebrali byste si pokrmu,

tak jako jádro všude hledáte rozseté prvky svojí radostí, žijíce z oklamávání sebe.

Tak blažíte se sebou samými a to jest ona chyba nad chybu,

jež trestána je v tomto druhém okršku.

Neb totěž trvá volání, však nemáte již, čím je oklamat,

a plamen, jež již nemáte čím živit, schválí vás.

Bylo třeba převést skoro celé toto místo, tak obtěžkané velkými myšlenkami. Podobně jde rozhovor dál. I tělo trpí s duší, neb člověk zhřešiv celý, celý trestán jest. Prozatím tělesný trest je jako šatem. Ostatně jednou najde duše i tělo své. Nenávist Boha, trest morální, jímž trestá se člověk sám, a druhý, materiální, jenž není z vůle naší, jest povšechnou trestu povahou. Zlo samo svým pácháním se trestá. Okruh první, nazvaný **VRENÍM**, je zavvržených dav, zmítaný egoismem a ďravostí. Však není jediný. Jak není tentěž každý hřích, tak ani trest. Dantovským způsobem podány některé ukázký trestu.

Lakomci dusí se hrđlo záškrtem sevřené a nehty ve dlaň zafaté a zuby jedni v druhé, a sviřejí se, nemohouce ze sebe dostat zlatých vajec.

Smilníci, navěšení na sebe, pomisené jak mokvajcí mrtvolý,

jak lůj jenž rozplývá se a lepí; ve hroznech, jako červi a ropuchy se pfevalují nocí houstnoucí, trhání krutým spasmatem.

Vyschlí závistivci prolévají slzy octové.

Lenoši spí pod útlakem múry a nemohou se probudít.

A pyšný, ztuhlý, v zemi vražený jak osamělý kůl a slepá věčná samota je jeho údělem; kolena vyvrácená, klouby zuzlené, neb rozpfáhnutý v křiž, on nese tíži ramen svých

a mlčky usiluje na odumřelém vaz u hlavu pozdvihnout — — —

Však nač ty marné obrazy, když Oheň stlačí všecko vysvětliť?

Neb jako u vás bolest v zápětí neonylně označuje jemného nervu zranění, tak zavvržený mučen je ohněm nehasnoucím.

V té hrůze císař na zemi vzpomíná, v myslí mu tane podvečer, kdy slunko nad městem se sklání za hroby a loďník pere večerní

svou rýž; ve městech svítilny a hvězdy na nebi a jejich paprsek tak jasný, přímý, že ryby vyskakují po něm lapající.

Ó lidé slyšte! Kéž byste byli muškami neb krysy, jež v smrti zajdou jako voda ve vodě!

Však nám po smrti dlužno žít!

Jak z pytle děrami se sype rýž, sem plyne řeka nevyčerpatelného národa mrtvých.

A nevyvázne jediný! Kde loď, kde peruf k úniku, kde k vyprostění zbroj? Kdo čist jest?

Nešťítel je v nás. – Jak oči v temné komoře se obracejí v světlý bod, tak srdce naše ke zlu.

Tož ustaň veselost a zdoba svatební a radost otce patřícího s ústy otevřenými na prvorozence.

Je lépe nenarodit se a ihned tam, kde tělo v dví se rozplývá, vymýtliť kofen žítí!

DÉMON: Viš tedy dost? – -- Však třeba zvédět ostatní.

Ty duše hrubé hřešily v nevědomosti, a proto světla není zde.

Jak pes na slaninu se vrhl na léčku a hák jim projel žaludkem.

Však také duch dán člověku – --

Vzpomeň, že řek jsem: Člověk, učiniv sám sebe účelem, se ukojiti nemůže, však úzkostněji uchopí se zájmů svých. . .

Toť pouhý účelní instinktu; však intelligence je v člověku, by chápaie, co činí, schválil to a souhlasil . . .

Nuž, K ČÍLÍ KONEČNÉMU, NEKONEČNÁ, ZAPRÁHLA NEKONEČNÉ PŘÍČINY!

A jako hmotou člověk člověkem, tak právě k ní se upoutal.

Ti kdož jsou zde tof rozjímači hmoty.

Zde **PROTI-VĚDA** začíná, zde Černý vzhází Jas! (Císař je chce vidět.)

– V drsné místo jejich ty vniknout nemůžeš.

Jak ježatka v krunýři svém, jak korály v svém kameni,

tak oni v skály primordiální bydlí husté hmotnosti.

Jsou míchou pekla, jim pelto místo dává v kostech svých,

ve hloubce své, v své konstrukci.

Všech věcí, které existují váhou, počtem, mírou,

oni probádali zákony a vztahy, vlastností,

a popírajíce, že byli by cos jiného než hmota, na niž ulpěli, ti držitelé suchých věd tak srostli s kamenem.

Ta dírka, již si vyhloubali, již měrou jejich tělo jest, tof vše, co vědí.

A dvojí srdce jejich myšlenka jim v úděl dána:

milovali hmotu nuž teď věznění jsou v ní;

zbožňovali sebe, nuže, zavítí, se svinutými údý kolem těl,

jak lístky v pupenu neb robé v živolet, teď mají sebe, duši, tělo své.

I světla, které hledali, jim dopráno .

Blok, v němž ty duše zajaty a vězněny,

jak cihla porcelánu, již krajní výhně žár v jas uvádí a průsvitnost,

tak osvětlen je ohněm, proniknut světlem bezbožným.

Toť MÍSTO ZVRÁCENÉHO POZNÁNÍ, KDE ČÍL JE ZAMĚNĚN A PŘÍČINA.

A nyní dost! Nežádej víc, co chápat nejsi s to.

Císař domáhá se však dalšího poučení, zvlášť ve své záležitosti. Však démon rázem zakoktá, oněmí, úděsem z blízkosti samého **SATANA**. Marně se po něm císař ohlíží, jen hluk neviditelné

armády a výbuch smíchu z daleka. A císař prosí v úzkosti: »Slyš mne, o Pane, o němž mluvil netvor ten. Tys uvedl mne sem. Teď nezapomeň, vyveď mne, by ruka má zas zachytila paprsek poleďní. O hrůzo, slyšel jsi, co mluvil netvor ten? Je to pravda, že zde na věky je bytlo pro nás? Pak ovšem netřeba, bych k dětem svým se vracel. Pomni však, že sdělení jsem dechu tvého! Neodpusť, abych ti zlořečil. Zjev pravdu mi, bych vraceje se k dětem svým, jim nepřinášel pouze k trestu ještě rozsudek — —«.

Tu opouští jej strach, on cítí kolem jistotu a nevinnosti dotek, bázeň posvátnou. Je někdo zde. Vidoucí v této noci, stojící pevně v tomto zmltání, svatý v tom městě hřichu. Toť ANĎEL, ŘÍŠE OCHRÁNCE.

Stařec žilí bez času. Mocný, jehož vroucí poslušnost neochabuje.

Jednoduchý, jehož přirozenost nezná cizích prvků. Anděl rýže ... --

Jeť jeden národ, národ mudrců, jehožto moudrost jest mu k záhubě.

Zatím co rozumným se býli mněi, uvalil na se kletbu zvířete — — --

Já jemu ustanoven ochráncem ... Tys sestoupil sem rozvázat uzel ži-

vota a smrti, a poněvadž jsi hledal pravdu, stojí před tebou. Ptej se!

CÍSAŘ: Mne vladař pekla poučil o trojím druhu neuprosných muk.

Však přišed ku středu — jak raněn úděsem se odmícel.

ANĎEL: Dám otázky. Tvou znalost prozkoumám.

Jaký je trest, jež uvalují tam?

CÍSAŘ: Trojí, dle trého podmětu: NEVĚDOMOST, PROTI-ŮSILÍ a PROTI-VĚDA.

ANĎEL: Proč říkáš Proti? A co je trestu principem?

CÍSAŘ: Cíl, zaměněný s příčinou.

ANĎEL: Dobře jsi řekl. Co však prvopříčinou je člověka? Hmota?

CÍSAŘ: Ne; hmota pouze působí, že takovou je bytostí a nejinou.

ANĎEL: Intelligence?

CÍSAŘ: Nikoli. Tou pouze ví dvě věci: co je a co není.

ANĎEL: Co tedy býli příčinou prvotní nad příčiny, nežli Bytí

samo, a sdělení, jež dává z toho Jsoucna.

Já bez bázně ti zjevím mysterium hřichu.

Jak tvorstvo svaté oddává se Bohu, jakožto cíli,

Tak satan zná jej pouze jakožto příčinu.

CÍSAŘ: Jak to?

ANĎEL: Kdo měl by celý svět jak miskou rýže v rukách svých,

zda není bohat?

A kdo by poznal všeho příčiny, zda ještě lepšího on nemá úkoje?

Však kdo by poznal Příčin příčinu, Princip bez začátku,

jak nazvem teprv jeho bohatství?

Zrak satanův proniká hloubky energií Božích.

Zná světlo, moudrost, lásku, spravedlnost, mírnost, vznešenost,

jimiž byl stvořen prvotně a jimiž dosud stojí.

A jako neznaboh a šilenec a padouch užívá světa, jak by pro něj

stvořen byl,

tak satan, znaje Boha, jako příčinu jej sobě podřizuje jako cíli.

A to je znesvěcení nejvyšší

A jako oni blázni, uzmuví svět Bohu, jak dlužník uchopený za hrdlo

jsou přidržováni k nemožné náhradě,

tak on, jehož lup byl bezprostřední, se Bohu musí stavět tvář v tvář.

O anděli, tys úkazem byl světla slávy v první den, kdy jsi ji obdržel,

a dnes, kdy jsi ji zavrhl, neméně oslavuješ spravedlivý soud.

Oko tvých bratří nenasytí se pohledu na tvůj frest, ty, jenž jsi jenom tvor!
Toť respekt, jež má Bůh ku dílu svému, toť svoboda, jíž do rukou mu dal.

Tu císař prosí o radu. Teď zná všech pohrom příčinu, jen od-
pomoc by také zvěděl rád. A anděl poučuje jej:

Ten, jenž je všeho Původem, jenž příčinou je všeho, ten i všeho Cíl!
A člověk knězem jeho ustanoven byl na světě tomto, by mu jej utvářel
v dar obětní a zasvěcující,

a co v své ruce přijal, zas mu navrátil.

Tož po šest dní ať koná dílo své, ať žlív tělo své a ducha,

však v sedmý den, jak služebník, jenž připravil svůj dům a pána svého
do něj uvádí,

ať pozdvihne svých rukou k nebesům.

Vy nedbali jste toho zákona, a proto také Země, když zneužívali jste
svého světenství, vám vzítí chce, což její jest. . . . .

Šest dní ať národ pracuje, však sedmý den ať unyje své ruce a svou
tvář a obleče se v nový šat a v klidu slaví velké OČEKÁVÁNÍ.

CÍSAŘ: Jaké OČEKÁVÁNÍ?

ANĎEL: Slyš, synu můj, to slovo moudrosti, nezmlčitelný zpěv, jež slyší ti,
kdo umklí!

Ó zrádcové! Vy uzmulí jste Tvůrce dílo jeho, a jeho statek nejdražší,
tož vůli svou:

A on, vám odplácejte podobně,

hle, odejme zas zločin váš a bera přirozenost vaši na sebe, výkoná
zadostčinění.

Toť očekávání, o němž ti mluvím: kéž spravedlivá oběť ta je svěřena
do rukou vašich

Já velebím Tě, Bože, Amen.

(Dále přfště.)

ZVONY MĚSTA IS.

Tajemné, divné zvony,
ty zvony města Is!
Ať v slunné výši věží,
ať v bezdné tůni čis:
vždy tajemné zní tóny
těch zvonů města Is!...

Vysoko na cimbuří
až kdesi v oblacích
ty zvony zavěšil
ve slunka paprscích –
och, jak se sluncem skvěly
v těch slunných oblacích!

Z té výše celým světem
zněl jásavý jich hlas
a v srdce lidská sterá
lil teplo, klid a jas,
a šťasten, kdo je slyšel:
v nich hřál se zas a zas.

Však běda! Hlas jich rušil
sen těch, kdož pílil vin:
l žil a zvony strhl
a vrhl do hlubin,
och, hluboko, kams v bezdno
je vrhl do hlubin...

A náhle celým světem
se rozlil jakýs stesk
a sesmutněla srdce,
pohasl očí lesk –
och, jaký jenom náhle
to zaleh v srdce stesk?!

A touha jakás velká
jak plamen zžírala
a všechny duše chřadly
a srdce zmírala:
to touhou po čems drahém
ta srdce zmírala.

A stále jako magnet
tajemná síla čis
je táhla ke hlubině,
kam černé duše kdys
v tůň bezdnou potopily
ty zvony města Is.

A jako blede stíny
za nocí měsíčních
teď bloudí s touhou v duši
kol hlubin jezerních
a do vod naslouchají,
zda ozve se co v nich...

A slyš! Z těch hlubin bezdných
kýs vskutku zazněl tón,
jak stlumeně kdes v dál
by zalkal tře zvon
Byl vskutku hlas to zvonu
či jenom vlnek ston?...

Však slyš! Teď zas ho slyšet!
A jasněj' zní teď hlas!...
Tak měkký, konejšivý
a vyčítavý zas,
jak vzpomínkou by plakal
na dávný, dávný čas!...

Ó, tajuplný hlase!
To zvony města Is
se zase rozzvučely
jak v dávné době kdys
a, třebaš potopeny,
zní zas jak zněly kdys! --

Ó, tajuplné zvony,
ty zvony města Is!
Ať k slunci zavěšeny
ať v bezdné tůni čis,
vždy v duši zníť budou
ty zvony města Is!...

SYMBOLUM ATHANASIANUM.

Doufáme, že se zavděčíme katolickým laikům, když z kněžského breviáře přeložíme vyznání víry sv. Athanasia, které je tak monumentální svým energickým tónem, svým jasným výkladem a svou veršovou hudbou, která překladem arcí mnoho ztrácí. — K. D. L.

Kdokoliv chce spasen býti, především potřebí jest, aby třímal katolickou víru.

Nebuďte-li kdo tuto celistvou a neporušenou zachovávat, bez pochyby na věky zahyne.

Nuže, víra katolická tato jest: Abychom jednoho Boha v Trojici, a Trojici v jednotě uctívali.

Aniž osoby zaměšujíce, aniž podstatu rozdělujíce.

Jiná jest totiž osoba Otce, jiná Syna, jiná Ducha svatého.

Ale Otce i Syna i Ducha svatého jedno jest božství, rovná sláva, spoluvěčná veleba (coaeterna majestas).

Jaký Otec, takový Syn, takový Duch Svatý.

Nestvořený Otec, nestvořený Syn, nestvořený Duch svatý.

Nesmírný Otec, nesmírný Syn, nesmírný Duch Svatý.

Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch Svatý.

A přece ne tři věční, nýbrž jeden věčný.

Jakož ne tři nestvoření ani tři nesmírní, nýbrž jeden nestvořený a jeden nesmírný.

Podobně všemohoucí Otec, všemohoucí Syn, všemohoucí Duch Svatý.

A přece ne tři všemohoucí, leč jeden všemohoucí.

Tak Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch Svatý.

A přece ne tři Bohové, leč jeden jest Bůh.

Tak Hospodin Otec, Hospodin Syn, Hospodin Duch Svatý.

A přece ne tři Hospodinové, leč jeden jest Hospodin.

Pročež, jakož jednotlivě každou osobu jako Boha a Hospodina vyznávají křesťanskou pravdou puzení jsme: tak nám tři Bohy a Hospodiny říkati katolické náboženství brání.

Otec nikým učiněn není, ani stvořen ani splozen.

Syn od Otce samého jest: ne učiněn, ne stvořen, leč splozen.

Duch Svatý od Otce a Syna: ne učiněn, ne stvořen, ne splozen, leč vycházející.

Jeden tedy Otec, ne tři Otcové: jeden Syn, ne tři Synové: jeden Duch Svatý, ne tři Svatí Duchové.

A v této Trojici nic přednější nebo pozdější, nic větší nebo menší: leč celé tři osoby souvěčné jsou a sourovné.

Tak že vším, jak již shora řečeno, i jednota v Trojici, i Trojice v jednotě uctívána býti má.

Kdož teď chce spasen býti, takto o Trojici smýšlej.

Leč potřebno jest ku věčné spáse, aby i ve Vtělení Pána našeho Ježíše Krista věrně věřil.

Jest tedy víra správná, abychom věřili a vyznávali, že Pán náš Ježíš Kristus, Boží Syn, Bůh a člověk jest.

Bůh jest z podstaty Otcovy před věky splozený: a člověk jest z podstaty matčiny ve věku zrozený.

Dokonalý Bůh, dokonalý člověk; z duše rozumné a lidského těla složený.

Roven Otcí podle božství: menší Otce podle člověčenství.

Jenžto, byť Bůh byl i člověk, přece ne dva, nýbrž jeden jest Kristus.

Jeden však ne přeměnou božství v tělo, nýbrž přijetím člověčenství v Boha.

Jeden veskrze, ne sloučením podstaty, ale jednotou osoby.

Neboť jako duše rozumná a tělo jeden jest člověk: tak Bůh a člověk jeden jest Kristus.

Jenž trpěl pro spasení naše: sestoupil do pekel: třetího dne vstal z mrtvých.

Vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha Otce všemohoucího: odtud přijde soudit živých i mrtvých.

K jehožto příchodu všichni lidé znova vstáti mají s těly svými: a ze skutků vlastních mají se zodpovídati.

A kdož dobré činili, půjdou v život věčný; kdož ale zlé, v oheň věčný.

Tof jest víra katolická, kterouž nebude-li kdo věrně a pevně věřiti, nebude mocí spasen býti.

Sláva Otcí i Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku a nyní a vždycky a na věky věkův.

AMEN.

FILOSOPHIA PERENNIS. PÍŠE DR. DOM. BERNSKÝ.

NĚKOLIK POZNÁMEK O FILOSOFII.

COMTE VYSMÍVÁ SE POJMŮM METAFYSICKÝM. Hume neuznává leč vědy experimentální, filosofie Kantova nemá místa pro metafysiku.

Nebohá Aristotelova »filosofie první« či metafysika! Trůn její zaujala metafysika moderní, popularizovaná Fichtem, Schellingem, Hegelem, ontology a pantheisty — metafysika, která jest synkretismem subjektivních názorů.

Ale pomsta stihla celou filosofii. — Filosofii? A máme vůbec ještě nějakou filosofii? Přece filosofii rozumíme vědu konstruu- jící nám jednotný názor světový; vědu dávající odpověď na otázky hýbající nitrem lidským; vědu objektivní, uspokojující každého, přijatelnou každým; vědu, jejíž odůvodněné principy a logické závěry tvoří system jednotný — po jednotě, po monismu přece toužíme, hledajícíe názor světový.

A takovéto filosofie, opravdová FILOSOFIE, nemá většina mo- derních filosofů.

Shledáváme se u nich s náběhy na utvoření systemu filoso- fického; krasořečnění, výplody básnické obrazotvornosti, jakýsi mysticismus vane z knih jejich. Tím snad omámí na chvíli čtenáře; strhnou cit jeho — ale nedovedou přesvědčiti, vnutiti se, k pře- myšlení donutiti, nadchnouti k činům velkomyslným, které by daly — aspoň na čas — zapomenouti na prázdnotu srdce, na nespo- kojenost rozumu člověka moderního.

Kde ex officio měla by se systematická filosofie probírat, po- něvadž není systemu filosofického, tam přednáší se dějiny filo- sofie. Dějiny — ale jaké! Ne objektivní, které by podávaly přehled vývoje myšlenky lidské, ale jakýsi subjektivní názor na velikány filosofie a díla jejich — názor, který mění se dle sympatie nebo antipatie přednášejícího k nim. A jest tento názor výronem váž- něho studia originálů? Aní to ne — jest plodem předsoudků, různých, až příliš často filosofa nehodných ohledů. A jak možno mluvit o kritickém studiu dějin filosofie, když moderní »filosofie« nemá objektivního kriteria? — Snad lepším a záslužnějším by bylo spokojiti se líčením života filosofů a analyzí spisů jejich. Nebyly by to sice dějiny filosofie — ale lepším a užitečnějším dílem než dnešní moderní dějiny filosofie.

A tuto rozháranost, nejasnost, zničení filosofie — neboť, ne-

přiblíží-li se věda ani zdaleka k realizování ideálu či spíše cíle svého — kterým ve filosofii jest konstruování jednotného názoru životního, tu dlužno mluvit o »zničení« — to vše že třeba připočítá na vrub odstranění metafysiky? Zajisté! Filosofie — i dle názorů moderních — jest snaha pochopiti jevy z jejich příčin, důsledky z jejich principů. A poněvadž jest to pohyb, kvantita a podstata, které jsou předmětem ducha přemýšlejícího o jevech jej obklopujících, odtud trojí druh »filosofie«: fyzika, matematika a filosofie první či metafysika.

Metafysika jest v pravdě filosofii první, filosofii základní, ona zabývá se poznatky nejvšeobecnějšími, bytím, realitou, atd., poznatky to, které jsou prvním a posledním slovem veškerého poznání rozumového; z poznatků těchto plynou samozřejmé, základní zákony myšlení a jednání lidského, jako zákon totožnosti, příčinnosti atd.

Neuznává-li kdo metafysiky, jak pak jest možnou věda filosofická? A není-li vědy filosofické, jak možným jest konstruování správného názoru životního, správného systému filosofického?

A přece existuje jeden ucelený system filosofický, system filosofie křesťanské. Mluví se o něm, odporučuje se — ale zapomíná se, že existují dva různé systemy filosofie křesťanské, mající se k sobě jako oheň a voda, dvě metafysiky křesťanské, podstatně se lišící. Obě se dovolávají autority Tomáše Aquinského.

Nejrozšířenější jest system filosofie (a theologie) Moliny, Sua-reza, málo známý jest system filosofie thomistické.

Že system thomistický jest založen Tomášem Aquinským, o tom nemůže býti pochyby: jest zde tradice — system Tomášův jest propagován jeho žáky; jako dědictví jej zanechal Tomáš svému řádu. A odvolávání se na Tomáše zastánců školy ne-thomistické nic na věci nemění: kdo STUDUJE filosofii školy této, vidí, že schází jí jednota, systematicklost, že jest to nesouvislý konglomerát thesů filosofických — a srovná-li se s filosofii Tomášovou — příčina toho stane se samozřejmou: Tomáš svůj system postavil na několika základních principech, které system filosofie ne-thomistické popírá: pak ovšem snadným jest dáti nesprávný výklad některým místům Tomášových spisů, dovolávati se Tomáše.

A není divu, že i někteří velcí duchové odchylují se od Tomáše, viníce školu thomistickou z nesprávného výkladu spisů jeho. Je-li filosof-theolog od počátku již seznamován s názory školy ne-thomistické, citují-li se jemu stále místa z Tomáše, kterými se potvrzují názory tyto, je-li vychován v přesvědčení o odchylkách školy thomistické od Tomáše: a co hlavního, když these systemu thomistického tak se jemu předkládají — ať úmyslně ať bona fide — jak jim žádný — nejen thomisté — ale ani rozumný člověk neučí a ani učiti nemůže: když se studuje ne Tomáš sám,

ale učebnice a protithomistické »výklady« spisů Tomášových: pak ovšem není divu, že vládne »thomismus« ne sv. Tomáše Aqu. ale něco zcela jiného. — O důsledcích křesťanské filosofie ne-thomistické, o její slabosti v boji s »filosofií« protikřesťanskou, o »nefilosofických« prostředcích jí k vládě pomoci — raději pomlčme. Jen třeba podotknouti, že původcové filosofie ne-thomistické sami uznávali, že se odchýlili ve svých naukách od Tomáše: ale dnešní dědicové jejich jsou přesvědčeni o naprosté shodě s ním!

Ale, což pak se nepřednáší také na mnohých místech přímo spisy Tomáše Aqu.? Zajisté! A kde tak se děje soustavně, jeden spis Tomášův po druhém, kde »Tomáš vykládá sám sebe« — tam také kvete system filosofie thomistické. — Ale jest to směšným, theologům čas od času přečísti několik artikulů z Tomáše a pak je »vyložití«. -- Má-li se Tomáš PŘEDNÁSETI, pak jest třeba probírat filosofii, dogmatiku i morálku přímo a bezprostředně z jeho Summy filosofické a theologické. — Ale »manuale« nenahradí summy!

Nechť se zmiňovati o významu filosofie Tomáše Aqu. v dnešním boji s »filosofií« protikřesťanskou; jenom se zmíním o některých názorech na Tomáše v různých křesť. spisech kolportovaných.

A dlužno říci, že dnes každý může znáti jeho filosofii — třeba spisy Tomášovy čekají dosud na výklad historický.

Tak mnozí Tomášem se zabývající hřeší proti dvěma příkázáním: »Nemluv a nepiš o tom, čemu nerozumíš, nemluv a nepiš o tom, co's nestudoval.«

»Spisy Tomášovy vyznačují se suchou spekulací scholastickou.« Kdo tak soudí o Tomášovi, ten zapomněl, že nemožno dělití Tomáše-učence od Tomáše světce; ten zapoměl, že Tomáš žil dle toho, co učil; ten nečetl spisů Tomášových »mystických«, nezná životopis Tomášův. Tomáš jest úplně nezávislým na scholastické technice -- nemá hříchů scholastiky pozdější. -- Sloh Tomášův že je »drsným«?

»Tomáš není originelním, není samostatným.«

Tomáš zachoval naprostou samostatnost, a nezávislost vůči spisům sv. Otců -- i AUGUSTINA, tím spíše vůči pramenům jiným; jeho system jest jeho samostatnou prací, výsledkem jeho vlastního přemýšlení.

»Sv. Bonaventura úplně se vyrovná co do velikosti myšlének, co do hloubky pojmání a soudnosti samému Tomáši, kterého převyšuje větším sklonem k MYSTICE.«

Bonaventura převyšuje Tomáše slohem nadšeným, originelním; tím převyšuje Tomáše -- ale ne sklonem k mystice. Ale jinak ani zdaleka nedá se srovnati s Tomášem.

Škoda, že tak málo jest u nás známou filosofie a theologie sv. Tomáše Aqu.!

AMERICKÝ TITANISM V POESII WALTA WHITMANA. PÍŠE K. DOSTÁL LUTINOV.

I.

EVJĚTŠÍ AMERICKÝ BÁSNÍK, BA REFORMÁTOR světové poesie — ačkoliv zemřel již r. 1892 a už 20 let před tím byl ochromen a vlastně mrtev — u nás jest ještě málo znám. Nějaké ukázky od Vrchlického a Emanuela z Lešehradu, sem tam nějaký kritický poukaz nebo napodobení — tot skoro všechno.

Němci již o něm mají několik monografií a rozsáhlé překlady — jako od Joh. Schläfa. Walt Whitman nenapsal snad jediného rýmu ani pravidelně stopového verše — a přece jeho význam v poesii jest obrovský. Ani ne tak formální stránkou jeho poesie, jako filosofickou.

Jako obr, jako titan strní nad severní Amerikou. Jako nejryzejší, vyhraněný typ Vankeea, Američan a básník tělem a duší, ale zároveň reformátor života. Průkopník amerického skautství, junáctví, selfmademanství, jako objevitel americké krásy nebo krásy amerikanismu, jako idealista v zemi bezohledné honby za dollarem, licoměrností, sobectví a sybaritské požívavosti, v zemi zhýralé přežralé mládeže a zvadlých unuděných žen.

Jeho titanství nejví se tak v boji proti Bohu, jako v dychtivé touze opanovat svět, využít všech jeho sil ku zvelebení rasy, **POUVÝŠIT ČI OUVĚKA NA BOŽSTVÍ, na dokonalého pána země.**

• Samého zpívám, jednoduchou oddělenou osobu;
Leč vyslovuji slovo Demokratický, slovo En Masse.
Fysiologii opěvám od hlavy do paty;
Ani fyslognomie sama ani duch sám nejsou hodny Musy; pravím, že
innohem hodnější jí jest postava ve své celosti.
Opěvání princip mužský právě tak jako ženský.
Život, nesmírný vášní, tepem a silou,
Veselý, k nejvolnější činnosti utvářený dle božských zákonů,
NOVEHO ČI OUVĚKA ZPÍVÁM.•

Walt Whitman je typ příbuzný Nietzschemu, jenom že jasnější, životnější. Také on chce vypěstít Übermenschu, ale ne rouhavého, vzpupného, bezcitného, nýbrž demokratického, bratrsky milujícího.

On sice ve svých »Dětech Adamových«, v opěvání plodivé síly a slavení Phalla zabřídá už do obscenního, on vypořádává se s náboženstvím, církvemi a Bohem — ale nikde ho nelze nazvat frivolním, nikde se nesnižuje ku pošklebku o svatých věcech à la

Machar, nikde nepopírá náboženství. Chybuje tu spíše tím, že všechna uznává. Plývá tolerancí a objektivností.

Nejlépe jeví se to v jeho nazírání na Krista, jemuž věnuje následující báseň:

JEMU, JENŽ BYL UKŘIŽOVÁN.

Můj duch vznáší se k duchu tvému, milný bratře.
Nedbej toho, že tak mnozí vyslovují tvoje jméno, aniž ti rozuměli.
Já jména tvého nevyslovuji, ale rozumím ti.
S radostí tě hledám, můj druhu! abych pozdravil tebe a tvoje před
tebou, od toho času a v budoucnu!
Neboť my všichni spolupůsobíme a předáváme stejné povolání
a stejný sled,
nás málo rovných ze všech zemí a všech věků;
my, kteří obmykáme všechny pevniny, všechny kasty a theologe utváříme;
my soustrašní, poznávající, my jednotitelé lidstva;
mlčky kráčíme přes rozmluvy a tvrzení, nezavrhuju nikoho z debattujících
aniž které tvrzení;
slyšíme rozruch a křik; rozkoly dotírají na nás, řevnivost a obviňování
ze všech stran;
hrozně kupí se kol nás, aby nás obklíčili, můj průvodce;
my však přece putujeme nezadrženi, volní po celé zemi, táhnem sem a
tam, až svou nezničitelnou stopu vtiskneme všem dobám a věkům;
až pronikneme časy a století, až mužové a ženy všech ras, v budoucích
stoletích, bratřími budou a mlujícími jako my.

Abychom Whitmanovi lépe porozuměli, ohlédněme se poněkud po vývoji této charakteristické hlavy, která svým zevnějškem i duchem připomíná Victora Huga aneb i našeho Vrchlického.

Whitman uhodil na zcela nové struny, na jiné, než jeho předchůdci v americké poesii. Bryant a Longfellow, Washington, Irving a Hawthorne. E. Allan Poe byl jakýmsi jeho předchůdcem a Emerson a Thoreau staly se jeho druhy, nedosahující ovšem jeho eruptivní síly a plamenného nadšení.

Walt Whitman narodil se 31. května 1819 ve West-Hillsu na Long Islandě, polovzdělaném ostrově, na jehož pobřeží sídlili ještě pobřežní lupiči. Jen málo farmářů tu žilo, a v takové farmě zrodil se americký básník a prorok. Selští rodiče dali synovi silné krásné tělo a vzor své energie, vytrvalosti, hostinnosti a poctivosti.

Malý Walt objímá svou láskou všechno, divokou přírodu i ty pobřežní lupiče — ubohé vyvrhly. Roste bez kultury a bez školy.

Když mu bylo 16 let, přestěhovali se rodiče do světového průmyslového města Brooklynu blíže Nového Yorku. Zde teprve počal chodit do školy a stýkat se s pracujícím lidem všech vrstev, s kočími a převozníky, byl jejich druhem a nadšeně jim přednášel sceny ze Shakespeara. A pak nastává jeho životní kariéra: INějaký čas je advokátním písařem, pak celou zimu vesnickým

učitelem, potom novinářským sazečem, zpravodajem a redaktorem, potom cestuje Spojenými Státy, usazuje se opět v Brooklynu a v letech 1851—1853 učí se stavět. Potom nastaví menších činžáků, prodá je dělníkům a zbohatne z toho.

Teprve nyní dává se do psaní, ale pro samou dobrotu přichází na zebrotu. Když jeho bratr Jiří byl zraněn ve válce, spěchá Walt ho ošetřovat a zůstává jako ošetřovatel nemocných v lazaretech a špitálech po 3 roky ve Washingtonu. Aby při tom mohl být živ a mohl přilepšovat svým nemocným, dopisuje v těchto letech (1862—1864) do novin »New York Times« a »The Brooklyn Eagle« a píše překrásné dětinné listy své milované matičce Louise, rozené Velsorové. Jak zbožňoval matku a svou sestru Martu, vysvětá z poznámky v jeho denníku r. 1873:

This year lost, by death, my dear dear mother — and just before my sister Martha — the two best and sweetest women I have ever seen or known or ever expect to see. (Tohoto roku pozbyl jsem smrtí svou drahou drahou máti a právě před tím svou sestru Martu, dvě nejlepší a nejsladší ženy, které jsem kdy viděl nebo poznal neb očekával, že uvidím.)

Jako ošetřovatel bydlel a stravoval u věrného svého přítele O' Connora.

Roku 1855 vyšel první sešitek jeho básní STĚBLA TRÁVY (Leaves of Grass), který časem vzrostl v hlavní Whitmanovo dílo básnické. Dílo toto bylo přijato s odporem a posměchem copatů. Byl nazván »labutí stok«.

Tři léta v nemocnici znamenala velký obrat v jeho životě. Po setkání s prezidentem Lincolnem dostalo se Whitmanovi slušného úřadu, ale r. 1873 ranila jej mrtvice, a od té doby, chud a nemocen, žil jako poustevník v Camdenu, kdež zemřel r 1892.

Křídla jeho hymnické a kosmické poesie vyrostla na četbě Bible, Shakespeara, Ossiana, Homéra, Aischyla, Sofokla, Nibelungů, poesí Hindusských a Danta.

Po smrti Whitmanové utvořily se společnosti, které napodobí jeho poesii a život a vydávají ve Philadelphii publikace: »Walt Whitman Fellowship Papers« a »Conservator«.

O. Poeme!

O' Poeme, ž' jai jako vidim,
jenž nese tabuti pír dálné,
dálné vod
a mačiči je z temnot noří zemi
ač v zámky slončím',
ač v semy bícný nebe...

Tam nepří' se bleděti e ledy
a lesi zpíky, řími zpíky, pír,
a zám' jako květy viděn noc.
Tot' báseň!

Jai jsem jen náhujenec mitek,
jež květy omí mitek,
a jýřil květem zpíty,
mité a mitek'
a kol květy mitek'...

Karudovíai Lúřinor.

ZEMĚPISNÝ ZLOMEK Z IX. ST. V ZEMÍCH SLOVANŮ, (COD. DIPL. MORAV. I. 67.) JEHO VÝZNAM A POMĚR K ŘÍM. A ŘEC. ZEMĚPISCUM. PÍŠE DR. FRANT. PŘIKRYL.

ORIGINAL V MNICHOVSKÉ KRÁL. BIBLIOTÉCE. Objevil Hormayer a otiskl 1820 v Archiv für österr. Geschichte str. 282. Obsahuje 58 jmen kmenů slovanských v soustavné řadě, jejíž začátek je u Kylu v Holštýnsku. Od č. 1.—12. táhne poříčím Labe a Dunaje na Balkán; od čís. 14.—35. přes Černo-moří k jezeru Ladoga; od čís. 36.—58. pak jiho-západně přes Litvu, Polsko do dolní Lužice u Golešina, jižně Berlína. Významu je nesmírného. Vyvrací theorii příchodu Slovanů v VI. stol., jinak by každá matka musela dáti ročně život solně mladých mužů, po IX. stol., žen nepočítaje, což je absurdum.

I

Jména kmenu zní v převodu mluvnických netvoru: ¹⁾

1. **Obotrité** čili Bodrci (VAGRIOVÉ od Stargradu u Kylu (Oldenburg) přes Ratibor kolem Lubeku, VARINI na Varnavě (Meklenburg). Vagriové žili i na ostrovech Fehmarn, Laaland, Falster a Møen; byli strážcové kanálu od Lubeka po Lanenburg 54 km dlouhého, spojení Baltu se severním mořem pro loď k- pecké plýtkého ponoru, ovládali moře přes Vizby na Gotlandě po finský záliv, jež se zvalo varjažské moře. Rurik je z čeledi jejich.

2. **Veleti**, něm. Wilzen, soukmenovci: Lutici. Žili severně jezerní oblasti od Magdeburka po Frankfurt na Odře. Jejich největší město: Ofechovica na Rujaně (dan: Orekunda), Uznojim a Volin. Jejich kolonie: Bregové (Frisland), ve Francii kolem Brestu ve Vándě a ve Valisu v Anglii. Kmeny jejich: Voliňané, Čezpěňané, Chyžané, Dolenci, RATAROVÉ, Řečané kolem Berlína; Stodorané nebo Habolané, z nichž je Drahomíra, matka sv. Václava. Spre-vjané, Ueletiči, Zemětič, Lesici a Moračané (more voda) kolem jezera Morače.

3. **Gilňané**, Lüneburg-Braunschweig, mají 7 měst (graďů). Nově nastolený vévoda bude sídleti ve Willigradu (Velehrad u jejich).

4. **Větníci** kolem Wittenberku.

5. **Smolíncl** u města Boitzenburg na Labi a Dömitz na Elbě.

¹⁾ Mapu Evropy před oči!

6. **Moračané**, mají 11 gradů u Děvína kolem jezera Morače.
7. **Habolané** či Stodorané od gradu Stodor (nyní Studernheim) blíž Havelberku na Habole.
8. **Serbové**, čeleď od ústí Solavy (Saale) do Labe po Bobr, severně Krušných Hor, Zágozdu a Krkonoš. Serb značí: příbuzný = germanus. Poserb ruský: nevlastní syn. Zde mínění obyvatelé kolem gradu Serbište (Zerpst bei Dessau).
9. **Glomáši**, německy Daleminzier, v Míšensku, jméno od jezera »svatého« jménem Glomač.
10. **Bojové** — Češi mají 15 gradů.
11. **Moravci** na úvodí Odry od severních svahů Karpat po Pštinu (Zinne) u Hlubčic (Leobschütz), Bavorova a Ratiboru na západě po Olšu na Těšínsku.
12. **Bolgari** (Bulhaři) Car. Bořis (Michal) ovládal združenou oblast kolem Zagory v Dobruči a Šumensku: Dolinu Uher, Sedmihradsko, Multansko, Volosko (Rumunsko) a Balkan po dlouhou žed od Mezembrie po Deđe Agač k jihu; na západě po Drinu, Staré Srbsko a Šar planinu. Kňazi těchto krajů združení byli kolem něho.
13. **Moravané**, nejhlavnější grady: Velehrad u Uh. Hradiště, Nitra, Děvín na stoku Moravy do Dunaje, Olomouc, Brno a Stoliční Bělehrad (Sekestehervar).
14. **Bodrci** jižní ve stolici Bač-Bodrog od stoku Dravy a Sávy do Dunaje po řeku Černou na rumunské hranici, jakož i ve vojvodství braničevském, kolem gradu Braničeva (Viminiacum) při ústí Mlavy do Dunaje, jehož zříceniny jsou u Kostolace.
15. **Milkovci** (Milčeni), Ukrajinci v izpravnictv Putenském. V Besarabii je vesnice Milčeni po stejnojmenném kmenu Ukrajinců mezi Teleneštem a Karalašem.
16. **Pečenci**. Přišli jako nomádové z Turkestanu a vynutili si pastviny na Ukrajině.
17. **Dědoši**, v úvodí horního Dněstru. V Haliči jsou Djeđušice (Dzieđuszyce); v jižním Rusku sousedím: Djeđuši, Djađuši, Djeđuševci.
18. **Kolpané** u Balty na Ukrajině kolem gorodu Kobylnja.
19. **Svirjané** v okruhu gorodu Skvira jižně Kyjeva; také na přítoku Dněstra Svíra v Haliči.
20. **Bužané** na vrchovisku obou Bugů v kňazstvu Belz-Volodimir na haličsko-ruském Podolu.
21. **Žitiči** v pfigorodu Žitomíra.
22. **Stadiči** v pfigorodu: Stađnja, odtud šlechtici Stađnickij de Zmigrod.
23. **Severci** v gubernii Černigovské Kursk a Orel, severovýchodně Kyjeva.
24. **Ugliči** mezi Bugem a Dněprem blíž jejich ústí. Roku 885.

podmanil si je Oleg i Tiverce s hlavním jejich gorodem: Peres-ječen. Tisknutí od Pečenců vystěhovali se do oblasti Sjeverjanů na Ostern u Něžina v gubernii: Černigov.

25. **Narevjané** na poříčí Narvy, přítoku severního Bugu.

26. **Tiverci** mezi dolním Dněstrem a Bugem, sousedé Ugličů, od Pečenců tlačení odešli do oblasti Vel. Novgorodu a usadili se kolem gorodu: Tiverskij.

27. **Oberodníci**, v poříčí Oberodnice, přítoku Pripeti v gubernii Minsk, újezd Mozyrsk. Nyní se zove řeka ta Uburt.

28. **Bulerci**, Litvini žemajité (žeme = země = pole) v Kuronsku.

29. **Zaporozi**, Ukrajinci za porogy Dněpra mezi Krylovem a Jekaterinoslavem. Carevna Kateřina usadila část jejich na Kubanu pod Kavkazem.

30. **Netoliči** v krajině Njetulisko neďaleko Sandomíra.

31. **Tuřičané** v úvodí Turije na Volyni, pramení u Volodimiru volynského, teče do Pripeti. Oblast: Turiska, hlavní gorod Kovel.

32. **Kasořiči**, v oblasti vesnice dnešní Kasořiči v gubernii Volynské.

33. **Lutiči** na poříčí Ljutice, přítoku Styru na Volyni.

34. **Tanevci** na poříčí řeky: Tanev v oblasti Ljublína, na ní Tarnogrod; vpadá u Ulanowa do Sanu. Pramení u města Rava Ruska v kňazstvu Belzském.

35. **Severjané** (Zerivani), oblast Vel. Novgorodu. O nich praví obrazitě pisatel zlomku: quod tantum est regnum, ut ex eo cunctae gentes Slavorum exortae et originem, sicut affirmant, ducant. Jméno Slovan přešlo Slovjeny na Ilmenu na všecka plemena a svatá věča (senát) Vel. Novgorodu byla lybná síla všech událostí světových v předvěku od východu na západ. Řím severu.

36. **Pružané** v okolí gorodů Pružan a Grodna na Litvě.

37. **Voljňané** v přígorodu Volyně na Hučvě, přítoku severního Bugu. Jejich jméno jako politické přešlo na Bužany a Djuleby.

38. **Prusové** (Litvini a Žemajité) středisko bratrských kmenů bylo Romové (Heiligenbeil), stanice mezi Elbing a Königsberg. Tito přišli poslední z Malé Asie do této jezerní oblasti.

39. **Bilínové bílí**. Bělorusové v přígorodu Pinsk, Minsk, Plock, Vitebsk na Němenu, Viliji a Připeti.

40. **Kozáci** v oblasti Donu, třetí oblasti Herodotových Skitů královských (skit = samota). Multanci pšíi: Chazari.

41. **Rusové**, v přígorodu: Rygy u ústí Dviny, kraj: ruská země; také na poříčí Rusy, vlévající se do Ilmenu u gorodu Starja Rusa.

42. **Forsderen**, větev Čudů u porogů Volchova severně Vel. Novgorodu (vodopád = fors).

43. **Ljudi**, větev Čudů u Vel. Novgorodu.

44. **Verežiči**, kolem gorodu Verešino na řece Sělomu; přítok jez. Ilmenského.

45. **Žeravci**, v pogoždě: Pažerevickoj u Pskova.
46. **Lukolané**, v poříčí Ludy ođ Vel. Novgorodu po Narvu lěvá se do finského zálivu.
47. **Maďafi**. Přišli z kraje Jugry přes Suzdal; podél Volgy, Lebedji jižně Charkova; přes brod u Kyjeva, úvodím »Rosse« DO HALICE, V DOBĚ SEPSÁNÍ ZLOMKU. Pak teprv přes Ungvar na Tisu a Kryš (Köres).
48. **Vislané**, Polsko na úvodí Visle.
49. **Slenzané** (Slezané) polský kmen kolem památné sopky vyhaslé »Sobotky« na údolí řeky Słczy (Grosse u. kleine Lohe) jižně Vratislavu.
50. **Lužičané dolní** na Bobru a Sprěvě, po Berlín.
51. **Dědošané**, kmen Lužičanů na severu Krkonoš, sousedě Bobranů z jedné a Milčanů z druhé strany.
52. **Milčané**, Milčenji, Serbové lužičtí ođ drážďanské Hole po serbskou Nisu kolem Kamjence, Buďyšína, Lubij a Zgorjelce (Kamenz, Bautzen, Löbau a Görlitz.)
53. **Buzinčané**, polský kmen v okolí města Buzince, na pravém břehu Odry u KROSNA, sousedě Dědošanů, Bobranů a Opolínů.
54. **Verizané**, lužický kmen okolo městeček Brisen a Brisnik nad serbskou Nisou, nebo též na řece: Vera proti Magdeburku na pravém břehu Labe.
55. **Fergunové**, serbský kmen na řece Ohře ođ Chebu k Smrkovinám (Fichtelgebirge).
56. **Lupoglava**, lužický kmen na úvadí Ludy, přítoku Nisy mezi Nišanů u Zhořelce a Žárovany (Žarov Sorau).
57. **Opolíný**, polský kmen v oblasti města Opolí (Oppeln), sousedě Moravců na jihu, Slenzanů na západě a k východu po Těšinsko a Osvěncimsko a Čenstochovo. Města jejich: Horní Glogow, Kozlí, Mal. a Vel. Střelice, Nisa, Opolí, Namyslov, Smogrzew, Bytom a Olešná.
58. **Golešinci** v krásných Blotach lužických na Šprěvě (Spree-wald) na řece Golce a kolem města Golešina v kraji Lukovském jižně Berlína. (Golsen im Luckauer Kreis).
- Zlomek je neporušený, pravý a věrohodný. Jeho poměr k Tacitově Germanii a j. zeměpisčům římským a řeckým nastíním s přesností téměř mathematickou v druhém článku z poznámek lektury ođ r. 1893.

I.

REDUTNÍ SÁL KRÁLOVSKÉHO MĚSTA N. NAPLNĚN lidmi jako úl včelami. Všechny kouty a galerie naplnĚny, a národ nepřestává se hrnouti. Jen několik křesel zůstává ještě prázdných. Ale před vchodem do divadelní budovy kočár za kočárem zastavuje a z každého důstojně sestupuje nějaký pan dr., nějaký rada, za ním vznešeně se snaší jeho milostivá a po ní čiperně seskakuje dceruška, růží v líci a oheň v oku.

Však tĚ již nejvyšší čas. Studenti gymnasia, podporováni městskou hudbou a ochotníky, stojí na pódiu připraveni přednésti první číslo akademie studentské. A sotva si panstvo vzájemně poklony učiní a v křesla velebnĚ zasedne, již přívál tonů řine se s podia a rozlévá dvoranou. Jako blesk letní noci, tak bouřné vivacissimo přeletí stichlou místností, a již tony jako lístky v korunĚ stromu šelestí, jako vlnky láskují, jako děti se smějí, jako pramen zvučí, sesilují se, jako když vítr zavane v les, burácejí jako hrom mezi čely horských skal a vivacissimem vzlétnou jako orlí v nebes blankyt, v němž zmizí.

Členové orchestru za bouřné pochvaly odcházejí a mezi posledními tísni se ten, jenž při pianĚ sedĚl, jenž největších zásluh si získal - František Horák, světlovlasý sextán, přibledlý hoch jasnĚ modrých očí. A tento hoch objevil se na gymnasiu města N. jako sextán.

František Horák stal se duší sboru. Na «jedenáctou» studentskou chodila intelligence města, aby vyslechla pěvecký sbor. NejposvátnĚjší ticho zavládlo v chránĚ po pozdvihování. Vše čekávalo dychtivĚ, co nového studenti přednesou. A pěvecký sbor nikdy nezklamal; zpíval s nadšením, zanícením, a varhany, Františkem Horákem ovládanĚ, zvučely, jakoby je duše oživovala.

Což divu, že při koncertĚ studentskĚm ređutní dvorana byla do posledního místa naplnĚna, ba přeplněna. A již orchestr zaujímá opĚt své místo. Vše stichne. Oči sboru vpity jsou v dirigenta. Pohyb taktovky a z orchestru to zní jako hlasy rozčilených davů, jimž nepřítel chce odejmouti právo na plnost žití. OstrĚ zvuky dissonance řezají se v srdce jako výkřik matky, již vrah otočí na život dětí. Náraz v struny jako praskot ohňů na horách volajících národ k obranĚ, jásoť polnic, víření bubnů, šílený jek útoků a bojů, vzdechy padlých, jásoť vítĚzů.

Vítězná píseň.

Professoru dirigentu gratulováno, se všech stran rukama potřásáno. Když profesor přijal gratulace, odešel do vedlejší místnosti k svým žákům, vyhledal tam Františka Horáka, a kdyby se nebyl styděl, byl by ho objal a na srdce přitlačil. Ale že se nechtěl tolik citům poddati, zaklepal Františkovi na rameno a řekl: »Přeji vám, abyste jako vítěz zpíval vítěznou píseň života.«

II.

»To je radost, Aničko! Již několikrát jsem radostnou tu zprávu přečetl.«

»Co je?« — tázala se paní naučitelová rozradostnělého manžela.

»Co je? Zde to všechno máš.«

Pan naučitel, František Horák senior, rozložil noviny na stůl, objal svou ženu kolem pasu a, jako včela v kalich květiny, tak ponořil se šťastný párek v novinářskou zprávu: »Dne 16. června uspořádal ctěný professorský sbor se svými nadějnými hochy hudební a pěveckou akademii. Vzácného uměleckého požitku dostalo se nám přičiněním pilného dirigenta a zásluhou neobyčejně nadaného a vyspělého pianisty Františka Horáka, studenta šesté třídy.« Podobným způsobem zněla dále nadšená chvála na studentskou akademii.

Mluvilo-li se dlouho o akademii v městě, mnohem déle o ní hovořeno a na všechno se doptáváno v rodině pana naučitele v X-Vsi. Zatím se přiblížil patnáctý červenec.

Z rána téhož dne vyjel povoz z X-Vsi. Naučitel František Horák senior a starosta Jan Veverka jeli pro své hochy, spolužáky. Jeli klidně, hovoříce o svých chlapcích, oba s tichou radostí ve tvářích. Věděli, že jejich synkům nic zlého se nepříhodilo. Klid duševní a tichá radost srdce probíhala i rukama jezdce a jako mírný elektrický proud přecházela otěžemi až v uzdy bystrých koníčků. Hnědáci jako by pocífovali radost svého pána, frkali a hlavama pohazovali.

Slunce vykonalo čtvrtinu své dráhy, když povoz stanul před bytem studentů. Sotva otcové maličko užili pohostinství domácí paní, vlídné, sešedivělé pensistky, přihnali se hoši z budovy gymnasijsní s rozpálenými tvářemi a jiskřícími zraky.

»Jak jste dopadli?« — zavznělo rázem z úst otců.

»Dobře!« — vyhrkli spolu synové a již podávali otcům svá vysvědčení.

»Nadaní a pilní hoši« — pochvalovala rozšafná paní. — »Taky jsem je pilně k učení přidržovala,« — vykládala hovorně. »Toulal se nesměli. Předkládala jsem jim, kolik starostí mají o ně rodiče. Sama jsem jich se svými syny dosti užila. Dočkala jsem se taky na nich radosti.«

Po okamžiku kufříky a uzly odnesli na vůz a davše s Bohem paní, vyjeli za zdi města.

S duší jásavou a okem zářivým rozhlíželi se František Horák junior a Jan Veverka junior polem bělajícím se ke zni. Lány bělaly se bohatou úrodou a pestřily zarůžovělým květem máků. Nad polem vlnil se jiskřivý vzduch naplněný vůní zralých rží, dozrávajících ječmenů a pšenic. Ptáčci schovali se v sliny listů, jen tu a tam tichý ojedinelý švehol vydal. Za to pestrí motýli pustili se do veselého reje, na vzájem se pronásledující a laškující. Znaveni sedali pak na kvetoucí keře planých šípků. Snad kdysi tento prostý, milý kvítek ožil a v podobě motýle vydal se do světa. Proto veselé děti motýlů zasedli ke květům šípků — svým bratřím.

Studenti se zálibou po okolí se rozhlíželi a celé panorama vnímali.

»Jak krásný je svět!« — tlumočil František svou radost.

»Ale séct, vázat a mlátit to obilí je méně krásné« — odušil Jan. A dodal: »A to musím já dělat, zatím co ty budeš odpočívat a krásu světa opěvovat.

V X-Vsi bylo dnes slavnostněji. Studenti vraceli se na prázdniny. Před školou vyhlížela již naučitelová s dcerami Milačkou a Jiřinkou studenta a mnohým líbáním a hubičkováním se s ním uvítaly. Milačka, absolventka měšťanky, aniž si toho byla vědoma, přivítala i Jana úsměvem úst a září oka.

S vítáním Jana nenadělali doma tolik ceremonií. Matka s tichou radostí jej přijala a sourozenci jen mimořádnou vřídlostí prozrazovali radost, že statného bratra mají mezi sebou.

Dny prázdnin trávil František u piana, bavil se se svými milými mistry. Hrával huď sám nebo s Milačkou, jejíž klidná hra se mu zamlouvala. Otec jim naslouchával a pronesl-li slovo, byl to výraz spokojenosti nebo povzbuzení. Za večera vycházeli spolu na procházku do lesa, polí, sadů. Často potkávali Jana oděného v národní kroj, řídicího páru hněďáků. Milačka se zálibou pohlížela na jinocha, a výraz očí tlumočil city srdce. Ale Milačka nevěděla, co jí v zraku plane.

Po uplynulých prázdninách odvážel pan naučitel Milačku do klášterního ústavu učitelek, a starosta jel s hochy do města.

Františkovi se dobře studovalo. Profesori i měšťané zahrnovali láskou výtečného hudebníka. Ba měšťanosta pan Slunečko vyvoilil jej za učitele huďby svým dítkám, zvláště třináctileté Božence. I vzal ho k sobě na byt, aby děti ze studentova umění co možno nejvíce výtěžily. František stal se v městě osobou tak oblíbenou a váženou, že i pěvecký spolek »Svatopluk« prosil studenta, aby jeho sbory doprovázel hrou na piano. A tu při zkouškách nejedna slečinka toužebně pohlížela na světlolvasého mladíčka jasných modrých očí. Ale ve Františkově srdci se poupě lásky

ještě nerozvíjelo.

Až jedenkrát za slunného dubnového odpoledne vycházel František z gymnasiálního nádvoří, aby spěchal k bytu. Před branou gymnasia se malinko zarazil. Zrak jeho padl na děvčátko asi šestnácti let, stojící před školními vraty na protějším trottoiru. Viděl mladinkou, štíhle rostlou slečinku, líček mírně procervenalých, černých očí, havranních vlasů. Lehký bílý klobouček se zralými umělými třešněmi odrážel se od černého vlasu. Bílý šat s krátkými sukničkami slušel jí překrásně. Pohlížela na Františka tak naivně, klidně, a až se Františkovi zdálo, že se jí zřítelnice rozšířily při pohledu na něj, přece mu neušlo, že hleděti na něj pokládala za tak prosté a samo sebou se rozumějící, že to jinak ani nemohlo býti. František zrychlil krok a po okamžiku se za sebe ohlédl. Zpozoroval, že v tom okamžiku, kdy se na krásný zjev ohlížel, ten od něho svou tvář odvracel. Jen dva dlouhé, černé vrkoče viděl splývati po zádech. František pospíchal dále, ale myšlenkami dělal u jasného zjevu. Čí je? Ještě jí nikdy neviděl? Či viděl kdy, ale nevšimnul si? Pohlížela za ním a postřehnuvši jeho obrat, rychle se odvracela, aby nebyla přichycena, že ho pohledem sprovází?

Doima František obíral se klasiky, ale mysl jeho mimoděk záležala k rozkošnému zjevu. — Je to sestra některého studenta a čekala na svého bratra? — Na této myšlence se František ustáil.

Byla květnová neděle. Studenti promenovali před exhortou po městě. Mladé lidi tak ta procházka vábí! Jarní slunce rozlévá teplé paprsky místem. Náměstí jako velikánský bassin, v němž vyhřátý vzduch skýtá rozkošnou lázeň. Jak ta lázeň lahodí! Jak mladé srdce cítí se v ní šťastno, plno blaha! Jak se v ní lehko dýchá! Srdce nejraději by se rozletělo a s ptáčetem v lázni té plovalo. A ten rozhled po náměstí! Všude plno venkovanů svátečně oděných. Jak jejich kroj v záři slunce se třpytí! Od bělí košil vyšívaných odrážejí se sluneční paprsky. Na černých kordulkách lesknou se mosazné knoflíčky. Šustí pestré fěrtůšky děvčat, ubírajících se na velkou. Jejich kroj hýří květy a splývají s jasem přirody. Nezapomenutelně krásnými jsou ty promenady mladých lidí za nedělních dopolední.

Těž František prochází se náměstím. Chodí sám a sám. Vybral si menší náměstí, kdež párů promenujících bývá méně. O ničem nepřemýšlí, jen raduje se ze slunce, těší se ze vzduchu prozářeného a otepleného.

V tom však mihne se kolem něho světlý zjev. Františkovi projele hlavou myšlenka na tu, již nedávno viděl před branou gymnasia. Ohlédne se a vidí dva černé vrkoče splývati po zádech. — Je to možno? — Byla by to ona? — —

František prochází zpět své stadiium. Světlý zjev s druhé strany též se obrátí a jde mu vstříc. Františkovi buší srdce. Není pochyby, je to ona! Na hlavě jí sedí bílý, sváteční klobouček s narůžovělou stuhou jako její líčka, štíhlé tělo zdobí bílý, jemný šat, načervenalé líčko odráží se od svěží, mladinké tváře, a černé oči, jako lesní studánky, hledí na Františka tak jasně, klidně, jakoby na něj hleděti samo sebou se rozumělo.

František je zmaten. -- Ale snad slečinka toho neznamená! -- A kdyby snad byla i co vyzorovala, domyslíla by se pravé příčiny? -- František soudí, že nikoliv. -- A což nalezne slečinka zálibu v procházce na tomto místě? V skutku obrátila se a šla opět mimo Františka, ale tentokrát již na něj nepohlédla. A tak procházeli se chvíli oba, potkávajíce a míjejíce se. František cítil se šťastným v její blízkosti a zdálo se mu, že i ona se těší z jeho přítomnosti. Jakoby proud blaha řinul se jim vzájemně do srdcí. Když hodiny blížily se k desáté, nerad František opouštěl místo své procházky.

Při exhortě málo František myslil na slovo Boží. Mysl jeho ōlela při bílém zjevu. Srdce jeho nepohnulo se příklady, jež předváděla výmluvná ústa katechetova, byloť naplněno do posledního místa slunnou bytostí.

František těšil se po celý týden na nedělní procházku. Dostaví se ona opět tam, kde si byli tak blízko? Buďe jí to lákati, aby se přiblížila jemu? O jestli se zase dostaví, pak je si František jist, že jí není lhostejným, že si přes týden na něj vzpomínala, že též ona na neděli se těšila.

A když přišla neděle, František se strojí se srdcem naplněným nervosní touhou. V srdci pocífoval něco, co nemohl zvatí jen radostí, neb mísila se v radost i jakási bolest.

Pečlivě upravený a poněkud rozčilený spěchal na menší náměstí. Prošel místo své procházky jednou, dvakrát. V tom však se v něm vzbouřila jakási hrđost. »Cože, budu zde na ni čekati?« myslil - »Nepozná z toho, že jsem na ni myslil, že k vůli ní jsem přišel? Ne, nikoliv, tak dětským, slabým nesmím se jí ukázati. Jestli by na mně slabost spozorovala, přestala by si mne vážití, pakli vskutku mě má ráda! -- A František opouštěl menší náměstí.

Kráčel ulicí spojující menší náměstí s větším, kdež chtěl se oddati rozkoším procházky. Těšil se na moře slunečního světla rozlitého po náměstí, na kroje venkovanů, harmonisující s jasem slunce a barvami kvetoucí přírody. (Pokračování.)

ZRNA.

Klíče od pekla má Pán Bůh a nepustí tam každého blázna, který se tam děre, anebo chudáka, kterého tam farizejci strkají.

Ženy jsou tvorové zrádní, nestálí, požívaví, ničemní skoro títak jako -- mužové.

O nebezpečí Sionském ví každý křesfan, i ten nejhlopější. Ale pohrdá jím a hraje si malováním jiných čertů na stěně. Až onen NÁROD ve své zpupnosti prohlásí veřejně vyhubení křesfamů, pak teprve Arijci vzbouří se proti Antikristu.

Jsou různí svatí. Kromě svatých andělů a svatých lidí jsou Itěz »svatí« žábli a osli. Jsou karikaturami svatosti a neštěstím všedím, na které obrátí své zraky, zvláště mají-li v rukou moc. Jest ještě pátý druh světců — svatí lišáci, ale ti jsou zahrnuti většinou už v kategorii třetí.

Válce říkají nezbytná živelní pohroma. Ale křesfanství musí válku považovat za barbarství a musí proti ní pracovat. Odstranění válek jest hůdkou daleké budoucnosti. Co nejvíce vysiluje národy, jest horečné zbrojení. Když už jest na dlouho nezbytno, aby se spory států řešili fysickým zápasem, nech se v mírovém paláci v Haagu úsilovně pracuje aspoň pro odstranění zbrojení. Nech se způsob válčení vrátí k zápasu muže s mužem, beze zbraně. Pak války přispějí k utužení těl i duchů a bude rozhořovat skutečná síla, a ne zákeřná zbraň.

Volby znemravňují lid a působí spousty jako války. Lidovský parlament nesplnil nadějí. Obrovské minority zůstaly bez zastoupení; demagogie, peníze a nemravné kompromisy triumfují. Mají-li volby zůstat jako nutné zlo, nech se korigují poměrným zastoupením menšin a úplnou tajností. Separatní cella volební, kterou už zavedlo Německo a Itálie, jest i u nás nutností. K. D. L.

Literární družina katolických spisovatelů z Moravy a Slezska ustavila se v Olomouci 29. října 1913. Na pozvání P. L. Zamykala sešli se literáři Bogar, Bukovec, Dostál-Lutinov, Halouzka, Chlumecký, Linhart, Pavlík, Dr. Řehulka, Stupavský, Večera, Vévoda, Vyhliďal a několik zaslalo písemný souhlas. Usneseno ustavit se zatím ve volné sdružení pod názvem »Literární družina« a zvoleno 3 členné komité, aby vypracovalo stanovy spolku. Tyto budou předloženy veřejně valné hromadě ku schválení. Za orgán družiny jedinou slyšně zvolena revue »*Archa*«, podporovat bude se ženská revue »*Žena*« a lidový belletristický měsíčník »*Naš Domov*«. O zřízení nakladatelství bude se vyjednávat s Matiči Cyrillo Methodějskou. Zatím bude družina pod svou firmou vydávat práce svých členů. Doporučovalo by se, aby Družina vzala do své ochrany dramatické práce katol. spisovatele a zadávala právo provozovací. Katoličtí spisovatelé očekávají, že veřejnost bude jejich významné práce a snahy morálně i hmotně podporovat.

Proč klesá vážnost českého spisovatele? Velmi zajímavé poznámky o postavení spisovatele v Čechách napsal F. V. Krejčí do socialistické revue »*Akademie*« (říjen 1913). Útočí na tento sociální problém se všech stran a dochází k úsudku, že sociální postavení českého literáta je nevýznamné a skromné. »Výtvarný umělec« může

se stát profesorem akademie jen svým uměním, aniž potřebuje být mimo to něčím jiným, a toto jeho postavení jest současně čestnou hodností, která dodává i celému jeho stavu jistého reprezentativního lesku. Mezi našimi hudebníky dokonce již máme příklady závatných přímo kariér, obestřených nimbem exotičnosti a proudů zlata. Ale spisovatel, byť dosáhl těch největších úspěchů, jaké jsou v našich poměrech možny, není jako reprezentant svého umění ve společnosti stále ničím, neboť spisovatelství neplatí za řádný zvlášť čestný stav, spíše naopak uvádí v počezení nezabezpečené bohémské existence. Když byl cisář poslelně v Praze, byli pozváni k cerklu na Hradčanech také Vrchlický a Hránek, ale panovník nehovořil s nimi jako s reprezentanty české literatury, nýbrž s prvním jako s universitním profesorem a s druhým jako se školním radou, neboť jen tak mu byli představeni. Pouhý titul »český spisovatel« nebyl by stačil k pozvání do této společnosti. A tak žijí až dodnes naši nejlepší básníci dvoji existenci, a není naděje, že se poměry změní. Neboť pokud jde o poesii a speciálně o lyriku, je jisto, že ona nejen že nenabývá nové váhy ve společnosti, ale ztrácí i tu, kterou měla. Romanopisec anebo novelista mohou ještě něco společensky platit, ale básník neplatí už pranic. Toť hodnota čistě ideální, věc z jiného

světa. V tom ohledu se poměry oproti nedávné minulosti ještě zhoršily. Byly u nás nejen doby, kdy vlastenecké hnutí propůjčovalo jméno básníka nejen jistě romanticko-ideální kouzlo, ale kdy dokonce dovedlo básníkovi zjednat i v malých našich tehdejších poměrech postavení velmi důstojné a výhodné. Mním léta sedmdesátá a osmdesátá. Tři přední naši básníci těch let, Vrchlický, Čech a Zeyer, žili existenci v pravdě básnickou, nerušenou tíhou úřadů a denních povinností. Prvým dvěma poskytl ji tehdejší národní společnost, třetí vytvořil si ji sám. Ale všichni tři podávali důkaz, že je možno celý život dát do služeb poesie, a že to je život krásný a čestný, čímž pozvedli neobvykle pojein básníka v očích celého národa. My, kteří jsme tehdy vyrůstali, nabývali jsme až nemožně skvělých představ o životě slavného českého básníka. Legendy, jež se vyprávěly o pracovně a knihovně Vrchlického, tichá idylla Čechova v Obříví, a život Zeyera, putujícího po cizích zemích, naplněný jen poetickými dojmy, sněním a insprací, to všechno se nám zdálo plným uskutečněním ideálních nároků, s nimiž vystupoval básník v estetice romantismu. A nyní postavme vedle toho básníka dnešního, jenž má téměř bez výjimky trávit den v kanceláři nebo ve škole, a jenž ve společnosti rozšafných a dobře situovaných lidí bezmála se musí stydět přiznat, že se oddává neřesti poetické tvorby!

Nuže, které jsou příčiny toho zjevu? Nehledě k tomu, že nemáme již tak genialních, erupčních zjevů, jako byli jmenovaní heroové české literatury, nutno upozornit na jisté vady, které činí mnohé spisovatele méně cennými. Předně jest to u mnohých *femesnictví*, pracuje se ne z vnitřního pudu ideje,

ale pro honorář, od kusu. Charakter a ideál jsou vedlejší věci. V době obrozenské měli jsme spisovatele nepatrného nadání, ale byli vážení, poněvadž obětavě pracovali pro velkou ideu. U mnohých dnešních spisovatelů zuří *psavost*, jen psát a psát dle starých a nových šablon, co slina na jazyk přinese. Tvoří se ne z krve, nýbrž z dýmu cigaret. Je to literatura a makulatura, ale ne život. Velmi mnoho zaviňují vydavatelé a redaktoři časopisů, kteří za každou cenu musí mít v listě »básně«. Vyžaduje to tradice. Ale jelikož dobrá, z života vytrysklá báseň, bolestně tvořená, je vzácností, vyplňují se sloupce planým ovocem, tak že publikum považuje verše pouze za typografické ozdoby a zdaleka se jalovému cinkání a klínkání vyhýbá. Jen pro děti, nebo nanejvýš studenty jest to dost dobré - myslí si čtenář a hledá životnější stravy. Musíme přiznat, že právě v katolických lidových a rodinných listech jest úroveň poesie snižována. Pravidlem buď: Než leda jakou báseň, *raději tádnou!* O to se musí starat naše literární družina, aby vydobyla poesii zpět její vznešené místo.

Básnické spisy Otakara Březiny dočkaly se souborného vydání ... v jednom svazku. Pení jich více. Jsou tu Tajemné dálky, Svitání na západě, Větry od pólu, Stavitelé chrámu, Ruce. Non multa, sed multum. Vydají za celou knihovnu. Básník, než by se opakoval, raději nevydává, nebo snad ani nepíše více. Tuto knihu bych rád viděl na nočním stolku každého českého vzdělance. Jen v tišínách nočních vystupujíc více tohoto českého somnambula: v celé intenzitě. Zdeněk Záhof v České Kultuře dokládá pilnou studii, že poesie Březinova vyvěrá ze stavů duše, kterým říkáme náměsíční, somnambulní vytr-

žení z tohoto světa. A možno říci, že všechna poesie vůbec má tento somnambulní pramen, čemuž nasvědčuje i běžné užívání slova »snění« za básnění. A ku podivu! Kniha Březinova začíná verši:

Ó sílo extasí a snů, z níž umění
plá barev vějířem a v tónech burácí!

Poesie jest v tom, že básník vidí to, co jiní lidé nevidí. Jsme obklopeni zázraky krásy, která ztajena je všedním zrakům, které thostejně přes ni klouzají, kdežto básník a umělec s udivením, jakoby ze snu všednosti vytržen, na ni patří a jí vyslovuje. A když k přirozenému nadání přistupuje hluboká erudice, povstávají díla světové krásy, jako jsou hymny Březinovy, které jsou neustálým klaněním Nejvyššímu. Filozofického zjevení, básnického ideálu a smeru dostalo se Březinovi četbou *Carlylových* »Hrůln« a *Emersonových* *Representativ* »nen« (Představitelé lidstva). Březina slaví svůj triumfální vjezd do světové literatury, pilně překládá se do němčiny. (Už před 10 roky přeložil K. D. Lutínov jednu hymnu Březinovu do »l'naissance« dra Jos. Müllera. Byl to asi první překlad do němčiny, bohužel několika tiskovými chybami porušený, jelikož redakce nezaslala překladateli korektury a sama hlubokých vředů Březinových sotva chácala.) Z velikosti poesie Březinovy ani budoucnost mnoho neubere, z vysokosti jeho kosmických rozhledů ani ze zvůčné krásy a ušlechtilosti jeho slova ani z hudby jeho veršů. Naříkati se bude jen na přílišné bohatství obrazů nakupených v hýřivé síněsi. Kdyby se chtěl stručně vystihnout ráz a směr poesie Březinovy jeho vlastními slovy, hodily by se nejlépe verše jeho »Dithyrambu věků«:

Svaté žně Slova!
Z pramene každého zrna
veletok klasů!
Nad každým místem, kam padlo,
i neukrytějším,
tisíce červenců v ohni!

Duševní kosmy!
Plující zahrady, šílicí ptačtvem,
země snění!
Žhavými růžemi sršící protuberance
tvůrčích slunců!
Světy zapalující,
světy zhasínající
víry spravedlnosti!

A všechna slunce,
kroužící kolem věčného slunce
neviditelného,
zářícího hrobu čekajícího,
tajemství nového kosmu
skrývajícího,
mlčenlivého!

Je zajímavo srovnati Kosmické písně Nerudovy s obdobnými dly Vrchlického (Duch a svět) a tím, co vyšlo o čtvrt století později, s Březinou. Vydání Manesovo v úpravě Jar. Bendy jest elegantně prosté, neruší slova básníkovy kresebným doprovodem, papír těžký. Cena na české zvyklosti vysoká - ale konečně i Češi musí se učít dát svým básníkum za živobytí kousek chleba. Posmrtné pomníky a dithyramby ještě žádného nouzi ubitého velikána nevkřísily. I..

Architekt Josef Plečnik, Slovinc, jenž nyní působí na uměl. průmyslové škole v Praze, byl profesorským sborem Uměl. Akademie ve Vídni navržen na stolicí po Ottovi Wagnerovi, poněvadž jest nejlepším jeho žákem a posluchačstvo si ho přeje a pro něj demonstruje. Ale ministerstvo a něm. nacionalní poslanci jsou proti němu, že je Slovan. Nám by ovšem bylo mi-

lejší, kdyby genialní architekt byl zachován v Praze, ale na místě, jeho posláním odpovídajícím.

Týden světem, nový obrázkový týdeník Wiesnerův, jež rediguje Dr. Jos. Šimánek, přinesl ukázky ze Šalounova atelieru, kde se pracuje pomalík Husův. Nám se vzrušená dramatická koncepce Šalounova nezamlouvá, tak jako neklidný pomalík Palackého od Suchardy. Mrtvorozené dílo, které přišlo na svět po době přežitého francouzského pomníkářství. Jak jinak působí velkolepý statický Sv. Václav Myslbekův, kolem něhož národ chodí sice mlčky a bez hluku, ale s respektem. Dílo zralé, práce dvacet let.

Židovství v české literatuře bylo velmi zajímavé thema pro literárního genealoga. Loni v *»Arše«* jsme vyslovili poprvé náhled, že *Vrchlický* byl po otci původu židovského. O tomto sensačním odhalení se mlčelo, neboť *»pokrok«* veš ještě *»Archu«* ignoroval. Ale že jsme měli pravdu, potvrzuje Arne Novák v *»Přehledu«* str. 126, kdež o monografii F. V. Krejčího píše:

»Kdyby byl F. V. Krejčí věnoval alespoň trochu pozornosti praehistorii Vrchlického, nebyl by mu ušel zápas plemenného židovství a křesťanského katolictví v rodině Fridové-Kolářové; ohlasy toho najdou se v poesii Vrchlického nejednou a nikde velkolepěji, než právě v *»Bar Kochbovi«*. Pro nás není náhodou, že se básník přihlásil tak důrazně k víře svých dědů právě v době nejtragičtějších převratů životních.« A p. Novák dodává ještě významnou větu: *»Česká poesie jest ve svých vrcholech oživena daleko větší měrou náboženstvím, ano i monotheismem, než F. V. Krejčí rád by připustil; zde však jeho náboženský naturalismus vstává přímo k hrubým nesprávnostem.«*

— Ale toto jen mimochodem. Nač chceme upozornit, jest fakt, že největší čeští básníci (o ostatních umělcích dnes nemluvíme) měli dle našeho vědomí v žilách silnou dávku židovské krve: Neruda má fysiognomii příliš markantní, o Zeyerovi a Vrchlickém se nepochybuje, u Machara svědčí nejen duševní sklony, nýbrž i jistá místa v *Konfessích* literáta pro židovský původ. Nedělali jsme o této otázce hlubších studií, to náleží odborníkům. Arijské rasy zdají se být Svat. Čech, Erben, Němcová, Hálek. Zdá se, že křížení se semitskou krví zúrodňuje přemě, ale zároveň vlévá mu prvky židovské negace, žiravého vtipu, rouhavé frivolnosti, žvanivé povrchnosti feuilletonistů a žurnalistů. Kvas arijsví a semitsví, boj dvou světů, jak jej naznačil Chamberlain, zasluhoval by prostudování v literatuře české a slovanské vůbec. Našim přesvědčením jest, že všechny odbojné rozvraty v našem českém životě pochází z vlivu semitských, byť byly maskovány českým jménem.

Topičův Sborník. Nákladem Topičovým a redakcí Dra Boreckého a Weniga počal vycházet nový belletristický časopis. Pěkná úprava a mnoho látky za málo peněz — ale schází duše. List chce býti nad stranami a klesá na obchodní podnik. Není dobrým znamením, že musela zaniknout distinguovaná Šaldova *»Česká kultura«* a proměnil se pouze v kritický list, který se dlouho neudrží. Knihupecké podniky, skutečné *»magaziny«* a *»Topičův Sborník«* nepovznesou české kultury a charakternosti. *»Nelze sloužit Bohu a mamonu.«*

Ministerstvo sportu zakládá prý se v Rusku. A myslíme, že právní Sport je velmi zřovavou reakcí, kterou

si příroda pomáhá proti zhoubám kultury. Mládež, která více miluje football než knihu, více miluje silná kolena než velké mozky – ta mládež jde jen za pudem sebezáchovy. Beztoho se všeobecně pozoruje, že školy v posavadním způsobu oblbují a mrzačí budoucnost národa – a proto lze jen vítat skautství, kopanou, vůbec všechno, co jde za heslem: Mladí do přírody! Na čerstvý vzduch! Otlužujte se! Učte se robotit a připravovat sami pokrmy, nábytek, přibytěk. Ať žije Robinson! Raději mládež duševně a tělesně zdravou, než schátralé a »pokrokem« otrávené knihomoly!

„Korán“ v českém překladu. Dr. Veselý obohatil českou literaturu krásným překladem Koránu. Je to první překlad do slovanských jazyků. Veřejnost moderní, která přiklonila se s velkou vehemencí novobudhismu, má nyní příležitost ponořit se do věrouky a mravouky islamu. Než mužem předem říci, že obsah Koránu nezíská nikoho. Je to samá plýtkost, eklektismus bible, ale velmi obohaceněcencí básnickou. Zkrátka kniha je kuriosum, které zaujme snad jen poety. Pro filosofa látky není, pro theologa ještě méně, vždyť z toho galimatiáše obsahového se nedá stanovit, pokud Mohamed čerpal z bible. Přece neuměl ani psát a velikou znalostí židovství i křesťanství nevyňikal, proto hloubky v knize není. Překlad ovšem jest krásný a přesný. Autor mu věnoval hodně péle a ukázal, že v arabštině jest dokonale obeznámený. Kniha obsahuje 6 sur, zbytek vyjde později. Uvedeme aspoň 33. verš IV. sury, kde se jedná o ženách, aby se mohlo posoudit smýšlení Koránu o ženě: »Mužové stojí výše nad ženami, protože Bůh dal vznešenější postavení jedněm (t. j. mužům před

ženami) před druhými a protože dávají ze svého majetku (na výživu žen). Necht jsou (ženy) řádné, poslušné a nechť zachovávají tajemství, protože Bůh je (ženy) střeží. -- Bojíte-li se jejich neposlušnosti, napomeňte je a vyhýbejte se jejich loži a bijte je. – Jestliže však uposlechnou, nehledejte cesty proti nim (abyste je trestali). Neboť Bůh je vznešený a velebný.«

– Za tohle bití nebudou moderní ženy jistě vděčný Mohamedovi Ale jak se zachovají volnomyslitelé, kteří pořád hlásají, že křesťanství ponížilo ženu? Takové mínění má Korán i o židech. Mnohého bude asi obsah zajímatí právě svým orientálním exotismem. Výprava knihy jest vkusná, cena 3 K. Kniha je druhý svazek Orientální biblioteky, kterou pořádá učitel Karel Cvrk. Dr. Hr.

Nový Dante? Velkou sensací působí v literárním světě velký francouzský básník katolický Claudel a budí také již odpor zarytých pokrokářů v Čas. Byl nazván »moderním Dante«. Tato charakteristika nezdá se nám dosti případnou. Dante byl moderním básníkem své doby, kterou volal na svůj soud, kdežto Claudel evokuje »ise minulosti. Nový Dante musí se vyptádat s moderní přítomnosti.

Sbírejme stavby! Toto heslo vy dává malíř Bohumír Jaroněk, který usiluje o zřízení »Musea v přírodě« v Rožnově, kdež zachovalo se několik rázovitých valašských dřevěných budov. Jedná se o zřízení moravského Škansenu. Jaroněk věnuje zaslouženou pozornost starým dřevěným kostelíkům a chystá jejich album.

Nobelovu cenu obdržel letos bengálský básník 52letý Rabindranath Tagore. Jeho básně jsou plny indicke fantasie a filosofie. Sám přeložil svazek

do anglické prósy. Přineseme ukázky. — Němci usilovali o to, aby cenu dostal štyrský lidový spisovatel Peter Rosegger. Jakkoliv Rosegger, jenž se z krejčovského pomocníka vypracoval na nejoblíbenějšího rakouského spisovatele, má mnoho sympatických rysů, přece nemile působí, že v posledních letech odpadl od katolictví k protestantismu, jemuž dělá propagandu, a proti Slovanům svou popularitou vydupal miliony pro Schulverein, jenž zakládá školy většinou na germanisování českých dětí. Rosegger však nedostal ceny proto, že jeho práce nemá tak vysoké hodnoty. Kdyby byl živ Svatopluk Čech neb Jar. Vrchlický, byly by cenu letos dostali.

X. Dvořák: Modlitby básníkovy. Xaver Dvořák vydal (vlastním nákladem) novou knihu básní, do které pojal Mši básníkovu, Sedmero žalmů kajících a cyklus 25 sonetů už r. 1897 vydaných pod názvem Eucharistie. Xavera Dvořáka bych nazval mnichem mezi katol. básníky českými. Jeho themata jsou veskrze náboženská, mystické extase, zbožná rozjímání, asketické exklamace a vroucl apostrofy Nejvyššího, Krista, Eucharistie, Královny nebes. Jen přehlédněme letem jeho básnickou dráhu, kterou začal r. 1888 Zlatou Stezku, sbírkou sonetů, pak šel r. 1891 Stínem k úsvitu, r. 1894 jásal Sursum corda, r. 1895 vyšla biblická hra Tablitha, r. 1896 vyšly Meditace, r. 1897 Eucharistie, r. 1901 Improperie, r. 1903 Nový život, r. 1904 modlitební kniha Útěcha srdce, r. 1905 Soli Deo, r. 1906 legendy Z hlubin věků, r. 1909 Kontemplace. Stále jen zápasení duše s tmou a pokušením, znova lítost a pokání, stále nové povznášení se k Bohu. Básník hraje na jedné struně, struně náboženské, a hraje také stále jednu melodii v různých

variacích. To dodává jeho poesii rázu ucelenosti a vážnosti, ale též poněkud jednotvárnosti. Dvořák svých peruti nesnižuje k realistickým slokám, zůstává vždy parnassistou a milovníkem verbalismu Vrchlického, svého prvního a nejmilejšího mistra. Při vybranosti díky Dvořákovy překvapí někdy násilnost jako :

Z (!) svých bojů všech a zápasů jak
k Tvým nohám klesám, (vytržen
to kouzlem milosti Tvé přivábený jen
a ne sám.

Básník sám sebe líčí jako poustevníka a kajícího z vin, o nichž verše jeho málo povídají konkrétně :

Má duše, jež se hříšně veselila,
v šat oblékla se smuteční,
jako poustevník v své cele zavřen
nec nerozezná ode dni. (navždy,

Čtenář neví, kde přestává básnická pósa a kde začíná život, ale vytrvalost, s jakou básník hraje na jediné své struně, vnuká mu přesvědčení, že základem je zde pravda a život, byť by zahalen v cudných allegoriích a metaforách. L.

Potěšitelným zjevem jest zájem mladší generace katolické, laické i kněžské, o křesťanskou filosofii. Dukazem toho jsou připravovaná druhá vydání významných našich filosofických prací katolických. Kolem Vánoc vyjdou ve druhém vydání spisy dra Josefa Kratochvíla *Záhada Boha ve filosofii antické* (vydání první vyšlo v Praze 1908) a *Úvod do filosofie* (vydání první v Olomouci 1912). Také znamenité překlady dra Pavla Vychodila z filos. aristotelovské *«O básnictví»*, *«Knihy o duši»* a *«Ethika Nikomachova»*, jež v 1. vydání vyšly v Brně v letech devadesátých, vyjdou v nové úpravě a přepracování nákladem Wiesnera v Praze. Konečně i dávno rozebraný

první díl «Filosofie podle zásad svatého Tomáše Akvinského» (vyšel 1883) od dr. Josefa Pospíšila, vyjde v nové, přepracované formě co nejdříve u Benediktinů v Brně. Zájem o filosofickou práci je důkazem hlubšího nazírání na život a vážného studia v mladé naší generaci. Dej Bůh, aby i jiná dobrá starší díla dočkala se brzo druhého vydání.

Výstavy starých mistrů v Praze.

Přátelé umění uspořádali v Rudolfinu výstavu starých českých mistrů, loni obrazů Škrétových a Brandlových, letos je vystaven Rainer a Kupecký. První tři reprezentují katolický barok a jsou klasickými svědky, že katolická protireformace přivodila v Čechách nebývalý rozkvět umění, svědčí o tom též velkolepé stavby Dienzenhofferů a nesčetná řada náboženských malbů moravských, z nichž zvláště vynikli «moravský Rafael»: laik jesuita Raab a Sebasťán Šebesta, roďák z Kojetína, jenž bydlel v Prostějově. Tito dva by si také zasloužili výstavy a monografie. Protestant Kupecký byl portrétistou, který frappantně zobrazoval podoby modelů, ale bez charakteru. Též jeho draperie jsou mrtvé. Pouštět se do komposicí bránilo mu asi protestantské chladné nazírání. Nedosahuje genialnosti Rainerovy, jenž byl velký v komposicích a moderní v živých světlových barvách.

Příprava k oslavám Husovým r. 1915. V hudebním pražském listě «Smetana» zabývá se brněnský profesor Hubert Doležil zní to sice trochu paradoxně! - přípravami na rok 1915, ovšem přípravami čtenelů Husových. V článku zajímá nás především střízlivost úsudku a vážnější, vyšší a spravedlivější pojetí slov. Prozatím si povšimneme střízlivosti úsudků, která

je prof. Doležilovi pramenem různých pochyb a obav. A pravíme hned: pochyb a obav úplně oprávněných a odůvodněných. Professor Doležil obává se, aby jubilejní rok nezvrhl se u nás opětovně jen v řadu zevních okázalostí a prázdného pompu. Rád by věděl, co vedoucí vědecké a umělecké korporace kromě Husova pomníku a vydání některých děl Husových vlastně pro rok 1915 chystají. Oslavy politických stran, při nichž bude Hus jen na tolik důležitým, že poskytuje vhodnou příležitost k boji proti Církvi a katolicismu, zdá se, prof. Doležil za vhodné a národa důstojné neuznává. Čeká rozhodné slovo nějaké a vážný čin od vědy a umění a ne od politiky, neboť «politická píseň je ohyzdná píseň». Proto pravi: «Zdá se nám již nepochybným, že se stane příliš málo, že vše zůstane na pouhém vnějšku». Professor Hubert Doležil rád by viděl v roku 1915 «velkolepou příležitost k projevu národní a především kulturní potence, k slovu, jež bychom mohli říci celému světu». Tedy ne příležitost k velkým konfessionálním, rozbrojům, odpadům a bratrovražedným bojům, což vše spíše národ seslabuje, než posiluje, a což vše ho před ostatním světem zahanbuje, znehodnocuje a zošklivuje, místo aby povznášelo. Správně pravi proto profesor Doležil: «Rok Husův by měl zkrátka státi se rokem nejen intensivní práce k prohloubení nazírání na Husa a českou reformaci v lidu samém, nýbrž také rokem naší manifestace vůči cizině. To pak nedá se pořídit jen odhalením pomníku a řadou veřejných «slavností», jež jsou tak uboze stereotypní a beze všeho obsahu.» Jinými slovy řečeno: Roku 1915 budiž dán průchod historické pravdě, poněvadž pravda osvobodí nás, a budiž vše pomínuto, co

by manifestací před cizinou nebylo. A manifestací není nikdy pranice, nýbrž příznakem ubohosti, neintelligence a nízkosti. Kdyby se pukrovový svět fidil zásadami, které professor Doležil propaguje, pak milerádi odvoláme tvrzení, že rok 1915 bude vlastně druhými Lipanami. My historické pravdy se nelekáme a i tehdy, když snad v něčem bude proti nám, se před ní skloníme. Že i my chceme prohloubiti nazírání na Husa a českou reformaci, dokazuje založení časopisu »Studie a texty k náboženským dějinám českým«. Na druhé straně pracujeme všemi sllami k náboženskému uvědomění lidu našeho, aby r. 1915 přešel mimo něj beze stopy a bez ran! (Našinec.)

Srbsko-bulharský spor přenesl se nyní i na pole umělecké. Bulharští sochaři rozhodli se vystoupiti z družstva »Lada«, které doposud spojovalo všechny jihoslovanské umělce a dělilo se na čtyry skupiny: chorvatskou, srbskou, slovinskou a bulharskou. Bulharští umělci proto z »Lady« vystoupili, poněvadž jihoslovanské národy porušily v rnost vůči Bulharsku. Jméni rozpadlé bulharské skupiny přejde na bulharský umělecký spolek »Savremeno Izkustvo«. Žalostné důsledky nešťastné bratrovražedné války!

Pomník Juliu Zeyerovi, dílo prof. Maudra, odhalen v Chotkových sadech 16. září 1913:

Byla to krásná a intimní slavnost, spontanní schůzka lidí, které spojuje stejný vkus, neurčitě duševní přibuzenství, projevující se společnou láskou k jednomu umělci a jeho dílu. Sešlo se mnoho lidí, v jejichž duších chvěly se obrazy a ideje mistrovny a zdálo se nám, jako bychom viděli světlo básníkova díla vznášeti se ve způsobě

jemné aury nad hlavami těch, kteří tak často v slavnostním vytržení skláněli se nad spisy Zeyerovými.

Přesně o 11. hodině dopolední zahájena slavnost zapěním sboru členstvem opery Národního divadla. Pan ředitel Bedřich Friða pronesl pak slavnostní řeč, jejíž stručný obsah je tento:

Julius Zeyer byl básníkem svou veškerou bytostí. Poesie vyplnila celý život jeho, který byl životem krásy a snů a jenž vůstil v poslední třetině jeho života v nádherné hlubiny problému náboženského. Pokud se týká národnostních zápasů, cítil básník vášnivě tíhu útisku, proti němuž se hrdá duše jeho, naplněná nezměrnou láskou k vlasti a vynikající vzácným smyslem pro spravedlnost, vzpírala veškerou svou silou. Výraz tomuto svému cítění dává Zeyer výmluvně v románu »Jan Maria Plojhar«. Prchal před hrozným obrazem útisku, který ňrtl jeho jemnou duši, do ciziny, kde nalézal dočasněho zapomnění v krásě. Krása inspirovala jej zde k velkolepým dílům, jímž se dnes obdivujeme. V cizlně sbíral i starobylé předměty umělecké; sbíral je ne s vášní sběratele, ale s vášní nadšeného milovníka krásy. Za krásu umělecké věci dovedl dáti poslední groš a uskovňovat se pak do krajnosti. Staré látky a themata zpracovával nově, s dokonaleu originalitou, a dovedl jim dáti nebývalé sytý kolorit. V dramateě nesnažil se Zeyer nikdy přizpůsobovati se obvyklým vkusům; nečinil koncessí ani pu bliku, ani dramatickým pravidlům, zůslávaje si vždy jako básník důsledným.

Potom promluvil Fr. A. Šubrt. Z katol. spisovatelů byli přítomni X. Dvořák, opat Method Zavoral a j.

Dotiskl Václav Horák v Prostějově dne 1. prosince 1913. Za redakci odpovídá Vilém Vysloužil.

PARSIFAL.

Dne 8. ledna 1914 byl jsem na představení »Parsifala« v Nár. divadle v Praze a připínám k tomu své úvahy a glossy, které se budou ledačím líšit od jiných.

Wagnerův Parsifal je dramatická pohádka nebo legenda nebo mysterium. On sám nazval jej »Bühnenweihfestspiel«. Nechtěl, aby byl repertoírním kusem nebo dokonce kasovním. Měl být posvátnou slavnostní hrou, která se měla hrát jen zbožným poutníkům bayreuthským. Ale po 30 letech po smrti autorově propadl i Parsifal zákonu autorskému a byl dychtivě uchvácen všemi většími scénami. V Praze hraje se na divadle národním i německém, a publikum přechází a přirovnává.

Na Parsifalu si Wagner nejvíce zakládal, přes 30 let nosil jej pod srdcem, než jej vtělil v hotové dílo — tak jako Goethe dlouhá léta snul svého Fausta. A zvláštní věc: Největší německý básník a největší německý hudebník, oba rodilí protestanté, ve svých vrcholných, takřka testamentárních dílech vracejí se jako k nejvyššímu ideálu nejen k liturgii katolické, nýbrž k dogmatu katolickému :

Goethe k ideálu mariánskému,

Wagner k tajemství eucharistickému.

Žádný z nich nevrátil se formálně do církve katolické, ba nepřijali ani celého jejího učení, nestali se katolíky — našli jen v katolické církvi svůj ideál.

A že se katolíky nestali, to zasařilo hlubokou ránu jejich dílu. Faust churaví i Parsifal churaví nedomyšleností, ideovým rozvratem a kontradikcí. Oběma schází plný život, zůstávají schématy. Nejsou životem, nýbrž komedií, parodií, travestií, nebo chcete-li: Pohádkou neb legendou.

Jen velké slovesné umění Goethovo, jen kouzelná hudba Wagnerova zabraňuje, že divák se před mysteriem — zdrží smíchu.

To jest právě charakteristikou katolické církve, že nelze vyňati z budovy její jen některý kámen; aniž by se celá budova smělci nesřítla na hlavu. Tak neúprosně logicky smelena jest její stavba!

Pohlédneme stručně na fabuli »Parsifala«. Kdesi ve španělských horách stojí dva hradů: Na hoře Montsalvatu hrad spásy, hrad rytířů svatého Graalu, hrad čistoty, zbožnosti, odfikání a služby Boží.

Na druhé hoře stojí hrad zhouby, služby ďábelské a rozkoše světské, v němž vládne kouzelník Klingsor. V jeho službách stojí divoženka Kundry, Ahasver v ženské postavě, v níž pojí se všechny ženské vlastnosti, dobrota i zkaženost. Vtělená příroda. Tu slouží Klingsorovi a tu zase rytířům sv. Grálu.

Sv. Grál je křišťálová míska, z které Kristus naposledy večeřel a kterou andělé přinesli na Montsalvat. Čistí bílí rytíři ji zde chrání a jsou živí nadpozemským chlebem. Jejich večeraďlem nesou se eucharistické zpěvy. Jejich obětník rek Amfortas, syn Titurelův, se provinil, zhřešil proti čistotě, byl zraněn kopím Longinovým, jež uloupil Klingsor. Od té doby choří a není hoden, aby obětoval ze sv. Grálu. Jednou zjevilo se mu tajemné písmo na míse posvátné, že ozdraví, až přijde »čistý bloud, soucitem vědoucí«.

Tento neviný mládenec přichází v podobě Parsifala, jenž nepoznal otce a neví ani, jak se jmenuje. Přestál zkoušku čistoty, když sváděly jej k rozkoši víly v zahradě Klingsorově i Kundry. I tuto svůdnici obrátil, učinil z ní Magdalenu, a Klingsorův hrad se propadl. Přichází do svatyně Grálu, přináší zpět uloupené kopí a v jeho rukou zaplane číše opět nadpozemským zářem, Amfortas se uzdravuje, rytíři se koří. Parsifal vysvobodil tak svého Spasitele z nečistých rukou. (Erlösung dem Erlöser!) -

Není správné, co píše Jos. Vymětal v předmluvě ku svému překladu »Parsifala«, že Wagner zbudoval své dílo na náboženství »zbaveném všeho historismu a vsí vedlejší tendence, zbaveném přítěže kultu, dogmat, rituálu«. Pravý opak jest pravdou. Wagner hojně použil katolické liturgie a věrouky, eucharistické zpěvy jsou téměř úplně církevní a legenda sama jest katolická, jen že Wagnerem znetvořena.

Křesťanství učí, že pokání očisťuje; Amfortas marně se kaje. Křesťanství učí, že jediný jest vykupitel, syn Boží; Wagner činí vykoupení závislým na člověku bloudu Parsifalovi. Křesťanská legenda líčí rytíře sv. Grálu jako pravověrné křesťany, kteří jistě obcovali oběti mše svaté; Wagner je líčí jako jakousi sektu, která má své zvláštní ceremonie.

Jádro a pravda tu schází — a proto místy ten dojem parodie. Parsifala samého líčí Wagner nemožně: V prvním jednání přichází jako hotový hlupáček, v druhém už mluví jako Dr. Faust, jako německý filosof, a má rozumu a učenosti více než všeci jiní.

I exposice díla je dosti mlhavá a z celku vidět, že Wagner byl v poesii přece jen dilettantem. I v tomto díle neleží těžiště v textu a ideji, nýbrž v orchestru. V »Parsifalu« schází hlavně plnokrevný katolicismus. Maně se člověk táže: Co by byl Wagner stvořil, kdyby byl chtěl stvořit dílo plně katolické!

Překlad Vymětalův je celkem dobrý, ač místy vadí nelibozvuk, nepřesnost a opisování prostých konkrétních slov. Ukázka:

Vor dem verwaisten Heiligum
in brünstigem Beten lag Amfortas,
ein Rettungszeichen heiss erlehend:
Ein sel'ger Schimmer da entfoss dem
Grabe;

ein heilig Traumgesicht
nun deutlich zu ihm spricht
durch hell erschauter Wortezeichen
Male:

•durch Mitleid wissend
der reine Tor,
harre sein,
den ich erkor •

Pod sirým stánkem svatyně
se vroucně modle dlel Amfortas,
o spásy znamená teskně lkaje;
svit rajske záře v tom se rozlíil z Grálu
a svaté zjevení
tu zřejmě k němu di,
jak jasně zřel slov znamená zrak králů: - -

•mu soucit zjeví,
je čistý bloud;
čekej naň,
jež určil soud•

•Durch Mitleid wissend« mělo by spíše znít: »soucitem věda, znaje, pozná, soucitem moudrý«. Anebo zpěv hochů s výšin kupole:

Der Glaube lobt;
Die Taube schwebt,
des Heilands holder Bote.
Der für euch fließt,
des Weins genießt,
und nehmt vom Lebensbrote!

Hle, září kříž;
a poslem blíž
se holubice schvěla.
Pijte již krev,
ten vína zjev,
a jezte z Páně těla

Mohlo by znít huďebněji:

Aj, víra plá,
jež Krista zná,
se holubice snáší:
zdroj vína vám
je k síle dán
a chléb ten k spáse vaší.

Výprava v Nár. divadle nebyla ideální. Pan Polák na režii tak velké věci nestačí a p. Holzer byl by asi podal dekorace vhodnější než p. Wenig. Jediná rotunda byla uspokojivá. Když se na největší české scéně nedovede fingovat ani zastřelená labuť, je to smutné. A když v Klingsorově »kvetoucí« zahradě stále padá se žlutých stromů listí, je to vtip ještě smutnější. A když herci roztahují prsty zdvižených rukou, je to velmi nepěkné. Pan Schütz naprosto zjevem ani hlasem nemůže vystihnout čistého mládenčka Parsifala. Kundry pí. Horváthové byla ještě nejlepší, ale úloha

je nadlidská. Parsifal opět ukázal, že Nár. divadlo nemá sil nad-
prostředních. A znalci tvrdí, že ani orchestr p. Kovařovičův nebyl
Wagnerovský. Sborny byly obsazeny mđle. Výslovnost pěvců jest
chatrná. Myslím, že i v opeře má být rozumět slovům. »Na po-
čátku bylo slovo!«

Nechutným je mi Wagnerův výklad slova Parsival (arabské
fal-parši). Já ve slově tom slyším zřetelně Parađisi vallis = Par-
sival. Člověk z rajského údolí. Byl srovnáván i s naším hloupým
Honzou (Peciválem). Koho zajímá, nech si laskavě všimne mého
libretta »Honza hrđina«.

K. D. L

K. D. LUTINOV:

VER SACRUM.

VYKOUPENÍ PŘÍRODY.

Sníh padl na vše. Stromy holé.
Zpěváci na jih utekli.
Na sírou zem skloněny růže. —
Vše spí a čeká. Přeđekli.

Však slyš! Už první prorok přišel!
Je drobný, v roucho nevzhledném,
na okno v pokoji mi seđl
a tiše zpívá poleđnem:

Toť muška malá bzučí, bzučí,
že blízko Boží království,
kđy vše si padne do náručí
a splýne v hymně radostí.

Co prorok šept, to vrahci vzali
hned do zvučných svých zpěvánek
a potom apoštol sám přišel,
jenž řekl všechno: Skřivánek.

Ve slávě vstoupil na nebesa
a kázal jaro, slunka zář -
a všeci mu hned uvěřili -
a nesli kvítí na oltář.

Stromy se v krásné roucho halí,
ze země mrtví vstali zas,
a celé tvorstvo vykoupené
je štěstí, jásoť, smích a jas.

MONOLOG KRÍŽE.

REV. J. Š. BROŽOVI V DODGE, NEB., PŘÍPSÁNO.

V hlubinách Věčna
a pod nebem hvězdným,
dráha kde mléčná
jde prostorem bezdným
od jitra k noci
a od noci k ránu
tajemnou mocí
jak maják vždy planu.

Ramena moje
jak živé dva suky
se stopou znoje
a Kristovy muky
vzdorují času
a kudy se prostrou,
hlásají spásu
a den ze dne rostou.

Jsem stromem živým,
neb Pravdu mám v štítě
plodem svým živím
i starce i dítě
Bolesti míru
já rozkoší zkájím,
Vědu a Víru
tak ve soulaď spájím.

Jsem znakem slávy,
jež okovy drtí —
zjařmené davy
já od věčné smrti
vykoupil slávou
jsem oběti čisté,
na mně když hlavou
jsi spočal, ó Kriste!

Proto též spása
se s jménem mým poji,
pravdu že hlásá
mé rameno dvoji
od věků po věk,
kam dostupne noha,
na mně že člověk
se povýšil v Boha . . .

»Paluba chytá« —
to trůny se boří,
lidstvo se znižá
jak v příboji moří
radostí, žalem
a slastí a bolem
v chaosu stálém
vše mihá se kolem.

Tisíciletí
se ve Věčnu ztrácí,
světy kol letí
jak báječní ptáci —
jim v cestu noci
a od noci k ránu
tajemnou mocí
já na věky planu!

V Crook, Colo., v prosinci 1913.

EUCHARISTIE.

Z KATALONŠTINY PŘELOŽIL S. BOUŠKA.*

1. PÍSEŇ EUCHARISTICKÁ.

Fecit coenam magnam.
Učinil hostinu velkou. —

Já nyla jsem a mdlela,
tvář přikláníla k Miláčkovi k zemi,
vše přestalo, mě opustila zcela,
má starost prchla s čela,
zapomenuta mezi lilijemi.

Sv. Jan od Kříže (Temná noc duše).

Ve čtvrtek Syn Panny
v ranní hodinu
v domě svého Otce
strojil mi hostinu.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Svatý Duch ji zasel
Panně do klínu,
Církev sklízela ji
světa pro vínu.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Stůl má běloskvoucí
vzácnou tkaninu,
na něm chléb se bělá,
leží při vínu.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Víno v Engaddi má
svoji otčinu,
kalich, ryzí zlato,
pro mou hostinu.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Chléb má z pšenky boží
chuť hostinu,
nesel ji ni nežal
kúr Serafinů.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Zpil já jsem se sladce
pro tu příčinu,
tak že vracuje se,
dům svůj pomínu.

Srdce andělské,
květe jasmínu!

Žiti mé, má cesto!
K ní se přivínu,
veď mě k svému domu,
žít chci, nezhyňu!

Srdce andělské,
květe jasmínu!

*Ukázka z knihy, která vyjde za měsíc nákladem »Archy«.

2. SVATÁ MAGDALENA DE PAZZI.

V Pazzi něžná květinka,
spíš je dosud poupě malé,
přijmout Pána Ježíše
nemůže se dočkat stále.
Sní, jak sladký onen chléb,
který pro nás sstoupil s nebe —
Pro ni nesestupuje,
třeba touhou mučí sebe!
»Čekaj jenom!« řekli jí,
Magdaleny je to hoře,
čeká, ale co tu slz,
jako poupě v ranní zoře!
K hostině když nesmí jít,
přidruží se ku své matce,
tulí se k ní víc a víc,
za šat chytá se, dí sladce:
»Dnes má přijmout Ježíše
milovaná matka moje,

vodičkou se napojí
z nejsladšího toho zdroje,
který seďm vůní má,
jimiž duše balsamuje.
Z jeho srdce přejdou v ni,
z těla jeho v tělo její,
a z ní do mne, uhasí
žízeň mou a v mě se lejí.
Její sukně chytne se,
když se obě domů vrátí,
celý den jí sleduje,
do ucha jí šeptá: »Máti,
mamičko má, dovol mi,
posad si mě na kolena,
polož hlavu na prsa,
kde teď Lásky ubydlena,
svátostnému Ježíši
chci říc něco, přitulena.«

3. ŽEBŘÍK.

Nejsvětější Svátosti
onen žebřík podobá se,
dávný žebřík Jakobův,
který niží v nebes jase,
po němž vzhůru andělé
stoupali, šli dolů zase.
Dnes to nejsou andělé,
Ježíš sám to ve své kráse.
Stoupá s lidstva prosbami.
Otcí požá, za nás prosí,
pak je nechá sprchnouti
krůpějemi lásky rosy.
Vzhůru stoupá kadidlo,
dolů padá sladká manna,
kadidlo jde ze srdcí,
které s ním jdou před trůn Pána,
za Miláčkem letí tam,
orlí křídla jsou jim dána.

S tebou-li kdys vystoupím,
Ježíši, ty žebří krásný,
s tebou-li kdys vystoupím,
zůstanu tam navždy, šťastný!

Přešťastně to stoupání,
šťastnější tam prodávání!
sladko jít a přijít tam,
často beze přirovnání!
Ó přesladké »sem a tam«,
přiliv odliv milování!
Žebříku ty svátostný,
žehnán buď, kdo zved' tě v plání
příčle tvé jsou zlatisté,
stříbrné jsou tvoje hrázky.
Požehnán buď tisíckrát
denní žebříku mé Lásky,
po němž ona sstoupá sem,
duše má jde v nebes svazky!

S tebou-li kdys vystoupím,
Ježíši, ty žebří krásný,
s tebou-li kdys vystoupím,
zůstanu tam navždy, šťastný!

4. ZA MŘÍŽÍ.

Můj soucit takou trýzní jest,
když vidím vězněm Boha svého.
že zmirám, ježto neumírám.

Sv. Terezie.

Jako opuštěné ptáče
vězněm v kleci zlatisté,
tak tě vidím, nejináče,
vězni vlastní lásky tvé!

Ve vězení to tak krásné
rač mě k sobě vzítí jen,
zavři dvířka, ať svět zhasne,
abych nemoh vyjít ven!

Tvoji tíhu světa strastí
chtěl bych s tebou sdíleti,
okovy tvé kruté střísti,
ulevit jich objetí.

Běda! této společnosti
s tebou jsem tak nehoden
zda-li bláto zlato hostí,
spolu žijou noc i den?

Srdce mé je zařazené,
a tys labuť, padlý sních,
na stolicí převznešené
usednout by mohl hřích?

Zulíbám ty schody svaté,
ať to trůn či vězení,
opílaču své viny klaté,
stojím u bran ostění

Trubadúr Eucharistie,
vejdu v zlaté klenby chrám,
zpívám teskné melodie,
zlaté struny probírám.

KAPITOLKY Z ČESKÉ REFORMACE I. SVOD A OKLAMÁNÍ.

(VÝZNAMNÝ LÍSTEK Z ČESKÝCH DĚJIN.)

R. 1650 uveřejnil J. A. Komenský v Lešně svou závěť, odkaz národu českému. Marrně plazil se u nohou protestanta Švéda z Oxensijerny, aby do míru westfálského r. 1648 byla pojata též podmínka, že Bratrská církev smí se vrátit do vlasti. Švéda odvrátil se v nemilosti, a Komenský, poslední biskup Jednoty, který tak dlouho pracoval ve službách Švédových a cizích vůbec, viděl konec Jednoty a v pláči předkládá její testament, její kšaft.

V tomto Kšaftě píše:

•Zhrěšiliť jsou i nyní prvorození moji, strážní mezi vámi svatyně mé, vnesše aneb vnesli dopustivše do stánku Jednoty oheň cizí, oheň světské moudrosti, oheň tělesných marností, oheň pychy, nádhernosti, šperků, svévůle, bujnosti, lakomství a lhostejnosti atd. A protož aj, zemřeji a mrou před obličejem vašim pro hříchy své; ale vy plačte, nebo rána tato jde na vás i na potomky vaše. •

A dále:

•Nyní na to přišlo, že ani sebe, ani kněží svých, ani lidí v řádu držeti neumíte, ba ani těch mladých svých, s nimiž abyste sami práce neměli, posílali jste (a ještě posíláte) do škol cizích, aby vám je vypulérovali. A ti co než divočinu a v obyčejích cizost, v krojích potvorství, v mozku mudrlantství a jiné vše jinak, než Kristova a předků milých sprostnost vyhledávala, s sebou přinášejíce, dělají jak dělají, až všecko z puvodu svého vypuchlo a k sobě podobny málo co má. Odkudž i lid a posluchači a pa tronové větším dílem planí a chladnou a z nemalé částky větrem ledajakéhoš pokušení jako stromové pravých kořenu prázdní se vyvracejí, tak že s vámi vše pomalu umdlévá a pádem hrozí. Upamatujtež se tedy, synové, dříve než i vás také podvrátí Pán, a skutečnou nápravou a ve všem dobrém obnovou předejděte hněv jeho, aby nepohnul i vašimi svícny s místa jejich. •

Na to radí Komenský zbylým kazatelům své církve: •Služte Kristu, kde můžete, v církvi kterékoli evanjelické, kteráž by služby vaše žádala; jen však na to pamatujte, abyste v sprostnosti mé, v níž jsem vás zplodila a k ní vedla, sebe ostříhající, prostřední přímou cestou kráčeli, jedněm proti druhým nepochlebovali a ku potvrzování podešlého mezi nimi různění užívati se neďali, ale raději lásku, svornost a všecko společně dobré v církvi, v lidu pak sobě svěřeněm jen víru v Krista čistou a pobožnost horlivou a naději sladkého budoucího věka vzdělávati a tím skutečně, odkudž jste pošli, osvědčovati hleděli. •

Komenský doufal ve sloučení protestantských církví, proto varoval před rozněcováním svárů, ale bohužel sám v tomtéž Kšaftu něco dále ostře brojí proti církvi katolické, kterou nazývá matkou Ježnoty, a kritikuje církev evangelické, dílo Husovo, Lutherovo a Kalvínovo.

Zajímavá jest kritika lutheránství :

•Ty, Ježnoto německá, bylas mou nejmilejší sestrou, kterouž mi nejprve, když jsem v samotnosti své se ohlížela, ku potěšení zbudil Pán a kterouž jsem já srdečně milovala, AČKOLIV TVÁ KE MNĚ LÁSKA PRO MOU SPROSTNOST BRZO VYCHLADLA. Co jsem nejmilejšího za klenot ode Pána svého sobě odevzdaného měla, toho jsem tobě hned od počátku podávati nepominula, tím se s tebou sděliti žádostiva jsouc; aniž vinšovati přestávám, abych i umírajíc tobě prospěti mohla, a čehož nejvíc k tvému dobrému vinšuji, za dědictví tobě odkazuji: RÁDU VÍC, než ho máš, a kázně sporádanější a lepšího rozumu při artikuli o ospravedlnění. (Tedy dogmatický spor. Pozn. pis.), bez tak hanebného užívání, jakéž se při synech tvých rozmohlo. Dobře začal ten (Luther), jehož tobě za vůdce tvého z mrákot vyvedení dal Pán; ale nedobře dobrou při vedli, kteříž na místo jeho přišli. Jeho práce po všecken téměř života čas byla BOŘITI BABYLON; aniž jinak býti mohlo, neboť nemohlo dílo lidského stavění strpino býti na tom místě, kdež se počínalo Nejvyššího město ukazovati. (4. Ezdr. 10, 54). Ale když k STAVĚNÍ SIONA přijíti se mělo, a jeho od práce k odpočinutí povolal Pán, pomocníci, mající stavěti, nechali tak, a držíce se toho toliko, co on udělal a pokudž udělal, kofist sobě založili v zboženinách bydleli. Nebo aniž téměř co jiného máte, kromě co on z papežstva nedobořil a že státi může soudil; to paláce vaše, v tom triumfujete. Co jiní, že vybořeno býti ještě musí, soudili a soudí, ani toho dobořovati, ani o tom slyšeti nechcete, nerci-li aby k vystavění krásného řádu celé církve a téžení ho na gruntu jednomyslnosti a vzdělání mu hradby kázně a vyzdvižení bran a zavěšení k nim vrat a závor a zámku s klíči Kristovými přistoupeno bylo, nýbrž počavše duchem, konáte tělem, jako onino jinak horliví Galatští (cap. 3, 3), ačkoli naopak. Oni počavše křesťanství své vírou, končiti chtěli skutky zákona; vy počavše vírou živou, dokonáváte vírou mrtvou, jakáž bez skutků jest. Ó přátelé moji, já (Ježnota Bratrská), v kázní Boha silného postavena jsoucí, učím vás (Job, 27, 11) a vinšuji, abyste porozuměli, že známost Krista bez následování Krista a těšení se evangelium bez ostřihání zákona lásky, na kteréž jde evangelium, nic není, než evangelium zlé užívání a jistý (ačkoli k prvnímu onomu v papežstvu odporný) svod a oklamání. —
Toť právě tragika života Komenského, že on, fanatický hlasatel

LÁSKY, na smrt NENÁVIDĚL církev římskou, její příslušníky a hlavy, českého krále atd. A on, který hledal čistou víru a odsuzoval pověry katolické, sám dal se sváděti falešnými proroky a blouznivci a věřil nesmyslům!

Krásné jablko s červem. Velikán s malicherností a hašteřivostí sektáře. Předobraz krajana svého Masaryka.

Nešťastné plémě Husovo.

Ó jak hlubokou basí pro vysoký vzrůst mohl mít pod sebou tento veliký člověk, kdyby místo marného mučlantství a polemizování byl mohl říci:

Credo in unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam!

Že to říci nemohl, nebylo ovšem jenom jeho osobní vinou. A nám katolíkům zůstává i jako velký Čech i jako velký KŘEŠŤANSKÝ paedagog bližším než mnohým, kteří jeho jméno mají stále na jazyku.

SRDCE.

Za mříží dvou tří žeber
lká vězeň uzamčen,
a slyš, jak tluče stále
o pomoc v noc i den.

Ó pusť mne, žalárníku,
ó pusť mne z těsných stěn,
já tluku, tluku otevř
a k hvězdám pusť mě ven!

Až jednou tlukot zmlkne
a žalář klesne v rum,
tu přijdou hledat vězně,
jenž prchl k nebesům.

K D. LUTINOV.

PAUL CLAUDEL: SVĚCENÍ DNE SEDMÉHO. PÍŠE F. ODVALIL.

III.

(Pokračování.)

Sál v paláci. Dvořané se sešli k radě. Město obklíčeno vzbouřenci a padne co nevidět. Užďyf celý národ je zmítán neudržitelným hnufim jak v chvíli útěku, když velký llo prolomí břehy. První kníže si činí výčitky, že nedovedl zabránit zlu a prince ochránit. Princ toho nepřipouští. Sám na se žaluje, na nehožnost a slabost svou. Jeť na to vladař, by zlo odvracel a neokáže-li toho, padá právem. Krásnými slovy odprošuje národ. Jeť nejhorším, že není žezla zde, jež starý císař přes step donesl ze země západu. Jeť k tomu dřevo osudů dynastie připoután. Však praví báj, že přesunutím věků, jak strom domněle mrtvý zas se zelená, tak dřevo to že větve vyrazí a geniové nebes jak ptáci příleťnou je spatřit. Volají toužně zmizelého císaře. Je pro ně připraveno vše, i šaty císařské i maska zlatá, v odlehle části paláce, kde vstup je k svatyni. A císař vchází v zdobě své a v rukou nese žezlo, které podobu má kříže

„Hle dřevo královské!

Ó předkové! Ó synu, národe!

Já nezklamal vás! Jak starý onen Poutník hůl do ruky já vzal,

a nyní zhloubi země zas ji vynášim, hůl hledání a vlády,

oporu císaře, světa míru, váhu moudrosti a inoci. Hle!

PRINC: Prorocství vyplněno! Kmen větve vyrazil!

ó, značka desítky, tvar kříže-člověka!

Jak člověk, jenž se probouzí, jak mladík, který měří svět.

Jak potápěč, jenž ke dnu sestoupil a vyplave pažema vzpjatýma,

tak vznešený znak rozpiná na obě strany ramena.

CÍSAŘ: Vizte všichni! Hle, co přináším! V mých rukách královské a spasné znamení.

Hle, průsek vznešený, v němž nebesa se země spjata člověkem.

Hle, soud mezi pravíci a levíci, výše a hloubi rozluka!

Hle, věnování, oběť!

Hle, svatý střed, centrum, zkad čtyři vyrážejí dřevo zároveň, hle ne-
vyslovný bod.

PRINC: My pozdravujem tebe, Křížonoši!

CÍSAŘ: ... Mne slyšte, který přichází tam s druhé strany všeho;

Já prohlašuji, že Spravedlnost spravedlivá jest, exaktní jako tíž a bez-
vádná jak váha.

Buď zdrav, ty znaku radosti, ty znaku bolu!

Kdo poznal bolest tvou, jen ten může tvou přljat radost.

Na druhé straně života je zjevení . . .

Však kolem slyšet hluk hněvivých obléhatelů. Dřív než jich půjde císař utišíť svou zvěsti spásonosnou, snímá zlatou masku a pod ní se objeví obličej spustošený malomocenstvím. Užaslé ach!

„Tak otec vstupující mezi své, nebude poznán: již nenazýváte mne Pánem ani Otcem.

Jak ohořelé dřevo kouřící a ještě hořící, vám svědčím o ohni, do něhož vstoupil jsem; a tělo mé jak dřevo svým se kryje popelem.

Vám nesu svědectví. Těm očím, které žely temnoty, již nelze spatřit světla vašeho.

Však znamení já nesu v rukách svých a sám jsem znamením.

Mne vedte na hradbu -- --<.

Recitator líčí úspěch císařův. Jak před přívalem vod ustoupí vzbouřenci, na kolena se vrhá lid a paží les se zdvihá k císaři, jenž s vycházejícím sluncem hlásá svoji zvěst.

›Obracím se k východu, obracím se k západu.

Dvojit dech cítím na tváři, dech moře a dech země.

Svěží a čistý jeden, tam s nebe propastného, kde hloubka panenských vod své rozprostírá záhyby valící se věčnosti.

A s druhé strany vítr jde, obtěžkán parfумы a dýmy, vůní polí a stromů a sladkých vod a národů a zvířat, na tváři mojí vánek živící.

Když odvívám lej, jak bych cítil pod prsty svými měkkou lidskou tvář. Jak buvol, který přestal pít, mrak černý tlamu crčící o plece horstva opírá. Přítomné bylo člověka nesmrtelného, žehnám ti! Zástupe mužů, žen a dětí, mir!

Místo, jež naše jsi, ty bylo nepřestupné, existence přítomna, ti pozdrav! Ó slavnosti života! Já nemám oči již, má lha sama však se stala přejemným mým smyslem; silou v rovnováze vesmír držící já stojím tu.

Zde je to právě, kde neoprávněnou zkoušku jest nám podstoupit,

k níž nekonečně nebe dívá se, a slunce nad námi,

a pod našima nohama nepromištělný trest

Buď zdráva, sině svatá, světa chráme, v němž bloudí člověk, kněz, jež stihlo zapomenutí.

Ó bohatství, co mám! Já slepý jsem a vidím!

Co mluvím však o vidění vždyť všechny smysly mé jsou jediný jen smysl, spolu s chápáním;

toť mohutný je orgán kontemplace v extasi.

Jak člověk, který v čistém a jasném jitrú pozoruje zem,

i kvítek rozlišuje od kvítka, i dálku proniká a prostor objímá,

a jako v noci s mořem ve víchru i hlas je slyšet děcka plačící

tak duch můj nad ostrým věcí malých postřehem se nese k vztahům nejvyšším

a od příčiny stoupá k příčině a vznáší se jak v žilvu plamenném, ó extase, ó výstraho!

A hle, pak náhle zastaven, již nepoznává víc než praprvočný hluk, pramenů vření, trýskání věčných vod.

Ze spánku vezmete si podobensví.

Kdo upřený svůjí drží zrak, ten napřed ztrácí formy, barvy pak a posléz oči zavře,

pak přestává i sluch postřehovat a vnímat,

pak odumírá čich a hasne pak i hmat,

a zůstane jen chuť - chutnání Boha, moudrost, která plní ústa i duši medem a vodou.

Vše dobro jest.

Zlo ve světě jen otrok, který vodu čerpá; Spravedlnost drží vše a mlosrdenství vše obrozuje.

Já mluvil chtěl a ejhle -- nemám již co říci<.

Však lid chce slyšet, proč je sužován a jaká odpomoc. Po dalším obřadném úvodu císař prohlašuje:

•Kdo jí, i zemře.

A jako zem, jež tělu prvky dala, zas odnímá mu je, když umírá, tak, jako má, i na duši si právo činí, poněvadž i jejím přispěním se živá udržuje. Však nemožouc jí přizpůsobit, jí vězní jako insolventní dlužníci.

Však slyšte dál a sami odpovězte.

Když pro pána kdo poklad obdržel a vězně mu ho odevzdá, kam požadavky pak se odnášejí, ku služebníkovi či pánovi?

PRINC: Ovšem že k pánovi.

CÍSAŘ: Je jeden, jenž je všeho Pán.

A jak nás stvořil, tak i věno dal a úděl. --

On doměnu nám vyhradil a člověka v ní učinil svým zástupcem.

Však upřeme-li jemu úctu otcovství, nás pohlí zem ve svůj klín.

PRINC: Co tedy máme učinit?

CÍSAŘ: Šest dní ať člověk pracuje, otvírá zemi tvrdou a v ní svádí

živoucí vody nebe blahodárného,

však sedmý den ho nenajdiž v té práci otrocké!

Ať umytý a v novém šatě stane na zemi

jak kněz u obětního oltáře.

A jako v horkém letě oblak jde od konce nebes

k druhému a osvěžující na pláně vrhá slín,

tak Páně stín i k vám se přiblíží,

a mrtví s démony ruky na pokrm vám nevlóží.

PRINC: Tak tedy vše je nutno činit oběti i sama sebe? Však, oče, zvime též, že oběť přijata?

CÍSAŘ: Dobře jsi postřehl. Mezi sluhou a pánem dar každý předpokládá zadosťčinění.

Však po přestupku prvotním kde přijatelné smíření? Kde zásluha je oběti a vážnost obětníka?

Já, toho světa král, jsem vyplnil svůj úkol.

A vy-li učiníte, co já zvěstoval,

PAK SLÁVA VÍSE PŘIJDE ZE ZÁPADU HOR,

A SM[RU] TAJEMSTVÍ PAK BUDE ZJEVENO,

A OBĚT DŮSTOJNÁ PAK STANOVEŇA MEZI VÁMI.

VÁS VODY ZAPLAVÍ A JAKO RÝŽE ŽEŇ

ZE SPODU VOD VÁS VYDÁ JINÉ ZROZENÍ.

Po takové velké zvěsti začíná se císař loučit. Marně jej zdržují. Náleží smrti. Vhodno-li, by malomocný vládnul Říši sítědu?

Jsem člověk jen a míra má je délka roztažených paží.

V té říši nesmírné zda mohu skláněje se v myriady lidí,

je míchat tak, jak rolník v lísce iníchá čaj,

by lístku každému se dostalo blahodárného slunka?

Mé uši, uši člověka, zda rozliší vždy pravdu ode lži?

Že vidím něco dobrého, zda stačí, bych to konat chtěl?

Bojím se změnit to, co jest. A zdržujete-li mne u sebe, hle jsem muž, jenž neví již co dělat.

Chce ustoupit a v ústraní složit trosky těla svého. Syna napomíná, by nenechal své srdce obloužit krmí ani ženou; by ztlumil srdce, by věděl vždy, co se děje v říši, jak disk čistého kovu rozchvěje i padající list. Nastává obřadné oblékání. Císař apostrofuje jednotlivé kusy oděvu, i bílé sítěvice, jak mlha ranní, jež značí neposkvrněnou vznešenost suveréna.

• A ty, ó šate slavný. Mrtví červi v kokonech připravili látku, z níž jsi stkán.

Je mrtvým předkům přirovnati lze, již moudrostí a plíí svou napředli níf nepřemožitelného císařství.

A já jsem jako rolník, který zadusí ty červy ve své pekárně, než pro-
vrtají a zkazí kokon.

Vždyť já jsem mrtvých ničitel, já uzavřel za nimi bránu. --

Tvá barva, šate, barvou těla země jest a císař jen, syn modrých nebes,
obléci jí smí.

A pestrost tvojich výšivek znamená plodů rozličnost, a kresby tvojich
linií tajemství želvy věštecké:

drak na mých prsou sdílící, pták Fang na mojich ramenou.

Svou tvář i ruce nořím v látku tvou a dotek těla malomocného jí
neposkvrní.

O šate, šífe tvojí bohatost je množstvím lidu mého -

neb čím je jiným kníže oblečen od hlavy k patě, nežli šuměním národa. <

A císař odchází, jen zanechává žezlo tajemné. Jak slepec tápá,
ale vznáší se k Horám A recitator líčí onen léčivý útulek míru,
jež Velké Hory jako klenot na své šíji chovají, kde mezi stromy,
jak luna zrcadlící se mezi lotosy, ten svatý obvod s hraďbou
kamennou a dvojí střechou z prejzů zlatých. A z hloubi toho
údolí zvuk slyšet zvonů mystických, a slovo plné štěstí, melan-
cholie, neznámý kult, k němuž nevolá bonz; splnutí s Absolutnem,
mystické poznání a blaho těch, kteří jsou hostmi Bytosti
nejvyšší.

• A jak vysoké pohoří ta vodstva sbírá, jež žlví divoký kraj,
tak strašný lidský rođ jen žije dobrodiním jejich přimluy. <

A nový císař v šate pontifikálním pronáší řeč díky a chvály.
Několik míst:

• Buď zdráva, modrá propasti, já hranici tě zovu, krajem přechođu
mezi tím co místo a co není místem, mezi tím co čas a co není čas.
Jak nádoba, jak dmychadlo svou existuje prázdnou prostorou a jako
loutna,

jak kola sředě, kde mečíky se sbíhají, kol něhož kolo obihá, sám
prázdný jest,

tak všecky věci ustaveny z tvoji prázdnoty.

A jako stromy lesa, horstva, obloha se zrcadlí ve klidu jezera
a sice tak, že vody jeho nevidíš,

tak také svět zelený, modravý --

v tom odráží se barev reflexem,

co za tím prázdnem září v neviditelnu.

A co je úkol vznešený císaře Sředu nedotknutelného,
než mezi Viditelným a Neviditelným udržovat harmonii věčnou
a naslouchat na obě strany, by nic neušlo?

Já v chrámu spatřil váhu kdys, na každém konci lampu mající,
z nichž jedna druhou odvažovala svůj plam.

Tak také slunce zářivé a země celá, oděná do plamene svých barev --
a hořící svou úrodou se vyvažují navzájem.

A slunce spolu se zemí na jednu mísku vržené

bez pochyby na druhé straně prázdna protiváhu má.

Však moje vláda nesahá na slunce ani na úrodu země.

Já řídím bázní vůli lidí jen,

by každý vyplnil s přesností svoji hodinu
a Věčnosti tak připravena byla správná časů míra.
Mou slyšte modlitbu! Vy sestupujte nebesa, jak hojné vody na jaře
na připravené rýžoviště stoupají,
ať rovnováha docílena jest, a zatím co vy sestupujete k nám,
my vzneseme se k vám a k mrtvým nesestoupíme.*

A recitator střídavě s žehnáním a prosbami císaře líčí krásu
země a práce lidské, sklon večera, když po všech cestách slámy
nastláno a nahé děti pobíhají jako šedé myšky, a slunce zapadá
a příliv přichází, a bleďý olej hoří na vodách A nad stín, pláň
kryjící, se vynořují zlehka hory, a okraj světlý dělí nebesa a zem.
Vše stmívá se, pár bílých volavek ku hnízdu letí nízko vzduchem
setmělým, a dole pod nesmírným náspem hor na hladině se
kmitne světélko

*CÍSAŘ: Nasycení, jak pokrmem; ukojení, jak muže s ženou splynutí;
a plodnost, jako matka nosoucí na obou loktech syna s dceruškou ku
prsu přisáté.

RECITÁTOR: Vše stmívá se. I ve mně nasycením touha mře.

CÍSAŘ: Mír lidu v požehnání vod! Mír Boha dítku v účasti plamene!*

(Pokračování.)

FRANTIŠEK DOHNAL:

BEZ NADPISU.

Hleď, to tvá kletba: líneď jak Vulkán vzplaneš
a k činům odhodlán v boj vzdorné staneš
a tisíc plánů, tisíc myšlének
ti šlehá hlavou, duši bouří vztek,
když křivď těch sterých bez konce zříš řadu.
V té chvíli zdá se ti, že Samsona máš sílu:
tak jak on chytil sloup a napjat v páži žílu
a zatřást vším a zbořit do základu!
Však náhle zas sklán náhlou jakous ranou
jak podřat padáš, zakřiknut jdeš stranou
a zase v ráz,
jak rychle vzplanul's, rychle chladneš zas . . .

Hleď, to tvá kletba, původ neúspěchů.
Zde třeba rozhodnout a jedno volit v spěchu:

Buď vůbec nezačít, když duše tvá se bojí,
neb začneš-li, pak vytrvej též v boji!

Nuž jestli v páži cítíš sílu,
pak měj se k ěslu,
pak vzchop se k činu
a bij a bij, kde najdeš vinu.
V prach zdeptej vše, co podvod, lež a klam,
v prach zdeptej vše: i modly i jich chrám,
prýč s těmi se všemi, jimž byl jsi jenom k hrám
a strhni masku všem a bez masky buď sám
a hrdý, nezdolný jdi vzhůru k výšinám;
jdi v říši Svobody, jdi v bílý Slunce chrám! . . .

Jak, váháš zas? Pak zanech jen
svůj velký sen!
Nemáš síly dojít k cíli!
Marně jen tvůj rozum šílí,
marně jen tvé srdce kvílí —
není síly, není síly!
Ubij vše, když není síly!
Ubij rozum, který šílí,
ubij srdce, které kvílí —
ubij vše, když není síly;
a pak pevně zatkni ret,
ať ho víc už neslyšet
steskem ani pozachvět,
a pak stranou v koutku kdes
jak věrný pes
se tiše skrč
a mlč a mlč! . . .
A jestli znovu šlehně bič,
nechť jak chce bolí, nezakřič
a s klídem stoika dál se hrb
a trp a trp! . . .

Jen jedno, pro Bůh, nečiň dále,
jen jedno aspoň říc si dej:
tu ruku, jež tě bije stále,
tu aspoň nelžej! . . .

Vypsání ceny. Redakce ›Archy‹ vypisuje cenu 20 K na nejlepší sonet o Jar Vrchlickém. Sonet může obsahovat jeho charakteristický profil, výrazný příběh ze života nebo pod. Porotu sestaví Družina literární a umělecká. Nejlepší práce budou uveřejněny souborně v ›Arše‹.

Družina literární a umělecká. Přípravný výbor shodl se na tomto názvu 12. února 1914 v Olomouci. Návrh stanov podal F. H. Bukovec, zredigovali Lutínov, Řehulka, Vyhlídal, Zamykal. Usneseno, aby při Družině byl ustaven i odbor pro výtvarné, zvláště církevní umění. Stanovy zadány k úřednímu schválení pro celou říši. Přihlášky do Družiny přijímá zatím red. ›Evj‹ Lad. Zamykal v Olomouci. Pod firmou Družiny vydala ›Eva‹ knihu hanáckých humoresek Jana Vyhlídala: ›Znáš onen kraj, kde hanácké palmy kvetou?‹ (K 1:50). Připravuje se drama od Gab. Ronaja a sbírka satir a epigramů: ›Šlehy a něhy‹ od K. D. Lutínova a j. Doporučujeme první organizaci katol. spisovatelů a umělců přízni čtenářů v Meconášů.

Adam Chlumecký, šedesátník. Tiše, neslyšitelně oslavil 7. ledna své šedesátiny spisovatel Adam Chlumecký, vlastním jménem Fr. Kužela. Narodil se 7. ledna 1854 v Roketnici u Přerova, studoval bohosloví v Olomouci a nyní je farářem ve Skrbeni. Vydal Apokalypsi otroků, Epos o hloupém

Janu, Romance o rejdech čertových, Zvony večerní, Evangelium svobody, Historické povídky atd. Jeho ›Andělé pyšní‹ přeloženy; byly do itaštiny prof. Giovanni Trinkem v Miláně a do němčiny G. Frankem. V moravské ›Nivě‹ vyšel jeho román Adam a Eva, v ›Novém Životě‹ velmi krásná ›Noc svatojanská‹, v ›Novém Obzoru‹ historické obrazy ›Štěpán z Pálče, Rodina Skochova‹ kromě jiných četných prací ve ›Vlasti‹, ›Našinci‹, ›Hlasu‹ atd. Biblickým slohem psaná epopéj, vybroušeným veršem uhlazená romance, historická povídka zbarvená řečí z 15. stol., to vše vyšlo z pera jednoho originelního autora. Není pravda, že Adam Chlumecký je drsný samouk. Naopak, invence jeho je tak bohatá a řeč jeho lidovými ústovými, příklady, obraty svérázná, že mnohý autor cenou poctěný našel by tu mistra. Z jeho jazykového bohatství budou filologové hojně těžit. Spisovateli Adamu Chlumeckému třeba opožděně, přece upřímně blahopřejeme!

Pašije Cirkve. V elegantní úpravě vydala Vaňkova ›Kazatelna‹ v Pelhřimově cyklus postních řečí našeho spolupracovníka P. V. Bělohlávka, O. Crna, faráře v Živohošti v Čechách. Spisovatel řadí nevtíravě vedle utrpení Kristova utrpení Cirkve a otvírá časové výhledy. Ušlechtilé toto dílo nemělo by scházet v knihovně katolického inteligenta. (1 K.)

Claudelovo „Zvěstování Panny Marie“ bylo provedeno na Národním divadle v Praze. Kritik Kodíček v »Přehledu« píše, že dílo má vzácné literární kvality, ale schází prý mu dramatická organičnost, příliš tu zasahuje zázrak. Je to ovšem pro drama *deus ex machina*, ale Claudelova hra chce být více mysteriem než dramatem. K provedení náboženských mysterií ovšem není vyškolen ensemble Národního divadla, tak ještě Masse-netův »Kejkřlív matky boží« se může zdařiti. Pro posvátné hry, jejichž potřeba se počíná i v Praze pocíťovat, měla by se zřídit zvláštní scéna se zvláštním herectvem, à la Horní Ammergava. Kdyby katolíci pražští měli odvahu a velkého ducha, mohli by takovou scénu stvořit i budoucím Kat. domě. Sál na Strahově přece jen nestáčí. Ožvíle Calderona a Vega a nestavějte jen kina, Lucerny a Alhambry!

Al. Svojsík: Japonsko a jeho lid. (V komisi O. Pyševce a u autora, Praha II, 80). Al. Svojsík se svými lehkými světelnými přednáškami, při nichž hlavní věcí byl obraz a líčení poměrů zcela vedlejší, byl považován za globetrottera, světoběžníka, který jen letmo prochází se cizinou, aniž by jí chápal a zkoumal. Ale to bylo jen zdání: Objemná kniha o Japonsku, obsahující 560 stran textu a 220 obrazů, poučuje o tom, že autorovi je cestování vážným úkolem a pro vlasť velmi užitečnou zábavou. Cestovatel líčí Japonsko se všech stran, jeho minulost i jeho aspirace, jeho důležitost i jeho slabiny, a podává poučení formou tak půvabnou a záživnou, že cizí větší národové sotva mají dílo tak zaokrouhlené a chutné a budou lákáni, aby si dílo kaplana Svojsíka přeložili.

O amerických Čechách píše nám básník farář P. J. Štěp. Brož z Dodge: »Amerika jest příliš praktická. Poesie drsná. Všude zimničné vzrušení. Jsme in statu fiendi — a až se ustálíme, nebude po Čechách na vypnulínách Západu ani potuchy. Oddálení tohoto osudu, který mi srdce láme, leží v rukách českých kněží. Naše národní práce jest podobná práci kněží buditelů. Jenom že to naše budění se stává narkosou, po níž přijde collaps a krátká agonie.« — (Viz báseň »Za sto let«.)

Dr. Mil. Hýsek píše v Mor.-slezské Revui o současných literárních poměrech moravských. Z jeho stali citujeme: »Poznáme, že na Moravě je hojně literatury, ale málo skutečného umění; že se na Moravě literárně snad dobiti pracuje, ale bezmyšlenkovitě a bez velkých vášní; že tu není žádného slovesného ideálu, žádných intenzivně citěných a přesně vyčíslených cílů, že tu téměř není básnických osobností. (P. R. Myslíme, že totéž a větším pravem dalo by se říci o Čechách!)

Léta šedesátá s (časopisem) Hvězdou, sedmdesátá s Kolečou, osmdesátá s Literárními listy a Vesnou a devadesátá s Nivou a Novým Životem, nejmenujeme-li časopisů jiných — to byl skutečně život, to byla láska k literatuře, to byl slib do budoucnosti. Právě oním bohatstvím vznětlů, onou různorodostí názorů, jež se v nich spjaly v jeden celek, tak svěže mladický na rozdíl od jednostranné, falešnou (!) filosofii přemoudřelé Hlídky literární. A z toho chaosu se zrodily skutečně literární hvězdy. — Proto vidíme, že nejlepší spisovatelé, kteří na Moravě žijí, stojí o samotě: Březina, Bezruč, Neumann, Al. Mrštík, Mahen a *někteří jiní*. A většina z nich tak i tvoří: bez

hesel, bez programů, jež jsou prostě v jejich uměleckém naturelu. — Mně věci se zdají při moravském člověku volati po básníkovi: jeho poměr k národnosti a k náboženství, k české minulosti i přítomnosti. Ano, to jsou ty hlavní problémy.

Köhlerova lithografie sv. Cyrilla a Metoděje doznala všude radostného přijetí a všeobecný jest úsudek: Tak případného obrazu našich věrověstů jsme dosud neměli. Mistr vlastnoručně v litografickém ústavu L. Klabusaye v Holešově kreslil, ba znova komponoval na 12 kamenů svůj obraz a sám řídil tisk, tak že každý otisk jest vlastně originálem. Obraz vystaven v domě umělců v Hořoníně. Zbývající exempláře lze dostat pouze v administraci «Archy». Část výtisků vydána i s textem ruským a polským.

Josef Váchal. Kdo se chce informovat o tomto svérázném grafiku našem, nalezne pěkný rozbor a výbor děl v právě vydané publikaci Bed. V. Beneše. (Nákladem družstva «Trojráma». Přihlašky přijímá p. Mil. Benešová v Buchlovicích, M. Cena 3 K.) Pan Beneš charakterisuje dílo Váchalovo: «Kus nejponurejšího středověku vane z jeho prací; neunavně evokuje ony zvláštní doby, plné kontrastů, zevní nádhery a nejtrajnější askese chorého supranaturalismu, doby visionářů, haeretiků, kdy vyřeštěné hladové oči viděly všude démony dobré i zlé atd.» Dílo Váchalovo má výsoce umělecké kvality a spěje k jasnosti zářných mel. Čekáme od něho veliké věci. K porozumění toho «sommraku bohů», který kvasí v duši našeho rytce, citujeme z biografie: «Váchal pochází z českého jihu, z kraje, kde rožili se čeští mystikové a blouznivci (Hus, Chelčický, Bílek). Sám praví: Pocházejí z rodiny — jejížto

linie po otci jednoho člena v blázinci měla a druhý — Mikuláš Aleš — neobyčejně citový byl — vymírající, v otci svém a na sobě to jasně vidím, že jsme z těch posledních dlouhého rodu blouznících, mysticismem nasáklých duší, výhonků, na kterých mrskají oba dva velicí: Bůh i Dábel. — Od malička, žije se strašidly. Někjaký čas studoval na gymnasiu, pak se učil knihařem v Praze. Chodil ke Kalvodovi a Bémovi, učil se malovat, ale brzy poznal, on i oni, že jest ztracen pro svět a jeho krásu. Nepoznal ženy dnešní, jen mystické jej vábí. Zasvětil se kráse Hruzy. Maloval, pak leptal, nyní virtuosně ryje ve dřevě. Vedle groteskních výtvorů pekelných, které dělají dojem pomatence, kubismu a futurismu, jest řada čísel obdivuhodné hloubky a harmonie. Básník (kdysi spiritista) prošel peklem černé magie do očištěnce magie bílé, přejeme mu, aby krásou světa vystoupil do Dantova nebe. (Adresa umělce: Kr. Vinohrady, Kladská 3.)

Adolf Racek: U základů. (Praha I, 660. K 2 --) Nová kniha, starý Racek. Filosofání o pravdě, víře a lásce. Mnoho krásných a sonorních veršů, nekonečná melodie, ale schází pevná logická konstrukce. Volný myšlenkář (poslední dobou vystupuje dokonce jako agitátor v Litovli), ale nemůže se vybavit ze zajetí náboženství a jeho představ a symbolů. Vůdcové s jeho knihou spokojeni nejsou (Právo Lidu). Nejšťastnější jsou písně v cyklu «Z mých modliteb». Na př. básník modlí se k Lásce:

Můj poklad dětství drahý,
oltářík s andělky,
dar hraček nejkrasší ty
dnů štědrých nadílky —
tys vzpomínka má!

Mou knihou obrázkovou
a divadélkem mým,
růzencem z amethystů,
jablíčkem voskovým —
tys vzpomínka má!

Mých vzácných květin sbírkou
a skříňka barviček,
obrázek svatý s krajkou,
říkanka sluníček —
tys vzpomínka má.

Nevyniká to charakteristikou lásky jako malbou poesie dětství. Z knih autorových (De profundis, Srdcové eso) pokládám za nejcennější básně v prose »Snivá Moudrost«, neboť zde byl básník nejbliže přírodě, pro niž má smysl skutečně básnický, řekl bych assiský. (Snivá Moudrost vyšla před lety v Novém Životě.) L.

Dr. Vlast. Kybal: Sv. František z Assisi. (Nákladem J. Laichtera na Král. Vinohradech, Praha (5 K). To zde ještě nebylo, aby prof. české university psal o sv. Františkovi! A aby psal tak vroucně, s láskou a s objektivností, ba do konce se stanoviska katolika. Dílo, psané slohem poutavým a přece úplně věcným, jest ilustrováno 44 obrázky. Autor snaží se dokázat, že dílo světcovo bylo zkaženo jeho pomocníky, kteří z poesie udělali prosu a organizaci. Ovšem, to by historik měl vědět, že geniové jsou jedinci a jejich následníci neobejdou se bez lidských kačubů. Doporučujeme tuto milou knihu všem inteligentům. O autorovi nepochybujeme, že má vůli nejlepší a úplně se vyhraní.

Hermann Bahr konvertitou. Slavný vídeňský essayista a dramatik, zastance národa českého a Jihošlovánů, před lety přítel a mistr Macharův, který loni za účasti vzdělané Evropy slavil padesátiny, překvapil svět senzací: Složil katolickou zповěd! »Čas«,

dr. Adler a pokrokoví lidé vůbec jsou tím iritováni. Bahr narodil se v Linci jako syn notářův a byl zbožně vychován, ale časem utonul v pokrokových vodách, ba zapoměl i Otčenáš, stal se bezkonfessním. V posledních letech však počal se zabývat náboženstvím a napsal studie o katolické moderně (v »Essays«, Insel-Verlag, Lipsko). V časopisu dra. Joh. Müllera uveřejnil důvody svého obrácení.

Rabindra Náth Thákúr (Tagore). Z bengáli přel. Dr. V. Lesný.

Ty, Bože, moje vše, tys u mne,
jen slovo rci, ó, rci jen slovo!
Jeť radost žítí jenom v Tobě,
jen slovo rci, ó, rci jen slovo!

Dej z Tvého božství se mi napít
a sladší učiň moji píseň.
Ó, Bože nejdražší, jen slovo
rci, ó, rci jediné jen slovo!

Zem tato celá tebe plna,
je všechno kolem tebe plno,
v ní srdce síře jediné jen
rci slovo, jediné jen slovo!

Přijď ke mně nešťastnému bližší;
byť málo mluvila tvá láska,
v tvář moji laskavě přec vzhlédni
a rci jen slovo, jedno slovo!

Monsignore Ferd. Jos. Lehner †. Dne 2. února zemřel na Král. Vinohradech tamní farář, msgr. Ferdinand Josef Lehner, jeden z nejstarších znalců církevního umění hudebního a výtvarného ve věku 77 let, po životě činném a neobyčejně bohatém na poli kulturní práce, jímž zapsal se zlatým písmem do její dějin. Msgr. Lehner narodil se 6. června 1837 v Rokycanech a na kněze vysvěcen byl r. 1862. Nejdříve byl kaplanem ve Stupně, později v Michli a v Praze, od let šedesátých byl koop. v Karlíně a roku 1892 dostalo se mu fary vinohradské.

Už z mládí přilnul zejména k umění hudebnímu a jako kaplan u sv. Havla v Praze počal úsilovně vzdělávati český zpěv církevní a pilným úsilím dovedl jej na stupeň dnešní dokonalosti a významu. Široké vrstvy lidové vzdělával hudebně svým časopisem »Cecilie«, později »Cyrill« přezvaným, jenž zabýval se theoretickými otázkami hudebními. Hudební příloha jeho přinesla nepřehlednou řadu skladeb od nejprědnějších českých skladatelů, z nichž Lehner sestavil na vyzvání konsistoře »Mešní kancionál« a »Zpěvník« pro české školy obecné a měšťanské. Úsilím jeho založen byl hudební a uměl. odbor při »Křesťanské Akademii«, zřízena »Obecná jednota cyrillská«. Neméně pronikavé jsou jeho zásluhy v oboru historie výtvarného umění, českého malířství, sochařství a architektury. Za tím účelem podnikl četné cesty do Holandska, Italie a Německa, založil 1875 časop. »Method«, v němž nashromáždil velice mnoho látky k dějinám výtvarnictví českého a uměleckého průmyslu. Roku 1878 vydal ilustrované »Otázky archeologické«, jimiž položil základ k české uměl. vlastivědě. Již r. 1900 mohlo pak vyjítí jeho stěžejní monumentální dílo »Dějiny umění národa Českého« v jehož první díl pojal výtvarní umění české od stol. X. až do konce věku XII. Díl II., který vyšel o pět let později sledoval pak historii umění v obdobích dalších. Mimo to vydal spisy »Česká škola malířská XI. věku«, »Kláster blahoslavené Anežky Přemyslovny v Praze« a jiné drobnější monografie. Jeho dílem jsou též četná vydání vzácných děl v uměl. odborech »Křesťanská Akademie«, uměl. vzdoba karlínského chrámu pořízená nákladem přes 200.000 K. Jako odborný spisovatel byl msgre. Lehner spole-

hlivým znalcem zvláště románského umění. K záslužným činům jeho nutno též přičísti, že v poslední vůli veškeré své jmění věnoval k zřízení umělecko-historického musea. Byl papežským komořím, kníž.-arcib. notářem, členem České akademie a Král. české společnosti nauk. Pohřeb konal se ve středu dne 4. t. m. Čestná buď mu paměť!

Akademie pedagogická. Dne 16. února položen základní kámen ke kulturní, duchovní složce významu dalekosáhlého. Ustaven zařizující výbor z předsedů spolku professorského, učitelského, katechetského, C.-M. Matic, Lit. družiny a řed. ústavu v Řepčíně, kteří si kooptují pracovníky z odborníků a sestaví stanovky k Akademii pedagogické. Tato má býti přípravou k akademii učitelské. Dnešní doba žádá mnoho úkolů a prostředků, proto bylo třeba útvaru praktického, oportunního a rychlého a tím je Akademie pedagogická. Ji zároveň docíleno koncentrace všech našich našich kulturních a stavovských spolků, jejichž autonomie trvá, ale vlnitá činnost jejich zesílena. Akademie uspořádá nejméně jednou ročně vědecké kursy, po způsobu extensí universitních, bude mít svou centrální knihovnu a snad svého sekretáře na př. Dra. Hrachovského. Bude udělovat stipendia studijní, vypisovat práce a jmenovat členy doplňující. Práce formální vykoná kancelář Našince a C.-M. Matic, která tím si vpletla snad nejčestnější květ do věnce svých zásluh, že ochotně poskytla ruku k dílu akademie. Matic cílů svých se nevzdává a též akademie je samostatná. Akademie bude mít sekce, v jichž čele budou odborníci se sborem pracovníků. Sekce budou: filosofická, historická, literární a psychologická, které ovšem všechny budou směřovat k pedagogice a k pokroku vý-

chovy, vyučování a školství obecného i středního na základě světového názoru náboženského. Akademie bude podávat petice, vydávat Výbory z našich poetů a literátů pro mládež, seznamovat členy s nejnovějšími filosofickými názory a vědeckými výzkumy, povede evidenci listů, knih, spisů protináboženských a různých dějin literatury naší a našeho posvátného zpěvu; vydá čítanky pro děti, mládež a studenty, případně serie obrázků pro skioptikon a seznam četby, též i moderní době vyhovující životy světců. Bude se též zabývat otázkou studia ženského a zkušenostmi nabytými od jednoživců ve škole. Odborníci a pracovníci její zatím budou c. k. universitní prof.: Dr. Kachník, Špaček, Kordač, Kubíček, Dominik, Hejčl, prel. Dr. Musil, Škrabal, dále prof. Dr. Nábělek, Kratochvíl, Zahradníček, Bartoš, Walter, pak Dr. Hrachovský, Světlík, cth. řed. Tomáška, známý Dr. Sedlák a Lutinov, zkušení profesorové, učitelé a katecheti, řed. Hoffmannová, řed. Mezirka, prof. Vévoda, Dr. Černocký, Dr. Hruban, Šorm, Orel, Kolísek, Kyselý atd. Pracovníci se sami mohou hlásit do sekci a mají. Jde o věc boží, již chránit a šířit je každý povinen sám bez osobních ambicí. Prospekt akademie ukazuje cíle četné a vznešené i dosažitelné i nutné. Mecenáš, ať laik nebo duchovní, který by přispěl k dotaci Akademie pedagogické, získá si opravdu pomník aere perennius. Němci již mají Akademii pedagog. ve Vídni. K referátu ještě sluší dodat: Jako říšští Němci mají své kulturní centrum v Mnichově-Gladbachu a své politické centrum v Kolíně, tak my máme mít a chceme-li pokračovat, musíme mít své hospodářské a polit. centrum v Brně a kulturní centrum v Olomouci. Dělb

práce, ale cíl svatý jeden: — koncentrovati a — práci požehnejž Bůh!
Salvos nos fac Domine, Deus noster et congrega nos. Ž. 108.

Dr. Ot. Gauber.

Massenetův „Kejklíč Matky Boží“ dožil se ve vinařském divadle také značného úspěchu. Jeho hudba není ovšem zřejmě originální, Massenet byl od jakživa eklektikem, ani melodiemi v nejlepších výtvorech »Manoně«, a »Wertheru« nepropracoval se k samostatnosti, ale veskrze jest ušlechtilé a melodic. orchestrace účinné. »Kejklíč Matky Boží«, zaujímá však nové prostředí, než v jakém francouzský mistr obvykle tvořil, není tu ani problém lásky, ani ženy, samostatně jako takové vystupující. Pouze hlasy anďelů jsou obstarávány ženskými hlasy. Prostředí, které je líčeno v »Kejklíči Matky Boží«, čerpá ze 14. stol., v době, kdy kláštery byly střediskem vzdělaného světa. Ve franc. městečku Cleury převezmou do kláštera potulného kejklíře, ale on není tam spokojen, vřda, jak jiní oslavují Bohorodičku, kdežto on není schopen ani malby, ani zpěvu. Rozhodne se konečně veleblit ji svým způsobem, kejklíčstvím. Panna Maria přijímá jeho proslou oddanost a usmívá se nad ním, ve chvíli, kdy umírá. Také hudební projev Massenetův opírá se o jednoduchý výraz, řada kostelních zpěvů prolíná jeho komposicí v ušlechtilé modulaci. Svět klášterní přesně také odlišuje od laického, bezuzdného života, docluje tím ostrých i působivých kontrastů. Dílo bylo nastudováno a provedeno řed. opery L. V. Čelanským, který je též scenoval velmi zdařile. *Fr. Šorm.*

Poslední soud. V tomto novém románu líčí J. Š. Baar mistrným svým pérem povahy chodských tvrdohlavců.

Baar slíbil pro »Archu« serii vzpomínek na rašení v katolické moderně.

Drobnosti umělecké a literární.

Sbírka »Der jüngste Tag«, vycházející v nakladatelství firmy Kurt Wolff v Lipsku, obsahuje výbor básní Otakara Březiny ve Wolfově překladu. — Kniha inženýra L. Velinského: »Bizarní novelly«, jejíž prvé vydání rozebráno bylo subskribenty, vyšla nyní ve druhém vydání v dvoubarevném provedení grafickém nákladem M. Klikové v Žižkově č. 833. (Cena 1'80 K i s poštou.) V tomtéž nakladatelství lze objednat grafické album dřevorytůch originálů Františka Koblhy: »Tristan a Isolda« za sníženou cenu 6 K (místo 20 K). Též jednotlivé dřevoryty z tohoto cyklu po 2 K, nebo v rámci po 4 K lze zakoupiti. — Kritik Fritz Stahl posoudil v »Berliner Tagblattu« všele expozici Antonína Hudečka v Salonu Schulte v Berlíně. Chválí zejména, že obrazy jeho jsou prožité a věrně a pevně tvořené, bez shonu po efektech, ale i bez fixní formule. Vzbuzují vnitřní účast. A povznáší se nad pouhé líčení skutečnosti. Pod názvem »Český Národ«, časopis pro výchovu, vzdělání a obrození národní, počal vycházeti nový měsíčník (Praha II., Riegrovo nábřeží). Předplatné 3'80 K. Výkonný redaktor Josef Teplý, zodpovědný redaktor Jan Eugen Sequardt. Edmond Rostand dokončil nové své dílo, které v říjnu bylo poprvé uvedeno na scénu v divadle Porte Saint Martin. Je to dvojjaktoá, v alexandrinech psaná hra: »Dona Juana poslední noc.« Děj odehrává se v Kartagéně. — Spolek českých bibliofilů vydal krásně vypravenou publikaci knižní: Viktora Dyka: »Zmoudření Dona Quijota.« Kniha má originální obrazovou a možno říci i slohové velmi šťastnou výzdobu od V. H. Brunnera; i po stránce

knížního umění je nová publikace tato dokonala. Tato již čtvrtá premie Spolku českých bibliofilů rozeslá se členům, kteří mají zaplacený příspěvek na rok 1913. Roční příspěvek 10 K, zápisné nových členů 2 K přijímá pokladník spolku Jan Gotthardt, Královské Vínohrady č. 1456. Na požádání zašle se složní lístek poštovní spořitelny. Jak se dovidáme, hodlá spolek v brzkou vydati krásnou práci Alešovu v dokonale úpravě a reprodukci. Bude to zajisté milým překvapením přátel krásných knih českých, tím spíše, že krásně vypravených prací Alešových, technicky dokonale reprodukovanych, bylo velmi málo. Tato publikace bude přístupna jen členům spolku. — Správa Krasoumné jednoty pro Čechy uspořádala na podzim aukce starých obrazů a na zkoušku též starých umělecko-průmyslových předmětů.

Cyklos přednášek o umění pořádá Česká Liga Akademická ve společ. místnostech Praha II., Voršílská ulice č. 1. Pořad jest tento: 1. přednáška 8. března v neděli o půl 3. hod. odp.: Umění malířské. Akademický malíř J. Dědina. — 2. přednáška 12. března ve čtvrtek v 7 hodin večer: Počátky hudby a chorál. P. Jan Nep. Boháč, dirigent pív. sboru ČLA. — 3. přednáška 15. března v neděli o půl 3. lh. odpolední: Moderní katolická literatura česká. Bohumil Stašek z Plzně. — 4. přednáška 23. dubna ve čtvrtek v 7 hod. več.: Dnešní směry v hudbě se zřetelem k poměrům českým (předim. se zpěvními i hudebními ukázkami) P. Jan Nep. Boháč. — 5. Přednáška 26. dubna v neděli o půl 3. hod. odp.: O chrámu sv. Jiří na Hradčanech. Přednáška s vycházkou do chrámu sv. Jiří, spojená s výkladem archeologickým. Vdp. kanovník S. Šittler. — Všechny přátele uctivě zveme, aby poctili přednášky tyto svou návštěvou.

O DOBRÝCH SLOV SLY- ŠENÍ A MLUVENÍ.

VAN GOEDEN WOERDEN TO
HOREN ENDE DIE TO SPREKEN.

(Asketický traktát ze spisů Tomáše Hemerkena Kempenského, řeholníka řádu sv. Augustina. Vydává Michal Josef Pohl u Herdera ve Frýburku Br. Svazek III)

Milý Pán náš Ježíš Kristus praví: **BLAHOSLAVENÍ, KTEŘÍ SLYŠÍ SLOVO BOŽÍ A OSTRÍHAJÍ HO.** Pozorujte, co nyní následuje.

Dobré slovo jest hodno chvály. Marné slovo, lépe zamlčeti. Pokorné slovo, nejvíce povznáší. Mírné slovo, láme hněv. Tvrdé pobuřuje srdce. Vybrané slovo dává pochopení. Sladké, zbožné slovo působí radost. Úléšné slovo zlatem se vyvažuje. Moudré slovo, velmi užitečné jest svým časem. Utočné slovo, rozhání přátele. Rozpustilé slovo, jest hanebné. Upřímné slovo, cti hodno jest. Uslužné slovo (*officiosum verbum, een dienstich woerd*), zasluhuje díků. Výstražné slovo, velmi vzácné jest, a všem lidem potřebné, kdo chce býti bez úhony v životě svém. **MUSÍ BÝTI SLOVO VELMI DOBRÉ POVZNÁŠEJÍCÍ SLOVO, KTERÉ BYLO BY LEPŠÍ NEŽ MLČENÍ.**

Lépe jest mlčeti, než se hádati. Ne jakýmkoliv slovům věřiti jest, aniž dále je rozhlašovati.

Mlčeti jest trpěti, získává pokoj a působí radost. Pokud žijete, máte se učit trpěti, málo mluvit, často se modlit, nemocné ponášet, zlých se vystříhat. Málo podstoupiti, přináší mnoho pokoje. Žádné hodnosti nevyhledávati, aniž po cti bažiti, cesta přímá jest k životu věčnému.

Skládejte důvěru svou a naději v Bohu samém. Buďte pokorní a milosrdní k ubohým vůbec. Jeďte podle rady Boží a vyhýbejte se stezkám zlým, tak se Bohu dobře zalíbíte, a ujdete osidlům nepřítelé, pomocí Boží ve ctnostech porostete, a uvnitř pevně státi budete.

Tak vznesená jest ctnost a dobrý svatý život, že předstihuje všechnu krásu a bohatství a sílu, a jistě dobývá života věčného. Ctnost přemáhá veškeru zlobu a marnost světa, vzdoruje pokušení nepřítelé, a nutí slabé tělo, aby poslouchalo rozumu a Ducha svatého.

Bůh posiluj nás vespolek ve ctnostech, ode všech hříchů nás zachovávej, abychom po tomto smrtelném žití hodnými se stali přijít do života věčného. Amen.

Ve všech potřebách a hodinách, v každém počátku a konci, přispěj nám svatá máti Boží Maria, s Ježíšem milovaným synem svým. Amen.

Anno Domini M. CCCC. LVI.

Skončeno a psáno rukou bratra Tomáše Kemp. Pro »Archu« přeložil Karel Dostál Lutínov L. P. MCMXIV.

K. D. LUTINOV :

20 2. 1914

MLADÝM.

Mně znova budí k životu
ten zájem, jímž se ptáte po »Arše« ;
mdlé srdce bije v novém tlukotu,
co hořklo, klesá v Léthe pohár vše.

Z těch Vašich zornic nové slunce plá
a nová síla proudí v žilách mých,
jít s Vámi v města zapadlá
a vyrvatí je z rukou pohanských!

Hrobkami mrtvých lebky starců jsou --
a jejich srdce sopky vyhaslé;
však Vaše zraky září důvěrou,
že porazíme všechno mdlé a zlé.

Já vím, že mnohá naděj uvadne
má hrud' je krvavá -- hle -- samý šíp --
I mezi vámi vidím srdce proradné --
však žiju zas -- jsem mlád -- a je mně líp!

A věřím pevně: co jsem v pláči seli,
co zalíval jsem horkou krví svou,
že v srdcích vašich vzejde do stěbeľ
a zaplaví vlnit zlatou úrodou.

DANTEUM V PRAZE.

V Praze uskutečněno bylo monumentální dílo a sídlo katolické kultury: Dne 29. února 1914 vysvěceno bylo »Danteum«, dopoledne byly slavnostní schůze a večer dávala se Zeyerova pohádka »Poď jabloní« s hudbou Sukovou.

Danteum je katolické divadlo, museum, výstavní palác, přednáškový sál, spolkový dům, oratorní síň.

Jeho potřeba byla už velmi citelná. Už r. 1911, když jsem navštívil smíchovské pašijové hry a Marianskou zahradu na Strahově, napsal jsem, že Praha potřebuje katolického domu, Prahy důstojného. Jak odporný dojem, když pašijové hry na Smíchově musily se hrát v divadelku, kde ještě všechno čpělo špínou šantánu. Potřeba duchovní scény ukázala se zvláště poslední dobou, když dávaly se náboženské hry jako Parsifal a Claudelovo Zvěstování na prknech Nár. divadla, na nichž hrají se i operetty a cizoložné frašky. Náboženská hra žádá i svého ovzduší.

A toto ovzduší Danteum má. Stojí v srdci Prahy, ale přece poněkud stranou velkoměstského ruchu. Jest upraveno ve starém šlechtickém paláci. Původně se vyjednávalo o adaptaci uzavřeného Dienzenhofferova chrámu, i o sv. Mikuláši byla řeč, ale rozhodující činitelé činily překážky a konečně i stavitelé nebyli pro tento projekt nadšeni. Obec pražská a vinohradská jevila ochotu věnovati zdarma dosti vhodný pozemek, ale podmínky ohrožovaly poněkud úplně volný rozvoj ústavu. Až konečně se výhodně získal zmíněný palác, v jehož prostranném nádvoří dal se vybudovat vhodný objekt a kolkolet jest mnoho místností pro účely ústavu.

Velkolepý portál zbuďoval sochař Fr. Bílek, před portálem v okrouhlém trávníku stojí pomník kněží buditelů, jež zbuďoval svým nákladem farář Pauly. Vstoupíme-li do obrovského sálu, jenž pojme asi 2000 osob, máme dojem gothické katedrály.

Barevná okna, malovaná Urbanem, představují svaté Cyrilla a Metoděje, Václava, Luďmilu, Prokopa, Božetěcha, Karla IV.,

Arnošta z Pardubic a j.; bývají večer v přestávkách zvenčí elektricky osvětlována, což působí slavnostním dojmem.

Scéna je velkých rozměrů, takže se hodí k provozování her Ammergavských, velkých festivalů i produkci kinových. V přílehlých místnostech jest církevní Museum, jež spravuje kanovník Podlaha s kan. Sittlerem, výstavní salon pro umění výtvarné, jenž je zároveň dvoranou pro menší schůze a přednášky, místnosti pro katolickou knihovnu a čítárnu a galerie pro získaná díla katolických umělců. Počátek učiněn s Bílkovým Krucifixem.

V souterrainu jest buffet, domácí správa, ústřední topení, skladiště, malírna atd.

Kdo uskutečnil toto dílo? Křesťanská Akademie, jež byla k tomu povolána, odumírala, živořila a nemohla se vzchopit k tak velkému činu. Ale sdružení mladých katolických literátů a umělců, kteří se kupili kol Nového Života a nyní se zorganizovali v »Zeyerově Společnosti«, chopili se intenzivní práce, s nadšenou pomocí opata Zavorala, P. Albana a prob. Buriana získali pro myšlenku svou českou hierarchii a šlechtu, k níž přidružili se jiní laičtí Mecenové --- a ejhle, nečekané stalo se skutkem! Když má Praha různé profanní a varietní podniky, svou Alhambru, Lucernu, Mozarteum, proč by neměla mít Danteum?

A jak se dospělo k názvu Danteum? Původně chtěli mít literáti »Zeyerův dům«, s jiné strany navrhován »Lvův dům«, Trojanus byl pro »Divina Commedia«, a to vedlo ke stručnějším a pregnantnímu: Danteum.

Dante posud zůstává representantem katolické kultury, nejvyšším typem katolického inteligenta, učence, umělce a politika zároveň.

Značné přispěla k uskutečnění též vinohradská obec, která věnovala odkaz Lehnerův, poněvadž úmysl Lehnerův zapadá do rámu Dantea.

K otevření Dantea, jehož vysoký kulturní význam se všeobecně uznává, vyslali své zástupce Česká Akademie, obce pražské, fa kulty, spolky umělců a literátů a vůbec všechny kulturní korporace, pokud nejsou ve vleku Volné Myšlenky.

Z Francie poslali telegrafické pozdravy Rodin, Claudel, Mas senet a j.

Rízení ústavu není ještě definitivní, ředitelem byl zatím jmenován Dr. J. Šimánek, dramaturgem P. S. Bouška, intendantem opat Zavoral. Redaktorem věstníku »Danteum« je Vil. Bitnar. Pro jednotlivé odbory jmenování byli ředitelé: Pro sochařský F. Bílek, pro malířský Jar. Obrovský, pro přednášky žurnalistické Trojanus, pro belletrii J. Š. Baar, pro lidopis Č. Zíbrt, pro historii Dr. Pekař a V. Řezníček, pro literaturu X. Dvořák, pro lidové vzdělání prof. Žák, pro apologii Dr. Korčač a F. Žák atd.

Pracovní program jest bohatý: V neděli náboženská hra, před

polednem dětský dýchánek, odpoledne theologická přednáška, v pondělí sociální přednáška, v úterý literární přednáška, ve středu přírodovědecká přednáška s obrazy, ve čtvrtek přednáška o katol. umělci s obrazy, v pátek recitační večer, v sobotu duchovní koncert.

Ač je vstupné mírné, přece stačí i na udržování podniku. Zajímavost jest, že se tvoří zvláštní ukázněné herectvo pro duchovní hry (Calderon, Vega, Claudel) po způsobu ammergavském, tak že časem mohou pražské hry v »Danteu« dosáhnout světové pověsti. Kdyby vstal z hrobu Zeyer, radoval by se z uskutečnění své touhy. Velká dílna lidskosti už pracuje a získává všude sympatií.

»Čas« ovšem soplí s celou Volnou Myšlenkou a přináší v čele listu výzvu Macharovu k Pražanům, aby Danteum zapálili, tak jak za slavné bouře husitské vydrancovali klášter na Slovanech — ale z Prahy bylo mu odpověděno: »Taková řízná kommandá aby pan poručík posílal jen Dru Stránskému, majiteli »Gummových Novin«.

Veškero vztekání »Času« a »Práva Lidu« nic nepomůže, neboť Danteum jest hotovou věcí — v mé fantasii, která se nedá časy ani nečasy obmezovat.

Ano, vše je fantasie, vše jen sen. Den 29. února 1914 vůbec nebyl, ale Danteum, doufám, přece jen bude!

V 1. ročníku Nového Života r. 1996 popsal S. Bouška nádherné dílo o Manesovi a za 10 let bylo skutkem.

Doufejme, že Danteum bude stát dřívě.

K. D. L.

PAUL CLAUDEL: SVĚCENÍ DNE SEDMÉHO. PÍŠE F. ODVALIL.

IV.

Vyroubal jsem ji důkladně. Kde přestat, když se začne drancovat palác takové nádhery? Mám znova kořist rozkládat a kochat se jejími lesky? Však máte sami oči pro krásu těch tvarů.

Já jenom raděj na některé kusy uhoďím, ať zjistíme jaký to kov. »V hloubi vířící imaginace jemné a silné vědomí zákonitosti, toť definice Claudelovy poesie« praví zcela správně Marten. Vzpěněný chaos nejpruďších živelních výlevů ducha i srdce, vášně i touhy, zoufání i extase je u Claudela čím dál tím vítězněji ovládan jistým zcela jasným pojetím světa a života, jež zůstává si v díle jeho důsledným.

»Základem tohoto pojetí je spor zemského vzniku a nadpozemského cíle člověka, tragika jeho světa se tají v boji touhy, povznášející, a fyse, poutající člověka, katastrofa vzniká vsude tam, kde člověk podléhá zemskému duchu...« (Marten.) To platí o všech dílech Claudelových. »A přece vyznívá filosofická koncepce Claudelova arijským kladem: věrou, jistotou, souladem... Živel, jímž se harmonisuje Claudelova ideologie a se ustaluje ethos jeho tragedie, je NÁBOŽENSKÁ SYNTHESA všech metafysických složek této poesie.« (Marten.)

Nuže, co všech děl Claudelových je společným ideovým podkladem, je »Svěcení dne sedmého« přímým a jediným předmětem. Tedy dá i nejautentičtější odpověď na otázku, jaká je ta náboženská syntheses, jaké metafysické stanovisko, jež vnáší světlo v chaos jeho děl.

Na první poslech některý výraz ve Svěcení zní trochu pantheisticky. Ale výraz takový nejen snese, nýbrž v celkové symfonii i vyžaduje interpretaci neb aspoň konečné uplatnění pro názor ryze theistický. Bůh, všeho příčina i cíl — a cíle toho zapomíná neb dokonce sám sebe míjí účelem je neštěstím a věčnou záhubou, toť hlavní díla myšlenka. Co ještě chcete? Quia est, et inquireribus se remunerator (Heb. 11. 6.) toť přece nejstručnější formulace víry dle apoštola. Také zde v básni Claudelově je perspektiva věčných pravd redukována na obrysi nejzákladnější, umělecky tím grandiosnější. Co v mysli člověka patriarchálního (jsem v čínském starověku!) dál na základě tom se buduje, přesvědčení o naprosté, exaktní Spravedlnosti, o trestu věčném, o člověku, jenž knězem Boha uprostřed stvoření, o rovnováze

vesmíru a zásvětí — tof vysloveno vše tak těžkými a vznícenými slovy. A praktický těch nauk důsledek, jenž zároveň je architektonickým svorníkem díla, tof příkázání první stránkou bible všípené, dané již přirozeností člověka a uspořádáním stvoření, příkaz všech příkazů, v němž jako v ohnisku se sřítanou paprsky milosti, příkázání pralidské, jež svítí pohanům a křesťanům zůstává z nejprvnějších, jehožto nedbati je větší hřích než vražda (Bloy). Tof hlavní obrysy světového názoru, všem lidem znatelné a všechny zavazující. A schází-li jim koruna evangelia, tož schází jen určité její zjevení. Prorocké zřevy jí v dálce rýsují i těmto nepokřtěným. Jim slíbeno tajemství smiřeni i sláva zjeveni, z Hor Západu i obět důstojná i obrození z vod. A tajemný zjev kříže, dosud plně nepoznán, již vrhá na ně blažený svůj stín a dává tušit nesmírnost svého významu. Mír prohlášen je dítkám Boha a hostí Božích přimlva jim není neznáma. To jest ta synthesa, jež chaos ovládá. A připojíme-li ještě rysy některé, o Onom, v němž se bytost s existencí totéž, jenž miluje v nás Sebe samého, o zlu, jež není nic než nedostatek dobra povinného (něco, co není), o nepříteli, který žije v nás, o ohni morálním a penálním, pak poznáváme v ní nejen moudrost onu, jež na nás božským zrakem zřívá z evangelia, my poznáme i její krásný šat, jímž po věky ji odívá věda církve! Tou moudrostí je v chaos uveden pořádek! Pak možno pevně stát nad vášní řevem! I ony potom mají smysl svůj; (zlo otrok jest, jenž čerpá vodu.) Ji ovládaný vášně jsou jen spřežením, jež potáhne nás triumfální vůz; ten ubrát se může cestou rozličnou, pomálu nebo cvalem, mrzutě i jásavě, však směrem jedním. Vždy radostná i v malomocenství i v reptání, nám není neznámá ta moudrost vítězí, jež krásně Violantně tvář! Nuž ejhle, já jen zatukal! Zlatá spěš učeni našeho, ba namnoze i v namíchání scholasticko-theologickém, nalita zde plnými proudy do kadlubu, jenž náhodou má exotický tvar, však nemůže jí vzítí drahý, známý zvuk!

Přezvykování dogmat — řekl kdysi kdos. U Claudela se nikdo neodvází toho slova. Mlčí s údivem ku slavnému vyzvánění zvonů přelitých. A je to v pořádku. Ostatně -- není-liž i psaní dnešních dětí literární módy přeléváním zas jiných dogmat? Je jen otázka, která dogmata si toho přelévání více zaslouží.

KAPITOLY Z ČESKÉ REFORMACE II.

HUS A HUSITÉ.*)

(Z NĚMECKÉHO PŘEL. ALOIS JAŠEK).

1. Již před dobou Husovou znamenáme v Čechách namnoze jistou antipatii proti církvi a poměrům v ní zavládnuvším. Působily tu různé pamýstické sekty čilou agitací mezi obyčejným lidem. Mocně působila na široké masy lidu ohnivá slova kazatelů pokání a polepšení hlásajících, kteří nelítostně pranýřovali mravní i náboženskou degeneraci doby; byli to: Konrád z Waldhauseⁿ († 1369), Jan Milič z Kroměříže († 1374), a Matěj z Janova († 1394). Též založení university pražské 1348 napomáhalo hnutí tomuto, zvláště učeným sporem, zde zvláště pěstěným, mezi nominalisty a realisty, pak stálou řevností mezi Čechy a Němci, kteří měli arcif většinu ve sboru profesorském. Vnikly sem i bludy Wiclifovy, zvláště když byly navázány užší styky mezi universitou pražskou a oxfordskou po svatbě Anny, dcery Karla IV., s Richardem II. anglickým roku 1382.

A v této době věení vystupuje Jan Hus, narozený 1369 v Husinci, od roku 1398 profesor filosofie na universitě pražské, 1400 knězem, 1402 kazatelem ustanoven při kapli t. zv. betlémské. Brzy byl se Hus obeznámil se spisy Wiclifovými, zvláště filosofickými, a osvojil si záhy jejich obsah, zvláště co se týče extrémního realismu. S větším ještě nadšením studoval jeho theologické spisy, které sem vnikly roku 1401, zásluhou (!), jak se zdá, hlavně Jeronýma Pražského. Hus byl ve všem opanován reformatorskými myšlenkami Wiclifovými, zvláště co se týče boje proti světskému majetku a prostopášnostem u kleru, a vnesl tyto myšlenky svými kázanými do lidu. To bylo příčinou, že universita 1403 censurovala 45 vět Wiclifových. Většina votantů byli Němci, a právě proto domnívala se česká menšina, že musí

*) Z knihy Aloise Knöptlera: Lehrbuch der Kirchengeschichte, 3. Aufl., Freiburg i. Br. 1902, str. 492-498.

Prameny: Hus atque Hieronymi Prag. historia et monumenta, 2 voll. fol. Norimb. 1558; 2. ed. 1715; Höfler, Geschichtschreiber der Husitenbewegung (Fontes rer. austr. §§ II, 1; IV, 2; VII, 3; Viennae 1856-1866.) - Palacký, Documenta Mag. Jo. Hus vitam, doctrinam etc. illustrantia. Pragae 1859; - Geschichte von Böhmen, 3 Bde, Prag 1845; - Frind, Kirchengeschichte Böhmens, 3 Bde, Prag 1872; - Hefele, C.-G. VII. 28 ff.

Poznámka redakce: V seriál článků, připravujících na rok 1915, otiskujeme tuto kapitolu německého církevního historika, poněvadž místně shrnuje děje husitské v jeden obraz a za druhé proto, že autor, cizinec, nezatažený do našich domácích předsudků a tendencí, má od látky náležitý odstup.

vzítí zásady Wicliffovy za své a je hájiti, čímž připojila k stávajícímu již boji národnostnímu též boj náboženský. Přes urputnou agitaci Wicliffistickou určil arcibiskup Zbyněk Husa synodálním kazatelem, zbavil ho ale tohoto čestného úřadu na mnohá udání (1408). Mimo to podal Hus jako člen komise o pouti k záračné krvi ve Wilsnacku dobrozdání ve spise »De omni sanguine Christi glorificato«, ve který se mu už vplížilo několik nesprávných theologických myšlenek, ač nikdy nechtěl hájiti Wicliffovo učení o Nejsvětější Svátosti. Ale právě toto učení Wicliffovo mimo jiné stále víc a více se šířilo, a poněvaž papežové Innocenc VII. (1405) a Rehoř XII. (1408) vybízeli neustále k utlumení tohoto bludu, odhodlala se konečně i česká národnost na universitě pražské 1408 k zavržení, ač jen podmíněčnému, 45 vět Wicliffových. Zmatek nyní povstálý byl ještě přirostěn otázkou neutrality v schismatě papežském. Dvůr a Čechové byli pro neutralitu, Němci proti, a Češi použili této příležitosti, aby pohnuli krále Václava k tomu, aby 1409 poměr hlasovací na universitě 3 : 1 změnil v jejich prospěch. Proto opustili Němci Prahu (užívá se 5000—20.000) a založili universitu v Lipsku. Čechy přidaly se k papeži Pisanskému Alexandru V., ale i ten odsoudil novoty Wicliffské, a na jeho rozkaz dal arcibiskup Zbyněk 1410 spisy Wicliffovy spálit a zakázal kázání ve filiálních kostelích. Hus toho nešbal, apelloval na papeže, a arcibiskup jej dal do klatby. Nyní opustili jej již někteří z někdejších přátel; i mezi Čechy povstali mu nyní odpůrci: dvůr královský a šlechta dosud jej chránila. V srpnu 1410 byl Hus papežem Janem XXIII. uyzván, aby se před papežskou kurií zodpovídal, a poněvaž neposlechl, byl v únoru 1411 papežem dán do klatby. Přes to kázal dále, vychvaloval Wicliffa co svěřce a způsobil zvláště 1412 velké pohoršení, kdy kázal proti odpustkům, vypsaným ve prospěch křižácké výpravy proti Ladislavu Neapolskému. Papež uvalil, když se o tom dozvěděl, na Husa i na město Prahu interdikt, proti čemuž apelloval Hus na samého Krista. Na radu svých přátel, a ašl též na přání krále, opustil koncem roku 1412 Prahu a zdržoval se asi 2 léta na hradech známých šlechticů. Horlivě kázal, nezřídka i v poli, a byl i spisovatelsky činným česky a latinsky; hlavní dílo jeho je »Tractatus de Ecclesia«.

Když byl vypsán církevní sněm v Kostnici, přál si král Sigmund, aby se tam Hus dostavil a se zodpovídal, a slíbil mu volný průchod. Na tento slib podrobil se Hus a dojel v průvodu několika českých pánů 3. listopadu 1414 do Kostnice, kde si najal soukromý byt (Paulsgasse). Intriky nepřátel (z Čechů: Jan z Litomyšle, Michal de Causis, Štěpán Pálec a j.) způsobili, že byl již 28. listopadu uyzván; zvláště po útěku papežově bylo s ním surově nakládáno. Sigmund se z počátku sice snažil, by uplatnil

ochranný Glejt, ale konečně se podrobil koncilu. Po mnohých privátních rozmluvách, a když v 8. sezení (4. května 1415) byl Wicliff se svými 45 větami anathematizován, počalo 5. června veřejné šetření v záležitosti Husově: pokračováno bylo 7. a 8. června. Některé z vět, které co bludné byly udány, ukázaly se býti malichernými aneb nevěcnými, jako theorie o remanenci. Když byl Hus vyzván, aby vážné bludy ve svých spisech obsažené odvolal, zpěchoval se a žádal, aby jej o pravdě přesvědčili. Po posledním šetření vyzval prý král Sigmund koncil, by s Hussem přísne naložil. 24. června byly jeho spisy veřejně spáleny, a poněvaž odvolati nechtěl, byl 6. července postaven před 15. všeobecnou schůzí sněmovou. Jeho mylná a bludná tvrzení, zvláště ze spisu »De ecclesia«, byla shrnuta v 30 větách. Hus tvrdošíjně zůstával na svém, nechtěl odvolati a proto byl jako bludař odsouzen, hodnosti kněžské zbaven, světskému soudu odevzdán a hned upálen; popel byl vhozen do blízkého Rýna. O smrti jeho utvořilo se záhy mnoho pověstí.

Uvádíme některé z vět zavržených: a) Církev tvoří »praedestinati«. b) »Praescitus« není nikdy členem církve, »praedestinitus« nemůže přestati býti jejím členem. c) Petr nebyl hlavou katolické církve. d) Papežská hodnost a prvenství pochází od císaře. e) Bez zvláštního zjevení nemohu o nikom říci, že by byl hlavou církve. f) Církevní poslušnost je vynález kněží. g) Kdo obdržel svěcení na kněze, musí kázati, aniž by dbal exkomunikace. h) Církevní censury (tresty) jsou výmyslem antikrista k poškozování laiků. i) Oprávněnost k jakémukoliv úřadu církevnímu zakládá se ne na volbě, nýbrž na vnější hodnotě osoby. k) Kdo má smrtelný hřích na svědomí, nemůže býti ani světským ani duchovním představeným.

Že taková tvrzení musela ničit každou autoritu jak církevní tak světskou, je na bíledni, a nepochopitelno jest nám jen to, že muž tak destruktivních zásad mohl ze strany nekatolické tak býti ctěn. Konečně obrátme zřetel na dvě věci: 1. potrestání bludaře smrtí, a 2. otázku o »glejtu«.

Co se týče prvního, je všeobecně známo, a Hus sám jasně se tak vyjádřil, že dle tehdejšího trestního řádu bylo kacířství zločinem, který se trestal smrtí. Tento krutý zákon trval ostatně ještě dlouho po Husovi, až do doby reformace, a bylo ho dosti často užíváno.

Co se týče »glejtu«, musíme rozeznávaní mezi uvězněním v Kostnici a popravou. Uvěznění pokládali Čechové vždy za porušení slibu a za věrolomnost ze strany císaře. Ale věděli právě jako Hus dobře, že »glejt« nemůže a nesmí chránit oproti výroku zákonitého soudce.

Brzy po popravě Husově začal též proces s Jeronýmem Praž-

ským. Tento muž přišel nejprv dobrovolně (1415 v dubnu) do Kostnice, ale pak prchl; vyžádal si též »glejt« od koncilu a obdržel ho; poněvadž se přece nedostavil, byl v Bavořích polapen a v poutech přivezen do Kostnice. Trestní jednání zjevně hlásalo, že nemá dojíti k tak smutným koncům jako s Husem. Jeroným též obšírně odvolal své bludy (září 1415). Poněvadž ale ještě nebyl propuštěn, nýbrž na popud svých nepřátel — Čechů (!) — znova před soud postaven, odvolal před shromážděním slavnostně své podrobení (29. května 1416), byl pak v 21. všeobecném sezení (30. května 1416) co bludař odsouzen a upálen.

2. Když došla zpráva o upálení Husa do Čech, povstalo zde ohromné jilfení. Kalich, který zavedl Jakoubek ze Stříbra († 1419) v některých chrámech pražských (na základě sv. Jana 6, 54—57), stal se znakem stoupenců Husových, poněvadž Hus doporučoval krátce před svou smrtí sv. přijímání pod obojí způsobou (utraquismus). Kněží, kteří se této novotě opřeli, byli vyhnáni a husitskými nahrazeni; na ochranu těchto utvořil se zvláštní šlechtický svaz. »Svaz katolických pánů« byl příliš slabý, než aby byl mohl novotám čelit. Král Václav nejprv jen nečinně přihlížel, a když začátkem r. 1419 chtěl zakročiti, bylo už pozdě. Hnutí husitské mělo už své prozíravé vůdce: Mikuláše z Husince a Jana Žižku z Trocnova. 30. července 1419 byla při kališnickém procesí radnice ztečena, sedm radních pánů oknem vyhozeno a dole ubito. Z rozčilení nad touto spoustou zemřel Václav mrtvicí (16. srpna 1419); jeho nástupci, »věrolomnému« Sigmundovi, odepřeli Husité uznání a poslušnost. Žižka vystavěl na jedné hoře nedolatelnou tvrz, již pojmenoval Tábor, jako centrum svých válečných operací. Teď začala celá řada válečných tažení a bojů, ve kterých mnohá města vzala za své, krásné kláštery a chrámy byly pobořeny, obrazy a umělecké předměty zničeny, mnichové a kněží vražděni. Křižácké výpravy proti Husitům pořádané byly rozprášeny, a často podnikali Husité i loupežné výpravy do sousedních zemí.

Ostatně rozdělili se Husité už roku 1419 na dva od sebe vždy víc a víc se lšíci tábory: zuřiví Husité to byli, kteří měli své sídlo v pevnosti Táboře, proto též »Táborité« zvaní, a umírnění, »utraquisté«, s centrem v Praze. Tito spojili svoje požadavky v tak zvaných »Pražských artikulích«: 1. Volnost kázání pro schopné kněze; 2. přijímání pod obojí; 3. dobrovolná chudoba kněží a 4. potrestání smrtelného hřichu u kněží i laiků soudem světským. Jako smrtelné hříchy uvedeny mimo bludařství a svatokupectví krádež, obžerství a j. Táborité zavrhovali všechno církevnictví, pokud se nedá odvoditi z Písma sv. Po smrti Žižkově (1424) došlo k dalšímu rozštěpení: »Táborité« za vůdcovství Prokopa Velkého, a »Sirotci« za vůdcovství Prokopa Malého, více

přiklonění k »utraquistům«. Čtvrtou frakcí byli »Horebité«, jmenováni tak dle hory »Horeb«. I když tyto různé frakce navzájem se potíraly, zůstaly na venek dosud ještě svorny.

Když sešel se sněm Basilejský, podařilo se konečně ujednat se na tom, aby posláno bylo do Basileje 15 vyslanců za různé tábory Husitů, mezi nimi Prokopa Velkého a hlavního theologa Rokycanu, faráře Týnského v Praze. Tam dorazili s velkým průvodem 4. ledna 1433. Po mnohých disputacích a dalším vyjednáváním v Praze docíleno konečně upravení oněch čtyř pražských artikulí v »Pražských Kompaktátech«. Teď spojili se katolíci a umírnění utraquisté v dubnu 1434 ku zjednání pořádku v »zemském míru«, následkem čehož došlo 30. května k velké porážce Táboritů u Lipan. Po dalším vyjednávání byla »kompaktata« přijata též zemským sněmem v Jihlavě (v červenci 1436) a Sigmund uznán králem českým. Už rok před tím byl Rokycana zvolen arcibiskupem pražským.

Teď ztrácí se z dějin jméno Husitů, ale nedochází ještě k úplnému míru jak náboženskému, tak politickému. Část Táboritů nepřijala podmínek a konstituovala se konečně 1457 za vedení Řehoře, synovce Rokycany, jako »Čeští a moravští bratři«, kteří s pomocí jakéhosi Štěpána, biskupa Waldenských, utvořili i jakousi hierarchii. Chtěli zrestaurovat starou církev, měli jednoduchou bohoslužbu, zavrhovali přísahu a službu vojenskou, vedli k největší jednoduchosti a nápravě mravní, zavrhovali uctívání svatých a modlitbu za zemřelé; někteří neuznávali ani transsubstantiaci. -- Ani unie »kalixtínů« se »subunity« (katolíky) neměla dlouhého trvání. Poněvadž Rokycana († 1471) nebyl Římem potvrzen co arcibiskup pražský, odcizoval se čím dál tím více, podporován hlavně Jiřím z Poděbrad, od roku 1458 králem českým, zvláště, když papež Pius II. 1462 Kompaktata zrušil. Král Vladislav musel 1485 v náboženském míru Kutnohorském uznati stejnoprávnost obou stran; teď se obapolný poměr poněkud zmírnil. V době reformace přiklonilo se mnoho utraquistů k Luteranismu; 1629 zrušil Ferdinand II. v »ediktě restitučním« laický kalich.

PHILOSOPHIA PERENNIS.

PÍŠE DR. BERNSKÝ.

II.

Tomáš Aquinský a philosophia perennis — toť řada problémů dosud ne cele rozluštěných.

Dílo Tomášovo — přeceňované a dosud neocenené — jest dílem samostatným, originelním? Či jeví se originalita jeho pouze v odstranění didaktických nedostatků středověkých komentářů sentencí Lombardových, krásou architektonickou, která v ladný spojila celek výsledky bádání Otců, theologů, filosofů a Tomáší zajistila ČESTNÉ místo v řadě učenců, místo vyhrazené nejlepšímu snad ŽÁKU Otců — především Augustina?

Kde jest a čím jest Philosophia perennis a jaký jest poměr Tomášův k ní?

Jakým jest poměr díla Tomášova k filosofii novověké?

Toť některé z problémů četných, se jménem Tomášovým, s pojmenováním »philosophia perennis« jisté filosofie spojených.

My nemáme dosud HISTORICKÉHO výkladu díla Tomášova. Chtěl učiniti tak Denifle — smrt zmařila jeho plány — nezaložil školy historické, v níž by vchoval si žáky pokračující v úmyslech jeho — napsali literárně-historický výklad Summy Tomášovy.

Snad zdaří se to Mandonetovi.

Ale přes to možno směle říci již nyní: Tomáš zachoval samostatnost a nezávislost vůči spisům autorů jiných i Otců sv., sv. Augustina.

Zákon ASSOCIACE jest jedním ze tří zákonů vývoj filosofický řídících: V každém systému filosofickém možno nalézt prvky tradicionelní a prvky originelní. K prvním náležejí filosofické názory systémů předcházejících, filosoficky zpracovaná data »sensu communis.« Zpracování problémů, které nově se objevily, zpracování problémů již známých způsobem novým tvoří originalitu systému.

Jest nutno stále na zřeteli míti názory předchůdců. Dvojím způsobem pomáhá jeden učenec druhému na cestě k poznání pravdy: přímo a nepřímo: Přímou pomáhá ten, který nabyl pravdy: když každý z myslitelů předchozích nalezl část pravdy, pak souhrn poznatků jejich přivede učence pozdější k poznání celé pravdy. Nepřímo pomáhá ten, kdo chybil v hledání pravdy: tím příležitost poskytl pozdějším, by prací bedlivější nalezli pravdu. A proto vděčnými máme býti všem těm, kteří pomáhali nám k dosažení pravdy. (In. II. Met. I. 1.)

»Jako nemožno vynésti rozsudek při soudech, dokud obě strany nejsou vyslechnuty, tak nemožno filosofu utvořit si snadno konečného úsudku, dokud neslyšel názorů jiných.« (In. III. Met. I. 2.)

Pravidly těmito jedině správnými řídí se Tomáš, kterému neznámým jest apriorismus. Používá — a používati musí pramenů — ale jak?

Samostatně: »Není účelem filosofie vědění, čemu učili jiní, ale poznati pravdu.« (I. de coelo I. 22.)

Ale »dobrým« bratrem Tomášem nazývá jej Dante — proto, ač »ani láska, ani zášť« — dle jeho slov — nýbrž toliko pravda má člověku ukazovati, které domněnky třeba odmítnouti a kterých se přidržeti — tož má se k pramenům s největší úctou: »Ať jsou jakýmikoliv, tož přece nutno vyslechnouti názory jiných. Dvojit z toho plyne užitek: osvojíme si od nich to, co jest správným, vyhneme se tomu, co je nesprávným.« (In. I. de an. I. 2.)

»Poněvadž jest to mínění velkých učitelů (od něhož se uchyluje), tož nesmí býti jako bludné odsouzeno.« (de pol. 3. 18.)

V celé Summě pronesl jen jedině slovo ostré o protivnících (materialistech.)

Kdo takovými zásadami řídí svůj poměr k pramenům — není samostatným? Možno jej nazvati žákem některého z Otců, snad Augustinovým? Či množství citátů a jeho k Otcům pieta mu odepře právo samostatným a nezávislým býti jmenovánu?

Uvědomiti si obsah křesťanství — k tomu nápomoci měla filosofie Platonova; systematizovati jej, k tomu bylo potřebí Aristotela. Augustin byl přívržencem Platonovým: ač Aristotela si vážil, již pro svou úctu k dialektice přec netěšil se u něho příliš větší vážnosti než u Justina, Ireneae, Tertulliana, Klementa, Origena, Eusebia, Řehořů, Jeronyma, Ambrože a j. — jejich miláčkem byl božský Plato.

A Tomáš jest přívržencem Stagiryty!

Boj škol augustinských, františkánských, proti škole Tomášově až příliš jasně svědčí o samostatnosti Tomášově.

Není-li na Augustinovi závislým, tím méně na jiných.

Řešení problému základního — pojem pravdy — jest a musí býti u obou velmi příbuzný: ale peripatetik Tomáš přišel k důsledkům, jichž u Augustina marně hledáme. A nelze důsledky tyto vysvětliti jenom rozvojem vědy několika století.

Filosofický a theologický system Tomášův jest zbudován na učení »de actu et potentia« — učení samostatném, zpracovaném způsobem novým, rozšířeným.

Theorie poznání a psychologie Tomášova jsou nezávislými na Augustinovi.

Aprioristické důkazy jsoucnosti boží, shoda mezi vlivem

božím a svobodou lidskou: nauka o hříchu dědičném, traktáty o hříchu a zákonech -- nesvědčí o samostatnosti Tomášově?

Líší se od Augustína v učení o milosti: Augustín uvažuje o milosti jako léku uzdravujícím zraněnou přirozenost lidskou, Tomáš spíše jako o povznesení duše k božství — deifikaci duše.

Nestačí to k důkazu, že Tomáš je samostatným, nezávislým?

FR. DOHNAL:

LIDSKÁ MASKERADA.

Na lesklých parketách
podivná víří směs:
na lesklých parketách
masky to mají ples.

Mefisto s chocholem
kohoutích černých pér,
kol něho kol kolem
pestrý rej bajadér.

Pierrot, harlekín,
markýzky, markýzi,
rozmarňých Columbin
k smíchu smích pobízi.

Učenci, básníci,
malíři s paletou,
bajazzo smějící
honí se parketou

Fausti a Marketky,
zelená domlna,
ztfěštěné baletky --
kdo na vše vzpomíná!

Voják, mnich, sedlák, král,
vše v jedné směsici
veselím píní sál
veselím hvěfcl . . .

Každý má masku svou,
každý svou úlohu:
při ďáblu jedni jsou,
druzí zas při Bohu.

Každý má masku svou,
pod ní svou vlastní líc
ukrývá ubohou
na zámku na tisíc.

Pod maskou ukryti
laškují, dovádí,
pod maskou ukryti
druh druhu podvádí.

A čím kdo hlouběji
v masku se utají,
tím tančí lehčeji
v tom masek mumraji...

Každý má masku tam —
Bez masky jeden přec:
ponurý, stranou sám,
veliký kostlivec.

Neviděn, neslyšen,
ode všech cílěn přec,
na rej se směje jen
veliký kostlivec.

Na masky šklebí se :
»Figurko ubohá,
jak směšnou jeví se
ta tvoje úloha !

Jak směšnou škrabošku
Život, ten farizej,
života pro trošku
dal ti v ten směšný rej!

Ale nic neškodí!
Všechno se spraví zas :
maska se odhodí,
sežne se zralý klas!

Masky, dál tančte tak!
Muzíko, hrej jim, hrej!
Poslední se mnou však
bez masky bude rej!«

NOVÉ SMĚRY V MALÍŘSTVÍ.

PIŠE DR. JAROSLAV ŘEHULKA.

Místo starého, dobrého a technicky takřka vrcholu dosáhnuvšího umění zaujaly dnes leckde, hlavně u sensacechtivých a po novotách dychtících boufliváků směry krajně výstřední: kubismus, futurismus a expressionismus.

Příčiny jich vzniku dlužno hledati jednak ve vývinu, evoluci malířství — tedy v historii jeho vývoje, jednak v milieu dnešní doby, kdy zavládl kult negace, přespřílišného individualismu a sensitivismu, který hraničí tu a tam až s chorobou

Vývoj malířství směřuje od svého začátku (pozorujeme-li vytvořeny jednotlivých jeho period) od mrtvolného klidu dekorací a mussivních maleb ku horečnému, šílenému pohybu znázorňování dnešními obrazy. Od nehybné, strohé skresby ku vibrující barevné skvrně; od povrchního dojmu, pouhé masky, až ku procitění, ba až ku pitvě duše.

Primitivní umělec, ať už kreslil své bohy, lidi a zvířata na tykvi nebo na hliněné váse, ať přímočarou kresbou v ostrých úhlech vedenou zdobil egyptské hroby a assyrské paláce — ať nás domiací selský malíř robil těžkou rukou neumělé, křiklavé obrázky svatých na skle, vždy vyznačil tu pouze zledovatělý, prkenný postoj.

Panoval všude K.I.II. svatý klid. Benátské mosaiky v chrámu sv. Marka, proslulé mussivné malby v Ravenně v Sant' Apollinare Nuovo či v kterémkoliv kostele římském, v němž se práce toho druhu z doby jeho rozkvětu zachovaly, působí dojmem klidu. Velebný majestát svatých a světic ve strnulé byzantské pose — jaká to až zdrcující úchvatnost! Charakteristické, jedno-duše působící jest tu podtrženo. Vše vedlejší zas vynecháno za tím účelem, aby celek vyzníval mohutným chorálem, který sice na cit neapelluje, za to spíše na zevnější oslnění pozorovatele, poměsnost a dekoraci.

Dojem ulpívá na povrchu, do hloubky nejde.

Než nedosti na tom. I barva ustupuje do pozadí, neboť panujícím prvkem malířství je obrys, linie. Na vásách, na staroegyptských, assyrských a babylonských zobrazeních, v dominující míře též na římských malbách (v Pompejích a j.), na starokřesťanských a byzantských mosaikách — zkrátka všude má hlavní slovo linie. Barva tu slouží pouze ku zvýšení efektu. Vyplňuje prostory a dekoruje. Je živlem podřadným.

GIOTTO vnesl do malířství italského nového ducha. Místo plošné dekorace nástěnné přibráním světla a stínu v zobrazování předmětů povstal dojem skutečnosti, reálnosti. Abstraktní postavy Krista, svatých, vznešených mocnářů sestoupily tu dolů s nimbu svého majestátu, stali se přístupnější, hmotnější a pohyblivější. Stali se lidmi.

Vliv svěťce z Assisi mnoho působil na přerod duchového cí-tění v Itálii a tím také současně na pojmání úkolů a cílů ma-lířství. Místo velebného Krista umučený Trpitel, místo velebné nebeské Matrony s ležovým pohledem mandlových očí něžná, trpící donna umile, chovající roztomilé bambínko v náručí.

Linie přestala býti dominující. Sloučila se se světlem a stínem a rozšířila se ve TVAR.

Tvar v začátcích renaissance hrál vůdčí roli, barva však ještě napořád roli podřadnou. Avšak klid primitivů, Cimabue, Giotto, vočkovaný těmto ještě z části předchozími směry malířskými. mizí už u MASACCIA a proměňuje se u trecentistů a quattrocen-tistů v POHYB. A současně i barva se uplatňuje -- až u cin-quecentistů jest považována za prvek úplně rovnocenný s linií a tvarem. Přes to však jest ukázněná, právě tak jako pohyb, který nikdy není přepjatý, prudký, nýbrž vždy antický krásný, do úměrných kontrastů uspořádaný. Pohyb tu zvučí vždy pl-ným, veselým akkordem renaissanční uhlazenosti s barevnou stupnicí, ať už tato jest laděna v zlatý tón TIZIANŮV, nebo ve stříbřitost Andrea del SARTO. Neschází ovšem na výjimkách: LIONARDO DA VINCI lpí spíše na barvitě, intimní a jako na-đýchané kráse, kdežto MICHAEL ANGELO hlásá převahu po-hybu a tvaru.

Z hluchého klidu primitivů povstal v renaissanci ladně uspo-řádaný, dle přesných pravidel sestrojený vznešený taneční pohyb a ruch. Právem tu WOLFLIN mluví o „velkém, pathetickém posuňku století“. Výmluvným dokladem úměrnosti pohybu jest Raffaelova nosička vody z Požáru Borgia.

Pak přišel barok s mohutnými gesty, se stupňovaným patho-sem. Neukázněný, brutální. Libující si v bitvách, vraždách a martyriích, v kypícím mase a rudě krvi. A barok dopomohl barvě k dalším úspěchům. REMBRANDTOVY obrazy jsou prvořadě více barevné, RUBENSOVY a van DYCKOVY, VELASQUEZOVY a MURILLOVY výtvořy jsou tvarově dokonalé hymny na krásu koloritu. Barva, barevná skvrna dosahuje místy vlivu dominujícího. A s barvou vše, zatopeno jsouc mohutným světlem a kon-trastujícím hlubokým stínem vše v pohybu, vše se zmlfá a víří. Bacchanale Rubensovo, Tiepolovy dekorace s létajícími posta-vami -- jaký to šílený ruch a kvap!

Z rytmického tance renesančních obrazů vyvinul se nevázaný, divoký rej barokní.

Ruch obrazů tedy vzrůstá, avšak přes to ze zmítajícího se víru zachycen tu pouze jeden ladně uspořádaný moment.

Malířství však tu vlastně také jen dále nešlo, než ku povrchu. Pouze pompézností a vzrušeností tvarovou chtělo působiti. Procitěné samo sebou nebylo.

Jako reakce proti baroku povstal empire. Neznamenal nic, než opakování starých zálib pro antiku v renaissanci. Romantismus DELACROIXŮV a jeho komilitonů jest též jen genialním napodobením všeho již řečeného starým stylem.

Za to však IMPRESSIONISMUS ve Francii se zrodil účinnil převrat v uměleckém nazírání. Znázorňování jevů, které až dosud zpravidla lpělo na povrchu, počalo se probíjeti do hloubky, stalo se vniternějším.

Process vývojový tu tedy v ohledu mobilnosti látek zobrazovaných šel ještě dál. Nevylučuje se tu, jako dříve pouze objektivně jistý moment. Podává se zde interní, subjektivní dojem, tedy doba časově ještě prchavější. Zobrazeno zde stále měnlivé prostředí předimětu právě v tu chvíli, jak na subjektivní nazírání malířovo působila.

Princip pohybu tudíž ještě více vykulitován.

Malířství objektivní stalo se subjektivním. Po malířství rozumu zavládlo malířství citu.

Stejný vývojový process nastal všude, ve vědách, hudbě i literatuře. Materialismus zduševněn. Nastalo zjemňování, differencování nejen u zjevů přírodních, nýbrž i psychických.

Malířství podřídilo se duchu doby, zjemňovalo se, differencovalo. Obrátilo svůj zřetel ne na celou massu zevního zjevu, ulpělo naopak na detailu, avšak takovém, který působí svou všestranností. Podávalo pouze skizzu, ale odhalovalo jí nejtajnější záhyby duše. Podtrhlo význačné, ostře je osvětlilo — při tom však i to, co zastřeno, kouzelně promlouvá. A v tom právě jest podstata impressionismu, že mluví mistrně tím, co zamlčuje.

Právě takovým způsobem tvorby na poli literárním zvlézá MAETERLINK nad rozvlácným, zevnějším a hluchým popisováním ZOLOVÝM, jak správně praví mnichovský esthét J. LUX.

Impressionismus odkrývá v malířství nadmíru prchavý, citový moment stále měnlivého prostředí, které podléhá vlivům světla a ovzduší. Při tom ovšem pevná kresba úplně ustupuje barvitě skvrně, resp. harmonii barvitých skvrn, kteréžto ve svém akkordu podléhají jistému psychologickému zákonu, který jest modifikován individualitou umělcovou.

Ježto i forma zjednodušena, často jediná linie stala se schopnější vyjádřiti mohutný pohyb, citovost daleko líp, než mikro-

skopické lízání detailů. Což nepovídají nám ALEŠOVY letmo načrtnuté kresbičky daleko víc o životě než MAXOVA a BROŽÍKOVA vyplánaná plátna? Malíř zachycuje jen ten prchavý moment, který právě duši jeho ovládne. A touto bleskovou momentkou, mocí, která v nitru byla probuzena a která vrhá ostré světlo na předmět, přijme tento novou a neočekávanou tvářnost.

Místo suchopáru starých obrazů a jich chladu dýše z impressií teplo oduševnění.

Forma nesmí se ale ztrácet, nýbrž neviditelně se prodírat. Musí být tím pevnější, čím více ji umělec abstrahuje.

A nové, vlastně nejnovější umění: KUBISMUS, FUTURISMUS a EXPRESSIONISMUS je dítětem impressionismu. Impressionisté van GOGH a CEZANNE jsou jeho duševními otci. Jest pouhou, až do nemožnosti vykulitovanou snahou po dalším vývoji individualismu a subjektivismu v malířství a snahou zachytit momenty prchavosti a měnlivosti sujetu v míře už lidskými smysly nepochopitelné.

Každý směr nutno posuzovati zvláště. Tak KUBISMUS povstal ze snahy, místo sensitivní linie a plochy vytvořit tvrdou, krystalizovanou formu. Jedně z odporu proti prvým. Malířství totiž dosáhlo takového vrcholu, že mimoděk musila nastati reakce. Dojem skutečnosti zobrazením tvaru, barvy a prostředí stal se svrchovanou doménou v malířství -- až se znechutil. Místo kompotu zachtělo se hořčice. Potřeba kontrastu, vyproštění se z umělecké hysterie impressionistického barevného a plošného sensitivismu vehnala umělce do pravého opaku. A jako vždy kontrasty si podaly ruce: Umělec své vise přenášel místo do měkkých ploch barvitých do strohých geometrických forem.

Zakladatelem kubismu jest PABLO PICASSO, Ital. Ostatně jinde ani kubismus nemohl vzniknouti než v Itálii, kde pro něj je příhodná půda. Ne však u nás.

Co snad u Picassa bylo elementární potřebou, stalo se po jeho objevení modou. Hlupáci a ignorantí v malířství, postrádající talentu, počali mazati kubisticky.

Samí ničemu nerozuměli, tož nerozumělo okolí ani jim. Sklidili zasloužený výsměch. Nezasluhují ho i někteří naši divočejší páni z Mozarteia v Praze?

Byl-li kubismus reakcí proti impressionismu, stal se FUTURISMUS vyhnáním jeho snah do absurdnosti. Vyšel z předpokladu, že žádný dojem v duši člověka nezanechává v ní pevných obrysů, zejména ne takových, v jakých si libovalo předimpressionistické malířství.

«*Ilátra pei*» pravil hellenský filosof. A tato heraklitická věta o pohyblivosti a neustálosti dojinů přenesena byla i do theorie nového směru malířského.

Abych uvedl příklad: Obloukovou lampu jsme viděli za sterých příležitostí, známe ji dobře — ale představiti si ji dokonale nedovedeme. Vidíme ji v různých tvarech, vidíme její zmitající se, prskající bílé a zas nažloutlé světlo, prorážející skrz kalenou skleněnou různotvarou bání, vzpomínáme na uhlíky, na duhově se měnící paprsky, stín, který se za rohem ostře tvoří a hází divné odlesky na tváře chodících kol lidí, na uždějíčích kočárech. Slysíme shon a hluk života u té, klid zase u jiné obloukovky. Takový nějaký mobilní dojem máme. Materialistická forma obloukovky nám uniká, jest zatlačována a prorážena jinými dojmy, sama se stává vedlejší.

A právě tyto prchavé, stále se zmitající a ubíjející se nejasné dojmy chtěl futurista znázorniti.

Duch lidský, myšlenka letící sta mil, měnlivá — může býti znázorněna hmotně? Může býti nehybným obrazem podán šileně se zmitající roj představ vteřiny? Může-li v obraze býti vytvořeno prskání uhlíku na obloukovce, hrčení kolem letícího kočáru, zvuk zvonů, ječení auta a všechny ty prchavé dojmy, jež se nám při představě vynořují? Má k tomu malíř prostředky?

A malíř to skutečně zobrazil. Jak — to je jiná otázka! Excen-trický PICASSO opět začal — nu a za beranem chodívají ovce. Šlo jich dosti a i v Čechách jich se sehnalo malé stádo. Futurismus, nové »umění« vzniklo, ale malířství zvonili při tom umíráčkem. Neboť futurismus není s malířstvím, jako uměním, nic co činiti, jest rozumováním a spíše pathologickým zjevem. Jako přílišné hloubání a filosofování v životě vede často k šilenství, tak se stalo i s filosofováním v umění. Umění sešlélo.

Býti hlupcem je velmi snadné. A lákavé, zvláště když se hlupství říká dle módy umění. Proto lidé s podprůměrným nadáním začali chutě malovati futuristicky, opičiti se po chorobném umění. A to byl hrob futurismu. I u nás.

Do třetí kategorie nového malířského směru řadíme EXPRESSIONISMUS, který je naprostou negací impressionismu a veškerého dosavadního malířství, které přivádí ad absurdum.

Představitelem jeho je KANDINSKY. Propaguje naprosté opuštění formy a libuje si ve svých obrazových improvisacích v naprosté nesrozumitelnosti. Odůvodňuje ji různými mystickými a spiristickými elementy. To co »umělec« jeho druhu vidí, jest jiným smrtelníkům neviditelné a nepochopitelné, tedy nadpřirozené.

Vůle »umělcova« vytvořiti nové umění spojena tu s dětskou primitivností. Jeho ruka při »malbě« jest vedena pouze instinktem, nepochopitelným pudem. Radí linie a barvy bez ladu a skladu, bez principu a záměru. Zkrátka vede si tu jako spiritické médium, přenechávaje se úplně náhodě a »nepředvídanému«, což

pro něj právě znamená »duchovní moment v umění«.

Míním, že jako spiritistická média bývají vykutálení podvodníci, tak jsou jimi i expressionisté. Zralý muž, umělec nemůže se rovnati dítěti. Dítě by ovšem své mazanice tvořilo přirozeně -- onen však tvoří-li tak, tož lže. A ze lži nemůže nikdy povstati pravé umění. Stejně jako dítě nelze napodobiti malby divokých kmenů a primitivů, neboť se tak děje hrozné salto mortale přes dosavadní vývoj malířství.

Vývoj malířství v expressionismu nejví se v postupu v před, nýbrž směrem račím, opačným.

Ježto však veškery nové směry malířské jsou buď reakcí, nebo chorobnou přehnaností, tím samým jsou odsouzeny k zániku, třeba že vznik jich odůvodněn.

Pouze v novém, rozumném vývoji na základě impressionismu leží budoucnost pravého umění.

PÍSEŇ O HILDEBRANDOVĚ A DVĚ KOUZELNÁ ZAŘÍKÁNÍ STARONĚMECKÁ.

(Do češtiny přeložil, podržev přesně poměr štěpů a počet slabik,
VÁCLAV HORÁK.)

ÚVOD.

Každá kritika je výslednicí vědomostí, náhledů, nálad — a někdy i tendenčnosti jistého jedince: je subjektivní.

Studuji-li dílo samo, poznávám je tak, jaké jest: nabývám o něm poznatků objektivních.

Poněvadž nemůžeme KAŽDÉ dílo prozkoumati, čerpáme o něm vědomosti z kritiky.

Kritika bývá, jak vědomo, často kusá a nesprávná; poznatky naše z ní nabyté jsou pak ovšem také kusé a nesprávné.

Jestli ubjíme protivný náhled výroky té neb oné autority, sami se pak na věc ani nepodíváme, provozujeme nevědeckou, planou polemiku.

Kritika, má-li býti jasná, musí býti krátká a úsečná. Hlavní váha buďž položena na správné citáty z díla samého (argumentum ad hominem).

Odvolaваме-li se však na to, že ten a onen PRŮV to a ono povídal (často jde o pouhý klep) je to právě jen plané povídání a nic více.

Vydal jsem Rukopis Královský a vytkl v něm tučnými písmeny pravidelné užívání štěpů (štěpný rým). Kdo do knihy nahlédne, vidí, že štěpy ty tam JSOU. — Mimo to navrhl jsem jen několik emendací a vysvětlil některé záhady.

Dostal jsem — i z cizozemska — mnoho nadšených přípisů. Posudky v listech byly tu přfznlivé, tu odmítavé. Avšak i v tomto pádě byl zachován slušný ton, obvyklý v kruzích dobře vychovaných a svědčící o myslí ušlechtilé. Tak jedna spanilomyslná referentka podotkla, že štěpný rým co systém v české literatuře asi nikdy neexistoval. Odpovědí mou byla stať: »Štěpný rým v českých písních novodobých«.

Byla ovšem psána i kritika od lidí nevychovaných. Tak jakýsi anonym tvrdil, že slova »Zder« v Pulkavovi není, že existuje jen »Styr«. — Tento »také« Pražan tedy neví, že v Praze máme na Novém Městě »Zderaz«, že Zderazů je v Čechách několik. — Má jen několik kroků z Václavského náměstí do musea, mohl

nahlédnouti do Pulkavy, kde skutečně Sder (čti Zder) stojí. Ale ne — pro něj Zder neexistuje a proto MNĚ notně — VYNADAL. O sancta simplicitas.

V novější době chtějí někteří vzkřísiti nebožtíka Fejfalíka jako dobrodince české »vědy«. — Habeant sibi. — Fejfalík tvrdil, že JEDEN básník složil básně RK.

Nesporno je, že RK je psán jednou rukou — a jisto je, že, jak to v tu- i cizozemských dílech různých redakcí patrně — přepisovatel asi mnohé dle SVĚHO gusta buď vědomě, buď mimoděk změnil. Avšak nahlédne-li do RK soudný čtenář — nespoleháje na Fejfalíka, nýbrž na své oči — přesvědčí se, že každá epická píseň jest obsahem i veršem tak svérázná, že tato svéráznost přepisovateli ani setřena býti nemohla: — »OLDŘICH« je kronikářské vypravování, »LUDIŠE« — klidná idylka, »ČESTMÍR« nás poutá dramatickým chodem a svéráznou, velmi zachovalou formou, »JUNOŠE« (Jelen a Zbyhoň) mytickou náladou, »BENEŠ« slokovou formou a prostým, srdečným obsahem, »ZÁBOJ« básnickým nadšením netušené výše, »JAROSLAV« poetickou, nábožnou, vřelou vděčností, že Bůh na přimluvu Marie Panny zachránil již již hynoucí vlast. Všechno poukazuje k tomu, že každá z těchto básní povstala v době jiné, utvořena básníkem jiným.

Druhá námitka Fejfalíkova jest, že tak nedokonalého, podivného verše jako v Čestmíru a Záboji v žádné z literatur světových nestává.

Ukvapený úsudek. — R. 1875 ještě téměř nikdo v Rakousku o staroněmecké verše se nezajímal; r. 1817 pak ovšem nikdo takových versů neznal, snad kromě bratří Grimmů, kteří věc teprve počali studovati. U nás Čechů i dnes mimo kruhy zasvěcenců nikdo těch věcí nezná, ač jsou to věci velmi důležité k pochopení povahy nejstarších našich zpěvů.

STVKY STARÝCH ČECHU SE SOUSEDY.

Se Srby na severu, Slezany a Poláky na severovýchodě žili staří Čechové v nepřátelství odvěkém. Nepřátelé oněch byli spojenci a přátelé Čechů: severní Němci, Lutici a z částí i Rusi. Germánské družiny severoněmecké bezpečně přecházely Čechami, jsouce zde hostmi a že za prvních dob křesťanských byl poměr Čechů k německým císařům v celku dobrý, druhdy až srdečný, je známo. Za to slovanské obyvatelstvo hradu NĚMCI zvaného a jeho okolí (to jsou Němci RK) rádo činilo loupežné nájezdy do Čech a Češi do Slezska a Polska. (Pro Čechy byli tehdy Němci na severovýchod, za Krkonoši, pro Rusy na jihozápad za řekou Němnam čili Nemigou, něm. Memel, od kteréžto řeky asi vzali

jméno: byli to tedy národové litevští a dále asi kmenové polští.)

Vliv Čechů na Germány a naopak byl jistě značný; na to poukazuje Grohmann před 60 lety. Slovo »paruchta« (na Lounsku: »chodí jako paruchta«) je staroněmecké, v této formě od staletí mezi Němci neužívané. — Zařikání: »Stoji jak štok a hledí jak kozel« jest překlad německého: »Er steht wie ein STOCK und schaut wie ein BOCK« atd.

Čechové měli štěpné rýmy od pravěku. — Že však se jich nevzdali, máme snad přece děkovati vlivu zpěvů sousedních i vzdálenějších Němců. — Že Čechové rádi zpívali, víme ze svědectví cizích kronik. Vlivem štěpu ustálil se přízvuk na první slabice slov jako u Němců, ano šlo se dále — jednoslabičné předložky strhly přízvuk na sebe, což u Němců se stalo jen z části. — Přízvukem pak se liší čeština i nyní podstatně ode všech jazyků slovanských.

Štěpnou vazbu počali Němci opouštěti už v VIII. stol., ač se mnoho do dnes udrželo (Über Stock und Stein; mit Mann und Maus; mit Kind und Kegel atd.).

Chceme-li básně RK, které padají do doby pohanské, prozkoumati, nebude škoditi poohlédnouti se, jak to tenkrát vypadalo u starých Němců. Zachovalo se sice z jejich epických písní jen málo, avšak co se zachovalo, postačí pro naši studii.

I. Zařikání merseburská I. a II. zachována v přepise z X. století, ač jsou původem mnohem starší. Nalezena byla r. 1841.

II. »Píseň o Hildebrandu« napsali dva mniši dle starší předlohy na vnější obal jednoho theologického spisu okolo r. 800. Rasury jsou časté, na př. pochybné SA v laosa (ř. 63.) stojí na rasuře. Eccard nalezl píseň r. 1729, která byla považována za román v próse. Teprv r. 1812 všimli si bratři Grimmové básně i domýšleli se, že jsou to verše štěpné. Text byl vydán leprve r. 1830 dle fotografie od Lachmanna, který první techniku veršů, jazyk a mezery vyložil. O verších básně nemohli v Čechách před r. 1830 nic věděti a Fejfalík neznal jich ani ještě r. 1857. Reč básně jest směs jazyka horno- a dolnoněmeckého.

POROVNÁNÍ S NEJSTARŠÍMI PÍSNĚMI RK.

Abych štěpy lépe vynikly, spojili němečtí učenci vždy dva verše v jeden dlouhý řádek (Langzeile). Takové dvojverší může míti od šesti do dvaceti slabik. Počet slabik určen je smyslem a štěpem. V Hildebrandu má nejkratší DVOUVERŠÍ sedm, nejdelší sedmnacti slabik (počítáme-li eo, uo, ao, ae za jednu slabiku)

V zařikání I. má nejdelší souverší 13, nejkratší deset slabik, v II. nejdelší 14, nejkratší 8 slabik. Ale zde jsou v šestém řádku srazeny 3 verše, proto má ten řádek slabik 16. — I v Hilde-

brandu máme řádky o třech verších a sice ř. 7. a ř. 30. Řádek 6. má pak 19 slabik.

Přeložil jsem svědomitě tyto tři kusy, zachovávaje přesně počet slabik i poměr štěpů v každém půlřádku. Srovná-li je laskavý čtenář s JUNOŠÍ (Jelen a Zbyhoň), se Zábojem a Čestmírem, najde toto:

Technika versifikace I. zař. merseb. až překvapujícím způsobem se shoduje s versifikací v Jelenu.

V II. merseb. zař. mají oba polořádky stejný počet slabik, jen poslední, t. j. osmý řádek má poměr 5:7.

S tím se shoduje nápadně Zbyhoň, mající obě polovice řádků o stejném počtu slabik; jen řádek 7., 18., 25. má poměr 7:5; ř. 29., 30. — 7:6; ř. 26. — 8:4; tedy šest odchylek mezi 45 řádky, čili jedna připadá na 7 až 8 řádků.

Technika versifikace v Hildebrandovi jest o mnoho volnější co do počtu slabik a podobá se nápadně versifikaci v Čestmíru a Záboji. Podobnost by byla ještě větší, kdyby dva neb tři krátké verše, spjaté témitěž štěpy, byly pojaty do jednoho dlouhého řádku jako v Hildebrandovi.

Jak se každý z vhodně příručky, ku př. Sammlung Göschen, Althochdeutsche Literatur, Leipzig 1910. 80 Pfen., přesvědčiti může, zachováno jest nám z Hildebranda 67 řádků, a sice 61 řádků o dvou verších, dva o třech verších a čtyři o jednom verši, celkem 132 veršů. Poměr štěpů at jednoduchých, at spřežených, jest 1:1, zhusla 2:1, řídkěji 1:2, 2:2 neb více v souverší.

Beze štěpu zůstalo 6 řádků mezi 67, tedy každý jedenáctý, což jest ovšem mnoho.

Avšak každý z těchto řádků má své odpovědné štěpy v sourodních řádcích, jak jsem proloženým písmem ukázal. — Nelze tedy tvrditi, že by to byla prósa. — I jinde, ku př. ř. 19:20 oděnců: opustil (filn -- furlaet) přicházejí takové štěpy paralelní, na něž jsem však nebral ohledu, poněvadž jednak nejsou nutné, jednak ztížily by hladší překlad.

I jinak jsou tyto tři památky poučnými: začínají štěpem své nejvýznamnější osoby: Ei (Idisi); F, W (Fol, Wodan); H (Hiltibrant). — Totéž nacházíme u našich nejstarších písní: Z (Záboj), N, K (Neklan, Kníže).

Ve Zbyhoňi a v Jelenu je hlavním rekem JUNOŠE. Poněvadž, jak již Grohmann a jiní na to poukázali, církev zakázala pronášení jmen bohů dobrých, kryje JUNOŠE jméno nějakého doobrého boha, které začínalo písmenou b, jak štěp prvního řádku ukazuje. — Stvrzuje to pak ještě tato okolnost: Vlastní jména bývají z pravidla štěpem. Avšak »Junoše« (nepřipustíme-li slabý štěp Juž — Junoš) není nikdy štěpem. — JUNOŠE není tedy jméno původní. Poněvadž se jedná o slunce podzimní (Jelen) a

o slunce jarní (Zbyhoň), nemůže to býti žádný jiný bůh než Božic (německy Baldr). BOŽIC, dosazen na místo JUNOSE, jest štěpem skoro vesměs.

Jelen, v. 5. Božic: po horách; v. 9. Božice: podskočí; v. 30. padl: Božic; v. 31. Božice: plakachu.

Zbyhoň, v. 7. Božic: po svej; v. 12. podviže: Božic; v. 24. Božici: přeudatno; v. 28. Božic: braň.

Důsledkem vzájemného styku starých Němců a Čechů jest, že ti to vzali některá slova z němčiny a Němci z češtiny. Může se ovšem jednat o slova, která TEHDY byla v užívání. Uvedu jen několik: drbí — darba; vrah — warag; Čmír, vlastně Stmír, povstalo ze Styr — Stier; skilt — štít; helm — helm; chluďun — klaji; král — Karl; plzno — Folla; oř — hors; Luďek — Hluďwig; lutý — luffila; váleti — wal — (feld, — küre, — halla); vícestvie — witting; vet — wěttu; cuzí — thiudisk, nyní deutsch; varito — baritus; Moďr Vrch — Morberg (srov. Morlaci — hraňičaři).

Je-li Neklan téhož kořene jako Niklat, pán Mikkilinburku čili Mecklenburku, slovansky VELEhraďu, pak znamená Neklan kněz — Velký kníže (Grossfürst) a neklanina — Grossfürstentum; v krajiny neklaniny — in die Grenzen des Grossfürstentums. — M a n se stíždají často, ku př.: Nemiga čili Němen — Memel, a opáčně Mikuláš — Nikolaus.

Pozoruhodno jest, že Hluďwig (báseň asi z r. 881), svého nepřitele thuruhskluog — durchschlug protče; že natočil svým nepřátelům HORKĚHO nápoje (v Igoru: krvavého vína).

KOUZELNÁ ZAŘÍKÁNÍ STARONĚMECKÁ.

PRVNÍ ZAŘÍKÁNÍ MERSEBURSKÉ.

- 7- 6 **Aj**, sedly si Idisi,*) - sedly si tu a tam.
6--7 **Ty** pevnily pouta, — ty pluky zarážely;
5-- 6 **Ty** zas snímaly — s kolenou provazy:
5- 5 **Uprchni** poutům, — uprchni vrahům!

DRUHÉ ZAŘÍKÁNÍ MERSEBURSKÉ.

- 5—5 **Fol** a s ním **Vodan** — koňmo v les jeli.
7—7 **Náhle** Baldrův mladý kůň — vymknul si jednu nohu.
6—6 **Zaříkala** Sinthgunt, — Sluna, její sestra.

*) Idisi = walkýry čili polenice.

- 6—6 **Zaříkala Frija**, — **Folla**, její **sestra**.
6—6 **Zaříkal pak Vodan**; — **znalť on velmi dobře**
5—5—6 **Vymknuťi kostí**, — **vymknuťi krve**, — i **vymknuťi údův**.
5—7 **Úd k druhým údům**: — **Ať jsou jak příklíženy!**

PÍSEŇ O HILDEBRANDOVI.

(* označuje řádky, které mají odpovědné štěpy v sousedních řádcích.)

- 7* Slyšel jsem **h o v o ř i t i**,
5—4 **Že se potkali — c h r a b r ý m b o j e m**
8—5 **Kdys Hiltibrant a Hadubrant** — **prostřed dnou houfů**.
6—6 **Syn a otec svoje** — **zbraně upravili**,
5 9—8 **Oblekli si válečný oděv**; — **přes pancíř si opásali**
7—9 **Řekové rychle meče**, — **když do tuhé bitvy rušili**.
7—6—6 **Tu hovořil Hiltibrant**, — **Heribrantův ctný syn**, —
muž **hodně starší**,
6—5 **Života znalejší**. — **Nemnoha slovy**
4—6 **Otázal se**, — **kdo by byl mu otcem**
10 5 **Z mužů statečných**.
5—4* **Jakého koli — jsi plemene**,
8—6 **Jmenuj mi jednoho muže**, — **jiné ti povím**.
6—7 **Věru, dítě, v říši** — **znám jest mi veškeren lid**.
7—6 **Hned odvětil Hadubrant**, — **Hiltibrantův ctný syn**:
15 5—5* **Tato slova mi — pravili lidé**
6—6 **Štaří a zkušení** — **lidé zašlých časů**,
9—6 **Že můj otec se zval Hiltibrant**, — **já sluji Hadu-**
brant*)
6—6 **Před lety uprchl** — **před hněvem Otakra**
7—10 **Tam k východu s Dětrichem**, — **v průvodu mno-**
hých ze svých o děnců.
20 6—5 **Opustil ubohou** — **a osiřelou**
4—4 **Mladou ženu**, — **malé dítě**
4—6 **Bez dědicův**. — **Sám prchl na východ**.
4—5 **Dětrich, který** — **neměl družiny**,
5—6 **Arcif si velmi** — **otce mého vážil**.
25 5—4 **Otec zazlíval Otakrovi**,
6—6 **Ale Dětrichovi** **dobrým** byl vždy **druhem**.
8—8 **Vždycky vedl předvoj pluků**, — **vždy mu byla**
válka milá;
3—4 **On byl znám** — **mužům statečným**;
4—4* **Hrdina ten** — **už nežije!**

*) Zde měly býti 4 stejné štěpy; ale nemoha je najíti, užil jsem štěpů spřežených.

Literární družina katolických spisovatelů z Čech. V neděli, dne 15. tm. přednášel dp. kaplan Bohumil Stašek z Pízně »O moderní katolické literatuře české« v cyklu přednášek o umění, pořádaném českou ligou akademickou v Praze. Přednášející vyhlíčil vývojovou linii, jakou se moderní katol. literatura česká brala od let devadesátých až ke dnům našim. Zduraznil zejména význam skvělé epochy katolické moderny, jež sdružila katol. spisovatele k nadšené práci na poli katolického umění. Přáním, aby podobná jednota znovu se v katolickém táboře českém utvořila, ukončil s napjatou pozorností vyslechnutou přednášku. Potom konala se schůzka, již účastnili se přední pracovníci z řad pražské intelligence a katol. mládeže akademické a na niž bylo, kromě různých důvěrných usnesení přijato, aby utvořen byl v Praze umělecko-literární salon a jeden z pražských listů přetvořen na časopis, kolem něhož by bylo lze seskupiti katolické literáty. V debatě bylo proneseno mnoho překrásných názorů a tužeb, z nichž vyžírala žíznlivá touha naší mladé intelligence po zdroji umění a krásna katolického. Neodělní schůze Ligy akademické nezůstane zajisté bez vlivu na naše literární poměry. (Český Západ). — Denník »Čech« o důležitých mladých prouděch a pracích katolických nápadně mluví.

Zase nová katolická revue ? V »Novém Věku« č. 18. pan Vil. Bítar poukazuje na nebezpečné zjevy, na šíření monismu v české poesii panem F. V. Krejčím, a kritizuje naše katolické literární poměry: »Přesmutný(?) stav, ve kterém se dnes nalézá katolická literatura revalní, je zajisté jednou z příčin, že se těmto nebezpečným zjevům nevěnovala téměř žádná(?) pozornost.« VLASTĚ po smrti Škrdlově rapidně od čísla k číslu klesající i s té nízké úrovně, na niž ji dovedl zesnulý udržovati, úzkostlivě brání se přílivu mladších per a plní se materiálem z většiny mrtvým a souchočinným. »ARCHA« je rozměru nepatrných a omezuje se (?) v novém ročníku především na práce členů mládeže sdružení katolických literátů moravských. Objemný a nákladný NOVÝ OBZOR pracuje bez určitého programu . . . Literární poměry v katolické české obci jsou rozvráceny, panuje všeobecná (?) sklěslost, únava a bezradostný klid. A přece více než kdy jindy měli bychom se starati o účelné pěstování české slovesné zahrady, dříve než zaroste nevyplnitelnou vegetací tvorby profiktesfanské. K tomu si dovolujeme několik poznámek, úplně věcných: Pan autor zapomněl na dvě velmi platné revue katolické: HLÍDKU Dra. P. Vychodila v Brně, na STUDENT. HLÍDKU v Praze i na EVU v Olomouci. Zdá se nám, že

revu měli bychom prozatím dosti, jen je třeba VYBUDOVAT — PSÁT do nich výběrné věci, ODEBÍRAT, ČÍST a PLATIT!! Tady v těchto podškrtnutých oborech je NEDOSTATEK. Škoda je HLÍDKY LITERÁRNÍ, kterou vydával pan Bitnar. Takového kritického a literárně informativního sborníku bychom potřebovali. ARCHA byla jen zdržena stávkou tiskařskou, ale má ochotu rozšířit svůj rozsah a obsah, když budou pracovníci. Ale tu to ještě vážne. Prostředních bylo by dosti, ale pro ty postačí noviny; revue má přinášet dle našeho smyslu jen věci hodnotné. ARCHA se neomezuje na moravskou družinu, má velkou část spolupracovníků z Čech i z Ameriky, pěstuje vzájemnost tak jak ji pěstoval NOVÝ ŽIVOT, ale v Čechách jistě pánuvce touží po separatismu českém, nebo aspoň po hegemonii. A touha ta jest dosti pochopitelná, když povážíme, že Čechy mají k dispozici takové kulturní středisko, jakým je Praha. Leč posavadní zkušenosti nás učí (historie katolické moderny), že bydliště není všecko, že ubí papa, bíbí Roma. My přejeme ze srdce bratřím v království, aby takového papu v Praze objevili, neboť se za lethargii katolické kultury v Praze sami hanbíme. Kéž přestane brzy býti snem »DANTEUM«, o kterém píšeme v úvodníku! Prozatím však musíme si přiznat, že nemáme duchaplných charakterních lidí nazbyt (ani mezi producenty, ani mezi konsumenty), že ještě musíme mnoho kulturně doháněti. My aspoň o ARŠE bez mučení přiznáváme, že s ní nejsme spokojeni a kádr spolupracovníků si teprve pracně vychováváme. Tušíme, že potom také odejdou tam, kde obchodník více může platit, ale my se spokojíme tím, že jsme je naučili létat, že jsme prospěli kultuře celku.

Dr. Jan Podlipný zemřel. Pro rozvoj národa, zejména Sokolstva, měl význam veliký, pro literaturu jen asi tím, že vydával spisy BARÁKOVY, svého mistra a přítele, kterého ještě v agonii volal. Přáli bychom si velice, aby někdo z katol. strany vypsál původ, život a vlivy liberálního průkopníka Baráka, duševního otce mladočesství, pokrokářství a voimého myšlenkářství v českém národě. (Barak je jméno hebrejské.)

Jak působí Machar na mládež, o tom píše Fio (Florian Zapletal) v »Přerov. Obzoru« dne 27. února 1914: »K domáci české úloze na slova z Macharova »Contiteor« (Pravda podobna je soli ...) dávám molto Zolovo: Pravda je na pochodu; celou úlohu vyplňuji citáty z Machara, Gorkého, Dostojevského a Masaryka a v domáci úloze v květnu 1905 skládám úcty ze všeho, čím žila duše v tom momentě: Je už po víře v nesmrtnost duše. (To je přece náš cíl: prožít život — a konec), je pryč víra v nějakou sílu mimo svět, která by řídila náš osud, za to se však hlásí víra v život, vyplněný pravdou a prací pro ni a úloha končí výřikem: »Žijte žítvi!«

Pokrokový úsudek o recitatorce Machara pí. Břečkové-Růčkové. Pokrokář K. Handzel píše o ní v »Pozoru« dno 23. února č. 24. v podčárniku »Básníci a jich mluvčí« takto: »M. Břečková přivlekla k recitaci Bezručů všechny nectnosti herečky, snažíc se dlváka zaujat povrchem, mmlkou, gesty, otevírala násilně ústa, cenila zuby, šklebila se, zvedala obočí, mrkala víčky, zubila se, vraštila tvář, špulila rty, vyplazovala jazyk, stíhala ušima, škubala sebou a Bůh ví co ještě, jen nerecitovala Bezručů . . .

Břečková recituje rozplizle, prodlužuje slova s jakýmsi bečivým odstínem, bojí se je pustit! . . . Břečková se k recitování Bezručce naprosto nehodí! . . . Je-li Břečková jako recitátorka ničím! . . . Podobný posudek přinesly »Pražské Noviny« a »Ostr. Denník« obviňuje dokonce pí. recitátorku, že neodvedla povinný výnos školskému spolku, v jehož prospěch konala recitační tourné po středních školách.

Auguste Rodin o francouzských katedrálách. Katedrála našla zvláště ve Francii nadšeného opěvovatele, mezi nimiž na prvním místě jmenuvati dlužno Jorise Huysmanse. K nim druží se nyní umělec Auguste Rodin monumentálním dílem »Les Cathédrales de France«, opatřeným stem tabulek dle kreseb autorových, provedených na velnu s předmluvou katolického básníka Charlesa Morice. »Tems« přinášejí několik významných úryvků z této produševnělé knihy. Slyšme Rodina promlouvati o mladé dívce, klečící na modlitbách v kostele: »Malý kvetoucí zvonek v novém šatu. Rozkoš jest cizí tímto mladistvým líním! Jak pohnutlivý půvab! Kdyby tato mladá dívka mohla viděti a pozorovati, poznala by ve všech portálech našich gotických chrámů svůj obraz, neboť je ztělesněním našeho stllu, našeho umění, naší Francie.« Rodin chválí Francouzky, pokud nejsou Pařížankami, pro jejich skromnost a zachování ušlechtlé míry ve všech věcech. »Mladé dívky vkládají do gesta celý svůj všemocný půvab. Ony jsou to, jež propůjčují životu světla a slunce. A jejich skromnost jest přízpůsobena jejich moci. Jsou požehnaním města a světa tyto mladé dívky. Dárkyně života, vnímatelné

formy naděje a radosti, látka pro veškerá mistrovská díla! Jsou tak blízké přírodě! Jejich pohyby nehefší nikdy proti božské geometrii. Panna: jak čarovné slovo! Matka: mírnost, která se rovná kráse! . . . Mají nejen strhující kouzlo, nýbrž jsou i vlastnicemi dobra; a jsou vystavovány často pomlouvám . . . jako génius . . . V okamžiku hněvu, když jsme zneužili jejich trpělivosti, tryskají blesky z jejich očí a zaznívají prorocké hlasy, jichž tón buď v nás úžas a vrývá se nám v paměť, aby náhle, když je ho zapotřebí, opět se vynořil a připomenul nám naši povinnost . . . Žena je nejkrásnější, když klečí. Stavitelé gotických chrámů měli to na paměti. Vnějšek kostela je klečící ženou . . . Umělec přechází zvláštní asociaci k stavitelům domů a pokračuje: »Zdává se mi častokrát, že je vidím, že následují těchto stavitelských poutníků; tato klidná, všeho násilného vzdálená, vážná, zalajená krása, kterou tak milovali, krása, která skrývá svou moc pod jemný závoj půvabu. Tento půvab je subtilním, lehkým, přívětivým výrazem síly a energie; oduševňuje u nás až po tuto hodinu vše, co není ještě nevyčísitelně přemoženo a ubito, tyto mladé dívky, tyto mladé ženy, které mne obklopují, nevědí, že jsou dokonalým vzorem půvabu . . . Pečujeme o to, aby byla všude kolem nás láska s obdivem . . . A zankne-li jednou dílo obrů, kteří stavěli tyto svaté budovy, dejte nám aspoň naslouchati učení těchto velkých mistrů, dejte nám čísti je z jejich díla; snažme se pochopiti, abychom se nestali obětí zoufalství . . . my nebo ti, které milujeme více než sebe: naše děti . . . až tohoto díla již nebude. Božská přirozenost je přežije a bude i nadále

mluviti velkou řečí, které naslouchali tito mistři a kterou nám přeložili tak velkolepým způsobem! Ušetřme si bolest a pohanu pozdě přišlé myšlenky, že také my byli bychom jí rozuměli, kdybychom byli naslouchali slovům mistrů . . . « v jejich tvůrčí bolesti od města k městu. Meškám s nimi u matky, u které scházejí se všichni po putování Francií. Usedáme k snídani. Jsme mladí a silní. Vypravujeme, co víme . . . Pracují v Remeši Vidéli Saint-Denis, Chartres, Noyons, Amiens . . . a mnozí mezi nimi pracovali také tu a tam a mají tuto celou slávu ve svém pohledu a ve své duši. Tíhni! . . . Jak rád seděl bych u jejich stolu!« — O katedrále Remešské praví: »Zde stojí, nehnutá a nemá; nevidím jí: je černá noc. Můj zrak uvyká, nemohu rozeznávat jednotlivosti, a co se mi obnovuje, jest veliká kostra celé středověké Francie. A je to svědomí. Nemůžeme mu uniknouti. Jest to hlas minulosti. Umělci, kteří toto vytvořili, vrhli do světa odlesk Božství. K našim duším připojili svou vlastní, aby nás učinili věštlími . . . « Ve chrámu Laonském hovoří Rodin o zbožných ženách: »Jak posvátnými předměty jsou tyto ženy! Jsou přirozenou ozdobou tohoto kamenného lesa. Jak lehce přiléhá u nich vše, typy, gesto, šat, stylu stavby a celé této atmosféře! Ano, Řekové měli pravdu, když tvrdili, že krása jest ctností . . . (Dílo stojí 50 K.)

Otázka staroslovanské bohoslužby v Dalmacii. V prázdniny konal se ve Splitu sjezd chorvatské katolické mládeže, při němž v katedrále byla sloužena mše sv. staroslovanskou. Někdo stěžoval si v Římě, že v latinském kostele bylo dovoleno

sloužiti v staroslovanské řeči, a z Říma přišel příslušný zákaz. Biskup splitský Dr. Gjiwoje prosil, aby aspoň těm kněžím bylo dovoleno sloužiti hlaholské mše sv., kteří jsou staří a neovládají latiny. Dovolení však dáno nebylo a biskup dr. Gjiwoje musel vydati nařízení, aby staroslovanské missály z kostelů splitských byly odstraněny. Dne 26. září konala se ve Splitu schůze hlaholských kněží, na níž usneseno: 1. podat biskupovi žádost, aby bylo zachováno staleté právo užívání hlaholice v kostelích splitské diecése; 2. zaslati Vatikánu memorandum se žádostí, aby vyslal zvláštního papežského delegáta, aby na místě vyšetřil a zjistil staleté právo chorvatského národa na hlaholské bohoslužby. — V téže otázce bude konána ještě jedna schůze a připojí se i obyvatelstvo, obecní zastupitelstvo splitské a zemský sněm. V »Času« praví V. Kisič ze Zadru: »Všeobecné mínění je, že i nejnovější protihlaholská opatření jsou dílem vídeňské vlády, jež soustavně pracuje, aby úplně odstranila hlaholici z těchto krajů. Jeden vážený církevní hodnostář řekl mně v těchto dnech: Jednou nadějí hlaholice je dnes Srbsko. Při uzavírání konkordátu ono může v otázce staroslovanského jazyka v katolických kostelích pomoci sobě i nám.« — V některých českých pokrokářských listech byl hrubě napadán splitský biskup dr. Gjiwoje. Redakce, neznajíce jádra věci a nedávše se informovat, mluvily podobny slepčům o barvách. To už je tak způsob našeho pokrokového tisku: neznat ničeho, ale psát i o tom s drzým čelem.

Jak naložil Rabindra Nath Tagore s Nobelovou cenou. Indický

básník, vyznamenaný cenou Nobelovou, věnoval celou tuto cenu nové škole. O této škole vypravují nám anglické časopisy mnoho zajímavého. Je to škola a zároveň republika. Tato školní republika leží u Bolporu (mezi Delhi a Kalkutou) a jmenuje se Santiniketan, to jest »místo míru«. Jest to opravdu místo mírem naplněné — tichý háj uprostřed polí; před půl stoletím vyvolil si otec básníkův toto místo, aby se zde oddal mystickému rozjímání a básník převzal je, aby je odevzdal užívání všeobecnému. Postavil zde velký dům a obklopil jej zahradami. Dle zpráv Angličana, který na cestách zabloudil do této krajiny, byla založena tato škola r. 1901. Bydlí zde Tagoreovi žáci i jejich učitelé a mají zde veliké místnosti obývací a vyučovací. Mimo to náleží ke školní budově rozsáhlá hřiště. Ústav je úplně neodvislý od anglické vlády, což platí jak o učitelích tak i o systému vyučovacím. Rabindra Nath Tagore šel dokonce tak daleko, že odmítl každou podporu peněžní. Během 13 let vyvinula se zde čistě indická škola s indickými učiteli, žáky, zvyky a vyučovacími metodami. Služebnictva zde vůbec není. Žáci vykonávají veškeré práce sami. Ještě před málo lety měla škola svého inspektora, ten však ukázal se zbytečným a od té doby je myšlenka »samosprávy« dokonale provedena. Učitelé volí si ze sebe hlavu a škola má svůj vlastní soudní dvůr, spravující se zákony vydanými školou. Tento soud sestaven je ze žáků ústavu. Jde tudíž o školní republiku jak je vidáme ve Spojených Státech. Ráno zpívají učitelé a žáci pod širým nebem hymny, které složil Rabindra Nath Tagore. Dvakrát týdně shromažďuje se celá škola v jakési kapli k

pobožnosti, která spojena je s rozhovory o mravních otázkách. Neboť nejosvícenější básník Indie pokládá za nevyhnutelné, aby škola spojena byla s výchovou náboženskou.

V časopisu dra. Joh. Müllera „Blätter zur Pflege des persönlichen Lebens“ čteme tuto zповěď Hermanna Bahra:

»Katolická církev jest mně nutná a potřebuji ji pro sebe, ať si jiní tvrdí opak. Církev potřebuji pro chvílky, kdy na okamžik se osvětlí nad mým poměrem ku vesmíru; církev potřebuji, protože chvílky tyto, když měl jsem pocit, jak s Bohem splývám, jsou kratičky a já pocitu toho postrádati nechci; církev potřebuji, abych vášnivě nemusil hledat jínde ve chvílích slabosti a dlouhých pauzách neplodných, když toužím po splnutí se »Životem kypícím«. s »Nebeským«, s »Harmonií«, „Prapůvodem“ . . . jmenujte si jak chcete, čemu já říkám starým, milým jménem Bůh. Církev potřebuji, jakmile s Bohem v jedno splývám, abych obstál v životě, abych se osvobodil ze žaláře svého já, abych se dopídl skrytého, mravního pravidla pro své jednání. A jako pomůcka k tomu osvědčila se mně, mně Bahrovi, mše svatá a přijímání svatých svátostí. Náboženští genové a světci mají moc Boha k sobě si přímo přitáhnouti, mně, člověku negeniálnímu, chybí tato síla.«

»Mnoho jsem se kolem sebe ohlížel, ale pomoc, jakou potřebuji, abych se na své výši udržel, může mně dát jen katolická církev. Zdá se mi, že katol. církev celého člověka lépe zná, než-li kterékoli jiné vyznání, a že upokojí potřeby na-

šeho nitra, kde jiné konfesse je ani nepozorují. A nejvíce dovede katol. církev uspokojiti po pohřbu, když, poznavše Nejvyššího, zase zpět jsme padli do své slabosti a bídy lidské. Katol. církev zná člověka proto tak dobře, že drží se toho, čím člověk s veškerým lidstvem splývá, ne však toho, čím od všeho lidstva se odděluje. A tak jen při katol. službách Božích, jež jsou nejkrásnější na venkově v neděli, prožívám to nejvyšší tajemství, že ztrácím své vlastní existenční bolesti a ozařuji se světlem na tvářích zbožného lidu patrným.«

Ano, už je to tak: Největší duchové na sklonku života vracejí se k církvi (Zeyer, Sládek, Bourget, Coppée, Verlain, Pasteur, Goethe, Wagner atd.), a blíží se doba, kdy veškerá pravá intelligence bude v církvi a proti ní bude jen svedená spodina lidstva. Kdo studuje moderní literaturu nebo čte jen Šalku, ten to ví.

Německý Neruda. Chebský advokát dr. R. Traub vydal v nakladatelství »Die Sonne« v Drážďanech překlad Pátečních Zpěvů a několika jiných básní Nerudových, v úhledném svazátku, ozdobeném Nerudovou podobiznou od Švabinského a věnovaném památce Vrchlického. Překlady předložil liter. pojednání Pražákova a úvod překladatelův, kterýž je významně datován dnem suspendování české samosprávy. Překladatel připomíná Němcům, jak kdysi spolu s námi pracovali o uskutečnění ideí svobody a pokroku a dovolává se jejich kulturnosti a pokrokovitosti pro lepší stýky budoucí. Máme o tom své, trochu odchýlné, ale velmi dobře odůvodněné názory. Z Němců (politicky

vzato) už lidí nenačítáme, i kdybychom se samým pokrokem na hlavu stavěli. A byl-li by ten pokrok, o který by snad někteří Němci spolu s Čechy pracovali, v daných poměrech tím vsuktu prospěšným pokrokem, toť otázka. Posud aspoň jsme nepoznali, že by pokrokoví Němci s námi lépe smýšleli než dnešní Prušáci neb Videňáci. Budeme si už muset pomoci bez nich a proti nim. Rozcházíme-li se však v těch názorech s p. překladatelem, tedy to nikterak nevádí, abychom jinak práci jeho považovali za čin krásný a cenný, zvláště když uznati musíme, že překlad jeho je přímo vzorný. Na ukázkou začátek a konec známé ballady o Karlu IV. Der König Karl setz' sich just mit Buschek Wilhartz z um

Eichentische
sie hatten oft gezecht in Jugendfrische
und Sang geübt nach Herzenslust

»Trink, Buschek! Sollst nicht traurig
sein,
Hör, was Dein weiser König Dich
lässt wissen:
Wohl kennet meine Zunge Lecker-
bissen,
und fand Geschmack schon an dem
Wein.

Musst Weine prüfen, bis sie munden!
DER Wein hat seine Eigenart,
erst bitter und dann lieblich zart
Wir haben uns gefunden!«
»Stehst, König: unser Volk ist so!
S'hat eig'ne Seel' - vielleicht von
rauhem Kern
In urwüchsiger Pracht erblüht sie gern -
da brach das Schweigen plötzlich froh
Herr Wilhartz, getreu und bieder -
»Wenn einen Blick dem Volk Du
schenkst,
Schon an den Lippen Du ihm hängt
und küsst es immer wieder!«

Náboženské obrození ve Francii jest stále na postupu. V těchto dnech vyšla kniha Gastona Rion »AUX ÉCONITES DE LA FRANCE QUI VIENT« (Paříž 1913. Fr. 3'50), jež studuje hluboký přerod myšlenkový v soudobé Francii bez předsudků politických i náboženských. Pěkný úvod ke studii této napsal Emil Faguet. Gaston Rion naslouchá (aux éconites) všem směrům myšlenkovým a jasně a přesně posuzuje vše, co již jest a co se chystá. Vedle zastaralých snah monarchistických, posledních záchvěvů nacionalismu a voltairianismu, vldí a slyší mocné vlny KŘESŤANSKÉHO NOVOIDEALISMU i zoufalé strnutí v budhismu. Pozoruje, že Francie Renanova a Anatol Franceova zmírání a znova se budí za to Francie sv. Ludvíka, Kalvína, Pascala a Montalemberta, aby stála se zase prvorozenou dcerou Církve. Soudobí básníci francouzští jsou novými proroky víry a lásky k vlasti. Francie chce zase státí se hlasatelkou mocné víry v Boha. A obrozující se tento národ nemůže zhynouti, ale narodil se znova k lepším dobám - volá ke konci palčivé a význačné své knihy Gaston Rion.

Xrt.

Tragedie víry nazývá se vzácná nová kniha Francouze ROMAIN ROLLANDA (Les Tragédies de la Foi, Paris, anno 1913). Jsou to 3 drama: SAINT LOUIS, AËRT a LE TRIOMPHE DE LA RAISON. Autor sám píše ve své předmluvě: . . . Uvidíte tu proudy a snahy ovládající dnešní mládež francouzskou. V Saint Louls nadšení náboženské, v Aërt nadšení národní a v Triomphe opojení rozumu, jenž v sobě také jest vírou: Ve všech třech oheň obětí, boj a mocnou reakci proti lenivosti myšlenkové,

proti skepticizmu a bezideálnosti. Knihu Romain Rollanda nazývám bez nadsázky dílem vzácným. VELIKÝM, skutečným chef d'oeuvre dnešní doby, neboť prohlubuje život vnitřní, MRAVNÍ, ŽIVOT DUŠE a citu. Lidé blaseovaní a neideální nepochopí ji, ježto chybí jim morální smysl z víry vyvěrající. Chybí jim ona víra, jež jest mohutným výkřikem lidského rozumu v době, jež zoufá neznajíc lásky a nejvyššího cíle, víra, jež jest základním citem duše, realltou všeho nadšení, důvěrou v lásku věčnou. -- A o této víře veliké a mocné jedná autor ve svých tragediích. Chce býti těšitelem a pomocníkem těm, kdož uchovávají si ideály. Snaží se ukázati, že reality srdce jsou krásnější a cennější nežli všechny reality hmotné, snaží se ve čtenáři probudití nejvyšší aspirace života vnitřního. Po přečtení knihy Romain Rollanda cítí se člověk větší, lepší paprsek pravdy věčné pronikne jím. A takové knihy, jež poznašejí člověka výše, jsou knihy jediné VZÁCNÉ.

Český kněz-ucenec vyznamenán. Dústp. Jan Štěpán Brož, farář osady sv. Václava v Dodge, Neb., consultor kněžský v diecesi omažské, člen státní dějepisné společnosti v Nebraska, člen Mississippi Vallej Historical Association, byl právě zvolen za člena »International Congress of Amerikanists«, který zasedati bude ve Washingtonu od 5. do 10. října 1914 a druhá jeho sekce v La Paz v Bolivii. Kongres tento skládá se z badatelů, zabývajících se anthropologickými studii Severní a Jižní Ameriky a zasedá vždy za dvě léta střídavě ve Starém a Novém světě. Zajisté každý upřímný Čech radovati se

bude nad tímto vyznamenáním našeho učence, kněze důst. Jana Štěpána Brože, obzvláště když uvážíme, že jest vyznamenání úplně zasloužené. Gratulujeme!

Na obranu monismu vystoupil proti rektoru university Marešovi v soc. dem. »Akademii« F. V. Krejčí. Ale vystoupení dopadlo nešťastně. Již tolik Ostwalda nehájil, naopak prohlásil, že akce soc. dem. monistů českých nemá za jediný theoretický podklad Ostwaldovu nauku, že se o ni zvláště neopírá. (Tedy německá modla se kácí až příliš brzy v prach.) Prý Ostwald sám ještě není všechen německý monismus. Krejčí praví: »Domnívá-li se prof. Mareš, že . . . rozdrtil na prach celou mohutnou stavbu Ostwaldovy energetické filosofie, budíž, ale proti monismu jakožto metodě a filosofickému principu nedokázal tím pranic.« Prý pojem monismu jest starý, jeho obsah záleží na povaze člověka, pojímá-li monism fyzikálně nebo idealisticky, duchovně, po případě i básnický. Dle toho byl by monism všecko a nic, jak si jej kdo představí. Tak široký pojem znamená větrnou frás. Dobudu-li zrnko pravdy fyzikálně, pak přece i s jiných hledisek správných musí k téže pravdě dojít. Taktika F. V. Krejčího nahrazuje nedostatek věcných poznatků povětrnou frásí, která neznámá nic určitého. Jestliže myšlenka monismu jest skutečně vědecká, proč vzhledem k velikému svému stáří pfeš všechny pokusy ani o krok ve sféře skutečné vědy dosud nepostoupila? Mareš odpovídá v »Přehledu« (10. října takto: Odmítám monism neuznávající za mon jediné), t. j. za absolutně, jediné skutečno a základ všech zjevů fys-

kální veličinu, ať hmotu nebo energii. Mezi monismem fyzikálním a monismem duchovým jest nesrovnatelná propast, pfeš kterou byl marně budován most dualismu. A tak i ona touha monistů po syntese (složení různého v jednotu) a vyrovnání ustulna nad touto propastí.« Jaký tedy určitý, věcný obsah má slovo monism, jestliže je pečetičkem pojmů nej-různějších? Mareš pokračuje: »O monismu duchovém jsme zatím ještě vůbec nemluvíli. Pfeš to podkládá mi F. V. Krejčí úmysl popraviti monism jako »princip a metodu« vůbec. Z toho úmyslu chce mne usvědčiti tím, že prý zamítám Ostwaldovu nauku za tím zjevným účelem, abych na ní demonstroval (ukazoval) nedostatečnost poznání přírodovědeckého, ba vědeckého vůbec . . . a protože je třeba náboženství. A tu vznáší proti mně F. V. Krejčí těžké obvinění: »Neslyšíme to tvrzení poprvé ani od prof. Mareše, ani z našich univerzitních kruhů vůbec. Naopak, patří již k zvláštním českým specialitám, že odnikud neslyšíme tolik skeptických hlasů proti vědeckému poznání jako od našich vědců, a nikdo nám tak nalehavě nedokazuje potřebu náboženství jako někteří naši učitelé filosofie. Jinde považují přírodovědci a filosofové za svou kulturní povinnost hájiti právě naopak zájem vědy a filosofie proti náboženským dogmatům. U nás je jinak a nám laikům je tak uložen prapodivný úkol: zastávat se vědy proti vědcům a filosofie proti filosofům.« Toto obvinění, rozšířené pfeš mne na universitu vůbec, jest poněkud všetečné. Průkaz nedostatečnosti přírodovědeckého poznání k životu a ethic. kultuře neznamená znehodnocení vědeckého poznání vůbec, jako

neznamená uznati potřebu náboženství, vydati zájmy vědy a filosofie v šanc náboženským dogmatům. Laikům třeba předně dobře rozlišovati pojmy, než počnou zastávat vědu proti vědcům. Těmto náleží držeti vědecké poznání v mezích jeho určení a jeho možností, aby se od něho neočekávalo více, než může dáti a neunikala tak mezi lid vědecká pověra, která není o nic lepší než pověra náboženská. F. V. Krejčí činí, jakoby chtěl zastat se vědy proti mně, vědci hlásajícímu skepsi proti vědeckému poznání. Skutečně však dává mi za pravdu v tom, že věda není s úkoly, které jí ukládá vědecký monism. Leč Krejčí praví, že tam, kde přestává poznání hmoty a jejích zákonů, musí nastoupiti poznání duchové. Ale Mareš prý mluví tak, jakoby zavrhoval i filosofii, jest dvojitý člověk, vědec a člověk náboženský: chybl mu iřetí, který by oba tyto sloučil: filosof. Mareš odpovídá: »Propaganda monismu směřuje zřejmě k náhradě náboženství vědeckým poznáním, doplněným naturfilosofií. Sám F. V. Krejčí ukázal pfece na poušť nevěry, v níž nelze žiti, na potřebu nové víry, iřebas už ne náboženské, na neplodnost athelismu, na city nové zbožnosti a víry, na žiznici srdce, čekající a hledající. To vše značí potřebu náboženskou, leda bychom pojem náboženství nechali rozplynouti ve filosofii. Záleží na tom, co chceme rozuměti náboženstvím a co filosofii . . . Vždycky však vztahuje se filosofie ku poznání a jest sama činnost výlučně intelektuální (rozumová), nezavazující cit a vůli k ničemu. Filosof není povinnen uváděti svou filosofii ve skutečný život; může filosofovati o ethice, nemůže však zavazovati cit a vůli k mrav-

nímu smýšlení a jednání. Náboženství však zavazuje cit a vůli zcela nezávisle na intelektu a na poznání . . . člověk cítí se zavázán k mravnímu smýšlení a jednání v jakémsi nadosobním zájmu vyššího řádu . . . Nahraditi tuto závaznost, spočívající na citu, na víře a tužbě, poznáním vědeckým a filosofickým, znamenalo by rozvázat ji, ježto právě poznání vůbec nezavazuje. Atheism, materialism, monism, jakýkoliv — Ism rozváže pouta religionu (spojení s Bohem) jistě.« Krejčí praví: »Moderní člověk nevěří v božstva, ale věří v nekonečnost vesmíru a ve věčnost života. Tyto pomysly jsou nám nezbytny a těch nám žádná exaktní věda nemůže vyvrátiti.« Odpověď Marešova: »Zavazují tyto pomysly lidskou mysl k mravnímu smýšlení a jednání? A na čem jsou založeny, jde-li jen o to, že jich exaktní věda nemůže vyvrátiti? A co soudí filosofie o pomyslech nekonečnosti a věčnosti?« — Otázky Marešovy velice bodají. Vždyť na př. právě vědecké myšlení dokázalo, že nekonečnost prostoru jest velikým klamem. Ale Krejčí, který tolik bojuje proti pozitivní víře náboženské, ihned jest hotov věřiti výplodu bujně, nevědecké fantasie. Byl již nejvyšší čas, aby vážní odborníci promluvíli k širším vrstvám, kam až sahá vědecké poznání a aby obmezili břídliské útoky proti náboženským konfessím. Dilettanti a demagogové, nejsou-li pod důkladnou kontrolou skutečných vědců, strhují velmi snadno širé, prostomyslné davy do propasli duševních zmatků a točí jimi dle libovůle pod šiftem modernosti jako dřevěnými koníky na kolotoči. — Zajímavo jest, že monistický klášter »Unesma« se již rozpadl.

Padesátiny slavil 26. února Jan Sova a 29 (?) J. S. Machar. Sova, jemný lyrik, slaven tichou vzpomínkou. Machar, demagog, oslavován hlučně stranou realistů a červeným blokem, jehož poslanci mu poslali telegram. Dr. Stránský, všichni židé a židovští stoupenci v národě českém slavili, ale německý tisk ve Vídni, kde Machar žije a židům slouží, českého básníka ignoroval.

Fr. Bílek dodal do kolínského chrámu křížovou cestu řezanou z dubového dřeva za 12.000 korun.

Klášter umělců. Francouzská vláda vydržuje v Římě palác, villu Medici, kde skýtá celého zaopatření mladým malířům, sochařům a hudebníkům. Mladým umělcům nechybí zde opravdu ničeho. Jsou obklopeni nádherným okolím a opatření prostředky umělec-

kými v takové míře, v jaké jich neskýtá žádný jiný ústav. Citlivá srdce jsou vzrušována a inspirována krásou starobylých předmětů, pravým muzeem umění, ale uspořádaným s rafinovaným a předrážděným vkusem. Zde tráví několik let v tichém zahloubání v práci a studiu krásy. Jejich povinnosti nejsou velké: Každoročně podati výkaz své umělecké činnosti a zůstati svobodnými. Tento druhý závazek způsobil právě konflikt správy villy Medici s mladým malířem, který byl poctěn římskou cenou. Tento umělec se totiž zamiloval s veškerou žhavostí svého uměleckého temperamentu a nechtěje za žádnou cenu přikloniti se k názorům svých lehkomyšlných přátel, dle nichž manželství a láska jsou dvě zcela odlišné věci, rozhodl se ihned oženiti se. Ministr pro sociální ochranu má nyní potíže s ministerstvem krásných umění.

ROVY.

Frederi Mistral, provenčalský Homér, slavný autor eposu *Mireio*, buditel kmene provenčalského a tvůrce jeho literatury, geniální katolický básník, zemřel 25. března 1914 ve svém rodišti Maillanu v patriarchálním věku 84 let. Nedávno byl poctěn Nobelovou cenou. »Nový Věk« píše: »Můžeme s pýchou poukázati na fakt, že jsme ve studiu Mistralovy poesie předešli znamenité i literaturu německou! Neboť teprve roku 1900 vydán byl první výbor básní Mistralových v německém překladu Steinitzové v Halle, kdežto v literatuře české psal o něm již r. 1891 benediktin Sigismund Bouška (Museum bohoslovců, Brno) a Jaroslav Vrchlický roku 1892 (Studie a podobizny, Praha). Již roku 1891

otiskl Vrchlický překlad výboru 13 básní Mistralových v anthologii »Hostem u básníků« a Sigismund Bouška přeložil značný počet lyrických čísel, z nichž otiskovala revue »Meditace« ukázky v prvním a čtvrtém ročníku. Bouška chová v rukopise i znamenitý překlad slavného Mistralova eposu »Mirëio«, který by měl být nyní vydán. Doba je vhodná a redakce »Archy« snad by mohla toto dílo vydati ještě před Verdaguerem, kterého ozna- muje? Milovníky krásné tvorby básnické upozorňujeme i na Ko- trbovo vydání Mistralovy básně »Nerto«, kterou prósou přeložil Dr. Otakar Janota. Velkému básníku buď i u nás zachována věčná paměť!«

•

Jakub Arbes, 74letý autor asi 700 románů, romanett, novell a nesčetných článků literárně-kulturně-politických, zemřel na Smřchově 8. dubna 1914. Miloval život neodděleného bohéma a byl miláčkem mladých literátů. Machar věnoval mu první svou knihu. Svá romanetta osnoval po způsobě Poeově na mysteri- osních záhadách, které snažil se rozřešit střízlivými kalkulacemi a tak upoutat směsí bizarní fantasmie a vědecké pravdy. Multa, sed non multum . . .

•

Josef Nešvera, dómský kapelník v Olomouci, zemřel 12. dubna 1914. Z učitele vypracoval se na místo ředitele hudby a jednoho z předních skladatelů českých. Možno jej postavit vedle samého Dvořáka. Jeho komorní a houslové skladby (známá je Ukolébavka) vynikají ušlechtilostí a melodičností, méně šťastným byl v operách (Perdita, Černokněžník z Radhoště, Lesní vzduch, hlavně nedostatkem dobrého libretta), velkého úspěchu docílil oratoriem De profundis, menšího Jobem. Za to nesmrtelný zů- stanou jeho mše (Evženka) a sbory (Moravěnko, kantáta Píseň o žních na slova K. D. L.) a sólové písně, hlavně Sládkovy starosvětské. »Orlům« složil první rázný pochod. Nešvera byl muž velmi čilý, vlídný a humorný, sršival vtipem. Jednou pravil bohoslovcům: »Umělec a vepř mívají stejný osud. Obecnstvo si po nich obližuje prsty až po jejich smrti.« Nešvera se teprve dočká plného ocenění svého díla. Buď mu sláva věčná!

POKROK A NÁROD ČESKÝ.

Český národ prodělává horečku POKROKU. Jako hořící pochoďeň letí toto slovo od úst k ústům, a každý, kdo chce smýšletí dle módy (a prosím Vás, kdo pak se neřídí dle módy?), myslí a cítí »pokrokově«. Ovšem, není to s tím myšlením a cítěním tak horoucí. Český člověk, tak jako více méně každý civilisovaný světoobčan, má papírový mozek a tvarohové srdce, myslí totiž »svými« novinami a dle toho upravuje své cítění a jednání, aniž by si uvědomil, že jest pouhou loutkou v ruce novináře, obyčejně židovského šmoka. Židovského, byť byl zahalen v českém kožíšku.

Rozvážným mužům začíná toho pokroku být už jaksi přespříliš co chvíle nějaká »pokroková« panama nebo švihovina a počínají zdvihati svých hlasů: Rektor české university dr. Fr. Mareš píše o »HYPERTROFII POKROKOVOSTI« v národě českém a v ní vidí hlavní příčinu úpadku národa.

Ano, národ je v rozkladu, v nebezpečí smrti!

Toto vědomí hlásí se i v soc. demokratickém »Právu Lidu«, které se hrozí fakta, že český lid přestává rozeznávat dobré ode zlého! Tedy bankrot rozumu a charakteru!

V čele národa nestojí nezištní vůdcové, kteří by používali všeobecné důvěry jako Palacký a Rieger... Rieger? Ne, Rieger žil už v době mladočeského »pokroku«, v době svobodomyšlnosti a baráčin, Riegrovi už finčelo kamení do oken a smetlo jej s vůdcovského prestolu.

Národní strana povalena, aby se utvořilo množství stran a straneček, které zápasí o palmu pokrokovosti.

Dr. Kallab píše, že trpíme »HYPERTROFIÍ STRANNICTVÍ«.

Ale čím nejvíce trpíme, jest HYPERTROFIE ŽURNALISTICKÝCH NEDOUKŮ, sběhlých studentů a dělníků, kteří si udělali živnost z vůdcování národa. Sesurovují národ osobní, nízkou polemikou, rozvádějí a štvou muže proti muži, otvírají propasti mezi občany, aby si nemohli podat ruce ku společné práci, ponevadž se obávají, že ve slušné společnosti stali by se nemožnými.

Ale kromě těchto hypertrofií trpí národ velkou atrofií, a to ATROFIÍ VELKÉHO JEDNOTLIVÉHO IDEÁLU.

Český národ MĚL takový ideál: České státní právo. Ideál ten byl snad příliš vysoký a nedosažitelný, ale byl plodný, sjednotil síly a myšlenky národa, svíral jeho šiky, tak že stály každé chvíle připraveny k velkému okamžiku.

Člověk roste s velkými svými cíli. Toto slovo Schillerovo platí i o národě.

O tento jediný ideál, všem stranám společný, byl český národ připraven drem MASARYKEM, jenž asi z touhy po originálnosti nebo lépe sensačnosti, která jest hlavní pružinou jeho bádání a jednání, počal ideál státoprávní dorostu české intelligence znehodnocovat, že dnes tu stojí národ nejen bez velkého jednotlivého ideálu, nýbrž i bez zájmu o ústavní a politický život vůbec, jak žaluje dr. Fiedler. Absolutismus v Čechách, absolutismus ve Vídni. A mrtvo všude.

To je strašná bilance »pokroku«!

Kdybyste se otázali pokrokových lidí, co vlastně pokrokem rozumějí, jsem jist, že sotva jeden ze sta by podal obstojnou definici.

Všeobecně znehodnotilo se slovo »pokrokový« tak, že znamená jen tolik jako protiklerikální, ba protináboženský.

Celá pracovní síla pokroku soustřeďuje se na povalení církve, znehodnocení náboženství -- a velmi často za těmi hesly stojí pouhé zistné zájmy jednotlivců, touha po moci a penězích.

A přece pojem skutečného pokroku neobsahuje v sobě potírání náboženství, naopak, největší mužové pokládají náboženství za nepostrádatelnou součást lidské duše, za základ mravnosti, za oporu blahobytu a řádu světského, za nejsladší útěchu a nejbohatší hostinu duší, a speciálně ku křesťanskému a katolickému náboženství vracejí se nejvyšší duchové současné literatury a vědy.

Jest tedy český pokrok, pokrok ve smyslu Volné Myšlenky, soc. demokracie a politických stran, nonsens.

PRAVÝ POKROK je snaha, aby národ a každý jednotlivec byl čím dále mravnější, tělesně zdatnější, duševně vzdělanější, samostatnější a šťastnější.

Tomu všemu náboženství neodporuje, naopak, katolický katechismus všechny tyto vlastnosti podpisuje a účel života lidského definuje: Bůh stvořil lidi, aby ho poznávali (věda, mystika), ctili (kult, kultura), milovali (ideálnost, ušlechtilost, štěstí vnitřní), jemu sloužili (mravnost) a spasení byli (věčný život a štěstí.)

Náš moderní »pokrok« neumí tak jasně a pozitivně svého ideálu definovat, jeeden hlasatel odporuje druhému (viz Masaryk a Machar), jen v negaci a zášti proti církvi jsou svorní.

»Pokrok« je samý rozpor v sobě.

Volá: Pryč s militarismem! — aby mohl pak svým vojskem zarždousit občany jiného smýšlení.

Volá: Pryč s církví! — aby mohl občanstvo sevřít v církvi své vlastní, v níž by nescházelo kněží, obřadů, obětí, ba ani anathémat, inkvisičních tribunalů a hranic.

Volá: Pryč s theologií křesťanskou! — aby mohl nastolit monistickou.

Volá: Pryč s majetkem! — aby mohl sám vším majetkem vládnout.

Volá: — Pryč s privilejemi! — aby sám mohl je rozdat svým milcům. Klerikálům nadávání zazlívá, svému synu Heliovu je trpí a zbožňuje ho.

Volá: Pryč s trestem smrti! aby sám jej vykonával a staví tisíce šibeníček nepohodlným hrdlům a káže odstřelovat katolíky jako škodnou.

Marné zapírání tani, kde mluví dějiny a fakta nejnovější doby. Babylon. Blázinec.

Odkud má přijít pomoc?

Od vystoupení z církve? Od pohníku Husova? Od protestantské propagandy pro krále pruského? Od žida Stránského? Od politické abstinence nebo akce? Od činnosti čisté hospodářské nebo kulturní?

Zlo prýští z liberálního židovstva do žurnalistiky, ze žurnálů do učitelstva, z učitelstva do lidu. Škola a žurnály mohly by pomoci mnoho, ale jsou otráveny. Národ sevřen cizím kapitálem a mocnými odpůrci — třepetá se jako vrabčik v drápech kouřích.

Švihova affaira zatřásla trochu svědomím národa, ale jen na chvílku. Akce »Přehledu« (dra Grubra) se trochu diskutuje, ale naručest vyvstávají obránci Švihovi.

Smysl pro dobro a zlo je dávno setřen.

Pacienta v horečce po silných dosích »pokroku« opustilo vědomí, svědomí a sebevědomí. Upadl mezi lotry.

Myslí se, že jen velké neštěstí — nová Bílá Hora — jej vyburcuje, zachrání anebo — dorazí.

Či snad Bůh přece pošle milosrdného Samaritána?

Nebylo by lze sloučit jádro národa kol programu:

SLOVAN -- KŘEŠTAN -- RAKUŠAN?

Nebylo by lze, NÁRODNÍ RADĚ SVĚŘIT DOZOR NAD TÓNEM ČESKÝCH LISTŮ, tak že by napřed redakci napomenula soukromě a podruhé veřejně? Myslím, že tak by se učinila přítrž soustavnému lhaní a štvání, a nemocné těleso národní by se uzdravilo. Národní Rada by se díla tohoto mohla uchopit samostatně, kdyžby se na její zakročení konkrétně appellovalo.

K. D. L.

B. JARÝ:

V PODZIMU ŽITÍ.

Kdys' býval mlád a v boudoir rád zapad',
kde sorbet pil, nechť trpký byl jak popel.
a mnohé krásky oloupil již o pel
a chladně nechal v kluzkém bahně tápat'.

Znám všude byl, však nejvíc v ženském klubu,
tam lvem byl, rekem, ba, bych řekl více,
tam jediný moh' líbat žen všech kštitce
a každou zvatí pod stín starých dubů.

Tam alej byla opuštěná, stará,
tam fontánů zpěv nepřestával ani,
tam znělo lásky první zašeptání
jak sladký ohlas hýřícího jara.

Tam měl je všechny, v náruč svoji zatáh',
jak lupič vzal jich retů purpur žhavý,
byl jako Pan, jak Hudci z šera návy
všem k mámení a šalbě vzdýcky v patách!

Dnes sám tu sedí, opuštěn a němý,
výsměchem jsou mu mladá kdysi léta,
a co kol všechno novým jarem zkvětá,
jak satyr starý smutně hledí k zemi.

Nic netěší ho, smrti již drsnou cítí,
s tou jako sup mu v lýlo sedí osud,
však nejvíc rve ho, že v tom zašlém mlí
nepoznal vlastně pravé lásky dosud...

OBROD PÍSNĚ DUCHOVNÍ.

Heslo:

Žádný katolický básník a žádný církevní skladatel bez nově složené české duchovní písně.

Veletěný pane redaktore, uctivě prosím, otevřete novou a stálou rubriku ve své »Arše« pro českou duchovní píseň.

Jistě jsou Vám známy z poslední doby feuilletony, kde již i laikové o nedostatky církevní písně lidové se zajímají. Výtkami ovšem se nic nesprávi, zde třeba ČINU: Česká duchovní píseň, zvláště chrámová, musí býti obrozena neb nově vytvořena.

Kdo tu má se chopiti díla? Lid? Lid přestal vůbec tvořiti a se starými poutními zpěváky kladou se právě do hrobu poslední lidové skladatelé. Snad kommisce, Ordiniariaty stanovené? Ty snad mohou staré kancionaly kriticky vydati, ale podají namnoze jen to, co BYLO ... Z toho arci bude leckterá krásná věc živá a ještě dlouho se bude v našich chrámech ozývati; než bude to jen nepatrný zlomek.

Vkus času se mění jak v hudbě tak v básnictví; mimo to jest třeba pokračovati, dále tvořiti. Bylo by smutné, kdyby se tak neřádlo v české duchovní písni. Teprve když tu bude hojnost NOVÝCH výtvorů, může kommisce po nich sáhnouti a ex offio výběr z nich pořídit.

Kdo má tedy o tento rozkvět usilovati, kdo hojnou žeň chy-stati? Myslím, že katoličtí básníci ruku v ruce s církevními hu-
debními skladateli.

Probírám se již devatenáct let Svatojanským kancionalem, jeho různými oddíly. Tu jsou písně o P. Ježíši, o sv. Panně, o anđe-
lich, o velebné Svátosti, o svatých, písně v obecných potřebách, písně slavnostní, poutní, svatební, pohřební, zvláště pak písně mešní, dle církevních dob rozdělené. Myslím si: Co by se tu dalo vytvořiti nových krásných věcí, kde by se starou zbožností a prostotou se snoubila též nová formální krása! Jednotlivec jest ovšem na tak veliký podnik sláb; zde třeba největší rozma-
nitosti a uslechtilého závodění mnohých. A toho se dosáhne, když veškerá obec katolických básníkův a skladatelů se všemi různými vlohami, barvitostmi a odstíny se účastní této šumné hostiny, kde by se uplatnily nejen CÍRKEVNÍ předpisy, ale i LIDOVÉ české zvláštnosti.

Proto, pane redaktore, otevřete dvěře všem do svých salonův.

Nic nemůže býti krásnějšího pro katolické umělce, než když budou následovati veliké lidi středověké, kteří vedle svých větších děl střežných skládali drobné písně duchovní, hymny a sekven-

ce. Nemůže být ušlechtlejší slávy nežli napsati českou mešní píseň pro lid, která by se radostně ozývala zároveň se slovem Božím a modlitbou v chrámech. Neřídím se tomu, že Sládek, který tolik ryzí světské poesie vytvořil, na konec života měl ještě jedno přání: složit píseň mešní, která by se zpívala v kostele . . .

Ovšem netřeba si tajiti obtíže.

Duchovní poesii a hudbě, aby došla nejen schválení Církve, ale i umění a lidu, jest napjati všechny síly, neboť prostá, jedno-duchá píseň, která by obsahovala jednotnou náboženskou pravdu, umělecky a česky lidově vyjádřenou, může být vrcholem poesie, těžce dostupným. Proto právě bude třeba, aby se všichni závodů těchto účastňovali a stále a stále, dokud se nedojde cenných výsledkův; proto také raďte nechati, pane redaktore, dveři stále otevřených a zvěte a zvěte básníky a hudebníky, dokud se dům nenaplní. Já pak, kterýž bych nadepsal tento svůj skrovný návrh: ČIN, osměluji se vejíti první, ale to jen pro počín.

Zasílám dvě ukázky mešní písně; v mých očích jsou to jenom stupně, po kterých by jiní šli a výše kráčeli, jsou to jen nedochůdčata, která snad nikdy nebudou schopna života, která však tu vydávám orlům k »anatomii«.

Nuže, orlové, sletujte se . . .

V Kristu oddaný váš

P. V. Bělohlávek O. Cr.

Živohošť, p. Neveklov Č., dne 22. dubna 1914.

MŠE VÍTEZNÁ.

(Nápěv písně)

NA ZAČÁTKU.

Začíná velká oběť se slavit,
již kaj se, liže, jako král David,
ve prach slož pýchu s korunou;
a žel a vzdychej žalostí hýna,
volej: má vina, veliká vina,
smiluj se, Bože, nađe mnou!

GLORIA.

Dále však z prachu pozvedni hlavu,
abys již Bohu v nebi vzdal slávu,
jak mu ji vzdává tvorstva voj;
slyš, jak zní slávou moře i hory,

jitřních hvězd roje, anđělů sbory:
s nimi svůj vroucí hlahol spoj.

EVANGELIUM.

Bůh ti ňal pravdu, když tě lež hnětla,
evangelium, ostrý meč světla,
na nějžto zdvihá tma svou zbraň;
viz, jak tam v šeru, zdáli i zblízka
pekelná zloba kopími blýská:
k obraně pravdy svatě vstaň!

CREDO!

Neboj se boje, zvítězíš slavně,
ozbroj se jenom věrou tou hlavně,
která blud každý rozpráší,
jakou vždy měli svatí a ňobří,
nařlidskou víru se silou obřítí,
kteráž i hory přenáší.

OBĚTOVÁNÍ.

Pro Boha vždy rád umři i s mukou,
žítí ňar poďej pevnou mu rukou,
víš, co ňal pro tě Ježíš tvůj;
vše, co jen tu měl na světě v těle,
život svůj, krev svou: Neváhej ňéle,
vše, co máš, pro něj obětuj!

SANCTUS.

Ó věz, že nejsi sám zde v tom boji,
Kristus sem spěchá s anđělů voji,
ve jménu Páně přichází;
k oltáři sem jde, anđely slaven,
»svatý« a »svatý«, »hosannah« zřaven:
na pomoc jde tvé nesnázi.

POZDVIHOVÁNÍ.

Přišel Bůh slávou pozdravovaný
jako kdys s archou v tábora stany,
naplniv mocí všechen chrám;
zvolej, ó liďe, Kristovo plémě,
ať zní jak tehďáž hlaholem země:
S námi jest Bůh, kdo proti nám?

PŘIJÍMÁNÍ.

Přistup a spoj se s Bohem svým úže,
všecky své dítky, ženy i muže
chlebem tím silných častuje;
sílu vlej mocnou v zemělené údy,
posilni si je pro bojů trudy:
Hospodin v silných bojuje.

POŽEHNÁNÍ.

Pevně ty s Bohem, s tebou Bůh spojen
směle spěj do všech života vojen,
svorně jak jedním řetězem;
až pak svět padne, země až zmizí,
se slávy palmou, v úbělu řízy
na věky budeš vítězem.

ADAM STODOR:

BUĎ ČEST A SLÁVA TOBĚ . . .

Buď čest a sláva Tobě, Bože svatý,
žeš milostivým pohled na mě okem!
Hle, v citu touhy k Tobě přehlubokém
k Tvým nohám padám, klas jak srpem zžalý

a chtěl bych ke Tvé cti teď zpívat hymny
tak jímavé, jak modlitbička sladká,
jíž v dětství kdysi učila mě matka,
jak vonných kaditelníc pívab silný -- --

Ztratil jsem všechno, co jsem měl kdy v světě,
poskvrnil štěstí, jehož jsem byl hledal, --
neb duši své jsem patřil k Tobě nedal,
stlačiv ji tělem, které tolik hněte -- --

I to pak ztratil, co si nitro tají,
a cesty Tvoje opustil již zcela --
jsem náhle prohléd': propast na mne zela
s dnem pekelným, a já byl na okraji -- --

Jen okamžik, a do strašného víru
byl bych se vrhl šílen beze stonu —
leč v tom jsem vzpomněl kostelních tam zvonů
a dětství dnů, jež v božím žil jsem míru,

a matky slz i otce utrpení,
a oči ženy smutkem uplašených,
svých dětí, osudu teď vysazených —
a toho žalostného zvonů znění -- —

A náhlý pláč mě schvátil, probuzený
vášnivou silou žalu, muky, studu —
já lkal, však Tys mě pozved z mého trudu
a v Dům svůj vedl, v svatě jeho stěny. —

A ne jak Verlaine mysticismem chořý,
leč vnuk jak těch, jež krev svou za Tě lili,
jsem šel a ždál, bys chránil a dal síly
mně v dnech i nocích do úsvitu zory.

V Tvém Domu nehledal jsem nových hnutí,
vždyť jsem jak děcko, v neštěstí jež vadne,
když zlo v své spáry chytílo je zrádně.
jen po matčině touží obejmutí.

Ā ejhle, Tys mě zachránil, o Pane!
Jsem sklíčen ještě, nehodný a bidný
jen vírou v pomoc Milosti Tvé klidný:
jak chceš, o Bože, tak ať se mi stane

SLUNCE ODHALILO PRAVDU

ČILI

FOTOGRAFIE RUKOPISU ZELENHORSKÉHO.

Byl badatelem slovanského pravěku, p. majorem Žunkovičem, naléhavě a opětovně vybídnut, bych dal RZ důkladně ofotografovati, učinil jsem tak koncem r. 1913. Fotografování provedl nezištně p. inž. Bohumil Střemcha ze Smíchova, energický propagator studia o RK i RZ. — Nám šlo s p. Střemchou hlavně o str. 4., poněvažž tam na konci třetího ř. od konce je ČERVENÉ písmo, které nikdo nemohl přečísti, tak červeň byla vyprchala. — Dne 14. ledna 1914 prohlížel jsem své snímky i shledal, že záhadné místo jest na fotografii čitelné. Přečetl jsem hned **b, i,** dlouhé **s** a vyzvednuté **t**, pod kterým stojí **^**, tedy **a** neb **e**: byste (bystě). — První červená písmena je **a**. Druhá dala více práce. Pováživ, že ve starých rukopisech, i v RZ samém, dlouhé **s'** bývá vázáno s **i** (1/2, 1/13) neb s prvním dílkem **n** (5/6), poznal jsem, že jedná se o dlouhé **s** + **n** + **u** = **a** s **ňu** bysta(ě). — Věc je úplně jasná.

Nápadné mi bylo, že oblouk prvního **s** je formován jako vlasy — a skutečně při ostřejším prohlížení našel jsem tam první hlavičku (Staglav) — dále v pravo hlavičku vладыky neb žrece, pak energického Chruďoše s bronzovým závitkem na pravé skrání. Hlavičky dále v pravo již jen proklínají. Poněvažž mám sensitivní oko pro červeň a mohu tak v běhu staletí vzniklé tmavé skvrny od červeně odlístiti, našel jsem hlavičku děvy, Libuši s korunkou na hlavě, sedící na stolci, — a hlavičku druhé děvy. — Nad **a** je hlavička prorockého šemíka Libušina — málo zřetelná; konce uší na fotografii neviděti — tak že na první pohled hlava má podobu dogy. — Před koněm je — ale již v ČERNĚM e vmalována hlava panoše. Nyní mi bylo jasno, proč na tomto místě je písmo odchylné. Písmeny jsou tak stilisovány, aby tvořily:

- 1) **a** — žleb; 2) **s** + **n** + **u** — popraží čili šraňky soudní
- 3) **b** + **i** + **s** stolec Libušin a zároveň první dílek od **b** — meč křivdý kárající — 4) **t/a** asi plamen (?)

Měl jsem čistou radost z tohoto objevu a mínil, že každý se bude radovati se mnou — ale chyba lávky — neomylníci nechtějí o ničem slyšeti. — Zde však už nejde jen o záležitost českou, nýbrž o záležitost KULTURNÍ, VŠELIDSKOU prvního

řádu. Máme na miniaturách prastaré úbory hlav, máme zařízení popraží před dvoránou, máme zvířata a j.

Písma, podobného RZ, ve staročeských památkách není — ovšem ale i písmo i zkratky jsou buď totožny, buď velmi podobny písmu v jednom kodexu Vatikánském z IX. stol. — Po- něvažž písmo toto bylo přinešeno z jihu některým mnichem sá- zavským (viz téhož miniaturku na str. 4., ř. 9 (4/9), kladu napsá- ní RZ do XI. stol. — Kosmas psal pověst o Libuši dle vypra- vování starců — mnich onen pak takové vypravování (známo, že staří vypravovali pověsti ve verších) napsal ČESKY.

Přepsal jsem si RZ dle fotografie s pomocí lupy dvakrát a shledal jsem, že některá písmena jest odchylná, jakmile se mluví o nějakém reku. — Prohlížeje tato místa bedlivě, shledal jsem, že jest tam vždy hlavička, očividně obrázek muže, o kterém se mluví. Že fotografie naše nevyvolala všechny miniaturky na plotnu, jsem jist. — Umělci v Beuroně by jistě všechny minia- turky vyvolali, proto jsem prezidentu Čes. Mus. navrhl, aby byl RZ v Beuroně pečlivě ofotografován. Ty nepatrné výdaje snad fond musejní snese.

Našel jsem určitě toto: 1/10 dvě hlavičky v iniciálce, pod ni- mi hl. lva a lvice; — 2/7 v iniciálce hl. lva (?), 2 5--12 (dvanáctá písmena) hl. Chruďoš; — 3/6 15 hl. sestry a Libuše; — 3/11- 19 hl. Lutoslava, 3/12 16 hl. Lutobora; 4/1 4 hl. Truta a dále nad ř. saň, 4 5- 16 hl. Samoroda; 4/9 -9 hl. starosl. mnicha (černce), pisatele RZ; — 4/14 Libušin soud (viz výše); 5/10- 13 a násl. nejasný obrázek, mezi jiným jakýsi bůžek se třemi hla- vami NAD SEBOU; 6/7 -2, 3, 4 nejasné hl.; 7/4--18 hl. Klena; 7 5 4 od konce: Popelov (hlava ozdobena liščím? ohonem) 7 6 16 Čech s jakousi přílbou. Za Klenem a Čechem hl. koní (přišli na koních); 7/12- 7 Chruďoš; 7/13 - konec: tur; 7/14- konec: zmije s otevřenou tlamou; tělo se vine přes dva řádky nahoru. Před zmijí prchají ptenci; — 7/15 hl. ženy s jakousi korunkou na hlavě; — 8/8--17 muž, kterýž by vládl po železu (Přemysl s jakousi přílbou?); — 8/11--2 hl. Ratibora.

To jsou miniaturky jisté.

Nejisté je 8/2 --obrázek, kde se Libuše vzdává vlády. Zde fo- tografie jest velmi nejasná.

Vršovice, 30./4. 1914.

VÁCLAV HORÁK.

ZA STO LET.

Sto let v prerii jsem prospal.
 Snad mi jedu namíchali,
 abych oslep', abych ohluch',
 neviděl — jak v zápolení
 nešlechtném bratr bratra
 jako otrok gladiator
 na zem sráží, po něm šlape,
 srdce rve mu z hrudi bratně
 pro víru, již lénem dal mu
 všemohoucí, věčný Bůh.
 Snad jsem ohluch' bych neslyšel
 slova záštlím otrávená,
 která jako břítké dýky
 vbodala se v moji mysl;
 rouhání a výsměch pustý
 kolem kříže Spasitele.
 Snad jsem oslep' — bych neviděl,
 jak mu lúza Kalvarii
 z vášní nízkých znovu staví.
 Snad jsem ohluch' — bych neslyšel:
 Ukřičuj Ho! Ukřičuj Ho!
 Toho, k Němuž dětské ruce
 spínaly jsme v zanícení —
 Toho, jehož svaté slovo
 k velkým činům vedlo národ.
 Snad jsem oslep' bych neviděl
 lidu svého ponížení,
 jak si slepou nesvorností
 agonii připravuje,
 předčasný si kope hrob — — —
 Kdo mě zbudil?
 Sladce spal jsem — —
 bez žalosti, bez radosti;
 neviděl jsem cizí hroudu,
 kterou za vlasť proměnil jsem,
 neslyšel jsem cizí mluvy,
 která moji udusila,
 neviděl jsem svojich synů,
 kteří cizí krev si brali,
 aby silnou českou krví
 obrodili cizí rod!

Neviděl jsem svojich vnuků,
 jak se mému kroji smáli — —
 K čemu jste mne probudili?
 Marné plám se, marné volám,
 nikdo mi tu nerozumí. — — —
 Došel jsem až ke kostelu.
 Já ho stavěl před sto léty,
 desátky jsem dával věrně.
 Co věž, co zvon, oltář, všechno,
 všechno za můj mozol tvrdý.
 U oltáře stál kněz starý,
 mluvil ke mně srdcem k srdci,
 mluvil řečí matky, jež mě
 na Šumavě kolébala. — — —
 Proč ten zvon tak zvučí cizí?
 Či mu cizák vytrh' srdce?
 Zmitá sebou na podstavci
 jako v trudném umlraní,
 mluví, mluví, jako němý;
 Nerozumím — — Nerozumím!
 Ani krajanů tu není!
 Nikdo ruky nepodává,
 každý se mi stranou vyhne,
 jako bych byl znamenavý.
 Všichni mluví jinou řečí,
 já té řeči nerozuním.
 Usedl jsem do lavice
 v tmavém koutku pod varhany.
 Bůh vás trestej! Co to za zpěv?!
 Kam jste dali české písně,
 písně, které srdcem hrály,
 k pobožnosti rozehřály!
 Písně, které probudily
 český národ ze dřimoty,
 písně, které těšily nás,
 když nám cizák vazy lámal,
 písně, které neumlkly,
 ani když nám jazyk rvali! — — —
 Dál se vleku do prerie,
 již jsem vlastní rukou oral,
 vlastní rukou, na níž mozol

ještě dnes mě trpce pálí.
 Českou prací, českým potem
 prerli jsem zavlažoval.
 I ta hrouda poznává mne,
 pravdu slov mých dosvědčuje:
 Poušť jsem změnil na zahradu.
 Každou líchu mořem klasů
 zaplavil jsem do široka,
 do široka, do daleka
 kam až moje oko stačí.
 Kde jsou děti?
 Utopeny
 jako kapka v Oceanu:
 Cizák z štěpů plody sbírá,
 cizí ruka kosu vede,
 cizák pšenku v stohy metá -- --
 Dům jsem stavěl.
 Kde jsou děti?
 Darma tluku, darma volám,
 nikdo mi tu nerozumí.
 Vidím samé cizí tváře,
 každý mě má za žebračka.
 šilencem mě nazývají,
 psy šívou na mne ze všech stran
 Na úpadu pod topolem
 vidím řadu bílých křížů

Tam se vleku matným krokem,
 snad mě mrtví po krajansku
 na svých rovech přivítají.

Pravda, pravda -- strašná pravda,
 český nápis na pomníku
 vybledlý a v mechu skrytý,
 jako by již neměl práva
 ani česky dosvědčiti,
 že tu kvetla česká lípa!

Ach, ten nápis jako kletba,
 jako výsměch připadá mi --
 jako žalobce a soudce,
 soudce bratrů rozvaděných,
 Kainů se znamením v čele,
 kteří srdce drásali si,
 otráveni nesvorností. --

Všechno, všechno, padlo do tmy:
 slunce tu již nevychází,
 ani hvězda nelžpytí se.
 Jen ten nápis Bože mocný
 to je vše co po nich zbylo!

Dodge, Neb.
 Dne 11. září 1913.
 JAN ŠTĚPÁN BROŽ.

PROBLÉM NESMRTELNOSTI.

PÍŠE DR. JOS. KRATOCHVIL.

Není pochyby, že doba naše, respektive život moderní v celku vzal, má především zájem o přítomnost, snaží se bezprostředním požitkem hmotným. A ZDÁ SE, jako by nebylo pokdy, a ani chuti ke starostem o zájmy a ideály vyšší, převyšující náš okruh pozemský, zdá se na první pohled, jako by doba naše byla indiferentní, skeptická a bezvědomá, jak v ohledu náboženském, tak v otázce života posmrtného.

Podírhují však slova »zdá se«, ježto nemožno na druhé straně popřít, že jak na poli VĚDECKÉM, tak FILOSOFICKÉM, PROBLÉM NESMRTELNOSTI zaujal DUCHV NEJHLUBŠÍ tak mocně, ba řekl bych tak úzkostlivě, že sami jsou tím překvapeni.

Stojatou tůň dnešní lhostejnosti proniká mocný proud podzemní, jež zavíří časem bouřně nehybnou hladinou. Pociťujeme totiž, že problém, jenž pokládán byl za překonaný a odtýlý, JEST STÁLE ŽIVÝ A PALČIVÝ a bližší, než bychom se nadáli.

Jest ostatně již to velmi pozoruhodné a nápadné, že v době slepého a hrubého materialismu, jenž chtěl uzavřít naše zkoumání v okruh věcí pouze viditelných a hmatatelných, rozkvétl nový idealism — NOVOIDEALISM — jenž neuznává mezí ve zkoumání, nýbrž vybízí naopak k odvážnějšímu vzletu. A logicky jest i pochopitelný, ježto snaží se postupem vědeckým vysvětliti to, co zůstalo by neznámým v době náboženské lhostejnosti a nechuti k podrobení se vyšší autoritě.

Jest ovšem dodnes u jistých vědců, lépe řečeno PSEUDO-VĚDCŮ, rozšířen představek, že studium problémů převyšujících obor materiálního poznání jest bezcenná metafysika a marnivá citovost. NOVOIDEALISTICKÉ SNAHY po pošinutí hranic neznáma provázejí tito »vědci« škodolibým úsměvem.

Zaslouží ovšem některé PŘEHNANÉ snahy, na př. spiritistické, tohoto úsměvu, ale vcelku jest holou absurdností odmítati jako nevědecké to, co převyšuje přímé poznání smyslové. Uždy i t. zv. pozitivističtí vědci, ba právě oni, často musejí uznati, že je nejen možno, nýbrž přímo NUTNO rozšířiti poznání o záhadách převyšujících poznání hmotné a dotýkajících se hranic neznáma. A právě IDEA NESMRTELNOSTI, vyloučená z poznání t. zv. vědeckého, jakožto prý dogma náboženské a doktrina abstraktní, objevuje se v plné síle jako OTÁZKA VĚDECKÁ a povšechně jako známka OBROZENÝCH POTŘEB DUCHOVNÍCH.

Idealisté a mystikové ovšem ponechávají stranou zájem vědecký, oni hlavní důraz kladou právě jen na potřebu duchovní a

pozvédají hlasy velikánů, již z této potřeby duchovní učinili pravidlo životní, podmínku životní moudrosti i pevné mravnosti.

Ale netřeba býti mystiky, abychom uznali, že víra v nesmrtelnost jest znamením zvláštní síly; vždyť přemýšlení o životě posmrtném jest pro člověka měřítkem jeho duševní výše. Je-li věřící, přemýšlí o blaženějším stavu ducha po smrti; je-li bez víry, má aspoň zanechat po sobě dobrý příklad a vzpomínku pro pozůstalé. A právě v této projekci zaživotní jest znamení a posvěcení bytosti vyšší.

Zajímavější jest ovšem **IDEA NESMRTELNOSTI PO STRÁNCE VĚDECKÉ.**

Věda nejen nemůže dokázati, že by idea nesmrtelnosti byla absurdní, naopak poskytuje důkazy pro její pravděpodobnost. Při umírání ovšem **ZDÁNlivá** zkušenost ukazuje naprosté zničení, úplnou anulaci. Ale tu zkušenost naše jest omezena na údaje smyslové. Zkušenostní fakt, že shasnutím světla života tělesného energie psychická se neprojevuje našim smyslům, není ještě dostatečným důkazem naprosté anulace. Bylo by nutno napřed dokázati, že to, co nevidíme, také neexistuje. Ale právě moderní věda nám ukazuje četné formy skutečnosti, jež smysly naše nevnímají. Každý ví na př., že jen když záchvěvy eterické dosáhnou jistého stupně za sekundu, možno **VIDĚTI**; překročíme-li nebo nedostoupíme-li toho stupně, přestáváme viděti, resp. nevidíme. Podobně slyšíme záchvěvy vzduchové jen v jistých hranicích. »Kdyby sluchový ústroj mohl sbírali **VŠECKY VIBRACE**, slyšeli bychom i trávu růsti«, pravil znamenitý anglický fyzik. Pravděpodobně tedy existují nesčetné jiné energie a pracují v nás neb na nás, aniž naše smysly nás o tom uvědomují. Není tedy správně tvrditi, že jistá věc nebo osoba neexistuje jen proto, že smyslově toho nevnímáme, t. j. nevidíme neb nehmatáme atd.

Nuže, CO PRAVÍ DNEŠNÍ VĚDA O PROBLÉMU NESMRTELNOSTI: Ničeho pozitivního pro, ani ničeho pozitivního proti.

Je-li tedy ještě někdo, kdo věří, že věda, protože popisuje a zkoumá jen fakta, zamítá každý pokus o prozkoumání skutečnosti nadfyzikální, tož se ovšem hrubě mylí a **ZAMĚŇUJE VĚDU S Pověrou MATERIALISTICKOU.** Slepý materialism ovšem nevidí a myslí, lépe řečeno **VĚRÍ**, že spencerovské nepoznatelné jest brána nezdoatelná, na níž stojí psáno: **TUDY SE NECHODÍ.** Avšak duch v pravdě vědecký ví, že spencerovské nepoznatelné jest spíše skromností, branou posunutelnou, hranicí neznáma, jež denně se může dále pošinouť.

A vsutku, hranice tato také denně se mění a my postupujeme vždy o krok a zanášíme světlý paprsek do tmy neznáma

a temnoty tajemna. Vzpomeňme jen na některá PEVNĚ STOJÍCÍ fakta spiritistická a psychická!

A jest pozoruhodno, že v týž okamžik, kdy zdálo se, že vědy přírodní dospěly k bodu, že převedou veškeru činnost duševní v síly hmotné, mechanické — že hmota sama unikla svému súzení. Materialism v největší slávě své učinil bankrot. Hmota se svými tradicionelními přívlastky síly, neprostupnosti, odporu, rozpadla se před moderní vědou v system energií. Mechanické pojetí spočívající na dávné theorii atomové zapadlo, ježto atomy bylo nutno rozložit v menší ještě částčky. Mohli bychom právem říci, že NEZMATERIALISOVALI DUCHA, jak chtěli, nýbrž že dnešní VĚDA SPÍŠE ZDUŠEVŇUJE HMOTU. Jsme ovšem stále dosud před čímsi hmotným, ale již hodně eteričtějším. Ale hmota není již čímsi pevným, neproniknutelným, nýbrž systemem otevřeným a proniknutým řadou energií.

Jaké jsou tyto energie, dosud nevíme, ale předpokládáme, že existují. A proto — ne snad s nervosní slabostí mystika, nýbrž jasným pohledem vědeckým — můžeme uzavřati, že všechny cesty moderní mystiky vedou k tomu, abychom ve hmotě nalezli výraz čehosi, co jest i nad ní — že existuje i SVĚT NEVIDITELNÝ smyslově, v němž teď ovšem sotva teprve začínáme tápati. Musíme vyčkat, jak dopadnou vědecké výzkumy v oboru psychismu i spiritismu.

Pokud se však problému nesmrtnosti celkově týká, není nejmenší pochyby, že jest to problém ČÍRE VĚDECKÝ A MRAVNÍ. Poprají-li jej anebo posmívají-li se mu někteří, kdož nechťejí uznati ničeho, co experimentálně dosud nezřeli, dokazují jen bláhovost a myšlenkovou úzkoprsost, jež věru málo se hodí pro naši dobu.

VITĚZ. PÍŠE G. RONA J.

Světlý zjev minul. Kam spěje? Jde na menší náměstí? Toužil po tom, aby se tam procházel? Chtěl snad tam Františkovi býti na blízku? Františkovo srdce na všechny tyto otázky odpovídalo: ano.

Má se František za ní vrátiti? Má od předsevzaté procházky upustiti? Ne a ne. Ničím by tak neodkázal své lásky k ní jako tímto. Ale byl by snad i ztracen. Ukázal by se chlapečkem slabým, směšným, a tím by dojísta si nezískal lásky slunného zjevu. František šel tam, kam dříve se odhodlal jíti.

Na náměstí zastihl Jana Veverku. Jan, statný, klidný, ruch města pozorující s pevností pohledu, byl dnes Františkovi zvláště vítaným.

•Servus Jene! Jak jsi se zde octnul?•

•Vyhřdám zde otce.•

Chodili spolu, vzpomínajíce na svou vesnici. Chodili vzhůru dolů, vyhýbajíce se četným promenujícím, většinou mladým lidem, studentům a holčinkám. Františkovi v mysli vyvstávala ta, s níž se v ulici setkal.

•Jak Milačka? Píše ti?• — ptal se Jan.

•Málo píše — Prý nemá na to času.•

•Musí se modlit• — řekl Jan výsměšně.

•Vzpomeneš někdy na Milačku, Jene?• — ptal se František, chtěje vyzvěděti, zdali v srdci Janově podobné city se ozývají jak v jeho. Ale neslyšel již odpovědi Janovy: mihlal se vedle Františka světlá postava. František se ohlédl a spatřil splývaví po zádech dva dlouhé černé vrkoče.

•Ohlížíš se za tou slečinkou?•

•Za kterou?• — přetvářoval se František.

Obrátili se a znova potkali světlý zjev. František přemáhal rozbourané srdce a vyprávěl něco horlivě Janovi, aby zakryl své city a ukázal, že si slečinky nevšmává. Ale Jan klidně a pevně pohlédl slečince do tváře a pak tiše Františkovi zazpíval: •Hezka holčina — jako lilie.•

•Která je to? Ještě jsem jí nikdy neviděl.•

•Nevím; je mi úplně neznáma• — odpověděl František.

Tak chodili, potkávali a mljeli líbezný zjev, až desátá je od sebe rozloučila. Františkovi celá jeho bytost pravila, že ta, jež mu srdce naplňovala, šla za ním na menší náměstí, že šťastná náhoda je svedla v Prostřední ulici, touha po něm že ji přivedla na větší náměstí, kdyžtž mohla souditi, že ho tam nalezne.

Kdo je to? — Jisto, že dcera někoho v městě usedlého? Ale koho?

I to měl František brzo zvěděti.

II.

Proti gymnasiální budově měl lékař Wessely, jenž přiznával se k německé národnosti, zahradu. Za časného jara bývala již zahrada plna květů.

Ve vlhkých koutech u staré klášterní zdi kvetly sněženky a bledule, tvořice bílé záhony, jakoby plátna rozestřel. U plotu krčily se fíjalky, vydechující mírnou vůni. V dubnu bílé a žluté narcisy skláněly hlavy, a pyšné tulipány vystavovaly na odív svou pestrou krásu. Třešně oblékli se do sněhobílého, jabloně do růžového hávu. Broskve posely se tropicky nádherným květem. Jahody povznesly bleďá líčka, jež mělo slunce brzy do červeně zbarviti. Rozkvetl bílý a modrý bez a dýchal v šířku a dálku intensivní vůni. Pivoňky červené i zarůžovělé velkopanský se rozložily. Jasmíny opojovaly svými vůněmi. V létě růže oblékly své královské roucho. K podzimu zahrada budila obdiv i závist. Černé a zlaté hrozny visely s kmenů, větve stromů shýbaly se až k zemi zatěžkány plody různě zbarvenými. Zahrada chtěla se ještě představit v nádheře, jakoby cítila, že svou krásu naposledy na obdiv vystavuje.

U této zahrady často zastavoval se František a údivem pohlížíval do ní.

Za několik dní po neděli poslední vyběhl František z brány gymnasijsní. Od té doby, co ponejprv zde spatřil světlý zjev, nevycházel z nádvoří, aby si na to nevzpomněl. I nyní rozhlédl se plaše, leč marně zrak jeho pátral na pravo, na levo. Pohlížel do zahrady mezi přičky plotu. Zaslechl hlasy, nikoho však pro stromy a bujně vzrostlé keře nespattil. Teprve po několika krocích, když nové perspektivy otevíraly mu zahradu, zahlédl známého mu lékaře Wesselého a vedle něho světlý zjev s bílým kloboučkem na hlavě, v bílých lehounkých šatech. Zda-li možno? Byla krásná princezna Františkových snů dcerou lékaře Wesselého.

Nebylo o tom pochyby. František znal znamenitého, ale podivinského lékaře. Věděl, že kdo je vážně nemocen, každý ho volá, ač každý se ho bojí. Wessely každou volnou chvíli strávil v zahradě. Kdo ho nenalezl doma, jistě se s ním sešel v zahradě. A Wessely ze zahrady zpřima šel k pacientovi. Jak měl ruce oď hlíny a mrvy umazané, tak přišel k nemocnému. S viržinkou v ústech, rukama umatlanýma proklepával, ohmatával nemocné, kroutil jim ůdy, až ubožáci bolesti křičeli. Nikoho nebylo, kdo by na Wesselého nenadával, a nikoho, kdo by ve vážné nemoci se k němu neutřkal. Nikdo neviděl lékaře Wesselého bez viržinky v ústech. Ta prý mu z úst vypadne jen když usne, a ještě prý se mu ve snách zdá, že kouří. A tohoto Wesselého že by byl Františkův světlý zjev dcerou ?

Nemohlo býti jinak. Vždyť měla tytéž černé vlasy, tytéž černé oči, tatáž načervenalá líce jako lékař Wessely. Nemohl otec zapřít dceru a dcera otce.

A ještě se František z překvapení nevzpamatoval, když ze zahrady zaslechl volání, ale volání německé: »Válínko, zalej ty jahody!«

Tedy Wessely Válínka? — Ano. — To krásné děťátko je dcerou německého lékaře, podivína, o němž se po celém městě historiky vykládají.

A František vzpomíná cestou, jak Wessely učil své hochy plovati. Vhodil kluka do řeky, až pak synáček se topil a zmizel pod vodou, skočil otec pro něj a kluka vytáhl. To opakoval po druhé, potřetí a po čtvrté kluk plovat.

Ale vykládaly se historiky i o jeho paní, ale ne již historiky nevinné, nýbrž druhu nepěkného. A manžel byl prý ke všemu hluchý a slepý. Ten měl své pacienty a svou zahradu a ještě trochu své děti. O ženu neměl kdy se starati.

To všecko láhlo Františkovi hlavou, když od zahrady lékaře Wesselého ubíhal domů. Ale ať jakékoli city a myšlenky jej jímaly, ve Františkovi převládala radost, že poznal, kdo je ta, jež duši jeho naplňovala.

IV.

Františkovi plynuli dnové plni blaha a štěstí. Neželi co neželi v slunečním jasu i dešti procházel se před službami božími po náměstích. Někdy volil menší, někdy větší náměstí a vždy slákal Válínku v ten směr, kterým se procházel. Srdce jeho bylo plno sladké lásky, o níž však nikdo kromě něho a Válínky nevěděl. Ostatně věděla Válínka o jeho lásce? Vždyť s ní nikdy mimo pohled a pozdrav nejmenšího slova nevyměnil. Kolegové též ničeho nezpозorovali, ježto mnozí po těchže místech promenovali a snad všichni s Válínkou se zdravili a o krásné brunetce horovali. Nebylo jich více do ní tajně zamilováno? A přece František si byl jist její láskou. Nemohla jiného kromě něho milovati. Což nezkouší stále její lásku s výsledky nejlepšími?

Přibližovaly se prázdniny, ale František po nich tentokrát netoužil. Nepřál si jich. Jak se může od Válínky na dva měsíce odloučiti? Raději by zůstal v městě, kdyby poměry dovolovaly. Jelikož však všichni na prázdniny se těšili, nezbývalo Františkovi leč se přetvařovati a radost prázdnin lháti.

Nerad vsedal František patnáctého července na vůz pana starosty k boku svojí matky. Usmíval se sice na matku, ale úsměv ten nešel z hlubin srdce. Ujišťoval ji, že se těší na pobyt s rodiči a sestřičkami, ale klopil zrak, aby matka v očích jeho nevyčtla neupřímnosti.

Když blížili se k domu, v němž lékař Wessely bydlel, František se odmítl. Pohlédl do oken plachým pohledem, a hle, v okně stojí Válinka, nějaká sesmutnělá, zamýšlená. František pozdravil a Válinka bystřeji pohlédla, pokynula mu se smutnou vážností, malinkou, jemnou pravicí mávala na rozloučenou. Františka před matkou zmocnily se rozpaky a nemohl pochopiti, kterak to, že matka se netáže, jakže s tou mladou slečinkou se zná? Opravdu, jakoby si toho matka ani nepovšimla.

Prázdniny ubíhaly Františkovi pomálu. Toulával se v dlouhé chvíli po vinohradech, lesích, lukách, polích, pastvinách a myslil na svou Válinku. Nemíneme se dozajista pravdou, budeme-li se domýšleti, že psal o Válince básně? Vskutku. Často sedával u lesní studánky, prýšící z pod paty mohutného dubu, se zápisníkem a tužkou v ruce a v nějakém zadumání.

Tvé oko, milá, jak studánka černé,
rozepsal se v smělosti, ale co dále? Nic kloudného mu nena-
padlo. Maloval v zápisníku srdečka, kvítka, rýsuje stromy — a
již to má:

tvůj vlas dlouhý jako smrků větve,
a zase nic moudrého z duše se mu nenoří. Hledá na »černé«
přiměřený rým; však již jej má:

zda tvoje srdce jesti ke mně věrné?

Ale nyní ne a ne dále. František honí tužku v ústech, klepe jí
do zubů, ale marně: nevytluče z nich verše s rýmem na »větve«.
— Začíná novou báseň:

Hleď, milá, na ty pěvce v háji,
slyš jást jejich, hlahol, zpěv;
však více srdce moje jako v máji
nad tebou pje v blaha u záchvěv.

Tys, milá, královna mé duše,
tak jasná jako slunce dne,
kol tebe mysl moje v blaha tuše
se jak stvol svačce kolem žita pne.

Františkovi básni v zápisníku přibývalo, ale knížku pečlivě
ukrýval, aby oko nepovolané do ní nenahlédlo. Ba též k pianu
zaseđával, písne melodií oblékal, nápěv harmonisoval a do
skladeb těch všechnu něhu svého srdce vkládal.

Rodiče divili se zamlklosti Františkově, ba nevěděli, mají-li
mu domluviti, či snů mu dopřávati. Vždyť i líbil se jim v té poesii
a ušlechtilosti, jež ozařovala a zušlechtovala jeho tváře a dávala
se vycífti ze všeho chování.

Tak František se k svojí veliké radosti dočkal konce prázdnin. Nikdy nevracel se po prázdninách do města s takovou radostí jako tentokrát.

V.

Začátkem Františkovy oktávy zavítal do města učitel tance. Mladí gymnasté hojně se hlásili do taneční hodiny. Z osmí třídy dali se zapsat všichni, kdož v dřívějších letech učením tance pohrdli. Profesori povzbudili k tanci neďbalce poukazem, že je zapotřebí se obrousit, nabýti uhlazeného chování, že je nutno umět se ve společnosti pohybovat, a kdo toho nedoveďe, že se dožije výsměchu, pohrdání, že nemá v životě štěstí. Taneční hodina je prý nejen cvičením v tanci, nýbrž i v dobrých uhlazených způsobech, bez nichž nelze v životě nikam to přivést.

Jan Veverka, chlapec z vesnice, tak si vzal slova třídňého profesora k srdci, se též dal na cvičení dobrých a uhlazených způsobů. Báľ se, aby neměl na čele po celý svůj život napsáno, že je z dědiny. František si cvičbu v dobrých a uhlazených způsobech odbyl na předešlém gymnasiu, a jelikož nepropadl z toho umění pro život nejdůležitějšího, neuznal za nutno předmět opakovati.

Již tři hodiny se mládež za večerních hodin cvičila v tanci a dobrých způsobech. Tohoto třetího večera František k deváté hodině čekal před taneční síní na Jana. Procházel trotoir vzhůru dolů. Devátá odbyla a žáci tance, dobrých a ušlechtilých způsobů hrnuli se rozjaření z taneční síně. V hluk žáků mísil se hovor a smích žákyň. Všichni kvapem hnali se kolem Františka, jenž stál pod kandelábrem, aby poznal osvětlenou tvář Janovu, jakmile se zjeví ve vratech. František hleděl upřeně do průjezdu. V tom zjevila se v něm osvětlená tvář Válinky zavěšené v loket sluzky. Paprsky světla lucerny ji oslnily, že nepozorovala Františka. I ona se sluzkou zamířila pod kandelábr, aby tam na někoho čekala. Ve Františkovi silně zabušilo srdce. Pozdravil.

Válinka poznala Františka. Obrátila se k němu s takovou prostotou, naivností, jakoby upřímnost k němu rozuměla se sama sebou, a tázala se: »Proč vy nenavštívujete taneční hodiny? Já jsem mysľila, že se tam s vámi sejdu.«

»Již dříve jsem, slečno, chodil do tanečních hodin« -- koktal ze sebe zaražený František.

»A umíte to všechno dobře, nezapomněl jste nic? Já jsem též v pensionátě v tanci se cvičila, ale chodím zase, abych to nezapomněla« -- a než František mohl odpověděti, připojila se k jiné slečince, rovněž zavěšené v rámě sluzky.

V tom vyšel i Jan. František k němu přiskočil.

»Jak se ti to líbí v taneční hodině?« — hned kladl Janovi otázku.

»Nevím, co o tom souditi. Ale tolik mohu říci, že tyto první hodiny mně připadaly velmi směšnými a komickými« - odpovídal Jan.

»Proč to? Já velmi rád vzpomínám svých tanečních hodin. Tento učitel i nás tehdy cvičil. Jak se mně ty chvíle do paměti krásně zapsaly, že mě to láká znova do tanečních hodin choditi.«

»Proč tedy jsi se nedal zapsati hned s počátku?«

»Protože první hodiny nemají pro mě významu. Jak tanečnick má pro svou dámu jíti, kterak před ní předstoupiti, jí se ukloniti, rámě podati, jí k tanci uchopiti, vím.« — A o čem František mluvil, vše přiměřenými gesty a pohyby těla doprovázel.

»Polku též znám«, a poskakoval před Janem polkovými kroky. Ale pak dodal vážně: »Beseďa však, čtverylka se mně poněkud mate a ta jakási »saranča« se mně z hlavy úplně vykouřila.«

»Pak dobře uděleáš, zopakuješ li si tyto znalosti pro mladé lidi tak důležité, že bez nich v životě k ničemu to nelze dotáhnouti.«

A tak se stalo, že František následující hodinu objevil se v taneční síni. Jan vzal ho hned pod páži a jal se s ním po tančírně procházeti. Mnozí studenti již se tulili k vyvoleným svého srdce a prováděli je procházkou, roztomile je bavíce.

»Chceš se zde zajisté dobře pobaviti, a proto musím ti dáti moudré pokyny, jak bys mohl dosáhnouti tužeb svého srdce.«

»Jsem zvědav.«

»Nevím« — poučoval vážně Jan — zda-li, když jsi chodil do tanečních hodin, byly tam tak dobré a uhlazené způsoby jako zde. Pozoruj, co se bude dít, až učitel dá povel k řadám.«

»Co by se mohlo dít jiného, než že páni se sřadí do dlouhé fronty a dámy do fronty druhé proti pánům?« - odtušil František.

»Ovšem, ale pozoruj způsob seřadění. Zůstaňme zde v rohu stáli a pozorujme párky kolem defilující. Pozoruj, kdo z pánů a dam jsou krasavci, a kdo od matičky přírody macešsky odbyti.«

Žádný návrh nemohl Františkovi přijiti tolik vhod jako tento. Vždyť i bez pobídky rozhlížel se síni, jakoby po někom pátral. Stojе nyní s Janem v rohu, prohlížel osoby přecházející ještě pozorněji.

Tu kráčí kolem něho Válinka, a ne sama, nýbrž s nějakým mladičkým pánem. František, ač nemile dojat, uklonil se Válince, jež roztomile na úklon děkovala. Taková vlídnost Františka usmířila. Byl i v nejistotě, co si bude Válinka o něm mysliti, když mimo nadání uzří ho v taneční síni. Vždyť po předešlé rozmluvě nemohla se nadíti, že se s ním zde setká. Nyní její vlídnost rozptýlila všechny Františkovy obavy.

»Posoudil jsi tedy všechny krasavce a krasavice i jejich opak?« — ptal se Jan, když všechny párky s Františkem shlédli.

»Nechápu, co tím zamýšlíš?«

»Hleď, učitel zpěvu přišel. V okamžiku dá povel k seřazení. Krasavci a krasavice, jakoby se smluvili, zaujmou hořejší část sálu, a opak jich část dolejší. V dokonalé škále aesthetické od nejdokonalějšího seladona bude škála sestupně klesati níž a níže, až zde u dveří budou státi dokonalí ošklivci. Hleď tedy zaujmouti místo mezi vrchními. abys ulovil vis à vis důstojné sebe.«

»Ale ty musíš státi vedle mě.«

»Umluveno.«

V tom učitel tance tleskl v ruce a za nastalého ticha zvolal:

»Prosím, dámy a páni, račte se seřaditi!«

Jan se Františkovi v nastalé směsi ztratil, a když z chaosu vynikl laď, spatřili se Jan a František na krajních křídlech fronty: Jan dole u dveří, František nahoře. Vída to Jan, nemohl se zdržeti ironického smíchu. »Jak šťastným je František« — myslil si kousavě Jan, »vždyť má před sebou krasavici sebe důstojnou.«

Ale František necítil se šťastným. Dle dobrých a uhlazených způsobů nesměl nikdo vybíratí dámu libovolně z řady, nýbrž musel za vděk vzíti, co mu skýtal protějšek. Jakmile tedy učitel předvedl nové cvičení a dal povel k všeobecnému opakování, František musil vzíti dámu vis à vis. Těšilo, jej, že má krásnou tanečnici, ale nepoměrně více by se radoval, kdyby měl ve své náručí Válinku.

Při druhém řaděni snažil se František dostat se proti Válince. Ale opěť se přepočítal. Postavil se sice proti předešlému místu Válinkinu, ale ona zase proti bývalému místu Františkovu. Přece však nermoutil se František z druhé změny, ježto mu dokázala, že Válinka touží po tanci s ním. Ač v této hodině se k Válince nepřiblížil, přece v růžové náladě odcházel domů.

Následující hodinu dobřral si Jan Františka, že tak ochotně uposlechl jeho rady, ale František podrážděně odsekl: »Je-li ti líto, učň to, čeho mi závidíš« a při seřazení obsadil místo první.

Nesmírně se potěšil, vída, že proti němu stojí Válinka. Byla tak krásná! Při světle lamp její vlas zdál se býti černějším, oko hlouběji tmavé a jiskrné. Líčky prorázely jemný nádech červeně, rtíky plály karmínem, šij běloučná leskla se padlým sněhem, jež slunce ozařuje. Jemný, bílý šat slušel jí nad míru.

Když František vzal Válinku k tanci, srdce jeho topilo se v takové slasti, že nebylo smrtelníka v blaženosti mu rovného. A tak si držel Válinku po celou hodinu, z rukou jí nepouštíje. Válinka také po jiném objetí netoužila. Těšila se s Františkem, a ač zatrhovala v češtině, přece Františka hovorem okouzliła.

Tak tomu bylo po několik hodin.

Brzy všichni účastníci tanečních hodin věděli, že František je do Válinky na smrt zamilován.

VI.

Ten rok oktávy Janovy a Františkovy přiblížily se teplé jarní dny neobyčejně záhy. Nad městem den co den vznášely se divuvé mlhy. Reka vodami přeplněná protrhala hrázi a zalila celé okolí. Ulice města byly hrozně rozbláceny. Ne nadarmo říkával kterýsi professor, že v tomto městě cítí se jako v Orientě.

Jan, zvyklý na vycházky do přírody, nemile nesl nepříjemnosti počasí. Denně sice vycházel k řece, se zájmem pozoroval hrozný živel mocně se valící, hleděl do vírů, jež se točily a v hlubiny rozevíraly. Naslouchal hluku vodstva, valícího se přes ochranné hráze, ztrhané všemocným živlem. Stával nad jezy, pohlížeje do zpěněných vln, vyvaluujících se z hlubin a opět do nich spadajících. Ale když se nasytil nasloucháním ohlušujícího řevu vodstva, zatoužil po tichu spící ještě přírody, po pianissimu vánků, sotva šeptajících v korunách stromů, když se nabažil pohledu na zkalený živel, zatoužil po barvách zlatých západů, po lesku večernice, jež jako světlooká laňka vystupuje opatrně na prostory nebes, po luně kráčející širým nebem jako hrdá královna. Toho se Janovi za těchto rozblácených dnů nedostávalo, a každodenní procházky po špinaných, kluzkých trotoirech se mu protivily. Jan miloval přírodu. V ní, zvláště s jara, cítil se šťastným. Když teplé vánky zavanuly, zdálo se mu, jakoby perutě mu měly narůstí, aby s ptákem dal se v let. Prsa se mu blahem dmula a on s takovou lehkostí vykračoval, jakoby se chtěl od země povznéstí. Jan jásal, když zmrzlé hroudy jarními větry osýchaly a paprsky slunečními v prach se rozsypávaly, v srdci výskal, když rozsévač vyjžděl a pole k osetí mělnil, duch Janův zpěvem jako struny harfy se vlnil, když skriven nad polem se rozepěl a zpíval, zpíval, až zpěvem znaven klesal jak v lože do rozmiřněné hlíny. A když za jarních větrů nesla se k Janovi z dálky volání oráčů, zdálo se mu, jakoby to byla volání z lepšího tajemného světa.

Ale nyní po delší dobu nebylo lze Janu města opustiti. Již tak se po volné přírodě roztesknil, že umínil si, stůj co stůj z města vyjítí. I tím děsným hlukem vod je tak znaven, že touží po odpočinku v tichu volných prostorů.

Teplý vítr vane od jihu, obzory se rozjasnily. Jan spěchá ven z města, aby od záplav kalných vod povznesl zraku k zlatým záplavám západu. Ubíhá k domu lékaře Wesselého a okamžitkovou vzpomínkou zalétá k ohnivě Válince. Co dělá? Jan vzpomíná na jednu z posledních tanečních hodin. Náhoda tomu chtěla, že před ním a jeho tanečnicí kráčeli František s Válinkou. Jan začal tehdy s Františkem hovor, až oba páry šly v jedné řadě a Válinka se připojila k rozhovoru s Janem.

»Všimla jsem si, jak krásně tančíte.«

»Nic jinak než ostatní« — odpověděl Jan.

»O tančíte krásněji než mnozí. Ráda bych si též s vámi zatančila« — a to řekla Janovi s takovou prostotou a pohlížela na něho svým černým okem tak klidně, jakoby na Jana upřímně hleděti rozumělo se samo sebou, jakoby se ode dávna znali.

»Pokládal bych si za štěstí, s vámi si zatančítei, slečno!«

»Dovolíte, slečno, aby pan Horák s vámi tančil?« — obrátila se Válinka na tanečnici Janovu.

»S radostí, vezme-li pan Horák mnou za vděk.«

»Vy převezmete tuto slečnu, že, pane Horák« — diktovala Válinka a již se připojila k Janovi, nedbajíc Františkova souhlasu a odporu.

Při tomto spojení zůstalo až do konce hodiny k nemalé mrzutosti Františkově. Válinka s Janem bavila se tak roztomile jako s Františkem, ale ke konci důvěrně šeptala Janovi: »Dlouho již jsem si přála s vámi tančítei, teprve dnes se mi to podařilo. Dnešní hodina vždy mi mile v paměti utkví. Kéž by ale tento první tanec s vámi nebyl posledním. Slibujete mi to?«

»S žádnou tanečnicí nemohu s větší radostí tančítei jako s vámi, slečno. Vše slibuji, co je v mé moci.«

Ale Jan již nikdy s Válinkou netančil. První tanec zůstal posledním.

Na to Jan vzpomínal, když se blížil k domu Wesselých.

U vrat byl by se téměř srazil s paní doktorovou, která vykročila resolutně na ulici, jsouc zavěšena v rámě nějakého pána. Stěží Jan uskočil. Ohlédl se na okamžik za paní, která s pánem kráčela na náměstí.

Jan ubíral se k městskému parku, že po cestičkách parkových bude příjemnější a snadnější schůzka. Brodě se řídkým blátem silnice, dorazil do parku. Ač i tam boty se mu poněkud nořily do rozměklé půdy, přece si procházku v parku neporovnatelně více liboval. Teplý jižní vánek jenž snadno pronikal bezlistými korunami stromů, ovíval mu tváře. Jan rozepjal kabát a hluboce vydechoval, rozpažuje a vzpažuje ruce. Jak volným se cítil v opuštném parku, na nějž v zimní době nikdo nevzpomínal!

(Pokračování)

„Studii a textů k náboženským dějinám českým“ vyšlo číslo třetí s těmito pracemi Dra. Sedláka: Husovy drobné spisy české (IX.), Pramen české Postilly Husovy (X.), Nižší klerus v době Husově (XI.), Ke kritice Husova spisu »O svatokupectví« (XII.), a Anonymův spis proti Husovu traktátu »de ecclesia« (XIII.) V práci X. zjišťuje Dr. Sedlák, že i v české Postille Husově jsou celé části, přeložené z Viklefa. Výklady Viklefovy byly Husovi, když pracoval Postillu, pramenem předním a tak i česká Husova Postilla je závislá na Viklefovi, ovšem ne v takové míře, jako Výklad desatera, kde je celá třetina z Viklefa, nebo Výklad páteře s dobrou polovinou z Viklefa a traktát O svatokupectví, kde Vikleř tvoří osminu, poněvadž v Postille sotva u desítiny textu lze určití slovnou závislost na předloze. Dr. Sedlák však chválí dobrou metodu práce Husovy, vyzvedlá ráz osoby Husovy Postille vtisknutý a obdivuje Husovu obratnost překladatelskou V práci XII. sděluje, že vypátral jako druhý pramen Husova traktátu »O svatokupectví« Viklefov spis »De officio pastoralis«. Myslí, že i jiné spisy Viklefovy sloužily Husovi zde za pramen, což však nutno ještě prozkoumati. V dalším uvádí nepřesnosti, nesprávnosti a chyby z vydání Erbenova. O anonymově spisu proti Husovu traktátu »de ecclesia« v práci

XIII. praví, že pochází z doby mezi druhou polovicí roku 1413 a první polovicí r. 1415 a že původcem spisu je asi některý ze šesti doktorů theologie, kteří s Pálčem a Stanislavem se postavili proti Husovi. Aby traktát ten přikl Stanislavovi, nemůže se z dobrých důvodů Dr. Sedlák rozhodnouti. V »Literárních a jiných zprávách« vypočítává Dr. Sedlák Husovské kodexy na Moravě a referuje o Johannis Wyclif Opera minora, kterých vyšlo v Londýně 34 svazků a které nejsou v žádné rakouské veřejné knihovně, kromě Štýrského Hradce snad. V »Českém časopise historickém« vytkl dr. F. Peřkař Dru Sedlákoví, že nezná práce Dra Drag. Prohasky O Husově traktátu, O svatokupectví, která vyšla loni v »Časopisu pro moderní filologii«, Dr. Sedlák vysvětluje, proč si práce té nevšiml. Dokazuje, že je z části neúplná, z části nesprávná, doklady že jsou zrovna naivní, v jednotlivostech že je až lehkomyslné nedbalá, že Prohaska Viklefa ani důkladně nepročel, nýbrž překládal jen anglické marginalie ve vydání londýnském, že hzdy čestinu Husovu, že vývody jsou školačké – zkrátka, že studie Prohaskova je poličkem vědecké práci a za pozornutí nestojí. Velmi zajímavý a významný je článek o sociální bídě nižšího duchovenstva v dobách Husových. — »Studie [a] texty« vydává »Matice cyrillo-metodějská« v Olo-

mouci. Roční předplatné je 10 korun.

Mezinárod. filosofická bibliografie. V »Přehledu« referuje dr. Ferd. Pelikán o mezinár. filosofic. bibliografii, ke které dal r. 1908 podnět III. mezinárodní kongres filosofický v Heidelbergu a která od tří let vychází pod titulem »Philosophie der Gegenwart« v knihkupectví Weissově v Heidelbergu za redakce dra Arnolda Rugeho. Tituly a obsahové údaje jsou v ní reprodukovány německy, anglicky, francouzsky a italsky. Přihlíží se též k recenzím uváděných spisů a článků. Dosud vyšly 3 svazky, obsahující spisy filosofické, vyšlé v Německu, Anglii, Americe, Francii, Holandsku, Itálii, Španělsku, Uhrách, Čechách a v Polsku. Redaktorem pro Čechy je právě dr. Ferd. Pelikán, který si stěžuje, že vinou autorů samých vyšlo dosud v Rugeově mezinárodní bibliografii malé procento prací českých. Proto žádá, aby mu (Praha-II. 398) čeští autoři spisu a článků s tendencí filosofickou posílali přesně bibliografické noticky se stručným obsahem buď německy neb francouzsky. Má tak býti položen základ k úplné české filosofické bibliografii alespoň z běžících roků. Reprodukujeme výzvu dra Pelikána, aby si jí všimli i filosofové katoličtí u nás. Při »Matici cyrillo-metodějské« má býti zřízena »pedagogická akademie«. Posud úkoly její nejsou přesně vymezeny a snad ani jméno nebude přiléhati k pracím, jež jí mají býti vykázány, ale právě myslíme, že by mohla za jeden ze svých úkolů vzít si, sestaviti bibliografii prací z jednotlivých vědeckých disciplín na katolickém stanovisku stojících, především bibliografii filosofickou a prostřednictvím dra Pelikána tuto část umísťovati v Rugeho díle. »Pedagogická akademie« byla

návrhem dra Kratochvíla. Nuže, zde, pokud filosofické bibliografie katolické se týče, měl by dr. Kratochvíl hned příležitost dáti »pedagogické akademii« aspoň kousek obsahu.

Adam Stodor jest mladý polský básník, jenž od několika let již otevřeně se hlásí k praporu katolickému. Výrazem obratu v jeho životě je zvláště cyklus básní »Pieśni grzesznika«, z nichž ukázkou přinášíme v tomto čísle a jež s několika jinými cykly tvoří silnou knihu »W walce o Słońce« (Lvov 1912). Významný úvod k ní napsal starší jeho druh *Lucyan Rydel*, jenž vhodně charakterizuje poesii Stodorovu: »Kdo v poesii hledá jen harmonie zvucných hlásek, navlečených jak brínkadla na nitku prázdné frase, kdo cení toliko chladnou dokonalostí formy, ať nespěchá ke knize Stodorově. Takového čtenáře mohlo by odraziti tu a tam nedostí vybrané slovo . . . Ne že by autor nedovedl dospěti k hudbě verše: nejednou v mistrných strofách vyhrává nejzpevnější melodie; ne že by měl nedostatek živých, barvitých či plastických obrazů, vhodných přirovnání mívá hojně ale to, co přelévá se v duši vznícené, dojmý, city, myšlenky, to jest u něho zřejmě věcí první a hlavní«.

Základní rys literární fysiognomie Stodorovy charakterizuje Rydel takto: »S vnitřní prostotou úplně se shodují a díky ní svůj dobročinný vliv vyvírají na básníka dva nejpřednější prvky duševní kultury: křesťanství a klassický starověk. Náboženský cit ozývá se v něm často hlubokým a dojmavým tonem; upřímná víra smiřuje ho se životem a osvěžuje mu duši . . . Vantice nehledá Stodor mythologických motivů, ani formální krásy; čerpá z ní to, co jest jejím nejpodstatnějším ob-

sahem: pokoj, rovnováhu a harmonii ducha. Proto oba vlivy, křesťanský a klasický, ač v základě tak rozdílné, u něho se vzájemně doplňují, dávajíce mu morální zdraví a sílu.

Po této knize vydal Stodor novou sbírku básní »Zagładnac w dusze Polskie«. Na sceně značný úspěch měla dramatická práce »Złocista Góra«.

M.

O „Danteu“, navrženém v minulé »Arše«, uvažuje Roland v »Čechu« ze dne 26. dubna 1914 v článku: »Nové jaro – nový život«: »A teď právě čas jest nejlepší (vystoupiti v Čechách s katolickými řečníky, jako je Dr. Náboček a P. Hlobil, před lid a otevírat mu oči v otázkách katolické kultury): Monismus rozlévá se jako Červené moře, Husovy oslavy přede dveřmi, 300letá památka Bílé Hory nastává: na řečníště, katoličtí řečníci! Ven ze studoven, katoličtí odborníci! Náboženské, kulturní a historické problémy zajímají lidové massy -- my máme mlčeti?«

Soc. demokraté a Osvětový svaz svíří se o založení lidové university, přibývají spolky, brožur, knih, přednášek a řečníků katolíci, kde jsme my?

Od spoda musí se začít stavěti k vrcholu: potom teprve bude možno založiti v Praze veliký podnik »Danteum« jako ústřední shromážděniště katolického lidu a intelligence pro přednášky, umělecké produkce a reprezentaci. Roland.

O útěše z Bible píše P. Eman. Žák v »Čechu«: Zesnulý náš mistr Antonín Dvořák byl horlivým čtenářem bible. Ve chvílích, kdy hledala duše jeho odpočinout, otevíral listy posvátné knihy. U ní jako ve stínu věčného stromu života prodléval, duchem proroků, jenž vanul z její slov, se posiloval,

prameny živých vod, jež vyvěrají z hloubi její pravd, se občerstvoval.

Žalm 22., opěvající dobrého Pastýře, Hospodina, působil na něho neodolatelnou krásou své poesie. Jeho slova dotkla se hudební duše mistrovsky tak, že vytvořil jednu z nejkrásnějších svých biblických písní: »Hospodin jest můj pastýř«.

Zde její slova:

»Hospodin jest můj pastýř,
nebudu míti nedostatků.

Na pastvách zelených pase mne,
k vodám tichým mne přivodí.

Duši mou občerstvuje,
vodí mne po stezkách spravedlnosti
pro jméno své.

Byť se mi dostalo jíti
přes údolí stínu smrti,
nebudu se báti zlého,
nebo Ty se mnou jsi.

Prut Tvůj a hůl Tvá,
toť mne potěšuje.«

Neskonale kouzlo, jež spočívá v poesii tohoto žalmu, vyjádřil Dvořák nádhernou, hlubokou melodií své písně. Jako klidná, mohutná řeka nese se jeho píseň, čistá jako vody Jordánské, vytrysklé z nitra vysokého Hermonu. A nad ní ozvou se třikrát laškovitě zvuky šalmaje, jimiž zpívající pastýř vyplňuje oddechy mezi jednotlivými verši.

Skeptický, svým suchým rozumem vše měřící, studený Kant vyznal: »Všechny knihy, které jsem kdy četl, dohromady nedaly mi tolik útěchy, jako slova bible: »Byť bych chodil uprostřed stínu smrti, nebudu se báti zlého, nebo ty (Pane) se mnou jsi.« Ze slov téhož žalmu Davidova (22.) čerpal útěchu v trapně bolestných chvílích svého života. Kant, který o podstatě náboženství jako elementární

síle, jež proniká a oblažuje celého člověka, neměl pojmu, cítil útěchu ve vzpomínce, že nad ním bdí dobrý Pastýř, jenž okem svým provází a rukou svojí řídí cesty jeho žití.

Upozorňujeme, jak chabý překlad žalmů měl k dispozici Ant. Dvořák. Tim radostnější je, že vychází moderní překlad Bible. Bylo jí vytknuto, že básnické části tiskne ve veršových odstavcích. Ale my právě toto pokládáme za přednost, neboť báseň vyžaduje i básnické typografické úpravy.

Ke Claudelovi. Všimněme si na př. jak odpovídá Claudel k tak podrobné otázce, jak je možno, aby duše zemřelých byly trestány činitelem hmotným, ohněm — a srovnáme, co na tuž otázku odpovídá kníže scholastiky, sv. Tomáš (Contra Gent) *Patitur igitur ab igne corporeo per modum alligatiōnis culusdam . . . et hoc ipsum est eis in afflictionem, quod sciunt se rebus infimis alligatos in poenam.* (Trpí tedy ohněm hmotným na způsob jakéhos připoutání . . . a mukou, jest jim již vědomí, že u-poutány jsou k věcem nízkým za trest.) Jiný způsob působení ohně na bytost duchovou totiž vylučuje sv. Tomáš. Buď tedy poučoval se Claudel o tak podrobných otázkách z pramenů teologie katolické, anebo dospěl-li k závěrům svým jinak, jest tato a mnohá ještě nápadná shoda novým svědectvím, jak případně byly spekulace scholastiky, a jakým duchem je Claudel provanut.

Fr. Odv.

Literární klebety anebo klebetní lteráti? Hned po úmrtí Arbesově přinesl »Neruda«, orgán Volné myšlenky, od jakéhosi Jaroslava Motyčky vzpomínky na rozmluvy s Arbesem. Líčí tam, kterak prý Arbes prohlásil sv. Václava na Václ. náměstí za »švindl«,

kterak chtěl otlouci Alšovi jeho sv. Václavy o hlavu, kterak odsuzoval veškeren »klerikalismus« a návrat k náboženství vůbec: »Divný je teď proud v literatuře, zasteskl si. Vždyť je to všechno klerikální . . . Březina? To jsou klopfenštoklády . . . Šalda a ti druzí? Co chtějí? Čert ví, co je to dnes za lidí. To je strašné, co dělají a kam to půjde?« V jiném rozhovoru zmínil prý se starý pán, že napsal parafrazi na Dostálovu »Duši Vrchlického« (Archa I., 1.) Poslal prý Lutínova do pekla. Lucifera líčí jako spravedlivého demokrata. Když pan Racek prý se Arbesa ptal, zda docházely od Lutínova listy, odpověděl: »Ano. Ale já si nemohu pomoci . . . To bylo vždycky veselo, když některý ten list přišel. Četli jsme to nahlas a celá rodina kůtálela se smíchem . . .« — Nejpěknější při tom je, že Lutínov nestál s Arbesem ani ve styku osobním ani v korespondenci. Volnomyšlenkářští klepaři měli by z archivu Arbesova ony »humoristické« listy vyhledat a uveřejnit, aby se i publikum mohlo trochu pokulálet.

Duben života. Učitel Karel Pittich v Prostějově vydal první sbírku básní. Básník, jež bych zařadil do školy Sovovy, zpívá jen o sobě, smutky mladého těla a mladé, skepti a světobolem nahryznuté duše. »Bojím se čehosi. Jsem z těch, již odvahu a síly promarnili.« »Ó jaká hrůza, býti mladými, když obrali jsme skepti sny své o pel!« »Či je to vina, že můj kořen hnije, když chtěl bych vyrůst v modrou oblohu?« Ale konečně básník ujišťuje: »Vim, že se proderu k prameni vody živé«. Krásná je »Výstraha lani«. Forma Pittichova je vyřibbená a vkusná až na některé nemožné rýmy (dobrodružství — utkví.)

Nová katolická revue? V »Čes-

kém Západě« P. B. Staněk sděluje, že se pomýšlí na přetvoření stávajícího listu (Nového Věku?) na týdenní revui po způsobu »Přehledu«. My této myšlence přejeme plného zdaru, ač provedení pokládáme za dosti obtížné. Podobným listem byla svého času výtečná »Obrana« P. Fr. Žáka, která jeho odchodem k jesuitům bohužel zanikla. Týdně vycházejícího orgánu pro akutní otázky dne, kulturní, hospodářské, politické, církevní atd. skutečně potřebojeme.

V den narozenin Julia Zeyera na 26. dubna připadajících, uveřejňuje Česká Akademie dle statutu Fondu Julia Zeyera, zřízeného z výtěžku jeho literární pozůstalosti, výsledek soutěže o požitky tohoto fondu. — K otiskání v Bibliotéce fondu Julia Zeyera, Českou Akademií vydávané, přijat byl výbor z »Knihy lyriky«, kterou napsal Frant. Kubka, dvě prósy Rudolfa Meřka »Vino« a »Zlatý věk«, a výbor z lyriky Jana Urbý. — Mimo to přisouzena stipendia po 200 K: Frant. Gellnerovi, Otakaru Manuřovi, Josefu Horovi, Josefu R. Hradeckému, Stanislavu Lomovi, Anné Navrátilové, Heleně Sládkové, Karlu Teichmannovi a Ant. Veselému. O tyto podpory měli by se hlásit též začátečníci družiny katolické.

„**Bible Česká**“. Monumentálního tohoto díla vyšel právě šest druhý. V něm dokončena jest prvá kniha Mojžíšova a započata kniha druhá, z níž podána značná část, jdoucí až ke kap. 13. I v tomto sešitě, jak text překladu, tak i důkladný výklad zasluhují plně chvály. Papír, jenž od některých pokládán byl za méně dobrý, jest dle úsudku nestranných odborných znalců trvanlivý, lehký, dřeva prostý. Dobrá jeho kvalita a vhodnost ukáže se zvláště při vazbě jednotlivých svazků

Bible: budou to svazky úhledné, lehké, opravdu příručné. O »České Bibli« čtete v posledním sešitu »Kazatele« tato pozoruhodná slova: »Konečně má se nám dostati díla, o něž kněžstvo přes 15 let téměř sepatýma rukama prosilo — totiž Písmo sv. formou uhlazenou, duchu nynějšího jazyka českého odpovídající. Nejlepší lidé se k této práci spojili. A na nás jenom jest, abychom hojným odebíráním splnili jejich naději, že kněžstvo českomoravské dovede udržeti svým pravidelným předplácením tak veliké a nákladné dílo, jakým bude »Písmo svaté«. Bylo by to věru hanbou pro kněžstvo, kdyby nemělo smyslu pro tento podnik tak na výsost důležitý, a svou liknavostí nebo svou »hyperkritikou« nechal padnouti vydávání díla tak slibně započatého. Nebudíž ani jedného českého kněze, který by díla toho neodbíral. Všecko může ustoupiti, na jiném se můžeme uskrovniti, ale tam, kde se jedná o »Písmo sv., slovo Boží — tam šetřiti bylo by hanbou pro kněze . . . Písmo sv. patří na psací stůl kněze a čtení jeho budiž denním chlebičkem jeho. Zvykneme si každého dne pročitati aspoň jednu jeho kapitolu s příslušnými poznámkami, jak nám je podává výtečné dílo »Bible Česká«, vydávané »Dědictvím sv. Jana Nepomuckého«. Kéž pravdivá tato slova naleznou ohlasu mezi našim klérem! Kdo dosud za odběratele se nepřihlásil, učin tak co nejdříve, a doporuč důležitě toto dílo svým známým! Přihlášky a předplatné buďtež zaslány pod adresou: »Administrace České Bible« v Praze-IV.-35 (Hradčany).

Zájem o náboženství stoupá. Zdá se, že v příštím desetiletí budeme svědky nového hnutí literárního a

uměleckého, jež naváže znovu na staré tradice náboženské. A jest to zejména náš dorost literární a vůbec inteligentní, u něhož objevuje se zřizivá touha po pravdách náboženských. Dokladů k tomu jest celá řada. Posledním jest přednáška spisovatele F. X. Šaldy o umění a náboženství, v níž vřelými slovy oceněn byl vliv náboženství na poesii. Poesie se neobejde bez náboženského citění a tvorby aspoň v nejvyšších svých polohách. Náboženství jest dramatickým prvkem kat-exochén. Kde poesie dostupuje vrcholu, stýká se, ale často i potýká se s náboženstvím. Věda snaží se jíti k nejvšeobecnějšímu, kdežto náboženství podobně jako umění jde k individuálnímu zážitku, ke spáse vlastní duše. Velikou cenu křesťanství vidí p. F. X. Šalda v tom, že ukázalo, jak každá lidská duše má cenu nekonečnou. Způsob je možný několikový. Buďto je tvorba v rozporu s náboženstvím, -- básník vidí, že dobrodružství, jež prožívá při tvorbě, není ve shodě s tím, co věří o spáse duše (Tasso, Racine); nebo básník prostě revoltuje (Friedrich Nietzsche); nebo se setkáváme se zvláštním druhem revolty, jakési revolty křesťanské (Dostojevský, Berdějev); druhdy pozorujeme vědomou odvislost od Boha (Pascal) a konečně akceptování náboženství národního -- Paul Claudel. U Claudela je podmínkou tvorby víra v cosi, co je samozřejmé a o čem se již nedisputuje. Není to tedy pouhý návrat k něčemu starému, kde by hrály hlavní roli dekorace, více, kadidlo, nýbrž zde o skutečnou, opravdovou tvorbu a právě tvorbu žádáme především od básníka. Toť hlavní myšlenky krásné řeči Šaldovy, k níž napsaly »Národní Listy« následující komentář: »Že podstata

vystřizlivění z objektů neplodného racionalismu a zájem o náboženství stoupá u všech, kdož vážně se chtějí vyrovnávat s životem, dokázala jasně návštěva na přednášce dra F. X. Šaldy o umění a náboženství. Přednáškovy sál Sladkovského v Obecním domě pojal tu na 300 lidí, z nichž většina náležela generaci mladé. Z osob, které navštívily přednášku, uvedeny budtež aspoň tyto: Prof. Chodounský, spisovatelka pí. R. Svobodová, členové Nár. divadla pí. Laudová, pí. Nasková, sl. Ostrčilová a sl. Suchánková, prof. Voborník, doc. Fischer, dr. Theer, dr. Frinta, sps. F. Langer atd.«

V »Novém Věku« v několika číslech uveřejňuje Miloš Babor pečlivou studii »Barvy a záře v poesii K. D. Lutínova.« Studie svědčí, že autor s mravenčí pilí prošel všechny práce básnickovy a proto je povolán k tomu, aby napsal studii o ideovém vývoji a obsahu díla, o stanovisku k vlasti, církvi, sociálním otázkám, vlivu na současnou dobu atd. Jinak platila by výtka, že »popisuje ucho portrétu, jehož hlavy neznáme«. A co nejdříve mělo by se přikročit k monografii o katolické moderně celé, po níž je častá poptávka, zvláště z kruhů studentských!

P. Augustín Vrzal (A. G. Stín) slavil 14. dubna 1914 abrahamoviny. Narodil se 1864 v Popovicích na Hané a na radu prof. Fr. Blíého (nyní zemského inspektora v Praze) vstoupil do kláštera benediktinů v Rajhradě, od r. 1904 je farářem v Syrovicích u Rajhradu. Jest nejlepší českým znalcem ruské literatury. Vydal »Historii literatury ruské XIX století« a v Hlídce »Náboženskomravní otázky v krásném písemnictví ruském«. Mnohá ljeta!

O »Danteu v Praze« otiskl náš

článek »Našinec« a šífi se o něm též »Nový Věk«: »Lutinov přichází se svým snem právě v době, kdy čeští katolíci zakoupili ve Spálené ulici dva staré paláce Bedřicha prince ze Švarcenberku a chystají se jich vydatně použít: k posílení své práce hospodářské a politické. Značná část snu Dostálova vyplní se již zde. — Mohl by tu velmi mnoho dobrého věci prokázat Monsignor Korďáč!« — Jest již svrchovaný čas, aby katolíci čeští vystoupili ze své »inferiority« a chopili se opět vedení kultury české.

† **Děkan Jan Jelínek** v Bojkovicích, badatel v otázce rodiště Komenského. Zůstala po něm bohatá sbírka starožitností.

Kritika „Zvonu“. Redakci »Zvonu« nezaslal autor redakční výtisk »Osudů«, a přece vyšla ve »Zvonu« kritika! Ta ochota je podezřelá, a obsah kritiky jí vysvětluje: Někjaký politický odpůrce nebo literární závistník napsal ne posudek, ale trhavý PAMFLET, který už svým tónem prozrazuje nečistý pramen. Ač se jedná o básně vydavatele této revue, musíme přece v zájmu veřejné literární mravnosti případ tento přibít. Kritik »pa«, aby mohl více snížit, nadhazuje něco o bývalých ambicích autorových. Jaké ambice? Právě ve »Zvonu« povstal před lety klep, že Lutinov se měl s Dantem. (Bylo to zřejmě překroucení Dostálova hesla jako programu katol. moderny: Připravujeme cestu českému Dantovi! — (To

nellbě nesl »člen družstva« p. Vrchlický, který za českého Dante pokládal sebe — hinc illae lacrimae! Lež o Dostálu-Lutinovu vandrovala pak do všech judovských novin, až konečně zabloudila i do německé apologie Dra Theod. Kohna, vydané Drem Botkem r. 1913!) Kritik »pa« neuvádí myšlenkového obsahu knihy, neuvádí ani jediného zdaněného čísla, nýbrž jen šmahem snižuje a lže, že Lutinov v básni doznává, že »tráví chlupy, kosti!!« V básni se praví, že autor je mistrem v trávení bolesti! — Nebudeme se s pamfletistou zakukeným hádat, je tu zřejma zášť konkurenční jako u »kritika« Lidových Novin žida Stránského zášť politická. Básník Lutinov musí odnášet, co »provinil« politik Dostál. Jsme pošklebování starých pánů zvyklí: Bylo ve Vlčkově »Osvětě« i ve »Zvonu«. Na jakém niveau taková kritika stojí, je zjevno z toho, že jí s chutí otlaskla proslávěná protikatolická chronique scandaleuse: »Hlasy z Hané!« Že pisatel kritiky »Zvonu« jest politickým odpůrcem Lutinova, je zřejmo z poznámky, že jeho kulturní boj, vnucený od vyzývavých Judů etc., nazývá »novinářskými tahanicemi«. O tomto kulturním boji Dostálově dočtou se čtenáři více v knize »ŠLEHY A NĚHY«, která se právě tiskne.

Eucharistie, nádherné dílo Verdaguerovo, vyjde do měsíce nákladem »Archy« ve věrném překladu S. Boušky. Vázaný výtisk K 250.

CHOVÁNÍ K VYŠŠÍMU SVĚTU.

(Kapitola z „Lebenskunst“ od Dra. J. Müllera.)

ělesný blahobyt, domácí štěstí, radost z povolání, příjemné vztahy k lidem nedávají ještě plného životního štěstí. Má-li člověk všechno to, ba ještě slávu, ducha, důstojnost, moc, což v hojnosti jen vyjimečně heroum světa jest přáno, vždycky ještě něco schází. Člověk potom vždycky ještě volá se Šalomounem: Všechno jest marnost, není-li základ života položen hlouběji. Z víru nejbujnějších rozkoší zdá se požívači zaznívat hlas: Quaece su per nos!

Štěstí předně nemůže přijíti z venku, kvete pouze v HARMONII CHARAKTERU. Vniřně rozervaný člověk nemá orgánů, aby radost mu mohla chutnat. „Štěstí,“ praví Chamfort, „není snadnou věcí. Jest velmi nesnadno, naléztí je v sobě, a nemožno, naléztí je jinde.“

Tentýž mudrc praví dokonce: „Chce-li štěstí se mnou začít, musí se spokojit podmínkami, které mu kladé můj charakter.“ A vskutku, nač je nám štěstí, které není nám přiměřeno? Nač je Bernardovi hraběcí titul, nač Františkovi bohatství, je-li chuďoba jeho pravou milenkou?

Čím je štěstí a čím není?
Svědomím a rozkoší jest,
mládím, bohatstvím a slávou,
mocí, láskou, krásou, ctností,
ale také oďřikáním.

(Kierkeher.)

Je stará pohádka o jinochu, který na bájném oři jel do světa. Uviděl na cestě nádherné péro, chtěl seskočit a zatknout si péro za klobouk, kůň však promluvil: »Nech péro ležet!« Jezdec zarazil se řečí koňovou a poslechl.

Když však kůň promluvil po třetí, zdvihl přece poslední péro, které se mu zdálo nejrozkošnějším, a brzo na to zástupem lidu zvolen za krále. První péro bylo by mu přineslo stav hraběcí, druhé péro vévodský. Když by byl však dle pokynu pohrdl i třetím pérem, byl by našel ještě vzácnější, a kůň by mu byl řekl, ať je zdvihne, že bude císařem.

Tak se má s radostmi světskými. Kdo pohrdne radostmi nižšími a zachová si srdce od nich čisté, ten bude vnímavý pro blažené záchvaty, které vyžadují povahy andělské a které povznášejí vysoko nad rozkoš tohoto světa ku hranicím nadsvětí.

»Zanech všeho, nalezněš všechno«, praví Tomáš Kempenský. Kdo nemůže pochopit tohoto vyššího života, ba kdo se nedovede povznést ani k myšlence Boha a nesmrtelnosti, natož k zjevením víry, jak je téměř pravidlem v tomto věku maloduchém, ten musí aspoň připustit, že veleduchové lidstva, praví, ne Nietzscheho nadlidé, tohoto stupně dostupili a tím stali se požehnaním a obdivem lidstva.

Ani Comte nemohl do svého kalendáře heroů zařadit lidi svého směru — pozitivisty a svobodomyšlitele —, nýbrž musil si vypůjčovat u náboženských geniů všech národů. Míti náboženství, to jest (abych mluvil s Fichtem) vsaditi životu teprve duchovní oko. »Teprve Bohem«, praví Eckhart, »dosťává všechno ráz věčnosti, a život se rozzařuje v nesmrtelnost.«

Náboženství jest to, které zakládá nadpřirozenost v čase a dodává životu až do kořenů ideálního zbarvení, které všechny síly řídí k JEDNOMU hluboce pojatému cíli a tomu cíli podřizuje všechno myšlení a snažení. Ovšem musí toto kotvit také ve správném pojetí života, v pochopení jeho kořenů, v jasném osvětlení záhad světových. »Skepticismus nedopouští vytvoření povahy, proto že vylučuje vůdčí zásady«, praví Nordau.

Moderní rozervanost, pohanutí náboženských ideálů jest živavý jed i pro štěstí a pohodlné útulné žití, aspoň pro duši ušlechtilou, které nízké požitky nestačí. »Shasne-li polárka a elektrický pol zmizí, přestane kompas sloužit. Člověk musí věřit v nejvyšší, aby dosáhl vysokého, ba aby se o dobytí jen pokusil.« Jean Paul.

Zachoval-li si však člověk smysl pro věci věčné, prohlédl-li nechtěností nauk pozitivistických a neudusil-li v řadrech svých kořenů života, pak mu toto přesvědčení dodává skalopevné odvahy, aby snášel vše, co mu Prozřetelnost pošle, neboť on pak ví, že »těm, kteří Boha milují, všechny věci k dobrému slouží.«

Musí však ukázat také obětavost pro svůj ideál, neboť »všechno musí obětovat, kdo všechno chce získat«, praví Ekkehard. A on tuto obětavost i MŮŽE prokázat, neboť »pod potápěcím zvonek mohutné ideje jsme ukryli před celým zevním oceanem.« J. Paul. Všechna hořkost, všechna pohroma, kterou svět zahrnuje mučedníka pravdy, nezdolá ztenčiti blaženost, klerá se rozlévá nitrem bojovníka.

Petr by neměnil s Neronem, Epiktet ne se Sardanapalem. V takovém pozdvihování NAD SVĚT bylo náboženství vždy zároveň největší mocí VE SVĚTĚ.

»Nic tak úzce nespjalo, ale nic také tak příkře nedvojilo lidi jako náboženství; nic jedince tak neprohloubilo v sobě, nic tak úsilně nevyppjalo svéráznou povahu národů jako názory o božských věcech. Cokoliv život má heroického, má nejhlubší kořeny v náboženství. Nic nedovedlo člověka až do hlubin nejhlubších rozrušiti, co se nepojilo k jeho náboženství a nebo nestalo se samo jistým druhem náboženství. Ba zdá se všechna víra člověka o sobě, všechna důstojnost a velikost lidstva neoddělitelná od přebývání čehosi božského v jeho bytosti, věčných a nadpřirozených sil v jeho působení.« Eucken, Wahrheitsgehalt der Religion.

Pet. K. D.

MILOSLAV JAVORNÍK :

NA POMEZÍ.

Na pomezí stojím a zraky mé planou
jak rovinou vlíní se bohatství lich,
však mrazivé vichry sem s pohoří vanou
a rubáš nám spřádají z pavučin svých.

Kam oko jen dohlédne, vše bylo naše
od stříbrných proudů až k temeni hor,
však dusivá mlha se vplížila plaše
až na hrdlo sáhl ten zákeřný mor.

Kus po kuse urvaly cizácké dlaně
i jazyk nám ublíla cizácká pěst
a my tu jak v zoufalství uštvané laně
se vinami zrádnými dáváme nést.

JOS. NEŠVERA A BOHOSLOVCI.

(DLE MÝCH VZPOMÍNEK.)

Ó, Mistře! Již dlíš v krajích nadhvězdných, kde vládne věčný mír, láska a harmonie, kam nedosáhne malicherná zloba a zášť lidská, která na zemi tolikrát ztrpčovala Tvoji něžnou, citlivou duši! Odešel's z našich českých slepičích poměrů do světa lepšího, abys mohl »v nebi se svatou Cecilkou«, jak říkával's, nerušeněji chválit Svého Tvůrce a pěti hymny, jak to činil's na zemi.

O Mistře, již dřímeš tvrdě Svůj věčný sen a neslyšíš žal a nátek Svých žáků, kteří Tě vroucně milovali a jimž Jsi byl vždy laskavým přítelem! Zanechal Jsi nás sirotky, neboť v Tobě ztratili jsme svého milého »tatíčka«, kterého jsme si tak vážili, že těžce neseme Tvoji ztrátu.

Jos. Nešvera vyučoval chorálu bohoslovce k. a. semináře olomuckého od svého příchodu do Olomouce r. 1880, tedy třiatřicet let, takže většina kněží arcidiecese olomucké jest jeho žáký. I já jsem byl žákem Nešverovým — bohužel jen krátkou dobu, neb po té začal Nešvera churavět a zemřel.

»Nanejvýš půvabné byly styky mistra Nešvery s bohoslovci, k nimž docházel do semináře vyučovati chorálu. Přišel vždy k šesté hodině, sám si na ročník, jenž byl na řadě, zazvonil, a v mžiku rojilo se kolem něho půl tuctu mladých kleriků, kteří všemožným, někdy i méně zdařilým způsobem svou úctu mu projevovali. Když vstoupil do hudebny, zvoláno dle staré tradice třikrát mocným hlasem »sláva;« totéž při odchodu. Kolikrát páni představení semináře projevíli zřejmě i nepřímou svou nelibost nad tímto staromódním aktem úcty, jež zvláště méně usedlí pá nové prvních ročníků vykonávali zavdy s horlivostí vskutku ohromující — ale co naplat — jakmile se »pan mistr« s usměvavou tváří objevil ve dveřích, burácely znovu vysoké chodby semináře tak důkladně, že méně šťastní páni kollegové ve studovněch nad svými pulty se usmívali. V hodinách byl Nešvera srdečný, sdílný, veselý, a přes to, že chování naše neodpovídalo někdy požadavkům přísné disciplíny, vždy velmi zdvořilý, ano uctivý. Měl své bohoslovce rád.« (Ađ. Parma.)

Ve čtvrté po šesté hodině netrpělivě jsme čítali minuty, čekali, až se ozve hlas seminárního zvonku na náš ročník oznamující, že přišel Nešvera a máme zpěv, radostí zavírali jsme málo záživné paragrafy z »Historia Philosophiae« a hebrejské slovníky, ponechávajíce je svému osudu, a spěchali jsme do »staré hudebárny«. »Stará hudebárna« jest místnost s hrubými lavicemi, v níž

se cvičili bohoslovci, kteří byly zpěváky a muzikanty, ve zpěvu a hudbě. Sem chodil nás Nešvera vyučovat.

Před hodinou čekal nás již na chodbě mile se usmívaje, anebo byl v hudbě. Když nebylo v hudbě zatopeno (a to bylo často), vrátil se domů říkáje. »Tepló je život, zima je smrt.«*) Den, ve který Nešvera nepřišel, byl »dies perditá«. V hodině učil nás zpívat žalmy a jiné zpěvy dle potřeby církevního roku. Předpokládal u nás jakousi znalost not, a proto jsme napřed zpívali iny, a byla-li někde chyba, opravil nás sám anebo přebral nejsnadnější místa na klavíře. Teprve ku konci roku začal nás učit notám a vícehlasně zpívat. Nešvera dovedl brzy a lehounce naučit notám za pět čtvrti minuty.

Nejvíce jsme se těšili na jeho rozhovory. Vyprávěl nám různé anekdoty, jichž byl nepřebernou studnicí, svoje názory o hudbě, všelicos ze svého života, přinášel nám kritiky jemu příznivé a stěžoval si do nepříznivých; zkrátka ničím se před námi netajil, byl k nám velmi sdílný.

Živě se s námi zajímal o válku balkánskou, dokud spojenci byli svorní. Říkával: »Pán Bůh nechával balkánské Slovaný tolik staletí v porobě Turka, ale nyní jim dal příležitost, aby se osvobodili a sám jim pomáhá«. Neočekávané úspěchy spojených států balkánských v prvním období války připisoval Boží pomoci.

Jednou nás napomínal, abychom řádně studovali: »Pánové, já jsem sedával často do noci u lojové svíčky, zatím co moji kolegové byli v hospodě, a šetřil jsem, abych si mohl zaopatřit díla vynikajících hudebníků - a stálo mne to tisíce!«

Jindy opět pravil nám: »Když jsem dostal v Londýně první cenu, přišel ke mně kanovník Geisler a pravil mi: »Mistře, teď můžeš být na to hrdým«. Ale já jsem mu řekl: »Teď teprve vím, co mám dělat«. - - Pánové, jestli jest někdo, kdo si na takových věcech nezakládá, pak jsem to já«. Na jaře r. 1913 přinesl nám anglické psaní z Ameriky, v němž mu oznamovali ze St. Louis, že obdržel III. cenu v konkursu, jehož se účastnilo přes 1200 skladatelů; Nešverova komposice byla sice o jednu minutu delší, než předepsáno, ale jinak byla výtečná. Nešverovi oznámili tuto zprávu z Ameriky telegramem, který když přišel na Moravu do B., byl zpět vrácen s poznámkou, že na Moravě neexistuje žádný Nešvera, komponista. Poslali mu z Ameriky rekomandovaný dopis, který konečně obdržel a nám ukázal. V tomto psaní žádali ho, aby jim zaslal svou podoběnku, životopis, neboť hodlají jeho komposici vytisknouti v mnoha tisících exemplářích. Zda tak učinil, nevím.

*) Nešvera trpěl revmatismem a proto se pečlivě šetřil.

Největší cti a slávy dostalo se Nešverovi při jeho sedmdesátých narozeninách. Tehdy složil velkolepé dílo »Job«, provedené po prvě Žerotínem v Olomouci. Toto provedení se nezdařilo. Nešvera stěžoval si nám, že bylo málo zkoušek a kus málo nacvičen. »Našinec« po té přinesl dvě nepříznivé kritiky, že »Job« znamená úpadek Nešverovy tvorby. Pamatuji se dobře, jak ho tato kritika roztrpčila. »Tuto kritiku psali dva pánové, kteří by mne rádi utopili ve lžiče vody« a na druhý týden přinesl nám příznivé kritiky některých pražských novin a oznámil, že se »Job« bude provozovat v Praze dne 3. dubna 1913. S velkou radostí nám vyprávěl, že v Praze chystají se pečlivě k provedení Joba; sám pak byl při provedení, které se pěkně zdařilo. Pochvaloval si, že na provedení byli vysocí hodnostáři duchovní a šlechta a že mu »elita« přišla gratulovat. Přinesl nám též kritiky »Prager-Tagblattu« a »Samostatnosti«, jež chválili Nešveru a zvláště »Joba«. »Našinec« uveřejnil opět nepříznivou kritiku z pera svého hudebního a divadelního referenta Fr. Šorma. Tato kritika nejvíce roztrpčila Nešveru. Tázał se nás, zda víme něco určitého o tomto kritikovi, kdo je atd. My však jsme nevěděli nic určitého. Pak řekl Nešvera: »Já se budu s ním bít? -- kousej mne do paty, jen když já mám dobré kramfleky.*) Šorm haněl též libretto, »ale professor J. . . . a z Plzně pravil mi: »Mistře, řekněte, že to libretto se mi líbí«.

K sedmdesátým narozeninám byl Nešvera různě vyznamenán. Nemohl pohnutím ani mluvit, když nám oznamoval, že je jmenován čestným členem pražské Akademie. »Pánové, 16 hudebních spolků jmenovalo mne svým čestným členem; to asi proto, že byla na poli velká úroda«. -- --

Naposled přišel k nám dne 3. července 1913. Když jsme přišli do hudebního, seděl na židli zkormoucen; viděli jsme, že mu cosi schází, vypadal nemocně. Konečně vstal a stěžoval si, že ho bolí v nohou -- nemůže spát a má strašnou žízeň. »Pánové, tak jsem to dořval! Nevím, co je to; revma? Neví se. Chodí ke mně všeci doktoři, Remeš (zef) a primář Votruba. Votruba mi říkal: »Jenom mít trpělivost.« -- »Ano, to se ti lehko řekne, ale já to trpím.« Votruba mi říkal: »Já vím, co je to za nemoc, já jsem ji také měl, ležel jsem 6 neděl a řval jsem«. -- »No, ty můžeš řvat jak zvíře, ale já musím řvat harmonicky«. (My jsme kamarádi s Votrubou.) -- Pánové, není nad zdraví; když je člověk zdrav neumí si toho vážít. Já jsem byl vždycky Pánu Bohu za to vděčen, ale málo. -- Já nežiju -- žádné pivo nepiju ani víno, nejím žádné

*) Vlastní výrok Nešv. jakož i ostatní uvedené; dle mých stenografických poznámek z jeho hodin. (Nelibost mistrova ovšem není důkazem, že by kritici neměli pravdu. (Poznámka redakce.)

maso, zeleninu také ne všechnu. Jenom limonádovou šťávu piju, sifon, večer mléko.

Pak jsme zpívali, Nešvera hrál na klavír, zapomněl na své bolesti. Před odchodem pravil nám: »Pánové, až přijдете v prázdniny do Luhačovic, navštivte mne v mé vile, já vás rád uvidím. Nebudu-li já doma, řekněte, že jste bohoslovci — však budou mít pro vás trochu dobrého vína.« —

To byl u nás Nešvera naposled; po té začal churavět. Jaro se probouzelo, v přírodě hlásilo se vše k životu, církev sv. oslavovala vítězství Spasitelovo nad smrtí, všude radost a jas - - a v ty velebné chvíle zmiral v zemské nemocnici olomucké Nešvera

F. W. WEBER. Přel. JOS. ŠORM:

DVĚ HVĚZDY.

Dvě hvězdy berou se nebem,
mníš, jednou drahou že let jim přán,
a zatím mezi nimi
se světů dne ocean.

Dvě hvězdy berou se nebem,
dvě bílé růže, jichž stvol je týž;
tak blízko, se zdá, však dělí
je prostoru nesmírná říš

Dvě hvězdy, dva bledé květy,
jež věncí černých paprsků třpyt,
dva tiší, teskliví chodci,
co ohnivý noci kol kmit;

dvě hvězdy, dvě horoucí srdce,
jimž dobrý duch slib dáti si vdých,
leč zloduch na sever jedno,
to druhé pak zahnal v jih.

Hle, na sebe patří v touze,
vsak zel, most nepne ni lávka se kdes,
jich lásce ve vírných vlnách
se mílde netáhne stez.

Ni s břehu praporec nevlá,
ni pláče křídlem svým nehne v let,
by jejich vzkazy a přání
ztad přeneslo tam a zpět

Zrak mateřský af se kalí,
zrak matky slunce pro dítě rmut:
jim neblahým je těkat,
něst rozluky věčné trud.

MOJÍ ZEMŘELÍ.

Jak hvězdy v nebes šerý svah
se, poslové tíší, rojí,
tak veškerí ke mně v noci snách
dou draží mrtví moji.

Jsou bledí matný jak luny svit,
v rouch bílých halí se řasy;
jich věrné oči, v něž nelze zřít,
jsou na vše zamčeny časy

Vždy o zašlých dobách hovoří jen,
stesk divný víá slovy všemi;
a ptám-li na věčna se den,
tu k zemi kloní se němi.

Co dobrým as jen víže ret,
by slůvkem těchu hles mi?
S tam toho světa na náš svět
zvěst žádná snést se nesmí.

Obrazy bledí se zvolna tmí
jak mhy, jež přešly podle;
tu procitám, kol noc a tmy,
a na den čekám se modle.

OSUD.

Do větrů žití všedního
já nesu kahan umělce
A se všech stran jej lidé shišejí,
že nestačím jej chránit dlaněmi.
A nucen jsem meč třímat pravicí,
pod pažďím svírat kalich, matriky,
a světlo moje větrem blikotá!
Kdo chápe moje těžké poslání?
Lhostejnost v pravo, v levo barbarství,
ze zadu nízkost, z předu nenávisť!
Kdo chápe osud kněze umělce?

K. D. L.

KRÁL ŽIDOVSKÝ.

Neobyčejnou publikaci vydal Otto ve »Sborníku světové poesie«: Dílo člena carské rodiny, dílo sotva dopsané. A dílo to, náboženské drama, provedeno o Velikonocích na městském divadle v Plzni. »Český Západ« není provedením plně uspokojen, chválí Piláta a jeho ženu, ale provedení úloha a procesů náboženských jest mu chabým, jak ani od autorů světských jinak čekati nebylo lze. V červnu sám velkokníže prý přijede do Plzně, shlédnout provedení svého díla.

O díle samém přinášeji mladoboleslavské »České Listy« informační článek z pera p. Fährnicha: »Ruský velkokníže Konstantin básníkem! A bez odporu básníkem velikým. Náboženské drama, které právě vyšlo z pera jeho, má název »Král židovský«. Pro dvě místa, v nichž tepá básník puntičkářství farisejů a zahalování božské pravdy v oblaky kaďidla a velikolepé obřady, zakázal sv. synod drama vznešeného básníka. Čtenáře snad bude zajímati obsah jeho, který na nás bez odporu učinil dojem hluboký.

První jednání odehrává se před branami Jerusalema. Jevíště představuje vchod do svatého města, v dále viděti olivové stromy pod tíhou plodů k zemi se klonící, kamenité pahorky a zelená pole. Stmívá se. Ohromný zástup lidí s kyticemi a věnci čeká tu na vjezd Pána. Náhle zazní zpěv učeďníků, vyznívající vždy v mohutnějších akordech. »Požehnán jsi, synu Davidův, králi náš, budoucí králi Israele. Hosanah! Hosanah!« zní to z tisícera hrdel. Počíná vášnivá hádka saducejů a farisejů s lidem. »Kdo že to?« — »Prorok z Nazaretha!« — »Prorok? K smíchu, podvodník jest!« — Hádka vždy vášnivější. Lid vypočítává zázraky Ježíšovy fariseové to odbývají vtipy. Nadávky lítají sem a tam, až konečně protivné strany se srazí, a vášně se vybijí v pusté rvačce. Objeví se římská stráž, výtržníky rozežene a některé z nich zatkne.

Zůstanou členové židovského synedria, Josef z Arimatie a Nikodém. K nim přidruží se zahradník prvého, Šimon Cyrenský, který vypravuje, jak půjčil Ježíšovi ku dnešnímu vjezdu svou oslicí, a Ježíš prý mu řekl: »Službu jsi mi, Šimone, prokázal. Čekám ještě na jednu.« Dosud prý všechny předpovědi jeho se splnily. Co to asi bude za službu?

Fariseové a saducejové popuzení vypravují, jak Ježíš vyhnal kupce a penězoměnce z chrámu a radí se, jak by jej zahubili. Lid jest na jeho straně. Proto opatrně! Takhle v noci za pomoci zrádce ho zajmou, postaví před velerađu, několik křivých svědků a věc by byla odbyta. Lid, který tu řve dnes na jeho oslavu, bude zítra řvati radostí nad jeho smrtí!

Objevují se otroci, nesoucí nádherná nosítka. V nich sedí Prokula, choť římského vladaře Piláta. Slyšela již mnoho o Ježíšovi a dávno si přála jej spatřiti. Ale vždy marně. Až prý dnes,

kdy jel kolem jejího domu, pohleděl na ni svým zvláštním, mohutným pohledem a na pohled ten nemůže více zapomenouti. Josef se zmiňuje o úkladech farisejů a starost dopadá na duši její. Oznámi to svému muži.

Prokula a její průvodkyně Joanna vyměňují své názory o Ježíši. Joanna zná jeho Matku Marii a líčí ji jako bytost nadpozemských cností. Prokula neví, kdo jest šťastnější: Maria, která dala život takovému dítěti, či Ježíš, který takovou miluje matku! Z učení jeho nejvíce ji zajímá: láska k bližnímu, odplácení zla dobrým a království nebeské, které slibuje tichým a pokorným . . .

Stmívá se úpně. Ukazují se hvězdy. Z města zaznívá zpěv učeďníků. Nosítka zmizí. Sedlák, jemuž Ježíš vrátil zrak, padá na zemi ve zbožné modlitbě.

Druhé jednání. Vychází slunce, levitě pozdravují je stříbrným zvukem trub a pějí pozdrav chvály. Sem také vřaděna jest romantická epizoda dojemné krásy. Láska otroka Alexandra ku krásné Lee, rovněž otrokyni. Oba byli v noci svědky zatknutí Ježíšova v zahradě getsemanské a bojí se o jeho život. Přicházejí obě ženy, Prokula a Joanna. Prvá vypravuje o svém nočním snu, který třikrát se jí vrátil. Josef potvrzuje zprávu, že Ježíš jest zajat. A již tu děsná novina, že velerada odsoudila jej na smrt. Ještě dnes bude popraven. Prokula se ale nestrachuje: velký Řím jistě nevinného neodsoudí. Přichází Pilát. A již slyšeti pustý řev před palácem. Prokula zapřisáhá manželza, aby nepovolil. — Chladně odpovídá: »Je-li ten žid vinen, bude popraven, jinak ho propustím.« Po chvíli se vrátí a vypravuje o soudním výjevu. Ježíše že dal odvésti k Herodesovi. Jeť prý jeho poďdaným.

Než lid za chvíli se vrátí. A Pilát zase vyjednává. Jest slyšeti výkřiky: »Barabáš! Barabáš!« — »Já žádné viny na něm nenalézám, ale dám ho potrestati.« — »Jak to možno?« táže se Prokula.

A přece stalo se tak. Alexander pak vypravuje o hrozném tom trestu.

Z venku slyšeti volání: »Propustíš-li jej, nejsi přítel císařův!« Pilát žádá voďu, umývá si ruce se slovy: »Nevinen jsem krví tohoto spravedlivého.« A nový řev: »Krev jeho na nás a na naše syny!«

Třetí jednání pozůstává ze dvou obrazů. První obraz: Dům a zahrada Josefa z Arimatie, Josef a Nikodém pokračují v náboženském rozhovoru a poznávají znenáhla vnitřní jeho význam a cenu pro člověka. Zahradník Šimon líčí krásu nastávajícího jara. Do této tiché idylly jako náhlá rána hromu přichází zpráva o odsouzení Ježíše. »Slyšeti křik blížícího se davu: »Ježíš Nazaretský, král židovský!« A hle tu jest! Na něm plní se slovo prorocké: »A viděli jsme ho pohrdaného a nejposlednějšího z mužů, muže bolesti a znájmího nemoc. Z ouzkosti soudu vyňat jest,

vytržen jest ze země živých: pro nešlechtnost lidí svého udeři jsem jej.« (Isaiáš 53.)

Ježíš klesá pod břemenem kříže. Posměšný řev: »Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže!« Šimon pomáhá mu nésti kříž a vzpomíná na nedávné proroctví. Za průvodem jde matka, provázena Janem.

Druhý obraz představuje slavnostní hostinu u Piláta. Jest viděti předsíň. Stoly prohýbající se pod tíhou pokrmů a lahůdek, drahocenné poháry a vzácné přibory, otroci a otrokyně v pestrých oděvech. Pilát leží dle římského způsobu na pohovce, proti němu Prokula, prefekti a římsí tribunové. Granátová jablka, vinné hrozny, egyptské fíky. Ohnivě víno z ostrova Chios a Cypru.

Do hlučného a veselého hodování zazní vážně a smutně hlas Glašataje, hlasatele: »Modlete se za odsouzence!«

Prokula stále ještě doufá: na rychlo vyslaný posel mohl by zabrániti nejhoršímu. Pilát ji však odbývá: Af neruší náladu veselé hostiny! Syrské tanečnice s lahočnými zvuky flétny a lýry af zaplaší jí smutek s duše! Ubohá, cítí v tom okamžiku železně hřeby ukřižovaného.

»Modlete se za odsouzence!«

Náhlá tma za čirého dne. Pustá, děsná tma. »Světla sem!« volá tanečnice. Křepčí jako Proserpina před Plutonem, jako ženy sabinské před Římany. Vše dívá se se smyslnou hltačností na graciesní, hbité její pohyby. Tu blesk – a hromu rána, podzemní rachot, poháry se kácejí, na scéně úplná tma – zemětřesení.

»Modlete se za odsouzence!«

Když nastalo světlo, tanečnice na smrt polekaná pádí ven, hosté leží ve mřolobách. Jen Prokula pochopuje, co se stalo: Pilát vydal na smrt člověka nevinného. Krev celého světa nesmyje s něho vinu. Ježíš jest Spravedlivý, slunce Pravdy, Syn Boží. Prokula věří. On svou láskou, svým utrpením vykoupil svět.

Čtvrté jednání: Zahraďa Josefa z Arimatie. Tam pochovali Ježíše do skalního hrobu. Zármutek a pláč přivádí sem věřící. Květinami by rádi ozdobili jeho hrob. Římská stráž tu stojí, aby zabránila možnému podvodu. Vypravují se jednotlivé události, jak zběhly se při smrti Kristově. Posměšné a rouhavé výkřiky luzy, hrubý vtíp lotra. Slova Ježíšova ku matce. »Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?« »Žizním!« »Dokonáno jest!« »Otče, v ruce Tvé poroučím ducha svého.«

Tu přiběhne římský centurio, jako šílenec vyráží ze sebe jednotlivá slova, že ten Galilejský vstal z mrtvých. Vše pádí k místu. Ten zázrak se opravdu stal, to neuvěřitelné stalo se skutečností. Nyní mizí i v duši Nikodémově poslední pochybnosti. Marii se zjevil její Syn. Pán vstal. Ve slavnostním závěrečném akordu splývají hlasy všech věřících. Jásavý zpěv a modlitba zakončují děj.

Huòbu složil Glasunov. Dle odborné kritiky jest nádherná a trvalé ceny. Obraz, vytvořený na pestrém pozadí tajemného orientu a představující největší drama světa, ukazuje, že původcem jeho jest skutečný umělec, zbožný, nadšený básník. Osoba Ježíšova na jevišti se neukáže, ani jeho slov neslyšeti, ba ani z učedníků jeho nikdo nevystoupí, a přece celý děj jest plynňý, bez mezer a ucelený. Na scéně vystupují 133 osoby jmény uvedené. Car Mikuláš dovolil, aby se kus ten hrál v zámeckém jeho divadle v Carskoje Selu před vybraným a co do počtu přesně omezeným posluchačstvem. Velkokníže Konstantin sám hraje úlohu Josefa z Arimatie. — Rovněž hrají jeho dva synové a mnoho důstojníků 3. garð. pluku. Herců z povolání pozváno jen několik málo.

Nað celým dějem vznáší se posvátně tajemný duch Vykupitele světa a hluboce dojat, odkládáš knihu. Potuð p. Fähnrich.

Náš úsudek o »Králi židovském« jest ne příliš nadšený. Je to práce zajímavá svým autorem, jenž mimo to osvojil si i velkou znalost doby Kristovy, ale má nedostatek tvůrčí dramatické síly Kristus vůbec nevystupuje, hlavní hrdina schází, schází i jeho tragický zápas a proto drama rozplývá se v povídkání o něčem, co děje se za scénou. Až na některé vzrušené scény (hodování u Piláta, přerušené zemětřesením při smrti Kristové) jest dílo mrtvé a i slohově jen málokde vyvíhuje se na mistrnou výši. Jako ukázkou díkce básnickovy uvádíme kousek rozmluvy, v níž je neobyčejně plastické líčení snímání s kříže:

NIKODEM: Tan tam je klid můj! Zklamán v naději,
jež nesplnila se, já den i noc
sem a tam chodím se svou tesknotou.
Ten není slíbený nám Mesiáš,
ba není! Čekají pak jiného -
ne, k tomu duše nemá již dost síly. (Pláče).

JOHANNA: Ach, Nikodeme! Nezbývá nám než
se rmoutit, lkát a plakat. Přicházím
jak jiné ženy galilejské k hrobu
a tělo Ježíšovo vonnými
chci mastmi namazat. Hle, zde
mám drahé masti z aloe a myrrhy.
— Tys prokázal mu službu poslední,
řeč o tom byla v domě Janově:
Prý s Josefem jsi sňal Ho s kříže?

NIKODEM: Ano,
tu smutnou povinnost jsem vykonal.
My ke kříži jsme přistavili žebřík.

Hřeb vytrhl jsem z Jeho pravice.
Bezvládná Jeho ruka na rámě
mně klesla. Hlavou zkrvavenou On
se sklonil ke mně; při tom do tváře
mne boďal jeho věnec trnový.
I připadalo mně, jak Učitel
by objímal mne na rozloučenou.
Ty okamžiky stále na mysl
se vracejí mně; vzpomínám-li jich,
tu mimoděk mi slzy kanou do očí.

MARA.

Jda pustinami dospěl národ Páně
k prameni, jejížto Mara nazvali,
neb hořce klamal ústa žiznivých.

Opodál od svých, hledě k moři stří,
stál Mojžíš zde, a jejich temné stesky
jej drásaly. S horoucí vůlí hledal
zrak jeho Boha. Ale jenom strom
vrch před ním zvedal v oheň večera.

A hle . . . tam k tomu stromu kráčel Mojžíš,
ve žhavém bolu lámal jeho kůru
a rozechvén ji metal v hořký proud,
jak byla by to síla z jeho síly .

A kůra padala A ssála v sebe mok,
strom churavěl Však sládl vody kříšťál
A všichni plli

Mojžíš jenom zbledl.

.

Ó stužno Mara, hořký zdroji žití!
V tvé vlny vrhám rozechvén hluboce
rok z roku sílu síly nejlepší . . .

A nebolí to. Vždyť mé děti pijí
a občas usměje se sytý ret:

•Proč trpíš bolest? Pojď! Zdroj sladký jest!•

CARL BUSSE. Přel. K. D. L.

VITĚZ. PÍSE G. RONAĀ.

Z daleka zahlédl, kterak veliké stádo kavek, seřaděných v dlouhý šik, neslo se k parku. Přední kavka, letící jako vůdkyně před svými družkami, zabočila k zadní aleji mohutných topolů za parkem. Zakrouživše kolem jednoho velikána, snesla se na jeho silné, opryskalé větve. Sestry její v klikatém rejci kroužice kol topolu, sedaly k své vůdkyni. Jan chvátal k aleji, aby tam pozoroval štěbot a společenský život ptáků. Ale ti Janovi se odporučili, s korun topolů se pozvedli a letěli k zlatému západu. Tam den co den spíáchávali, aby tam v černých hlubokých lesích oddali se bezpečnému odpočinku. Tam i sedali na cimbuří zachovalého hradu, vysoko čnícího nad hory a donášeli do jeho zimního klidu ruchu a života. Jan hleděl za stádem, až zmizelo v zlaté záplavě západu.

A západ hýřil v zlatě, až stromy vzdálených hor plály v jeho lesku a koupaly se jako v žhavé lázni. Čím však více zlaté moře od svých horských břehů v dál se šířilo, tím více bledlo, až úzký pruh zlatem lemovaných mraků druhým břehem je uzavíral.

Jan nořil se v krásy západu. V tom zaslechl kroky. Nechtěje sám býti rušen ani jiného z jeho snění rušiti, stoupl za peň mohutného topolu a přitiskl se k jeho boku, jenž dutě se hloubil. Kroky se blížily a již zračil se příchod dvou lidí. — — — Kroky zacházejí.

Jan pohlédne za kolem jdoucími, a hle, spatřuje Františka objímajícího Válinku kolem pasu. Válinka se k Františkovi něžně tulí.

›Můžeme se dnes déle pozdržeti?‹ — ptá se František.

›Jen malou chvíličku. Víte, že tatínek poněkud chorá a chce mě mít u sebe. Mamá se též brzy vrátí; zlobila by se, kdyby mě doma nezastihla.‹

Více Jan neslyšel, ale viděl kterak František s Válinkou zmizeli za mohutným pnem jiného topolu, na jehožto spodním suku jako na sedátku na chvíli usedli a k sobě se přitulili.

VII.

Bylo pravdou, že lékař Wessely chorá, ale ani paní ani Válinka netušily, jak nemoc je vážnou. Taky ani jim ani nikomu v městě nemohlo napadnouti, že ten širokoplecí muž s načervenalými lícemi je stížen těžkou chorokou plicní. Když pověst o povážlivé chorobě tuberkulní rozesla se městem, nikdo jí nepřikládal víry. Teprve, až se zjistilo, že Wessely na radu věhlas-

ných lékařů chystá se na jízdu do Itálie, zněl jednostejný úsudek: »To má z toho ustavičného kouření. Nikdo ho bez viržinky v ústech neviděl. A právě viržinky jsou nejškodlivější.«

Nezdravé mlhy jarní jakoby den ke dni tím více houstly, čím více slunce vystupovalo a teplejšími paprsky zemi zahřívalo. Lesní nížiny a údolí luk naplňovaly zbytky vod od jarní povodně. Rozbahnělá země se vypařovala. Nad lesy, lukami, řekou, městem až k polední vznášival se neproniknutelný závoj mlh. Wessely věděl, že za takových poměrů nemoc by se horšila den ke dni, a proto poručil činiti přípravy na cestu do Itálie. Válinka její měla doprovázeti do smavých jižních krajů.

Stanoven den odjezdu. Vše připraveno. Jen Válince zbývalo rozloučiti se s Františkem. Kterak jej uvědomiti? Což mladé srdce první láskou naplněné není vynalezavo? Což neměli způsob domluvy již dávno stanovený a osvědčený? — Tam bokem opuštěného parku řada topolů, starců, zlými dětmi otlučených, mrazy potraných, zubem času vyhlodaných, ptáky šplhavci prosekanych. Jeden z těch dobrých starců je důvěrníkem i prostředníkem mladé lásky Františkovy i Válinčiny.

K tomu běžela Válinka a do jeho otvoru vložila malý, nepatrný lísteček bez podpisu a na něm slova: »Čekám tě jistě zítra k šesté hodině!« Ano, zítra musí se s Františkem rozloučiti, nebo již po zítří jede s tatínkem na jih.

Druhého dne, sotva mamá odešla, aby ještě posledních věcí k odjezdu nakoupila, špěchala Válinka do parku k svému Františkovi, jenž lístek dozajista již přečetl.

František na ni čekal. Zašli za park a přitulili se v zděný kout, jež tvořily silné zdi městské stělnice. Tam líbal František černý Válinčin vlas, její běloskvoucí čelo, pobledlá lice, svhlé rty, tam ji tiskl k svému srdci. Tam Válinka tolik toho Františkovi říci chtěla, ale nyní slov pro své city nenacházela.

Konečně se z objetí Františkova jemně vymkla a hladíc jej po vlasech, pohlížela mu láskyplně do modrých očí. »Již musím domů spíchat!« zašeptala. »Měj se dobře a mnoho vzpomínej na svou Válinku.«

»A ty též vzpomeneš na mě v krásné Itálii?« — tázal se František, tiskna ruku Válinčinu.

»Ve dne v noci budu na tě mysliti.«

»Abys častěji vzpomněla, přijmi tuto památku, jež je mi jako ty drahá« — a František podával Válince svazeček svých básní, překrásnou halligrafií psaných, jeho ilustracemi zdobených.

Válinka se v dík k Františkovi přitulila a dlouhým, vřelým polibkem jej políbivši, odkvapila.

František po odchodu Válinčině zůstal delší chvíli na místě tolik pro něj památném. Znova a znova v paměti probíral celý

výjev loučení. Tak byl dojat láskou Válinčinou, že cítil srdce bolestně se svíratí. Byl by plakal i jásal. Smutek i radost stejně dělily se o jeho srdce. Noční soumrak zcela obestřel již kraj, když zabrán v myšlenky ubíral se domů. — Má zítra odejítí na nádraží, aby Válinku ještě posledně před odjezdem spatřil? Popudil by však tím dojista její arrogantní matku, jež by vše vytušila. Zameškal by vyučování, a příčina snad by vyšla na povrch. František rozhodl se pro povinnost. Dopolední vyučování v den odjezdu Válinčina neptinesla mu však prázdného užitku. Tělo dlelo v učárně, ale duch doprovázel Válinku.

Bylo na čase pro Františka, že Válinka z města se vzdálila. František v prospěchu valně ochabl. Příčina neúspěchu byla všeobecně známa a přinesla Františkovi mnohou trpkou výčitku se strany profesorů. Hrozili mu, že musí maturovati z předmětů, o nichž po septimě mohl se bezpečně nadíti, že mu budou při maturě prominuty.

Po odjezdu Válinčině napjal však František všechny síly svého bystrého ducha, by dohonil, co zameškal. Doháněla jej k tomu nejen tížádnost, nýbrž i láska k Válince, aby při maturě vynikl a svým úspěchem respektu si zjednal u Válinky i její rodičů. Láska hnala jej k úžasné pílí, láska mu dodávala i neobyčejné svěžesti ducha.

Tak plynuly týdny a měsíce a blížil se první červenec, kdy matura měla začítí. František se na ten den těšil i se ho obával. Těšil se, že od toho dne se dokumentuje jako člen ve společnosti lidské něco platící, že dodělá se úspěchů, jež mu budou otevírati brány paláce slavné budoucnosti, že se postaví před Válinku, po případě i před její rodiče jako mladý muž, jenž může budítí nejpevnější důvěru do budoucna. Obával se pak toho dne jako se před ním všichni i nejlepší studenti vždycky strachovali.

Naděje Františka nezklamaly. Vzpomínku na Válinku nesl ke zkoušce. Její světlý zjev jej doprovázel a dodával mu takové bystrosti duševní, že starý inspektor, mnich benediktin, o němž známo bylo, že si volí předsedati maturě jen na nejlepších zmnasířch, unesen jsa znalostmi Františkovými, jeho intelligentním přednesem a celým jeho zjevem, stiskl všele pravici zkoušejícímu tříděním se slovy: »Pane professore, radost jste mi způsobil velikou; děkuji vám srdečně.« Po skrutiniu oznámil inspektor Františkovi, že maturoval s vyznamenáním, na vysvědčení pak aby do tří dnů čekal.

František spěchal k bytu, radostí jsa bez sebe, aby doma rodičům i domácím svým oznámil výsledek své zkoušky.

»Ano, radujeme se s vámi a gratulujeme vám«, potřásala rodina Slunečkova Františkovou pravici.

»Ale, víte-li, co nového?« — tázala se paní — a nečekajíc na

Františkovo slovo, hned svou otázku zodpovídala: »Přišel telegram, že lékař Wessely zemřel. Mrtvola bude sem převezena a po zltřku je pohřeb.«

VIII.

Mrtvého lékaře Wesselého přivezli tedy na jeho přání, jež před svou smrtí pronášel, do města. Pohřbu se účastnila velická většina obyvatel královského města. Smrt smiřovala obě národnosti, českou i německou, že stejně k pohřbu znamenitého lékaře se dostavily. Za rakví kráčela vdova v průvodu staršího pána, za ními Válinka zavěšená v rámě jakéhos mladého poručíka.

Františka bořlo u srdce, když spatřil Válinku ponejprv od té doby, kdy s otcem do Itálie odjela. Je to jeho Válinka. Ale jak se za tu krátkou dobu změnila! Či truchlivá událost pouze dočasně tak na ni působila? Válinka ve tváři pobleďla. Černý šat zvyšoval ještě její bledost. Vlas jakoby ještě více zčernal, oči více do temna zuhelnatěly. Bledost tváři tragicky vystupovala z černého toho rámce. I postavou jakoby Válinka vyrostla. Celá jakoby se stala vážnější a zkušenější.

Ale kdo by byl onen důstojník, průvodčí Válinkin? To František nevěděl. Jak důstojný Válinky byl to průvodčí! Ač František nevěnoval mu tolik pozornosti, přece do očí mu padala jeho krásná, vysoká postava, k níž přiléhala vkusně uniforma, přec nemohl nevšimnouti si krásné, klidné, sebevědomé tváře.

Sotva navrátil se František s pohřbu do svého bytu, přivítala jej domácí paní otázkou: »Zdali víte, kdo byl ten krásný pan lajtnant, s nímž se Válinka vedla? Všimnul jste si ho? Krásný švihák, že mu málo rovných. Kde která dáma, ať mladá, či stará, byla by na něm nechala oči. Víte, kdo to je? Není to přfbuzný Válinkin. A víte, kde k němu Válinka přišla?«

Domácí paní, ač bez ustání otázky kladla, přece na žádnou odpovědi nečekala. Františka všechny ty otázky drážďily. Ač jej mladý důstojník zajímal, přece způsob, jímž jej paní s ním seznamovala, jej zraňoval a urážel.

»Nuže, víte?« — povýšila paní hlasu a postavila se vítězně proti Františkovi. Ten mlčel a, obávaje se čehosí zlého, ani na paní nepohlédl.

»Ani bych vám to neměla říkati. Jste. miláčku, u Válinky ztracen. Nedělejte si žádných nadějí.«

»Kdo vás zaskvětil do těch tajností? Snad paní Weselá či Válinka? Či snad ten důstojník? — Proč mně to vůbec vykládáte?« — tázal se František z ostra.

»Vykládám to, poněvaž je mně vás líto. Vy jste ještě mladý a světa neznalý. Já, jakožto starší a zkušenější, mohu vás napomenouti. Nechte Válinky, nemyslete na ni, nebo bude náležeti

brzy tomu důstojníku. Vykládalo se při pohřbu, že se tam na jihu seznámila s tím krásným lajtnantem. Prý den co den navštěvoval lékaře Wesselého v jeho nemoci, byl jemu a Válince podporou a pomocníkem. Když Wessely umřel, on obstaral převoz jeho mrtvolky. To víte, že takové mladé a nezkušené děvče, jako Válinka, nevzná se v takových věcech. On Válinku zarmoucenou doprovázel zpět domů, když si dříve vyprosil k tomu dovolení od paní Wesselé. A dnes, jak jste viděl, již Válince přede všemi lidmi dělal rytíře. Ten si Válinku může vzít, protože ona má pro něho peněz více než dost. A Válinka s radostí sáhne po tak krásném officíru. Toho jí bude každá záviděti. Uvidíte, že za nedlouho budou slavit zasnoubení.»

Ani řezy operujícího lékaře nevnikají tak bolestně do těla nemocného jako tato slova bezohledné paní zařezávala se do srdce Františkova. Nejsa schopen odpovědi, odešel František do svojí světnice. Tam jako šílený pobíhal. Řeč paní hučela mu jako vodopád v hlavě. Jako blesky tmavou nocí tak se mu hlavou křížovaly myšlenky. Každá stručná, úsečná, začatá, nedokončená. A na všechny dával František stejnou odpověď: »Nikdy, nikdy ne.« Nejruznější výjevy z posledního půl druhu roku se mu vybavovaly z paměti, všechny tak milé, krásné, lásku Válinkinu dokazující, že František nemohl uvěřiti slovům paní. »Nikdy, nikdy ne« volal ustavičně. »Ostatně brzy se o lásce Válinkině ubezpečím, o omylu paní se přesvědčím. Uvidíme, kdo z nás má pravdu.« - František se utišil, sedl do lenošky. Duch, dříve rozbouřený jako moře víchřicemi, se uklidnil. František cítil se blaženým, a úsměv rozlil se mu po tváři. Ale v tom jakoby víchř znova zaburácel, duch opět se rozbouřil, vypudil jej z pohovky, a František rychlými kroky měře světnici, volal: »Což nejsem nyní dosti samostatným? Nemám v kapse maturitní vysvědčení, oprávnující k nejlepším nadějím do budoucna? Což předstoupím-li před Válinku, po případě i před její matku, a řeknu-li: »Toto vysvědčení dokazuje, že též mohu pomýšleti na kariéru. A já chci vážně, úsilovně o ni se pokusiti. Láska a věrnost Válinkina mně dodá síly k práci, láska její vzpruží mého ducha a požene jej k metám nejskvělejším. Přičiním se, abyste byly na mne hrdými i Válinka i vy, milostivá. - Tuto píseň života musím tak vítězně zapěti jako jiné.«

František v nezdravém rozjaření volán k večeri. O čem by se při jídle mluvilo, než o pohřbu lékaře Wesselého? O tom, co bude nyní dělati vdova a její děti, zvláště Válinka.

»Což pak těm bude scházeti?« - mýnil rada Slunečko. -
»Kdo peníze má, vždy na pána hrá.«

»A snadno se udá -« připojila paní raďová. - »O ženicha potíž nebude. Chci na to krk vsaditi, že se Válinka brzy zasnoubí.

Ten krásný důstojník čeká odměnu za to, že se staral o nebožtíka i Válinku.«

»Maminko« — připojila se k řeči Boženka — »já jsem viděla, jak Válinka se na toho důstojníka krásně usmívala.«

František odcházel s rozjitřenou ranou v srdci.

IX.

Druhého dne přijela si matka pro Františka.

Paní raďová s rozjasněnou tváří vyběhla nadučitelové vstříc. »Jsem ráda, že vám mohu tak šťastnou zprávu zvěstovati. Jak se můžete radovati nad takovým synem! To je vysvědčení Samé výborné!

»Vím, paní raďová. František nám všechno v dopise vložil. Jenom aby vždycky zůstal tak přičinlivým a hodným. Ale nevím, jak mu to půjde v té Praze. Tam se těžko studuje chudému studentu. Na nás nemůže klásti velkých požadavků, kdyžtě od prázdnin budeme dvě dcery posílati do ústavu učitelek. Bože, to jsou výdaje!«

»Paní nadučitelová, já sama jsem mnoho o tom přemýšlela. Mám ráda Františka, jakoby byl můj, a jestli by poslechl mé dobré rady, postarala bych se o jeho budoucnost.«

Horáková pohlédla na Slunečkovou všecka překvapena. Nechácala, co paní raďová zamýšlí.

»Divíte se, paní nadučitelová? Všechny své plány a záměry vám vložím. Až si s Františkem všechno povíte, račte na chvíli ke mně.« A paní Slunečková zavedla Horákovou do světnice Františkovy.

Matka se podivila Františkově zamlklosti a bledosti a nemohla si toho nijak vysvětliti. Čekala, že synáček bude pln radosti, oči a tváře že mu budou zářiti nad dobytým úspěchem. Co se Františkovi stalo? Zamlkle ukládala Františkovy šaty a prádlo a sotva, že sluha s Františkem chopili se kufru, aby jej odnesli na vůz, chvátala k paní raďové.

»Ten můj hoch se mi nelíbí« -- začala rozhovor -- »Je nějaký ubledlý, zamlklý a zdá se býti nevyspalý. Či snad udělali si studentí dobrý večer?«

»To je právě to, o čem jsem se chtěla zmíniti« -- navazovala paní raďová na řeč nadučitelové. Kladouc na stůl zákusky a víno, tlumeně pokračovala: »Víte, paní nadučitelová, co trápí Františka? — Láska. František je hrozně zamilovaný.«

»No, no!«

»Ano. — Do dcery po nebožtíku lékaři Wesselém. Bydlí na levo v té ulici, kterou přijíždíte do města.«

Horáková si vzpomněla na slečinku, jež před rokem z okna kynula rukou Františkovi na rozloučenou a na jeho uzardění.

»Ale láska Františkova je beznadějnou« — a paní raďová všecko vykládala o nové lásce Válinčině. — »Ale věděla bych o lepší partii pro Františka. Odpusťte, že o tom mluvím. Myslíla byste, že je taková řeč předčasnou, ale není. František má v úmyslu studovati práva. Kdo jej v Praze bude vydržovati? Vidíte, já a můj muž bychom to učinili, kdyby František se nám zavázal, že si vezme naši Boženku, až bude se studii hotov. Boženka je patnáct let, studie Františkovy potvrzají alespoň pět let a praxe též nějaký čas. Boženku dáme na vyšší vzdělání, aby se hodila k takovému pánu, několik tisíc též jí můžeme dáti. Boženka je i hezkou. Lepší a bohatší nevěstu stěží by František našel. — Co tomu říkáte, paní nadučitelová?«

»V té věci nemohu sama rozhodovati.«

»Což kdyby František naší nabídky nepřijal, slíbíte mi, že mu návrh rozložíte a pro něj ho získáte?«

»Tolik vám mohu slíbiti, že Františkovi do duše promluví, aby nechal své dosavadní lásky.«

Dobře, to zatím stačí, nebo vím, že František pro začátek náš návrh zamítne. Je nyní do Válinky až po uši zamilován. Hned ho zavoláme.

František na zavolanou přišel do světnice. Paní raďová jej pobídlá k zákuskům. Ale František poděkoval s pohledem zamračeným.

»Pane Horák, nehněvejte se na mne. Já to s vámi tak dobře myslím, jako bych byla vaše vlastní matka. Právě jsem i vaší matince všecko vyložila. Vzdejte se, pane Horák veškeré naděje na Válinku. Já jsem zkušenou a pravím vám, že Válinka za krátko se zasnoubí a co nejdříve se vdá. Matinka vaše, jež to s vámi dojista dobře myslí, je téhož názoru.«

»Františku, na to děvče si nemysli a k vůli ní se marně netrap.«

František při těch slovech ještě více pobledl.

»Pane Horák, nermuťte se. Řekněte si: pro jedno kvítí slunce nesvíti. Sedněte si a poslechněte, co vám řeknu.«

František si sešel, a paní raďová mateřsky, vážně a laskavě předváděla mu své myšlenky. »Nuže, co na to říkáte, pane Horák?«

»Co na to říkám?« — zvolal František nejvyšší podrážděn. —

»To na to říkám, že nikdy a nikdy se nedám za bídný groš zaprodati. Kdybych to udělal, byl bych horší než Jidáš.« — A František vzav klobouk, přistoupil k paní a políbil jí ruku se slovy: »Děkuji za všechnu lásku, kterou jste mi po dvě léta prokazovali. Zůstávám vaším dlužníkem, jenž si je vědom, pokud jej vděčnost váže.« —

(Přítel dále)

Machar vidí Abrahama (Stránského) Ilustrace z nové knihy »ŠLEHY A NĚHY«.

O nejmladších literátech kněžích z Čech napsal Š. J. Renata informativní článek do »Našince«, jež uvádíme doslovně: Zahájili jsme »Bohaemica« J. Š. Baarem, nejlepším beletristou katolickým a českým vůbec v přítomné době. Bohaemica II. věnujmež zase více katolické poesii v Čechách, a to těm nejmladším. Koncem minulého a začátkem tohoto desetiletí objevilo se mezi nejmladším kněžstvem několik slibných, mladých literátů. Od r. 1908 byl to v »Meditacích« bohoslovec Oldřich NOVOTNÝ, jehož verše upozorňovaly na mysticky založenou a středověkými mystiky vychovanou duši. Knižně vydal roku 1911 »Křupěje světla«, nejsilnější lyrickou knihu posledních let, drama »Beata« a »Slavíka sv. Bonaventury«. Sám dr. Arne Novak neosmělil se vynechatí Oldřicha Novotného v »Přehledných dějinách české literatury« ve II. přepracovaném vydání. Novotný jako bohoslovec už snil o katolickém divadle v Praze. -- Nyní jest katechetou v Košířích u Prahy. Vysvěcen byl 1910. Narodil se 18. prosince r. 1884 v Praze. V téže době četli jsme v »Meditacích« rozkošný luhačovický román bohoslovce Josefa ŠACHA: »Život je hořký...« Také na sebe upozornil. A hned po vysvěcení r. 1910 spatřujeme jméno Josefa Šacha nejen v týdenících, ale i v našich nejlepších revuách: »Evě«, »Novém obzoru«,

»Českém světě« i v »Osvětě«. Důkladná a informační je jeho studie O náboženském smýšlení Julia Zeyera v »Osvětě« r. 1912, a O vlasteneckém smýšlení Zeyerově v »Novém obzoru« r. 1913. V Šachovi se nám krystaluje druhý Baar. Nyní jest administrátorem v Poffči nad Sázavou. Vysvěcen byl roku 1910. Narodil se 27. srpna 1886 v Radošovicích. Václav POLFDNE, vysvěcený v roce 1911, kaplan u sv. Apollináře v Praze, psal nejvíce své nadšené básně již jako bohoslovec do »Musea« a do »Vlasti«, nyní objevuje se také v »Novém obzoru«. Narodil se 19. září roku 1888 v Olešce. Na Václava MAKOVCE, nyní kaplana v I. henicích u Netolic, narozeného 17. září roku 1881 v Zahrádce a vysvěceného roku 1910, těšili jsme se z »Musea« a odmítl se jako mnoho jiných známých z »Musea«. Mužem práce a plánu reformačních je Bohumil STAŠEK, kaplan v Plzni, který se narodil 17. února 1886 v Klabavě, vysvěcený roku 1909. Píše většinou literárně-kriticky i do »Časopisu katolického duchovenstva« a je duší »Českého západu«. V poslední době pracuje o to, aby se »Vlasti« změnila v katolickou revue moderní, po případě aby revue ta i jméno »Vlasti« změnila, by název konservativní revue mnohých nezrazoval. Stašek za pět svých kněžských let vykonal už poměrně mnoho v životě literárně-kritickém,

katolickém i osvětovém. Lonským rokem, roku 1913, byli vysvěceni mnozí, jejichž práce znali jsme již z našich revul. To jsou ti z mladých nejmladší. Václav DAVÍDEK, kaplan v Přešticích, pod různými jmény uveřejňoval své práce v »Českém lidu«, »Evě«, v »Meditacích«, »Museu«, »Novém obzoru«, »Obrození«, »Rozkvětu«, »Studentské hlídce« a jinde. Pod pseudonymem Jan ORAL roku 1911 vydal »Písňe«, sbírku básní v duchu české písně národní. Studie »Český kněz a píseň národní« otiskl jako bohoslovec v »Almanachu česko-budějovických bohoslovců«, odkudž ji převzal dr. Čeněk Zibrť do »Českého lidu« a dr. J. Šimánek do »Nového obzoru«. Je milovníkem české písně národní a získává jí přátele. Narodil se 11. prosince roku 1889 v Lípnicí. Josef E. ŘÍHA, kaplan v Třebízského Klecanech, psal své ohnlivé verše do »Musea«, »Meditací«, »Obrození«, »Nového obzoru« a do »Vlasti«. Je to žák Vrchlického a Xavera Dvořáka. S knihou svojí dosud se neobjevil, ač se na ni už tolik těšíme. Narodil se 28. listopadu 1890 v Poboří. Jan Nep. ŠANDA, kaplan v Chotovinách, slibuje nám dosti. Pěkná je stavba i dikce jeho veršů. Tiskl již v »Museu«, »Meditacích«, »Našinci«, »Novém obzoru«, »Rozkvětu«, »Evě«, »Studentské hlídce« a jinde. Také čekáme stále marně na první knihu Šandovu. Práce jeho jsou již zralé pro světlo světa. Narodil se dne 3. listopadu 1889 ve Vusí. Upřímné a pečlivě stavěné verše Václava ŽALUDA, katechety v Mýtě u Rokycan, čítali jsme často v »Museu« a »Vlasti«. Básně Žaludovy, Říhovy a V. Poledne dodávaly »Vlasti« přece jenom mladosti a svěžesti! Jen aby se nám Žalud neodmlčel! Naro-

dil se dne 10. března 1888 v Kornaticích. V pražském semináři překládá z anglické a francouzské literatury bohoslovec III. ročníku Jan FORTĚL, mladý muž velice vzdělaný. Čekáme od něho mnoho. Arne Novák a Šalda velice si ho váží. Ještě na jednoho mladého katolického literáta v Čechách byli bychom skoro zapoměli. Je to 28letý, roku 1913 vysvěcený a v Písku 24. května 1886 narozený, kaplan v Klátovech, Karel Bohdan ORT. Psal básničky do »Serafinského díla lásky«. Jako bohoslovec vydal r. 1910 knížku »Květy z mých zahrad«. Od té doby vydal asi šesté vydání téchže básní. Kolik výtisků mělo každé vydání, nevíme. Název knížky je stále týž, některé básně otiskuje znova, některé vynechává a některé přidává. Dá vždy novou úpravu knize, a už to jde zase dál. Pošta přiváží balíky Ortových básní do církevních domů, klášterů, pensionátů a konviktů. Také fary nějakou tu korunku na to obětují — a řemeslnícky se uspořádá nové vydání jiné permutace básní starých. Předposledně vytkl knížku a dal jí název »Verše«; jsou však v ní básničky z dřívějších vydání. A nyní vydal opět »Květy z mých zahrad«: — sebral staré, ve dřívějších sbírkách s tímž názvem a ve »Verších« otištěné deklamánky, něco přidal a nové dílo věnoval Adolfu Heydukovi. Nakladatelem vždycky je sám. To že je poesie? Mučení poesie! V těch básničkách není ani myšlenka, ani forma. Myšlenky jsou velice chudé a všední. Ort chytí se myšlenky, stále ji přemílá, zbytečně opakuje, rozšlápává — a při tom vlastně ji jenom nakousne a pak nechává nedokončenou. On to cítí asi sám; neví jak to skončit. Proto většinu svých básniček

končí první slokou, kterou začíná. Je to až trapné čísti, ale jen, když je taková básnička na oko delší. Jsou to verše školácké, deklamánky, rýmováčky řemeslnické, bez ladu a skladu — a někdy ještě méně než rýmováčky. Rýmuje si verše, které chce. Někdy nemá vůbec smyslu pro rým a rytmus. Jindy zase pro rým obětuje a převrátí celou myšlenku. Špatný slovosled, až to uráží. Nevystíhává se velkých skupin souhlásek; také pět souhlásek má za sebou. A tento libozvuk: ve duši, ve bolné, ve mé, ve den, ve oko atd. Taková báseň potom zvoní! A Karel Bohdan Ort přeče jen chce býti mermomocí spisovatelem. Ať už vezme Xaveru Dvořákovl z »Kontemplací« celou myšlenku neb i celou sloku, popraví ji podle své školy — a urobil báseň. A Voborský přes to loni ve »Vlasti« dlouze se rozepsal, že Ort je opravdový a nabaný básník. To je neupřímnost, klamání čtenářstva — a řekněme to rovnou: nemravnost! Takové literáty, jako je Ort, ty musíme kriticky stíhat bez milosti. Jinak se kompromituje katolická literatura. Už mu to napsal Fr. Dohnal v »Novém obzoru«, už ho popravili jednou v »Našinci« a v »Museu« bohoslovci sami vyčetli mu plagiaty. Nepomohlo to však. Kdo ví, budou-li tyto řádky co platny. Ort bude se dobývat na Parnas dál a udeílá z těch deklamánek zase nějakou permutaci a vydá nové »Květy z mých zahrad«. »Šaty dělají člověka«, je snad heslem Ortovým. Tiskárna Fr. Obziny ve Vyškově oblékala ty obohé dělí Ortovy duše do dostl pěkných svátečních šatů, ale jsou to pořád chudáci! Jedině v Ortových básničkách je chvaltebná jeho láska k matce.

Za zřizení literárního musea

katolického se přimlouvá »Český Západ«. Tento návrh jest velice včasny. Pozorujeme, že česká veřejnost vinou své nevěšímavosti a špatných informací o práci i významných katolických literátů ví velice málo. A bude-li v budoucnosti oceňovati literární činy naše dle informace různých Nováků, pak se ocitne teprve ve zmateném labyrintu. Mnoho z důležité korespondence, z rukopisů a jiných památek po nedávno zemřelých katolických spisovatelích se zcela ztratilo. Necht tedy jest zřizeno museum, v němž by se uschovaly nejcennější dokumenty, mající pro veřejnost důležitý význam.

Omyly v Novákových dějinách české literatury. Dr. A. Novák a dr. Nejedlý — tato dvě jména značí nám posérské cesty pokrokářské nadkritiky, která hledí drtit zvlášti zjev konservativní, aby se o ní hodně mluvilo. Leč posud jest zde dostatek intelligence, která se nedá ujařmiti nedomyšlenými frásemi, ale dovede studovati a usuzovati samostatně. Při spisování díla tak důležitého, jakým jsou dějiny naší literatury, jest zajisté zapotřebí nejsvědomitější pečlivosti. Leč ozvaly se proti práci Novákové již před několika lety obžaloby velice věcné. Nyní M. Javorník v »Našinci« rozplná řetěz vážných výtek řadu článků dalších. Javorník dokazuje, jak Novák macešsky odbyl velice kusou, neúplnou recenzi Fr. Leubnera, Adama Chiumeckého. Dále opravuje, že Baar není farář kloboucký, nýbrž jest farářem v Ořechu u Prahy. O. S. Vetti nejmenuje se Antonín Koudelka, nýbrž Alois Koudelka. Novák praví, že redaktorem »Anděla Strážného« jest P. Placíř Mathon (ačkoli tento kněz jest již před čtvrt stoletím mrtev) a že vede »Rajskou Zahradku« V.

Špaček, který se vzdal redakce té již několik let před tím, než Novák své dílo začal psát. V životopisných datech nadškrtl Novák upadl do celého přediva omylů. Vždyť na př. píše, že Blažek Matyáš zemřel r. 1897, Bílek Tomáš 1900, Hrubý Timotej 1899. Dále zcela špatně Novák udává datum úmrtí Iblova, Šerclova, Zünglova, Štastného, Tonnera, Jahna, Malého, Lenzova. Špatná data životopisná uvádí Novák při Markovi, Uhrovi, Tomanovi, Stroupežnickém, Old. Novotném, Leubnerovi, Brdlikovi, Menčíkovi a Brábkovi. Javorník praví: »A to jsou ukázky jen nahodilé. Kdyby kniha byla podrobena důkladné revidi, pracné a nevděčné, ukázalo by se, jak nespočetně »iurare in verba magistri« (přisahati na slova učitelova)«. Věru nedbalost přímo úžasná při spise, který má sloužiti jako moderní autoritativní příručka a který jest houfně vyhledáván zvláště k vůli rychlému zjištění životopisných dat. A přece mohl Novák snadno zkontrolovati věrohodnost svých zápisů nahlédnutím do Naučného slovníku a jiných důkladných pomůcek.

Družina literární a umělecká měla ve čtvrtek 28. května 1914 v sále Katol. domu v Olomouci ustavující valnou hromadu. Předsedou zvolen Adam Chlumecký, do výboru pp.: Dohnal, Dostál-Lutínov, Hrubý, Linhart, Dr. Řehulka, Vévoda, Vyhřídál, Zamykal. Revisory účtů pp.: Halouzka a Bogar. Družina dostane do vinku značný podíl z výnosu knihovny Družiny (posud vyšlo 1. Vyhřídalo »Znáš onen kraj, kde hanácké palmy kvetou?« 2 »Šlehy a něhy« od K. D. Lutínova. 3. Číslo budou povídky od Jos. Hofera). Roční příspěvek členů činných 5 K, přispívajících aspoň 1 K.

Přihlášky přijímá I. ad. Zamykal, redaktor »Evry« v Olomouci.

Podlivný ctitel katol. moderny. Dlivným filosofem jest Irnerius v »Přehledu« (č. 27.), kdež píše: »Miluji Nietzscheho — jako básníka i jako filosofa. Hlásám jeho učení. Přijímám základy i stavbu jeho filosofie. PŘI TOM UCTÍVÁM KATOLICKOU MODERNU. Nejkrásnější chvíle prožívám, klekaje v chrámu Páně a oddávaje se mystickému kouzlu eucharistie. Nevěříte? Myslíte, že to není srovnatelné s Nietzsche a jeho velikými předchůdci? Naivní doktrináři! Proč jste tak nudně důslední! Podívejte se na mne; hleďte, co činím, číte, co píš, slyšte, co mluvím — a přesvědčíte se, jak velmi to jest možno. Či bych to vůbec mohl činiti — kdyby to možno nebylo? Křesťanství tone v kompromisech. Objevilo se mocným proti bezmocným, ale zcela bezmocným proti mocným tohoto světa. Vydalo stádo zbožných rabů v plen vznešeným dravcům. Pedovědo odhmotnil egoismus silných, nemohlo odhmotnit egoismus slabých, donucených k sebeobraně. Mravní vývoj nesmětuje tam, kam ukazují ideje nového zákona. Výsledkem je západní velkolepá kultura obchodní a průmyslová, která se v divném honu žene k užitečnosti nenasýtné a vražedné, a cestou rdouší poslední zbytky egoismu immaterielního. Materialistické pojetí dějin je schematické, přímotačné, příliš logické, málo psychologické. Přes to chová zrno pravdy. Při každém zápasu mezi lidskými skupinami bojoval alespoň na jedné straně materiální egoismus. Vítězem nikdy trvale nezůstala strana, která věřila v ideové hodnoty a zápasila o ně — na místě, aby lich užila za papírový obal vlastní pohnutky:

sobecké touhy po bohatství a vládě. Vítěz — lupič, podniknutý materiálním egoismem, dá podmaněným svoji spravedlnost, souhlasnou se svým zájmem hospodářským (a ovšem — nikoli slepou). Ale jen na tak dlouho, než přemožení nabudou moci, aby mu vnučili svou (neméně bystrozrakou). Šel průvod proletářů. Účastnily se ho i sličné, vkusně oděné ženy. I pštroší péra bylo viděti a rajky na kloboucích. Jiní pokřikovali po nich a posmívali se proletářským ženám. Kdoš je okřikl: »Co činíte, pošelilí? Což nevíte, oč těmto bojujícím jde? Organisuji se proti měšťákům, aby se měšťáci stali. Nikdy nebude lépe, dokud bude člověk člověkem. Baivan Sisýfův se na vrcholu nezastaví.« Nevěřte chiliasmu dvacátého století. Zlo se světa nezmizí a příchod kolektivismu mohl by být vším možným spíše, než příchodem tisíciletého království na zemi.

Kulturní význam úcty Marlan-ské: Maria sama jest první básničkou křesťanskou. Velebný a obdivuhodný hymnus »Magnificat« jest její dílo, v němž shledáváme ozvěny starších hymnů biblí, divukrásné poesie posvátné. Maria má primát a patronát katolické církevní hudby, jí ustupuje něžnými legendami obetkaná postava svatě Cecilie. Jestliže správně církevní umění a liturgie dílem Ducha sv. se nazývá, pak Maria, Duchem sv. naplněná, položila základ k tomuto uměleckému dílu a k celé s tím souvislé kultuře.

Ave, coeleste liliun,
Ave, rosa speciosa,
Ave, Mater humillium,
Superis imperiosa;
Deitatis tricinium!
Hac in valle lacrimarum,
Da robur, fer auxilium,
O excusatrix culparum.

(Laus Beatae Virglnis Mariae, in S. Bonaventurae Operum Tomus sextus, p. 468).
J. S. Hronek.

Vídeňský „Hagenbund“ vystavuje v domě umělců v Hodoníně. Toto bratření na poli umění těší se sympatiím. Hermann Bahr poslal Jožovi Úprkovi dopis: »Je mně líto, že nemohu sám přijít upřímně Vám jednou stisknout ruku a konečně říci Vám, jak Vás z celého srdce už dlouho obdivuji, ctím a miluji. S nejkrásnějším přáním Hermann Bahr.«

Dr. Tobolka způsobil trapnou situaci uveřejněním důvěrných dopisů ministra Kaizla. Historik prof. J. Pekař o tom píše: »Uveřejňovat důvěrné, často jen ve chvíli rozčillení na papír vhozené soudy o vrstevnících dosud žijících právem se pokládá za něco nepřípustného.« Podobných indiskretností dopustil se učitel F. Pražák, přítel Macharův.

Časopis volný rozpoutává utajené energie svých spolupracovníků, časopis omezený je omezuje.

Pokrok a národ český. Tento náš článek z 5. čísla »Archy« otiskly na úvodních mlstech mladoboleslavské »České Listy« a pizenský »Český Západ«. Důležitý článek prof. Horáka o ilustracích v »R. Z.« jest ještě ignorován.

Věstník Sdružení katolické intelligence. Na podnět mnoha spisovatelů svolal výkonný výbor Sdružení členskou schůzi na den Svatého Jana do místnosti, propůjčené Českou Ligou Akademickou. Za značné účasti členstva zahájil předseda, pan rada zem. soudu Rudolf Winter, schůzi o 11. h. dopolední. Po delší živé výměně názorů usnesli se shromážďení, aby ještě na této schůzi uskutečněno bylo rozhodnutívalné hromady ze dne 31. srpna

1908, o založení pracovního odboru literárního. Na to pan předseda Winter prohlásil oficiálně, že pracovní odbor literární je založen. Po tomto formálním aktu konala se ihned ustavující schůze literárního odboru, na níž zvolen byl jednohlasně výbor, totiž dp. farář a spisovatel FRANT. ODVALIL přeseďou, akad. malíř a spisovatel ěmil Pacovský místopředsedou, inženýr a spisovatel Vilém Bitnar jednatel, redaktor a spisovatel Jaroslav Novák knihovníkem a inženýr Luďvík Skalický zapisovatelem. Nově ustavený výbor vzal prozatím na vědomí přání Monsignora dra Kordače, aby odbor navázal přátelské styky s družstvem „Vlasť“, návrh na dohodu s dr. G. Mazancem o úpravě týdeníku „Nový Věk“ v orgán všekulturní a kritický, jakož i

oficiální vzkaz pana nakladatele Václ. Kotrby, který ústy pana Jaroslava Nováka prohlásil: hodlá vydávati novou katolickou revui a byl by ochoten postoupiti ji jako měsíční reprezentační orgán novému literárnímu odboru v tom smyslu, že by si odbor sám sestavil redakční kruh, a pan Kotrba podržel by vlastnictví. Vzhledem k důležitosti svrchu uvedených návrhů ustanovena první výborová schůze odboru na úterý dne 19. května. Přečteny byly došlé připsy, mezi nimiž zejména telegram spisovatelky paní Anny Simerské a vřelý dopis dp. kaplana a spisovatele Bohumila Staška z Pízně, který přihlašoval dva nové členy literárního odboru. „Česká Liga Akademická“ vyzvána, aby si zvolila 2 přisedící výboru a vysílala je ke schůzi.

OTCOVĚ NAŠI

ISKONI BĚ SLOVO

MIRUIĀS ALĚŠ

KAPITOLY Z ČESKÉ REFORMACE.

III. NA ROZHŘANÍ DĚJIN.

Tak možno nazvatí onu veľkou chvíľ, kďy M. Jan Hus zápasil vnútřní zápas: MÁ-LI SE SMÍRIT S CÍRKVÍ ANEBŮ VZDORNĚ SE S NÍ ROZEJÍT? Okamžiky ty rozhodovaly o osudu HusovĚ, o osudu českého národa, ba celé střední Evropy. Otiskujeme zde dokumenty onoho zápasu, dva listy Husovy z Kostnice. Kďo v nich umí číst, snadno rozpozná, kdo smířlivĚ vycházel vstříc a kdo podléhal ohledům demagogickým, chorobné tížádsti. Husovy listy z Kostnice (vydala »Samostatnost« r. 1901, otisk z vydání »Comenia« z r. 1891, upravil Bohumil Mareš) doporučovali bychom k bedlivĚ četbě.

LIST 80. »OTCI.«¹⁾

R. 1415; po 8. červnu. (1415, kolem 20. června.)

Ve třetím slyšení oznámil kardinál Florentinský, Zabarello Husovi, že mu bude předložena písaha, mírné a opatrné sepsaná (viz úvod č. 71). Ale právě než k tomu úředně došlo, učinil vynikající, neznámý kardinál, jehož laskavost při výslechu Hus byl zkusil (viz list 68 pozn. 5), soukromně pokus, aby Husa k odvolání naklonil. Za tím účelem poslal tento »Otec«, jímž byl sotva Jan z Brogni, tím méně Matěj z Knína, Husovi mírnou formulí odvolání a podrobení se k přijetí, aby na základě tohoto, soukromně docíleného souhlasu, dále úředně mohlo být jednáno. Byl pak tohoto znění:

»Já ... Přes prohlášení mnou učiněná, kteráž tímto chci považovati za odvolaná, prohlašuji znova, že byť se mi mnoho připsávalo, co jsem nikdy nemyslel, nicméně stran všeho mi připsaného, ať proti mně postaveného, ať z knih mojih vyňatého, ať také svědků výpověďmi, poddávám se pokorně milosrdnému nařízení, rozhodnutí, napravení, svatosvatého sněmu obecného, k odpřisázení, k odvolání, k zpět vzetí, k podstoupení pokání útrpného a k učinění všeho i jednotlivého, cokoliv řečený svatosvatý sněm pro spásu mou uzná milosrdně a k milosti své naříditi, a nejpokorněji jemu se poroučím.«

Na to Hus odpovídá přítomným listem, proč nechce a nemůže způsobem navrženým sněmu se podrobiti

Všemohoucí otec, nejmouďřejší a nejsvětější otcí mému pro Krista Ježíše milostivě račiž uděliti život slávy věčný! Ctihodný otče! Velice vděčen jsem za vaši dobrotivou a otcovskou laskavost. Neosměluji se podle znění podaného sněmu se podrobiti jednak proto, že by třeba bylo pravdy mnohé zatratiti, kteráž, jak jsem od nich slyšel, nazývají pohoršlivými; jednak proto, že bych musel upadnouti v křivopřisežnictví z odpřisázení, přiznávaje, že jsem držel bludy; z čehož veliké bych dal pohoršení lidu Božímu, jenž ode mne v kázání slyšel opak. Jestliže tedy svatý Eleazarus,²⁾ člověk zákona starého, o něm (píše se) v knihách Machabejských, nechtěl lživě přiznati, že požil masa zákonem zapovězeného, aby proti Bohu nejednal a potomkům špatného příkladu nezanechal: kterak já kněz zákona nového, třeba neohodný, k vůli strachu před trestem, který rychle míne, měl bych chtít, těžší hřích čině, přestoupiti zákon Boží? po prvé odstupuje od pravdy, po druhé křivou písahu čině a po třetí bližním pohoršení dáváje. Opravdu

¹⁾ Tom. 500. Pal. 525. ²⁾ Jeden z předních zákonníků židovských, který za doby syrského krále Antiocha Epifana, nultého Židy k jezení svinského masa (v polovici 2. století př. Kr.) raději volil mučednictví, a nepřistoupil na radu přátel svých, aby zdánlivě se příkazu královskému podrobil a se tvářil, jakoby jedl, nejeda. 2. Makk. 618. ³⁾ Viz č. 25: na tom odvolání setrval Hus i ve vězení vůči komisařům ho vyslychájcím.

prospívá mi více zemřítí, než ubíhaje trestu okamžitého, upadnouti v ruce Pána a snad potom v oheň a hanbu věčnou. A poněvadž jsem se ke Kristu Ježíši, nejmocnějšímu a nejspravedlnějšímu soudci odvolal,¹⁾ jemu ponechávaje při svou: protož stojím k jeho rozhodnutí a nálezu věda, že nikoli dle svědectví křivých ani bludných, nýbrž dle pravdy a zásluh bude souditi jednoho každého člověka.

LIST 81. ›OTCI‹.)

R. 1415, po 8. červnu. (1415, kolem 20. června.)

Na předcházející list Husův odpověděl ›Otec‹, činně námlůvky, vyvracíje a přemlouvaje k odvolání následovně:

›Co se týče prvého, nejlaskavější bratře a nejmilejší! nechť vás neznepokojuje to, že byste zatracoval pravdy, protože nikoliv vy, nýbrž oni odsuzují, kteříž jsou otci vašimi a také našimi v přítomnosti. Mějtež pozor na toto slovo: nespolehej na mouďrosť svou; mnozí zkušeni a svědomití mužové jsou na sněmu; synu můj, slyš zákon máteře své! To pokud se týče prvého. — Rovněž, co se týče druhého o křivém přísazení. Kdyby to bylo křivou přísahou, nepadalo by na vás, nýbrž na ty, kteří ji vymáhají. Taktéž nejsou kacířství při vás, ustane-li neústupnost. Augustinus (viz č. 15), Origenes, mistr moudrosti (viz č. 9, pozn. 37 a 38) atd., pobloudili, s radostí se vrátili. Já vícekrát jsem myslil, že něčemu dobfie rozumím, v čem jsem pochybil; opraven byv, s radostí jsem se vracel. — Také píše krátce, protože píše vzdělanému. Neustoupíte od pravdy, nýbrž přistoupíte k pravdě, ani neučiníte hůře, nýbrž učiníte lépe, nedáte pohoršení, nýbrž vzdělání. Eleazarus byl slavný Judský, Judas (t. j. Machabejský) se sedmi syny a osmi mučedníky slavnější, nicméně však Pavel v koši je spuštěn k obstarávání lepšího (viz skut. ap. kap. 9). Soudce odvolání vašeho, Pán Ježíš, dává vám apoštoly a jimi jsou tito: **Ještě větší zápasy pro víru Kristovu budou tobě dány.**‹

Na to odvětil zase Hus přítomným listem; opakuje přeliv, dříve uvedené, rozhoduje se, že chce při mínění svém setrvatí a pravdu i smrti potvrditi.

Toto všechno žádal ode mne častěji sněm:!) avšak poněvadž to v sobě zahrnuje, abych odvolal, odpřisáhl a pokání na sebe vzal, při čemž musel bych odpřisáhnouti a tak křivě přisáhati, přiznávaje o sobě bludy klamně mi připsané; po třetí dal bych z toho veliké pohoršení lidu Božímu, jemuž jsem kázał, pročez by lépe bylo, aby vložen byl na mne žernov oslící²⁾ a já ponořen

¹⁾ Viz list 70. ²⁾ Kámen mlýnka oslem pohybovaného. Ev. Mat. 18.-6. ³⁾ Viz 2. Machab. kap. 7.

byl v hlubinu moře; a po čtvrté, jestliže bych to učinil, chtěje ujíti hanbě krátké a trestu, upadl bych v hanbu a trest největší, kdybych před smrtí přetěžce nepýkal. Pročez pro posílení mé na mysli mi tane sedm mučedníků Machabejských,⁹⁾ kteří chtěli spíše po kusech býti rozsekáni, nežli pojísti masa proti zákonu Páně. Na mysli mi tane také svatý Eleazarus, jenž — jakož se tam píše — nechtěl i jen říci, že požil masa zapovězeného zákonem, aby nedal potomkům příkladu špatného, nýbrž raději podstoupil mučednictví. Jakž bych tedy já, maje ony před očima a mnohé svaté i světice nového zákona, kteří a které se odevzdali mučení, nechťice svoliti k hříchu, jenž jsem také tolik let kázal o trpělivosti a stálosti, měl upadnouti ve lži mnohé a křivou přísahu a dáti pohoršení mnohým synům Božím? Odstup to ode mne, protože Kristus Pán přehojně odmění mne, dáváje pomoc trpělivosti v přítomnosti a slávu v budoucnosti.

Allea iacta est! Příště otiskneme další dva listy stejně významné s malým rozbořem psychologickým.

SVATOHORSKÁ.

(POUTNÍ PÍSEŇ.)

Poslyš svého lidu
slova ne-dotěrná,
Panno Svatohorská,
proč jest tvář tvá černá ?

Tvář má, děti moje,
proto jest tak černá,
že jsem Matka vaše
po věky vám věrná.

Vaše matka rodná
byla kdys též bílá,
ale starost o vás
pleť jí zatemnila.

Tak mé tváře slunko
pokrylo se stíný,
padly na mne prachem
vaše černé viny.

Rozvesel se, Matko,
hle tu k tobě nyjem,
skloň jen tvář tu blíž k nám,
slzami tě zmyjem.

Slzami tě zmyjem,
Matko naše milá,
polibky tě utřem,
budeš zase bílá.

P. V. BĚLOHLÁVEK, O. CR.

DR. JOS. A. OPLETAL: FILOSOFIE LÉKAŘE V DEVÍTI KAPITOLÁCH.

I.

Osamocená duše vyzáruje v temnoty, ve kterých pluje světlo. Láme chléb blaženého poselství v nevyslovitelné něze, nečekajíc lásky vzájemné. Podává své »vyznání a svou poslední vůli, dědictví«, »ovoce života, plného námahy a práce, bědy a utrpení, zároveň však ovoce květu bytosti, bohaté dobrotou a láskou, soucitem a spoluračováním« — protože jeho osud je — třebaš nešťastným -- osudem lidstva.

Jen jednou chce se otevřeně vymluviti, co během života jako v rakvi skryto bylo a uzavřeno, pak ať se zavrou, zblednou a oněmí rty »nekonečného osamocence prostřed tisíců lidí, opuštěného, pro všechny řídkého podivína, pošetilého snílka, snad i skutečného blázna« — jak v Kahlstettenu u Vídně napsal o sobě M. G. MANDELIK, lékař v Holiči, ve knize »Selige Botschaft«^{*)}, Tu podává »svým věrným bratřím, bratřím jeho ducha, by je pozvedla ze tmavých prohlubni smyslového života v zářné sféry duše«, jež je »tak moudrou, jak úsměv nevinného dítěte, tak svatou, jako líce zmirajícího mučedníka a tak vznešenou, jako myšienka askety u vytržení,« a přece tuší, že »svět vážně a prakticky myslící svět -- potřese hlavou, pokrčí rameny a půjde dále«.

To však ho nezastrašuje. Odpovědí na to dí: »Jděte a zeptejte se osamělého, nepatrného kvítku pláně, nad nímž se nikdy oko lidské nepotěší, proč kvete a voní, když přece bez počtu nádherných květin na lukách a v zahradách těší oči a srdce kolem jdoucích. Jděte a zeptejte se sotva viditelné hvězdičky, jež mezi miliony zářícími hvězdami na jasné obloze noční se třpítí, zda to stojí za to, by tak neužitečný život v nepoznání žila. Tažte se nepatrné kapky vody v moři světovém, tažte se nepatrného zrnka písku na poušti, proč žijí a jsou jako nekonečně malé částečky velkého bez konce vesmíru. Ano, tažte se sama sebe, vy, ve Všemíru ještě nepatrnější než kapka v moři světovém, než zrnko písku na poušti, proč vy dýcháte, myslíte a doufáte, k čemu vy jste se zrodili, žijete a zmiráte?«

^{*)} W. Braumüller. Wien und Leipzig 1912.

A začíná po jeremiádě z části oprávněné, z části přehnané, svou filosofii srovnáním moudrého Omara Chajjama o krupěji a moři:

Krupěj žalovala: »Jak jsem nepatrnou, a ty může tak nekonečně velikým! Ach, kdybych mohla být tak velikou jako ty, neb aspoň s tebou se spojit!« I odpovědělo moře krupěji: »Jak jsi pošetílá, a jak bezpotřebnou žaloba tvá! Ty a já, jsme stejní, jsme jedno, jsme Bůh — a budeme na vždy spolu spojeni. Děli nás pouze přec pranepatrný bod času.« —

»Teď moji milí všemuďrci, a také vy, moji moudří proroci, vezte: Nepatrná květinka pláň, nekonečně vzdálená, sotva viditelná hvězda, malá krupějka, nepatrné zrníčko písku — vy a já a dokonce i má kniha — my všichni jsme právě tak důležitými a nutnými jako hvězdnatá obloha, jako moře bez břehů, jako celý vesmír; vždyť všichni jsme jedno, jsme božskými a věčnými, jsme bohem. —«

Tím teď začíná svou »stavbu svatého chrámu lidského sbratření a lidského vykoupení«.

Prvním kaménkem je kapitola

»WELT UND LEBEN«,

život a svět. V první části chce přemoci svět, ve druhé vkládá jej do skleněné koule, ve třetí předkládá porovnání všudepřítomného vodstva symbolem světové duše, ve čtvrté zvoní mu zvony domoviny — světoobčanu.

Jak přemoci svět? Víme dobře, že dosud jediný Kristus, jediný Syn Boží právem říci mohl: Ego vici mundum! Já jsem přemohl svět! Právě tak je jisto, že se o to pokoušelo tolik lidí, tolika věků, tolika prostředků. A marné pokusy, kde se nebudovalo na nauce onoho uhelného kamene — jež ovšem tolik stavitelů zamítlo.

Tu přichází lékař, jenž chce zhojiti neuh, od věků lidstvo tížící, lékař jenž o sobě a svém úkolu znovu dí: »Nejsem posledním ještě žijícím potomkem již vyhynulého pokolení; nejsem slabomyslným velebitelem dávno zapadlých dnů; nejsem bezmyšlenkovitým opakovačem přežitých nauk, doznělých evangelií — jsem spíše z bouřného oceánu přítomnosti vysoko vzlýčená skála, kterou obklopily vlny minulosti, a bouře budoucnosti obletují. Jsem zvěstovatelem nového poselství, jež v nejzazší budoucnost sahá a určeno je pro mé, nezrozené, neznámé bratry duše mé.«

Už ten úvod krásný jako báseň, ze sebevědomí vyrostlý, z vlastního »já« vytrysklý — a proto jenom báseň, báseň krásná bez obsahu, nás upozorňuje, že i to přemožení světa bude — básní krásných slov, bez obsahu. Ubohý, kdo by vážně bral slova filo-

sofa-lékaře a lékaře-filosofa, že zvěstuje »jedinou spásu jedině vykoupení — přemožení světa.« Zamítá nelidské přemáhání světa způsobem indického askety, nechce ledově mrazivé způsobu antického stoika, způsob sředověkého mnicha je mu zoufalým. Jeho radostné poselství zvěstuje sřadňoučké, hravé, veselé přemožení světa :

»Považujte lidský život za to, čím skutečně je, za hru! Smyslový svět buďiz vám tím, čím skutečně jest, obrazem! Žijte a hrejte si jako mraky na veselém nebi, jako motýl na květnaté louce, jako dítě na klíně své matky! Svět není hođen vzdechu a jistě ne slzy; nestojí za námahu a péči, sebetřýznění a askesi! Hrejte si! Hrejte si hru radostnou, nevinnou, ta jediná má smysl! Přemožte tím svět a život — buďte dobrými a hrejte si! — Musíte přeběhnouti pozemské závodistiě v úsměvu a hopkování, nikoli ve smíchu a tanci, poněvaď takových projevů radosti není život hođen! Němý úsměv a váhavý krok dostačí úplně. Smích a tanec ponechejte obyčejným lidem. Úsměv jedině přísluší vám, moji uvědomněli bratři ducha mého. Úsměv jedině přísluší vám, moji není, ani truchlohra ani veselohra — je pouze bezvýznamná, nicotná mezihra v duchovním dramatu věčnosti duše.«

Báseň krásných slov, jedovatého obsahu! Monistovi, jemuž vše je buh, i jeho kniha, i jeho báseň, jak i pískové zrňko a mráček na nebi, tomu vše bez významu, vše hřičkou toho mrtvého boha a jeho syna — osudu. Ale zdravý rozum lidský, lidský cit se vzpírá, protiví se názoru tomu, a skutečně hravé, beze smíchu, ale s úsměvem pohlédne na snílka těchto ideí.

Io že slíbené vykoupení? Život je bezvýznamnou hřičkou? Snadno je zámožnému lékaři si hrát! Nevystihl hloubky životní! Jsa převysokou skalou, z moře života trčící, zahlédl jen povrch moře toho . . . Škoda, že sám prožil život skoro již úplně, škoda, že viděl životní boje tolika! Jak může zvolati: »Jděte bez povšimnutí světem — není ničím!« Jaká ironie ve slovech, že dnešní svět, který nazývá sám barbarským, dívá se na život — příliš vážně! Není každý krok moderního člověka spíše důkazem opaku? Hřičkou je mu nicotnou, daleko bezvýznamnější — jak by si Mandelik přál.

Zánik říší světových, zříceniny kultur dávných národů velikých opravňují při otázce, co z tebe bude, spíše ke všemu jinému, než k tak lehkomyšlnému závěru: »K čemu tvá námaha a práce, všechny tvé starosti a vzdechy?« Popírá věčnost — důvodů nepodává! Vše je mu pěnou, ničím, praničím! Rozumí se, že člověku, Dru Mandelikovi, částce to toho mrtvého boha, je lidská smrt — »tak zvanou« smrtí: opona spadla — hra dohrána — krátká nebo delší — vše jedno . . .

Ač takový názor mu základem, přece žádá pokroku v kultuře, pokroku v technice, ano dokonce kategoricky rozkazuje: »Buď dobrý!« Co dobro, na takovém základě? Jak si možno »hrátí«, a býti při tom »dobrý«? Každý mravní požadavek žádá sankce! Bez dostatečné sankce není práva, není povinnosti, není »dobroty«, leč té — nihilistické, monistické. Dr. Mandelik ničí naprosto každý kel pravého »dobra«, k němuž sám počítá lásku k bližnímu takovou, že se mu nesmí ani vlas na hlavě zkfiviti! Ničí každý výhon nadšení pro kulturu. Pravdou-li by bylo:

»Svět askesí chtíti přemoci — toho není hoden,« jak možno tvrditi: »Pro svět se vzájemně nenáviděti, pronásledovati, nebo dokonce smrtiti — jaké bláznovství! — Za to teprve nestojí, starati se, namáhati, lopotiti se, jako bychom zde měli býti věčné — jaké bláznovství!«

Jak měkký, nepatrný, ba pražádný pojem tu o askesí! Jen rozumnou askesí ve škole Božského Mistra je možno dospěti tam, kam Dr. Mandelik si přeje: býti dobrým! Jinak, na základě názoru světového Dra Mandelika, nemožný ni krůček v před, člověku se při každém krůčku — podrazí nohy! Přišle dále.

REINHARD JOHANNES SORGE:

KRISTUS.

Sily pln
září výš,
slunce jest
jeho háv.

Do noci
vstupuje,
hlubokou
zjasňuje.

Hvězda mǎli
před Pánem,
paprsk plá,
zpívá vše.

JAK TA LABUŤ BÍLÁ . . .

Jak ta labuť bílá: Celý život snila,
tichá, nemá plula modrým jezerem;
snila v květném jaru, snila v léta žáru,
snila v bílé ráno, snila večerem —
ať jas slunce pila, ať jí bouře bila:
stále jenom snila
moje labuť bílá.

Až když naposledy v nevlídný den šedý
nad hladinou modrou s skleslou perutí
labuť umírala — teprv zazpívala
bílá labuť má svou píseň labutí
a v tu píseň vlila vše, čím kdysi žila
vše, co kdysi snila
moje labuť bílá.

Jak ta labuť bílá i má duše žila:
celý život jenom dumal jsem a snil,
duší zadumanou všeho světa stranou
vlastní svět jsem černý sobě vybásnil
a v něm jenom žila moje duše bílá
a v něm snila, snila
jak ta labuť bílá.

Až teď naposledy, když zjev jakýs bleďý
duši mé v dál kyne bílou perutí,
tu se rozehvělá duše rozepěla,
zapěla svou píseň — píseň labutí,
a vše, co kdys snila moje duše bílá,
v posled v píseň vlila
jak ta labuť bílá.

O KATOLICKÉM AKTIVISMU

PRINÁŠÍ OLOMUCKÝ »NAŠINEC« ZAJÍMAVÝ ÚVODNÍK DNE
31. KVĚTNA 1914:

Pravdy víry, jež připomíná Hoď Boží svatodušní, dosvědčují zřejmě, že učení Kristovo je náboženstvím nejhlubšího života duševního, náboženstvím, v němž působí tajuplné síly, jež sílu přírody převyšují a obohacují ducha životem nadpřirozeným, božským. Duch svatý je dárce počínů, které jemně, ale mocně působí na rozum i vůli, dávají světlo a sílu, naplňují duši odvahou a útěchou. Účinky milosti Ducha svatého jsou křesťanský heroismus, který neleká se žádné oběti, vytrvalost mučedníků, cudnost panen, horlivost u víře, nezdočná pevnost v utrpení, nepoddajnost v pokušení. Schoppenhauer ukázal kdysi svému příteli obraz abbé-ho Rancé, zakladatele trapistů, a pravil s bolestným úsměvem! »To je milost!« Paulsen glosuje tuto scénu takto: »Kdo to považuje za lež, nezná Schoppenhauera a nezná také lidské přirozenosti. Schoppenhauer byl hluboce proniknut pocitem výbornosti takového života. Že nemohl býti na něm účasten, že nemohl své vůle sklonit k sebezáporu, že dospěl pouze k opovrhování světem a lidmi, ale nikoli k odřeknutí se jich a k pokoji, to pocít jen stupňovalo k bolestné touze po životě přiměřenějším jeho lepší stránce.«

Moderní myslitelé z jiných táborů, ano i z řad katolických ti, kdož svého vlastního náboženství neznají, považují katolicismus za světový názor umdlených duší, které nemohou se zbavit pocitu své málomoci. Dle jejich mínění staví katolicismus všechny síly do služeb posledního cíle; hlásá pouze odříkání, umrtvování a pokoru a tím spoutává chuť k práci a radost z ní, podvazuje krev kolotající v žilách a zastavuje cesty vedoucí k úspěchům. Nejlepší a nejhlubší duchové katolíci propadají prý strohé kontemplaci. Zahrabávají se do svých myšlenek a rozjímají a v tichu své odloučenosti pouze kritisují běh světa, který v jejich očích není už proniknut duchem Kristovým. Tato výčitka není ovšem správná, je nespravedlivá a falešná. Snad jsou katolíci, kteří dokonalost duše chápou nesprávně.

Než pravý životní ideál katolický, jak ho velkolepě líčil na letoší 60. valné hromadě »Společnosti sv. Štěpána« kardinál arcibiskup ostříhomský, Dr. Jan Czernoch, nespočívá ve kvietismu, v klidu, snění, ohlušování se, pyšné samostačnosti a neplodné kritice. Ne mdlobné odříkání, ne touha po nirvané, nýbrž harmonická činnost všech sil člověka, neustálá práce, vědomí nedokonalosti a touha po zdokonalení, naděje na stálé úspěchy a na život věčný — toť katolický ideál životní.

Dle učení církevního je zkušebním kamenem dobré modlitby čin a život. Neplodná modlitba je bezcenná. Kdo pomodliv se není pilnější, horlivější a obětavější, modlil se špatně. Kdo hledá v modlitbě inspirace více a rozkoše, klame se, neboť v modlitbě musí hledat sílu ke zkrocení vášní, ke snášení všech strastí a k plnění povinností. Jako víra beze skutků je mrtva, tak i modlitba beze cvičení ve cnosti je prázdná sentimentalita a maření času. Klamou se tedy, kdož myslí, že vnitřní život připravuje pouze pro život za hrobem a že pro svět tento nemá ceny.

První pionýři kultury, kteří káceli pralesy a vysušovali močály, sílu k činu a ke své těžké práci čerpali ze svého vnitřního života duševního. Svati církve, kteří denně se modlili třeba několik hodin, našli vždycky dosti času k práci, jejímž velkým úspěchům se dodnes divíme. Kdo by chtěl tvrdit, že sv. Bernard, sv. Tomáš Aquinský, anebo sv. Bonaventura nepracovali více než kdokoli z jejich současníků? Přeložení těžiště života z tohoto světa na onen a užití sil k cíli posledního, neznamená zeslabení lidstva, nýbrž vliv nových, nekonečných energií v ně. Církev posílá svoje děti od oltáře do světa. Ite, missa est -- tak k nim volá den co den. Jděte, každý v obor své působnosti a pracujte! Od oltáře pochází pozhnání, ale také síla. Církev důvěřuje těm, kdož berou sebou sílu chleba života. Z těch nebudou neplodní snilkové, slabí, mdloubní lidé, kteří jen nafikají, nýbrž bujaří, oduševnělí pracovníci, kteří nepozbývají naděje a důvěry, praví katoličtí pracovníci, horliví a aktivní členové církve. Snaž se někdy zbloudí a budou potřebovat napomenutí od autority, ale nikdo nesmí pochybovat o jich nejlépeších úmyslech a nesmí je stíhat bezohlednou kritikou.

Katolicismus svým učením stojí na pudě aktivismu životního, které vede k uskutečňování vnitřního obsahu života duševního. Obsah duševní dává nám křesťanství samo, v němž všechno vyzývá k práci a činnosti, k níž Duch svatý dává nám sílu a oheň. V tom je plnost života, kterou nemůže poskytnouti žádná lidská teorie, plnost života, plynoucí ze zdrojů věčných. Odtud čerpáme svatý optimismus, ne optimismus fatalismu, nýbrž optimism práce a tvoření, bez něhož nedosáhne se nic velkého a nového. A blaho národu a dobro společnosti vždycky pošlo od jednotlivců, mužů i žen, plných velkých myšlenek a odhodlaných obětovat ve svatém zápalu všechno, i život, je-li to nutno. Tímto zápalem nechť Duch svatý naplní dnes naše nitro a nadchne všechny, kdož podle vzoru malého stádece prvních učedníků Páně chtějí získat Kristu celý svět. Toť katolický ideál životní!

SOUTĚŽ ZNĚLEK O J. VRCHLICKÉM.

I.

Duhová vidma krásy ve dlaň chystal
a v mušli duše v moře pohádkové slíval,
a rudé květy v ghirlandu když barev splítal,
kraj celý v slunce stopen s ním se rozezpíval.

V oblacích lásky s orlem v modru lítal
a na svět dole se jak poutník díval.
Milenec krásy! Všechno rád tak vítal,
čím vzrušil se a o čem v rytmech zpíval.

Svět ukázal nám a nás ukázal světu.
V oblastech cizích dlel a veršů trhal aleje
a domů nosil nám vždy kytky květů.

Strom krásy zasadil k nám ve nadšení chvíli
a ostatní jen z vůně jeho lačně pili,
a zemřel tak, jak prorok ěopěje.

Jar. Jos Svoboda.

II.

Dóm Petruv, Titáne, Tvůj symbol moh' by být:
jej nelze obsáhnout, kdo tváří v tvář mu stojí
a jeho velebnost jen ten muž' pochopit,
kdo stojí pod klenbou, či z dále zraky kojí.

Tvé duše hranolem duh deště padají,
jak prška meteorů, pozdrav Kosmu bílý
v noc moře sinavou, kdy plavci skládají
své síťe do bárek, v nichž lov svůj hojný skryli.

Ó věku příštích, orle, perspektiv!
Tvých krokův ozvěna v chod tisíc lavin budí,
když -- sama lavinou -- vše k sobě strhla dřív!

Vod věčných příbojem, jenž v každé duši hřmí,
jsi doplul výspy Dantův, kam jen duchem chudí
a věčni dílem vystupují ze přítmi!

Fr. Strizovský.

ŽÍZNIVÉMU.

Tys žízeň ducha velkého vodami hasil ráje,
však neukojen přešels v Nilu zem ve chvatu,
a zklamán pádils odtud k proudům Eufratu,
bys, opustiv je, hnal se v černé Gangu kraje.

Vypráhliý hledals, kde kastalských zřidel hudba hraje,
i krví zaháněl jsi žízeň na areny mlatu,
pro čiši čerstvé vody chvátals pod domácí chatu
a hned uháněl pryč, kde cizí silné víno zraje.

Ze zřidel jasných Danteho pils, z Carducciho kalu,
ze zápných fontán Huga, z pěvců, které dala Rhôna
i z mystických pramenů Lopeho, Calðerona.

Těž zlaté číše Goetheho tvé žízni byly k málu — —
O kudy bloudils žíznivého ducha ve rozvratu,
než našels pramen vody živé v Kristu, svojem bratu!

Jan Granatýr.

SONET O VRCHLICKÉM.

On orlem směle vzlétl' nad české kraje
a změřil v mocném letu bájně říše,
kde spánkem sflingy stará Hellas dýše,
od Nilu k sněžným vrchům Himalaje.

Jak slavík skryté opěval nám ráje,
mež včelkou snášel z cizích luhů říše,
a chloubou světů naše krásilll chyše,
však v nízkém pění slávy nehledaje.

Ó, slyš! Jak dosud šumí jeho křídla,
a přec již odlét' v neohledné světy,
zkaď nevrátí se v novém písní jase.

Však čerpat věčně budem z jeho zřídla!
Hle, kudy kráčel, luzné bují květy . . .
Ty nezničíš jich, jenž vše deptáš, čase!

P. Zela.

ZA JAR. VRCHLICKÝM.

Poesie tvá, ó mistře, jako děva —
říza její splývá v ladných záhybech,
sladkým smíchem zvoníc, až se tají dech,
s krásou duše půvab těla v celek slévá.

Poesie tvá, ó mistře, jako réva —
sílu nadšení z ní cítím na svých rtech,
že, když duch se svíjí v krutých bolestech
jako olbřím vstává potom slabá Eva.

Poesie tvá, ó mistře, panorama,
kde se obraz stíhá s novým obrazem,
aby národ poznal z dějin sebe sama.

Mistře, celý svět jsi objal ve svých dílech —
písní svojí naplnil jsi širou zem . . .
kdož se tobě může rovnat v takých cílech?!

Jkar Tjnecký.

VI.

Náš český Kolumbe! V Tvé duši hřmělo moře
svých peřejí a dlhýrambů hromy,
Ty's otěž jeho třimal, řídil žhavé oře
všech jeho západů, kdy slunce v něm se lomí —

Náš český Saule! Z Tvých zraků hvězdných výš
blesk v obzor Filistínů padal bílý —
jak Tamerlánu Krásna slunných říší
se brány otevřely dotekem Tvé lýry.

A ze zdroje, ježž Mojžšovou holí
jst ze skal vykouzlll, když národ pil —
v své velké duši abys zkořil boly —

Jst v Prazdroj věčný svého ducha vlll
a z Večeřadla vyběřs opásaný,
hůl v ruce, — v Světla věčné stany!

Fr. Střizovský.

VII.

Jak legi^onů ocelové kroky v duši
se budí ozvěna Tvých, místě, děl
a vzpomínka, jak živé echo, tuší,
že kdosi veliký tu kolem šel.

Ty — nový Ikaros, jsi slunce v smělém letu
se vyzývavě dotkl křídlem svým
a nepad' v zem — jen prška vonných květů
se snesla v Parnass proudem kastalským.

Ti Věčný v snivou duši pocel dal,
by Krás a Uměn velebný byl král
a místo zraku hvězdy dal Ti v oči,

By pohled Tvůj, kamkoli jiskrou skočí,
vše začaroval v neodolný kruh
svých ohňostrojí a svých čárných duh —

František Střížovský.

VIII.

Svou píseň vystupňovals' v bouři vznětú,
jež hřmá zpět do zašlé krásy litra;
Tvých blesků přival plá do záhad nitra
a dech Tvůj vlní pláni rudých květú.

Tvé sochy plastické, však **bez** předmětú;
zde dumná tvář, zde ret se šklebí zchytřa,
ta úpí bolem, vášní hyne zlitřa
a jiná v snách se noří v taje světú.

A ve všem ruchu, víru, v bouři mracích
vzlét' lidský duch, jež ve **všech** variacích
jsi zachytil a vtesal v skálu věků. —

Nač víc Ti žít! Jak **gigantický** host
jsi přešel svět, jenž v přístí věk má dost;
vždyť řekl's mu, co dřímá ve člověku!

Sd. Lepař.

ZÁPASNÍCI DUCHA.

Na hradbu mračen, jež náš obzor halí
a duchu brání, aby jasně zřel,
se časem hěrós jako Titan valí . . .
Na hradbu duní přívál jeho stfel,

jež mnohý balvan s výše v propast svalí;
vesmírem celým jak by hukot zněl:
»Ach, smrtelníci, jak jste směšně malí!
Kdo kdy tak v hradbu věků burácel?!«

Jsou malomocny blesky Jovišovy,
když pod heslem »Chci vědět!« Titan vstal,
by opanoval věčných tajů krový . . .

Sup všednosil též nebude mít moci
na reka, který oheň lidstvu dal,
když řísnily je chmury chladné nocl . . .

Fr. J. Pokorný.

MIMO SOUTĚŽ.

Mám razit mincí pro budoucí děje,
z níž rellefem hledí hlava lví.
Bronz je moc tvrdá, zlato moc se stkví —
nechť tedy stříbro s démantem se sleje.

V tom oku mních, v druhém se cyník směje,
na čele pečeť velkých tajemství —
a z hrdla zapadlých měst zvony zní,
kaskády smíchů, hříchů epopoje.

Vodotrysk bájný; masek Proteus
z růžových hájů a z náručí Mus
se v žaláf zmitá a své rány čtí.

Od květu na květ jako motýl lítá,
bez cíle štvaný lític havěťí:
Král na trůně -- i žebrák na smetl.

K. š.

KARTONY PRO FRESKY V KAPLI NEJSV. TROJICE V PROSTĚJOVĚ.
Fra. Pantaleon Major O. S. B. z Emaus.
Provedeno na stěně r. 1912.

VÍTĚZ. PÍŠE G. RONAJ.

«Pane Horák, zůstáváme dále vašimi upřímnými přátely. Zavítáte-li když do města, víte, kuďy cesta k nám. Rádi vás vždy uvidíme.»

František rozloučiv se ještě s radou a jeho dětmi, vyběhl všecek rozčilený na ulici. Ale jakoby jej přimrazil, tak náhle zarazil krok. V tom okamžiku před ním se objevili Válinka a vdova Wesselá zavěšená v rámež důstojníka. František zmateně pozdravil, ale díky za pozdrav se mu dostalo pouze ođ důstojníka. Válinka a její matka ani si Františka nevšimly.

X.

Františkovi se netžilo každý týden třikrát, čtyřikrát z vesnice chvátati do města. Neđbal dvouhodinové vzdálenosti. K třetí hodině odpoledne vycházel a k deváté večerní se vracel. Celá vesnice se mu smála, když zvěděla pohnutky jeho cest. František však neđbal. Otec napominal, matka prosila, leč marně.

V městě obcházival kolem domu vdovy Wesselé. Často zahléđl Válinku u okna. Pohléđla na něj svým černým okem a delším pohledem na něm utkvěla. I vlídně na jeho pozdrav mnohdy děkovala. Tak činívála, když nikým z domácích nebyla pozorována. Jindy však rychle mizívála ođ okna a již se při něm neobjevila, byť si František kolikrátkoli obcházel kolem oken. Ale již ty pohledy, mnohdy vlídný dík na pozdrav, utvrzovaly Františka v naději a utvrzovaly jeho lásku. Jenom kéž by ten důstojník již zmizel z města! Ale usadil se v hótelu a hnouti se odtamtud nechce. Den co den navštívuje rodinu paní Wesselé a za večera chodí s ní na procházku. Jak si kráčí hrđě, ta arrogantní paní, po boku krásného, mladého muže! František nechce jich ani potkati a vyhne se, ať si do kterékoli uličky měl zabočiti. Ví, že Válinka ho miluje, je přesvědčen, že na jeho pozdrav by mu mile ođvětila, kdyby ne toho důstojníka. Aby však na pozdrav ani díku se mu nedostalo, ne, ne, tak se František nezahođí. Smuten ođcházal každého večera do parku, tam do aleje mohutných topolů, tam sedával na suku, jenž sloužíval kdysi jemu a Válince za sedátko. Možno-li, aby zapomněla? Ne, ne, zapomenouti nelze. Ona jej miluje, jen se bojí po čas pobytu toho důstojníka o lásce své jej ubezpečiti. — A se suku starého topolu vstával, ođcházal za zeđ městské stělnice, kdež před krátkou dobou loučil se s Válinkou, ođjíždějící do Itálie. Tam jej líbala, tam se k němu tak vinula, že Františkovi při vzpomínce na to horkost v hlavu stoupala. O, vrátí, vrátí se opět ten krásný čas, jen kéž

by ten důstojník již odjel! Vždyť Válinka dojista touží po Františkově lásce.

Ale uplynuly již skoro dva měsíce od pohřbu lékaře Wesselého, a důstojník z města se nevzdaloval.

Byla srpnová neděle. Slunce pražilo a bylo dusno, až dech se zatajoval. František uháněl do města. Přihnal se asi na třicet kroků od domu Wesselých, když v tom okamžiku Wesselá s důstojníkem a Válinkou vyrazili z vrat a zabočili přímo proti němu. Na vyhnutí nebylo lze pomyslet. František při pohledu na Válinku zbledl. Jak byla krásná! Jak se změnila v poslední době! Vyrostla do panenských vnaď. Je z ní celá slečna. Jako by to nebyla ta, jež před rokem v krátkých sukýnkách chodila. Ta mne milovala, mě vyhledávala a nyní mně uniká — myslil si František. A Válinka na něj pohlédla, jako by na něj hleděti samo sebou se rozumělo, pohlédla na něj klidným, dlouhým pohledem, ale na pozdrav opět ani ona ani její matka nepoděkovaly.

Jako jindy, tak i nyní odešel František do topolové aleje a usedl na přirozenou lávku starého topolu. Jak mu byl strom ten milým! Miloval jej, starého, dobrého tatfčka. Seděl chvíli v jeho stínu, seděl zadumán nad svou láskou. Ani nepozoroval, kterak nebe černým mrakem se zahaluje. V tom zahuel v korunách starých stromů víchor a lomcoval seschlými větvemi, až suché halouzky se lámaly a k zemi padaly. A již bouřný vítr táhl celou alejí a celým parkem. Teprve nyní František spatřil západ zatažený hrozným mrakem, v němž šlehl dlouhý, klikatý blesk a zaburácel divoce hrom. Několik okamžiků, a těžké krupěje padaly k zemi. Víchor se utišil a z černého mraku počalo líti. František pádl do místnosti střelnice, postavil se k oknu, aby pozoroval rozzuřený živel. Pohlédl v proudy vod lícíích se oblak a hle — kdo to pospíchá promočen k střelnici? Wesselá, Válinka, důstojník. A František vyběhl jako štvaný jelen ze světnice a v tmavé předsíni přikrčil se do ztemnělého kouta. Tři osoby, před nimiž on, zraněný, prchal, s hlučným smíchem vrazily do předsíni a odtud do světnice. Ještě ze světnice doléhal k Františkovi jejich smích.

František stále krčil se v kout jako uštvaný. A co se v temnu ztrácel, pochopil myšlenku: »Jak jsem malý, jak směšně malý proti těm!« A ta myšlenka jej ještě více v temno koutu srážela. Ale hned byla plašena myšlenkami vzpružujícími. Ti tam musí se po chvíli vraceti topolovou alejí, tou alejí, jež je pro mě a Válinku tak památnou. Napíši lístek. Vylíčím v něm svou lásku k ní. Kterak myšlenky na ni mne před maturou v práci posilňovaly, jakých úspěchů jsem se při zkoušce dočkal. Ubezpečím ji, že její láska a věrnost bude vzpruhou mého ducha, vznětem snahy po slávě, zocelením sil, abych jako vítěz krácel k metám

skvělým. Spojí-li osudy svého života s mými, že nikdy toho nebude želeť. S těmito vážnými úmysly, že jsem hotov před její matku předstoupiti. Ano, tak-li promluví, dojista zvítězím. Vždyť vím, že oheň lásky ke mně jistě hárá v srdci Válinkině. Jest však násilím dušen. Ale já jej mám v plamen rozdmýchat. Uvidíme, kdo zapěje tuto píseň vítězně.

František s nervosní rychlostí vnášel myšlenky na papír. Bouře ustávala. František s lístkem odešel k topolu, bývalému prostředníku jeho lásky, a tam čekal.

Když se nebe zcela vyjasnilo, vyšla Válinka se svými z hostince. František před ní vložil ruku do otvoru známého stromu, jsa jist, že Válinka smysl jeho jednání pochopí.

Následující den nešel do města, mysle, že Válinka ještě na lístek nedala odpovědi. Až přes den hnal se k topolové aleji. Vkročiv do stromořadí, počal se chvěti. Srdce mocně bušilo.

Na celém těle se třesa, sáhl do otvoru stromu. Lístek vytáhl a ten křížem přeškrknutý — a na konci slova:

»Mamá je nad vaší drzostí celá rozčilená. Nebudu-li mítí od Vás pokoje, hrozí vše vyložití mému ženichu — ten pak se s Vámi vypořádá.«

Po přehlédnutí slov Válinkiných nevěděl František, co se s ním stalo. Zavrával a klesl vedle topolu v měkkou trávu. V podivném stavu, jenž nebyl ani mdlobou ani vědomím, trval několik minut. Bylo mu tak, jako by pod těžkou ranou do hlavy klesl k zemi. Cítil ve spáncích hrozný hukot jako valících se vod. Po chvíli se vzpamatoval a zkaleným okem rozhlédl se kol. »Co se to se mnou děje?« zašeptal a zrak jeho padl na lístek, jež smáčknutý držel v hrsti: »Co je v tom lístku?« tázal se sám sebe, otvíral křečovitě zafatou pěst a nahlížel ve skrčený list. Zde slova... nad vaší drzostí...

František strašně zaklel. »Já teď se drze vtíral? Já někoho vyhledával? Já za někým pobíhal? Já někoho do tanečních hodin lákal?« František zafal pravici a rozběhl se, aby alespoň pod oknem hřměl: »Ty bídnice!«

Ale na konci aleje se zastavil. »Ne, ne, tak směšně se nechovám« — mluvil sám k sobě a obrátil krok. Nevěda kam jde, kráčel topolovou alejí k staré rokokové stělnici a dále k zadní její zdi. Tam na tom místě, kde před půl rokem s Válinkou se loučil, padl do trávy a obrátiv oči k matce zemi, volal: »Bože můj, Bože můj, což není pomoci?«

A po chvíli opět nešťastný list otvíral a hroznými slovy: »... nad vaší drzostí...« znova srdce držal. — »Tato slova splynula s jejího péra, vyšla z jejího srdce? Či byla nadiktována. — Ať je tomu tak či onak — těmi slovy uzavřela se moje láska.«

A Františkem počal znova vztek lomcovati. »Teďy »držostí«.
— Tak končí moje láska. Ta, jež byla předmětem mojí nejvrouc-
nější lásky, nazve city mého srdce »držostí!«

František hnal se od města k domovu. Horký jižní vítr opíral se proti němu, rozpaloval Františkovy tváře. »Držostí« znělo mu k sluchu a pronásledovalo jej jako vztekle bzučící a dorážející vosy, jež k bodnutí útočí. František zafal pravici a volal: »Nikdy tě již drže obtěžovatí nebudu, ale přijde kdysi doba, kdy dovíš se o mě a — polituješ!«

XI.

Druhého dne sedl František při mši svaté za varhany. Již dlouho tomu bylo, když při nich naposledy seděl. A ty varhany, jakoby pod rukou Františkovou duši dostaly: Plakaly, jako pláče matka, jež pochovává, co má nejdražšího, nařikaly jako nařiká rodička nad ztrátou jednorozeného, lkaly, že sivý kněz — jenž za zemřelé mši sv. sloužil — ob chvíli slzu setřel. Ale koncem mše do pláče mísily se krůpěje pelyňku, nad žluč hořké, z nichž odpor duše číšel.

Když však kněz Nejsvětější vystavil, zmizel odpor zahořklé duše a z varhan tekly velebné proudy povznešena. A vznešeno se sesílovalo, mohutnělo, až kněze, svatostánek uzavřevšího, doprovodila od oltáře vítězná bouře varhan, že měchy dýchání nestály, bouře, jež nepadala k nešťastné zemi, nýbrž nesla se vzhůru, vzhůru.

(Pokračování).

Družina literární a umělecká v Olomouci zvolila předsedou Adama Chlumeckého, místopředsedou prof. Jos. Vévodu, jednatelem Rudolfa Linhartu, kaplana ve Velké Bystřici u Olomouce, pokladníkem dra. Jaroslava Řehulku, referentem odboru vydavatelského Ladislava Zamykala, referentem odboru podpůrného K. Dostála Lutinova. Přihlášky členů činných přijímá jednatel. Členové přispívající platí aspoň 1 K ročně.

Monag. František Snopek, k. a. archivář v Kroměříži, slavil nedávno své šedesátiny. Doufáme, že oživíme zájem o otázku cyrillo-methodějskou, když dáme nahlédnouti do vědecké dílny našeho nejlepšího znalce uveřejněním následujícího dopisu:

Veledůstojný pane a příteli!

Ráčil jste mi blahopřáli k mým šedesátinám a vyslovili svoje přání, abych Vašnosti přispěl něčím pro Arch. Račtež mi dobrotivě promínouti, že za laskavou vzpomínku teprve teď co nejslušněji děkuji. Chtl jsem Vašnost překvapiti pojednáním «Jan VIII. roku 880 nařídil slovanskou liturgii», thema, o němž psal jsem v replice Dru. Brücknerovi, která vyšla roku minulého u Kotrby v Praze.

Ale žel Bohu jsem k tomu nemohl se dostat. Nový spis Brücknerův, vydaný roku minulého, mne zaměstnává dosud; chtl jsem s německou odvetou na jeho recenze býti co nejdříve

hotov; byla vlastně hotova zároveň s českou, ale jeho «Wahrheit über die Slavenapostel» jest příčinou, že jsem odložiti byl povinen její vydání, byloť mi vsouvali do rukopisu, již hotového, poznámky a psáti staté nové. Brückner, zejména na základě rusinského spisu Dra. Ivana Franka, nazval objevení ostatků sv. Klimenta «pia fraus». Bylo třeba studla nového, abych probral zprávy o sv. Klimentě, které máme. Dlouho trvalo, než jsem se do pramenů vžil. Obtlže měl jsem s objednávkou knih ke studiu potřebných. Ani v Praze, ani ve Vídni nebylo některých. Jeden jsem obdržel z unversitní knihovny z Bonnu. Jiný, na který jsem čekal po měsíce, jsem obdržel laskavostí dvorního rady Dra. Jaglice tyto dny, a když již jsem měl slíbeno, že ho bude hledati, jakmile se vrátí, obdržel jsem z Mnichova zprávu, že jest v král. dvorní knihovně

Můžete-li a chcete-li v Arše svojí výklad kratičký nejpodstatnější částí latinského textu bullae Industriae tuae, račtež mi dobrotivě oznámiti; dám se do práce co nejdříve možno. Kdyby dělalo obtlže čtenářstvo latiny neznalé, pak bych tuto stat vypracoval obšírněji pro list jiný a pro Vás snad by se našlo něco jiného.

Dosud, mimo kněze Jaška, netázal se mne nikdo, budu-li čísti o sjezdě velehradském; budu-li chtlí, pak čet,

bych o tematě výše uvedeném; potom bylo by třeba odložit otištění studie až po sjezdě.

Divím se nadmíru, že si svého výkladu v knížce před rokem vydané nevěšmi nikdo. Jako by nám bylo lhostejno, zda-li povolí pouze nebo trpěl jenom (dle Brücknera) Jan VIII. slovenskou liturgií. Jinde u národův jiných by bylo psáno o takové věci ve všech novinách.

Neračte si, prosím, myslít, že bych přečeňoval práci svou. O mne neběží, ale o věc svatou a předělitou pro národ náš a pro všechny Slovany. Bohužel, u nás platí vši měrou »catholica non legitur«, u pokrokářů zvláště.

Můžete si pomyslet, ale nedovedete pocítit, jakou tíhu mám na sobě, dokud nedokončím svého studia již nyní zase tří plná léta a výše trvajících. Ale mám naději, že Dr. Brückner, byť i se vykrucoval jak chce, nevyvine se z objetí — svých důvodův.

Podezíratí umí velice dobře svatou stolici, naše svaté apoštoly, ale má-li něco dokázat, na to nestačí jeho sečtelost ve starých listinách.

Prose opět, byste mi promluli moje opoždění, jsem

Vaší Důstojnosti
ctitel upřímný
Fr. Šnopek.

Kroměříž, 21. června 1914.

V. Hanka fecit? Pan řídící učitel Josef Hrubý z Brna (Lösslava 23) nám píše: Pokusl jsem se řešiti kryptogram RK. Vynechal klíčky a háčky dobral jsem jádra tohoto: An Di Fat, t. j. Anno Domini Factum. Ve zkratce (D) Fat luším chronogram 1491.

Výsledek soutěže, kterou vypsal »Archa« na nejlepší znělku o Vrchlic-

kém, jest tento: Redakce »Archy« předložila zaslané práce výboru »Družiny literární a umělecké«, kterýžto přikázal posouzení zaslaných prací Fr. Hrubému, Rud. Linhartovi a K. Dostálovi. Za nejlepší byla uznána znělka se značkou K. S., která však nekonkuruje o cenu. Cena 20 K přřčena znělce p. J a r. J o s. S v o b o d y Uveřejňujeme řadu zaslaných prací Čtenářstvo nalezne v nich různé pozoruhodné přednosti a vady a pobaví se různým pojetím jednoho tematu.

Jednotný zpěvník pro československé chrámy. Rozvínuvší se debata o nutnosti nového, duchu doby i jazyka odpovídajícího zpěvníku pro české farnosti všech diecézí československých nutí podepsaného k podání zprávy o přípravách, k uskutečnění tohoto díla dosud již vykonaných i projektovaných.

Diecesní kanclonálky mají diecése: olomoucká, brněnská a královéhradecká. Diecése pražská a českobudějovická nemají dosud svých zpěvníků. V Praze se ustavila komise pro zpracování novodobého chrámového zpěvníku za předsednictví generálního vikáře Dr. J. Sedláka. Komise tato má prý již materiál připravený. Tento fakt však nemohl postačiti Interestentům, kteří měli na mysli kanclonál jednotný pro všechny chrámy české a kteří hájí názor, že věfci, jímž je zpěvník určen, mají mít účast na jeho sestavení co nejširší. Úzká komise může totiž zpracovati dílo, jež snad bude vyhovovati názoru jejich členů, ale nemusí se líbiti stališcům inteligentních věfcích, kteří i při projevu dobré vůle k spolupracovníctví jsou z komise vylučováni snad proto, že by nevyhovovali jednostranným požadavkům komise. (Jeť přece zpěvník

pro lid a ne pro komisi!) V té příčině líbí se nám velice návrh dp. Bělohlávka, projevový v předešlém čísle »Archy«, by katoličtí básníci a hudební skladatelé jevili na obrodu české písně duchovní zájem co nejživější.

Jiná otázka však je, bude-li se zamlouvatí věřícím návrh na vypracování zpěvníku s úplně novými texty i nápěvy (novými písněmi). Třebas měly písně svatojanského kancionálu dnes již velké nedostatky, zejména jazykové, přec vyznívá z jejich melodií hluboce pročitelný náboženský duch starých Čechů tou měrou, že napodobení jich a nahrazení melodiemi vesměs novými byla by tu jistě zlatá střední stezka: zdařilá úprava opravdu krásných písní starších a v krev lidu přeshlých jak po stránce poetické, tak i hudební.

A k tomu cíli ustavila se komise pro sestavení jednotného, požadavkům doby i krajů československých všestranně odpovídajícího zpěvníku chrámového za účasti zástupců všech diecézí československých. Kdyby ordinariáty approbovaly tento jednotný zpěvník a prohlásily jedině jej za autentický, prospělo by to i k zvýšení jednoty církve. (Je-li všude jednotný katechismus, proč by nemohl být i českých chrámech všude jeden zpěvník?)

V sestavení zpěvníku s písněmi hlavně již známými, leč důkladně nové době přizpůsobenými zřime onu pravou a správnou obrodu písně duchovní. Výslovně připomínáme, že kromě písní, v jednotném kancionálu uvedených, lze případ od případu zavést tu onde i jiné písně, v kancionále jednotném neuvedené; leč krásné písně, všeobecně známé a oblíbené musily by se všude hrát i zpívatí jen tak, jak by byly

uvedeny ve schváleném jednotném zpěvníku. Tím bychom se zbavili variantů jedné a téže písně, v různých farnostech zavedených.

Jiný bod programu je zřetel k zvláštností jednotlivých diecézí, aby se docílilo zpěvníku, který by se nezdál lidu v odlehklých částech zemí koruny České žijícímu dílem cizím. (Tu již na př. prohlásili zástupci českých farností diecéze vratislavské, že bude nutno šetřit dle možnosti i jejich požadavků.) Při dobré vůli však i zde lze docílit shody.

Katoličtí básníci mají příležitost ukázati tu i svoji zdatnost *překladeckou*, ježto krásné latinské zpěvy církevní (Pange lingua, Crux fidelis, Vexilla Regis, Veni Sancte Spiritus, Lauda Sion a j.) bude nutno dovedně, ba mistrně ztlumočiti k potřebě hudebních skladatelů, aby písně tyto, mající z části již i vžilé nápěvy lidové (Chval jazyku, Chval Stone aid.) odpovídaly *všem* požadavkům, kladeným na novodobou píseň duchovní. V té příčině považujeme za nejpovolanejší k tomu naše duchovní básníky K Dostála, Lutinova a Xavera Dvořáka. (Pozn. red.: Boušku, Odvalila, L. Inhart a j.)

Objem nového zpěvníku by odpovídal diecesním kancionálům olomouckému a brněnskému. Milí naši krajané vídeňští a američtí připojují se též k nám a tak stojíme dnes před důležitým mezníkem v historii duchovní písně československé: před *sjednocením se* tíku katolického lidu československého v zemích koruny svatováclavské i mimo ně žijícího na jednotné oslavě Hospodina krásnými, chrámu důstojnými a liturgicky, jazykově i hudebně bezvadnými písněmi církevními. K tomu cíli jmenovala již i jednota hudebních

stavů (feditelů kůru a varhanek) své zástupce pro komisi k sestavení *jednotného zpěvníku* pp. prof. A. Hromádku z Brna, Fed. B. Kašpara z Prahy a B. Jeremiáše z Č. Budějovic.

Aby práce pražské diecéšní komise nebyla marnou, stanoveny její přípravné práce za základ jednotného kancionálu. O splnutí obou komisí, t. j. sjednocení se jich za předsednictví vdp. gen. vikáře Sedláka, se jedná.

Jen *svorným* působením, nespočítám se za jednu a společnou metou, lze dosáhnout výsledků plně uspokojujících.

Že chceme pojmout do zpěvníku i krásné a zdařilé písně *nové*, dosud neznámé, je jen výsledkem ducha doby; i zde musíme ukázat tvorbu nynější pro časy budoucí.

Že by nebyl dostatek vhodného materiálu již nyní, kdo rozumný uvěří? Písní jest jistě dosti, ale jich zpracování a doplnění novými výtvy katolické poesie je třeba jako soli. Pak odpadne výtka, že komise chce podat jen, co bylo. A omlíjení starších, ujatých a zakořeněných písní nebylo by ani správné, ani odporučené, neboť u lidu by se toto setkalo s největším odporem. Chováme v té příčině obavy i při veškeré péči o zachování všeho, co ze starých písní dobře se hodí, bez pronikavých změn. K čemu lid opravdu hluboce nábožensky prodchnutý přilne, toho nesnadno se zbavuje. Nepodceňujeme v té příčině ani těch, kteří zdají se vlažnými. Novota i rozumná setkává se přece u jisté části věřících s nelibostí. Ale máme pevnou důvěru v naši mládež, která v chrámu i ve škole bude cvičena jednotným nápěvům i textům z jednotného zpěvníku; a tato generace při veškerých překážkách a nepřiznivých jubilea Husova proti všemu, co jenom ko-

stelem zavání, bude stále vedena po šlépějích, směřujících k oslavě Boha, církve a vlasti.

Karel Cukr.

Hus a Viklef. Prof. Kamil Krofta podává v posledním sešlité *»Vědy české«* vysoce instruktivní přehled bádání o nejdůležitější otázce filologie Husovské, totiž o poměru mistra Jana Husí k Viklefovi; jeho úhrnný referát zasluží zvláštní pozornost i mimo odborné kruhy. Již před třiceti lety zjistil německý badatel J. Loserth, že hlavní Husovo dílo, latinský spis *»De ecclesia«*, je z valné části opakováním stejnojmenného základního spisu Viklefova; důkaz svůj rozšířil Loserth v dalších studích i na jiné spisy Husovy, a věda přijala se souhlasem jeho výklad, že základní bohoslovecké a filosofické myšlenky Husovy jsou přežaty od Viklefa. Loserth uložil české vědě problém veledůležitý, ale dlouho nepřístupovaný k jeho řešení. V našich učených kruzích převládalo apriorní mínění, že závislost ta platí pouze pro latinská díla Husova, kdežto spisy české pokládány za jeho samostatný majetek hlavně po stránce formální. Leč odborné bádání posledních let podniklo i zde značnou redukci samostatnosti Husovy. R. 1905 V. Flajšhans v *»Osvětě«* přifknul dobrou polovici české *»Postilly«* Husovy s citáty a s doklady, s vědomostmi historickými a antikvárními Viklefovým *»Sermones«*, Flajšhansovy výklady potvrdil novým rozbořem učený bohoslovec brněnský Jan Sedlák, jenž od letoška vydává zvláštní periodické *»Studie a texty k náboženským dějinám českým«*. Sedlák provedl podobný důkaz pro druhé nejvýznamnější české dílo Husovo *»Výklad víry, desatera a páteř«,* v němž shledává ohlas Viklefova *»Dekalogu«,* kdežto již dříve Fr. Černý (v *Čas. Mat.*

Mor.« 1903) tu našel shody s Viklelovým dílem »De ecclesia«. Konečně rozebrán i Husův důležitý traktát »O svatokupectví«; charvatský badatel O. Prochaska (v »Čas. pro mod. filol.« 1913) našel v něm volně zpracování spisu Viklelova »De simonia«. Takto Loserthovy názory docházejí obecného potvrzení i pokud se týče českých děl Husových. Prof. Krofka velmi pěkně shrnuje dnešní stav bádání o poměru Husa k Viklelovi v tyto pozoruhodné věty: »Nemůže býti pochyby, že z učení Husova právě to, co by jeho původci zjednávalo nárok, aby byl pokládán za samostatného, svérázného myslitele, co by znamenalo vážný krok v obecném vývoji myšlenkovém, není původním majetkem Husovým, nýbrž pochází od Viklefa. Je to skutečnost, kterou je marně zastírali tvrzením, že Hus slovy Viklelovými vyjadřoval myšlenky své, ač tvrzení samo jistě je správné potud, pokud se jím naznačuje, že Hus tak byl proniknut přesvědčením o pravdě myšlenek přejatých od Viklefa, jako by to byly jeho myšlenky vlastní. A možno dodat, že právě toto hluboké přesvědčení Husovo, zvláště pak hrdinný zápas, který za ně podstoupil s nejvyšší autoritou církevní, neváhaje ani mu obětovat život, zjednálo myšlenkám Viklelovým, které by jinak byly zanikly bez účinku a snad docela upadly v zapomnutí, jejich veliký význam dějinný, takže nemožno říci, věděli-li více Hus Viklelovi, či Viklel Husovi za čestné místo, které oběma náležel v dějinách lidstva.« (Přehled.)

Vzrušující scéna při provozování Mirakelu v Berlíně. N. W. J. oznamuje z Berlína 9. června: Při učerajším provozování »Mirakelu« v církvi Buschově udála se epizoda,

kteřá vyvolala velké vzrušení. Syndik svazu německých dramatických spisovatelů dr. Dinter vztýčil se při představení, když hudba právě na chvíli umlkla, ve své loži a volal do hlediště: Prosim o okamžik slyšení. Protestuji tímto jakožto katolík proti tomuto veřejnému hanobení křesťanské víry; nesu těžce, že si musíme dáti v Německu líbiti veřejné profanování svých největších citů a že křesťané jsou příliš vlažní a příliš zbabělí, než aby proti tomuto protestovali.« Pak přistoupil dr. Dinter k inspekčnímu úředníku a prosil ho o zjištění jména. Ředitelství Německého divadla tvrdí, že dr. Dinter ještě prohlásil: »Něco takového si nepotřebujeme dát líbit oď židů,« což dr. Dinter popírá. — Výstup bude mít dohru. Dr. Artur Dinter je syndikem svazu německých spisovatelů dramatických a požívá všeobecné vážnosti.

Návrhy dr. Kybala k roku 1915. V poslední čísle »České kultury« otisknul je dopis doc. dra Vlastimila Kybala, datovaný v Římě 12. dubna t. r. a nadepsaný »Jubileum Dantovo a Husovo«. Kybal upozorňuje tu na návrhy prof. Nicolý Zingarelliho, které učinil tento učenec na oslavu smrti Dantovy, od níž r. 1921 uplyne 600 let. Prof. Zingarelli praví, že bude v tom roce jistě spousta přednášek o Dantovi, v nichž každý bude posluchačům líčit svého Danta, že vytvořil se řada spisů a letáků, že staveny budou pomníky Dantovi atd. Na trvalé uctění památky Dantovy navrhuje však prof. Zingarelli několik dobrých věcí, o nichž opravdu lze prospěšně uvažovat vzhledem k brzkému púltisíciletí smrti Husovy. Navrhuje při universitě římské zříditi dantovskou katedru, která by byla stíedí-

skem studii dantovských celého světa a kromě toho opatřiti kritické vydání spisů Dantových. Pro usnadnění této edice, která jistě vyžaduje obrovské práce a nákladu, navrhuje prof. Zingarelli praktický způsob: fotografovati všechny rukopisy děl Dantových, aby pomocí reprodukci usnadněna byla práce kritických vydavatelů Dantova díla. Doc. Kybal aplikuje tyto návrhy na jubileum Husovo, pokud se týče vydání spisů Husových, a praví, že k studiu Husovu jest nutno soustřediti na jednom místě celý rukopisný materiál husovský. Toho lze dosáhnouti jediným a při tom snadným a nízkou drahou způsobem, totiž fotografováním rukopisného materiálu husovského. Reprodukce bylo by možno pořídit v několika exemplářích. Soustředění husovského materiálu na př. v Museu jest unum necessarium pro trvalou oslavu jména Husova v českém národě. S návrhy prof. dr. Kybala úplně souhlasíme a jsme jisti, že katolíci odborníci v otázce Husově mlillerádi budou k uskutečnění jich spolupracovati.

Leoš Janáček, jeden z nejoriginálnějších našich hudebních skladatelů slaví 3. července šedesátileté narozeniny. Narodil se r. 1854 na Hukvaldech u Příbora na Moravě. Prvého vzdělání dostalo se mu u otce učitele, věrného soudruha Pavla Křížkovského, dalšího v Králové klášteru na Starém Brně, kdež i Janáček jako sopranista od 10. roku věku svého působil. Když Křížkovský povolán byl do Olomouce za kapelníka arcibiskupského, zastupoval jej Janáček v Brně. R. 1874 navštěvoval varhanickou školu Skuherského v Praze, načež, složiv zde r. 1875 státní zkoušku z hudby, byl r. 1876 učitelem hudby při českém ú-

stavě pro vzdělání učitelů. Roku 1879 navštěvoval lipskou konservatoř, roku 1880 konservatoř vídeňskou. Od roku 1881 je fidiítem varhanické školy v Brně. V letech 1885–87 vydával v Brně »Hudební listy«. Všecky Janáčkovy četné a zajímavé práce vznikly v brněnském prostředí, a to jak starší nedokončená »Šárka« a později zničený »Počátek románu« (premiéra r. 1896 v Brně), tak i novější »Její pastorkyňa« (premiéra r. 1904 v Brně) a »Osud«, silbovaný až do nedávna Vinohradským divadlem. Janáčkovy opery nepatří u nás k populárním, za to známější — ač ne daleko ještě tak známy, jak by si zasluhovaly — jsou jeho práce vokální, »Čtvero mužských sborů moravských«, sbory na texty Bezručovy (Maryška Magdónova, 70.000 atd.), smíšený sbor »Amarus« a »Otče náš«, jejichž jisté známosti přispěly jednak naše učitelská pěvecká sdružení, jednak pražský »Hlahol«. Velkých zásluh získal si Leoš Janáček i jako dirigent i jako pedagog, především ovšem sběratel národních písní, z jejichž ducha originálně traktovaného vyrůstá všechna jeho podnes šíře nechápaná individualita. Jako spisovatel projevil se ředitel Janáček v kritických a propagačních rubrikách starých »Hudebních listů«, jež v letech 80tých redigoval, v »Hlídce«, jednak jako autor »Nauky o souzvucích a spojích«, kde výrazně a nově řeší účín harmonických celků. Jako sbormistr »Brněnské besedy« propagoval zejména hudbu Dvořákovu.

Dykovo „Zmoudření dona Qui-chota“. Městské divadlo Král. Vinohradů vypravilo za celou saisonu jednu českou činoherní novinku. Volba při tom padla na Viktora Dyka. Těžko říci, zda právem. Tak, jak vinohradští

vypravili jeho dílo »Zmoudření dona Quichota«, nebyl spokojen ani autor. Zdá se, že vinohradští předkládají problém, jak by topili českou dramatickou literaturu, zamítají práce divadelní, dramaticky cenné, krevnaté, a sáhají po básnických dílech, sice literární hodnoty, ale ne dramatického života. A chtějí-li svůj problém uskutečnit, musejí sáhnouti k takovému násilí, že pomálu osoba spisovatele je tím trhána. Dykovo knižní vydání »Zmoudření dona Quichota« je docela různým dílem od vinohradského dramatického provedení, v jehož realizaci má velký podíl režisér Zavřel. Chtíjí z básně vysoce slovní tendence přerodit drama, je stvořit zřůdu, a při vymělkovanosti a vyrovnání nepřirozeností vybarví se přece jen uhlazený kreten. Dílo Dykovo mělo zůstat edici knižní, v níž se prezentovalo jako báseň smělé fantasie a výtečné kritické paradoxnosti, jako drama zpovrchného v mnohém výrazu a sestoupilo s těch výšin, z nichž tak náladně zadychtily po sobě milenka a milenec. V dramate nelze jen krásně mluvit, ale musí se přísně přičiněně jednat. Po té stránce vinohradské »Zmoudření dona Quichota« prokázalo vážné slabiny a trhliny, jakých vlastně v kreaci díla autor nebyl schopen. On skládal dílo v jiném ovzduší, v jiných výškách a v jiných vidlinách. Jistě neviděl svého Quichota jako figurku několika vzdušných pohybů a gest, skromné ingredience, s jakou musí na Vinohradech vystupovati. To není symbol, nýbrž paňáca, který nejedná, nýbrž poslouchá a natahuje uši; to není rytíř, ale mluvka s posuncinou, již má nahraditi obzor svého charakteru. Mnoho mu bylo škrtnuto, mnoho vzato, bezmála nic mu nezůstalo, jen ty sentimentální

vzdechy »Dulcinea«. — Režie Zavřelova sklámala, ne poprvé. Nevidím žádný pokrok, tím méně budoucnost v tom, že pomocí všerůznych draperií a závěsů látkových utvoří se proscenium a postranní scenerie tak všeobecně, že herec může přicházeti, kudy se mu líbí, zrovna tak odejíti, kudy se mu namane, konec konců snad i mluvit, co mu napadne. Návrat k mluvenému slovu bez význačné, přísně modelované scény nezdá se mu býti schopným trvalého účinku, tím méně života, naopak zdá se spíše výpomocí z nouze pro díla, která v přísném dramatickém rámci nebyla by proveditelná. Ale po té stránce raději také výpomocí se zřící.

František Šorm.

Z NOVÝCH „ŠLEHŮ“ K. D. L.

(Ty myslíš, že laštovénky milé
k nám přilétají z lásky k naší vlasti.
Ó jaký klam! Teď zůstávají dole,
když mají se už na čem pást!)

Starost mladého genia.

Dva miliony let už stojí svět
a za dva miliony už má zledovět!
Když lidstvo vymře — ó já studem
hořím ...
Kam přijdou velebila, která stvořím?!
Stojíš to za to, tvořit díla velebná,
když nesmrtnost je tak smrtelná?

Quis, quid, ubi ...

Vše hodnotíš se podle stavu a podle nace
Když báby sbírají to, jsou to klepy,
když páni, jsou to — informace.

Těžká práce.

Radš koinandýrovat blechy,
než organisovat Čechy.

ZLOMENÉ NADĚJE.

(Ku královraždě sarajevské 28. června 1914. K. Dostál Lutňov).

Hrad Konopišťský vysoko zdvihá svou věžní hlavu

a hledí do dálky tisícem oken:

Kdy přijde můj pán, obrovitý jako moje věž!

Ó brachu! Marné čekání!

Jen z dálky strašný otřes země,

jako když Kampanilla se sřítí,

jako když říše a království v základech praská . . .

A kolem hradu nesčetné růže si šeptají vůni:

Kdy přijde královna naše!

Kde, pani, tak dlouho dliš!

Jakási úzkost nás ovívá, až v srdci to vadne .

Ó růže konopišťských sadů!

Vaše královna už se nevrátí! Je poďtata kosou!

A kolem růží chodí v neblahém tušení dívky:

Kdy vrátí se naše dobrá Mátí! —

Ó dětičky! Marné čekání.

A miliony zraků občanů věrafch,

kteří s naději a touhou hleděli k hradu,

že nové jítro vyjde říši z jeho bran,

ty zraky kali se slzou, a rukama lidé lomí:

Ó tragická sudbo!

Co tu jedinou šílenou rukou

zničeno mužné hrdostí a odvahy a zkušené síly!

Co pohřbeno velikostí, dobroty, něhy!

Co zlomeno naději, co zrceno srdci!

Jako když těleso nebeské vymkne se z dráhy..

A národ stojí s povzdechem jako rolník nad šířým lánem,

jení zdeptan krupobitím až do kořen . . .

A s úzkostným vřeskem nad jeho hlavou dvojhlavý orellitá,

a u nohou s řevem zoufalým leží raněný lev.

A věž konopišťská v neklídu teskném

rozhlíží se v dálky . . .

a místo radostného dusotu povozu svého pána

slyší jen hrana a hrana.

Národové rakouské říše!

Ó kěz bych mohl vystoupit na nejvyšší horu

a zavolat hlasem hromů a moří:

Nejsou-li falší vaše slzy, a je-li upřimný váš žal

a chcete-li uctit oběti padlé, mučednické hlavy:

Přes tyto rakve podejte si ruce!

INTER ARMA SILENT MUSAE.

V lomozu zbraní mlčí Musy.
Mlčí, ale neusínají.
S vytřeštěným hrůzou okem
hledí ztrnule na litice války,
jak ten, kdo na Medusy zježené hady patří,
a s dychtivostí krvavou sledují
orgie barbarství, v nichžto se svíjí člověk,
pokroku rek a kultury modla.

Musy, dcery Zeva a Mnemosyny,
vidí vše a třesoucím se šeptají rtem
ve věsteckém vyžděšení Sybill:

URANIA.

Ó kde jsi, večernice zářivá?
Jen Mars krvavým světlem září,
a měsíc magickým světlem
shlíží na dálné planiny, poseté mrtvolami
lidí a koní a děl.
Dým požárů plíží se vzhůru.
Velký Vůz stojí připraven,
by odvezl mrtvolý národů.

KALLIOPE.

Ó kde jsou tvé doby, Homere božský!
kdy pro krásnou Helenu povstala válka trojská,
kdy vévodil Odyseus, Achilles, Hektor,
kdy Fajáci žili a kouzelná Kirké

a Sirény pěly zobatým loďím!
Dnes hrají jen falešné diplomatů noty,
strojové pušky, torpéda, miny,
a matematik suchý vytlačil epos.

KLIO.

Ó jak se třese rydlo v mých prstech!
Síleným letem vlak dějin se řítí.
Nestačím těkat po bojištích a čítati mrtvé.
Tisíc najednou vybuchlo sopek,
a v tisícerych Pompejích budou kopati
budoucí věky.

MELPOMENE.

Excelsior! Výš! volal člověk.
Výše přes pyramidy Egypta,
přes Olymp výš,
výše přes Golgatu,
přes katedrály výš,
k lidskosti čisté!
Jen stále ku předu, pokrok za každou cenu!
A teď leží jak Ikaros se zlámaným křídlem
pod troskami své babelské věže.
Na člověka pod zvíře klesl!
Tragediante — Commediante!

THALIA.

Všichni jdou pro vlast, svobodu, Boha
do litých sečí —
a vespolek vraždí se, pálí a plení.
Ó komedie božská pro toho, kdo dívá se s výšin!
A my, sestry Musy, se krčíme v koutek,
jako když táta se opilý v noci vrátí
a bije nám matku a zrcadla, hrnce
a židle a stoly,
by zítra je zase pečlivě klížil.

ERATO.

Místo hubiček láškování
hřmí rachot děl a šrapnelů —
ach krásné bylo milování
a shaslo v jednom výstřelu.

Teď klečí dívka před obrazem
a spíná ruce v modlení —
a zatím z dálky smutným vzkazem
smrtný jenom chropot zní.

EUTERPE.

Z bouřlivých krajin stěhují
se zpěváčkové v tichý kraj --
v trojhranu čápi veslují,
z požárů laštoky v jiný prchají ráj —
za puchem mrch a třeskem ran
havrani plují ze všech stran.

TERPSYCHÓRE.

Teď za kulisy, bajadéry!
Teď kostlivec si tančí šerý
svůj tanec smrti šílený.
A vybírá si tanečníky
a nepřijímá žádné díky
a trhá muže od ženy.
A tančí s Rusem krakovjáka
a tančí s Němcem rejšováka
a tančí čarďaš s Francouzem
se Srbem valčík, duní zem
a prach se zdvihá, sál se třese --
kdo zatančil si, nezdvihne se.
Veliké koště loutky smete.
Pít nepůjdou, než leđa z I.ethe

POLYHYMNIA.

Lidstvo se svjí v zmatku a v boji,
na nezvratném trůně s výše hledí Všemocný.
O vládu světa zápasí národy,
a zatím jen trestají neřesti svoje.
Po zlatých jablcích vztahují své ruce,
ale budou jísti jen žal, co naseli.
Lidský rod nese klubko,
ale konec niti drží Hospodin.
Alleluja!

K. D. L.

DR. JOS. A. OPLETAL: FILOSOFIE LÉKAŘE V DEVÍTI KAPITOLÁCH.

Askese Kristova dávno již, téměř před dvěma tisíci roky volala právě po tom, co svítá věčného v monistické básni Mandelikové. Aspoň něco řekl rozumného řka: »Přes veškerý zázraky v technice, přes veškerou vysokou kulturu a pyšnou vědu je způsob života — moderního — barbarský. Osudný omyl spočívá v tom, že považujete svět za schopný osvojiti si veškerý síly lidské, že může svět úplně uspokojiti ducha vašeho!«

Ano, je to ten osudný omyl, ale kdo má trochu soudnosti, nezvolá s indickým mudrcem: Jděte bez povšimnutí světem -- není ničím!, nýbrž s Kristem: »Čiňte si přátele z mamony!« Svět není proto, bychom se mu zcela obětovali, není naším posledním cílem, ale je předúležitým prostředkem k poslednímu cíli, věčné spáse u Boha osobního, u Boha Tvůrce a Zachovatele, u Boha, jehož Prozřetelnost vede kroky jednotlivce a řídí kroky národů!

Svět je sice pomíjivý, ale »celý pomíjivý svět smyslů« není »pouze zdánlivým obrazem, zdáním«, není »hříčkou božství«, není »snem světové duše«. V pomíjivém světě tom velikém je koruna tvorstva, je člověk s duší nesmrtelnou, jejíž rozum a svobodná vůle svítí cestou života, nemajíce ovšem zcela celého světa vlastního, nýbrž osvětleny jsouce Světlém -- Kristem! Toho-li pantheismus a monismus pochopiti nechtějí, stavíce právě svět barbarství, ať chápe to Dr. Mandelik, jenž chce hlásati reformu: »Dobré zacházím s nimi dobře, zlé -- zacházím s nimi také dobře: Ctnost je dobrá! Věrné -- jsem k nim věrný, Nevěrné -- jsem k nim také věrný: Ctnost je věrná!«

Mandelikův základní názor -- radostného poselství -- je títernou hříčkou. Hrál si! A my se tomu nebudeme smáti -- ale usmíváme se dle jeho vůle... »Nebral to vážně!« myslíme si.

Postavil si názor svůj do skleněné koule, kterou hravě lze rozbít, jako CELÝ SVĚT VLOŽIL V DUTOU KOULI SKLENĚNOU.

Filosofuje totiž: jsou dvě dosud možnosti.

Buď svět vznikl a zase zanikne, není nekonečný, nýbrž konečný v prostoru a čase. Ale co je za tou hranicí? A co zase za tím? Musili bychom jíti do nekonečna, což nemožno. Proto nemožno si vesmír mysliti v prostoru a čase omezeného. To je »tak absurdní myšlenka, že každý školáček nad tím s opovržením potřese hlavou.«

Je tedy vesmír bez počátku a konce, je věčný, nekonečný v prostoru i čase, skládá se z nekonečné řady různých soustav slu-

nečných. Kdybychom chtěli si tuto představu všeho důsledně mysliti a dokonale si prisvojiti, musili bychom do věků družiti jednu soustavu sluneční vedle druhé v myšlenkách, ale k tomu život náš, nejsa věčný, nestačí.

Proto i tu jeví se nerozluštitelná protiva, záhada prostoru přechází v záhadu času nemyslitelnou a »věčný, nekonečný vesmír je duchu našemu strašidlem bez masa a krve, není ničím. Vesmír a rozum náš jsou dvě veličiny, které se nikterak nedají přivésti v čistě myšlenkové spojení. Každý pokus, nekonečný svět pochopiti konečným rozumem, pojatai jej odvozenými pojmy, tedy si jej mysliti, je pošetilost dětinská, klerá nestojí za to, by se jí filosofická hlava ni okamžik obírala.«

To je ta dutá koule skleněná, v níž jsme všichni, ale již jsme si vědomi jen tehdy, když při každém pokusu dostati se z ní ven, narazíme hlavou na její stěnu. Je »průhlednou, je neviditelnou, ale je neproniknutelnou hranicí, překážkou, za kterou se nikdy nemůžeme dostati.« Úřední mudrování ve školách nás přesvědčuje, že i tak zvaná exaktní věda konec konců ústí v metafysice, ano dokonce v mystice svými konsekvencemi. Věčnost světa popírá, učí zániku zákonem entropie (Clausius), vyhasnutím slunce (Svante Arrhenius), ale zase vzniku snad nových až do věku? Zase ona skleněná koule: nekonečnost si představiti je naprosto neschopna i nejučenější hlava moderního přírodopytce, protože by k tomu potřeboval věčnosti a té nemá jsa smrtelným. A mysliti si věčnost času, představiti si ji, to převyšuje schopnost každého, na nejvyšším stupni vědeckého vzdělání stojícího intelektu lidského.

Když pak genialní »nemrava« Nietzsche snaží se rozetnouti suk ten svým zákonem »o věčném návratu stejného« a tak zachránti vědu celou i s filosofií před sfingou věčnosti -- přece nemůže. Zase tu »věčný« návrat zase ona skleněná koule zase nic nezískám pro řešení naší záhady ani límto světovým kolotočem ...

Tedy všechno veliké nic! Exaktní věda poskytuje a prokazuje obdivuhodné služby, pokud se lýče naší oběžnice, nebo části vesmíru, naši sluneční soustavy, ale vypovídá službu svými prostředky, chceme-li vniknouti v tajemství světa.

Vesmír a náš intelekt jsou dvě veličiny, jichž nelze přivésti do vzájemného nexu. Nemůžeme intelektem vystihnouti a porozuměti světu, poněvadž intelekt náš vůbec k tomu není určen a je spoután řetězy prostoru a času a zákonem příčinnosti.

Skleněná koule, v níž svět uzavřen, zůstane na věky lidskému duchu neproniknutelnou. Hlavou jí proraziti nemůžeme, ale můžeme jasně viděti duši prohlédati jí. Vnitřným, duchovým okem t. j. duši pozorujeme a pochopíme vesmír, což je snadné -- ovšem ne všedním lidem, jimž schází orgán k tomu. »Duchového na-

zírání« nelze učiniti pochopitelným tomu, kdo je ho neschopen. Schopnost ta nesouvisí však s rozumem, nýbrž se srdcem t. j. s etickým obsahem člověka. Proto se i praví v evangeliu: »Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.« A to je to »vidění Boha«, o kterém jsem mluvil. Boha viděti značí poznati svět, býti vnitřním, v jeho tajemství vniknouti — onu skleněnou kouli prolomiti, přemoci. A jen světec může úplně pochopiti tajemství světa, vzejíti ve vesmíru, s ním, nebo lépe-li se to komu líbí, s bohem býti jedno, sám býti bohem.

To jsou však prázdná slova, duté fráse pro všední lidi. »Pro vás však, moji drazí bratři ducha mého« je to nejen srozumitelným, nýbrž dokonce samozřejmým.

Dr. Mandelik nechápe světa konečného v času a prostoru, nechápe však ni světa nekonečného. Důsledně. Osobního Boha, věčného Tvůrce, vyloučil — proto se dalo čekati, že důsledně vyzní jeho metafysika starým poselstvím pessimistů a materialistů: Nevíme a nebudeme věděti! Ignoramus et ignorabimus! Chce sám býti s bratry ducha jeho bohem a tím pochovává intelekt svůj a utíká se k srdci. Intelktu jeho schází kus filosofie psychologické a logické. Právem se dovoláváme přírodních věd, jedná-li se o stanovení, zda svět je věčný, čili nic. A zákony přírodní, fyzické hlavně, hlásají zjevně nám: svět není věčný v čase. A rozum zdůvodněně přidává: svět není věčný ni v prostoru. Skutečná nekonečnost v prostoru je holou nemožností, odporujíc základnímu pravidlu matematickému samozřejmému: část je menší než celek!

Kdyby byla skutečná nekonečnost prostoru, byla by a musila by býti každá její část rovněž »jedním koncem« nekonečnou, tedy přece nekonečnou a tak část — jsouc nekonečnou — rovnala by se celku — nekonečnému. Třebas matematika počítá se znamením nekonečna ∞ , nepředpokládá skutečnou nekonečnost, nýbrž pouze neurčitost. Řady její jdoucí »do nekonečna« značí pouze »do neurčita«.

Přírodní vědy hlásají, všechny vědecké hypotese o vzniku světa učí: svět vznikl, nebyl vždy, není věčný, v minulosti bez počátku, začal. Ať už to byl třeba »praplyn« (Urgasball) anebo to byla »prahmota«, hmota, něco tak nedokonalého, nemůže býti samo od sebe, jelikož by v tom případě musila býti, by si mohla dáti existenci, a zároveň nebýti, by bylo třeba, by si dala existenci. To však je holá nemožnost. Nemůže býti věčnou: jak možno připisovati hmotě věčnost, něčemu, co v sobě tak nedokonalé, nejnedokonalejší ze všeho. Pojem věčnosti -- tím samým pojem »sama od sebe« ve smyslu, že sama by byla důvodem (když ne příčinou, což shora jako nemožnost vyloučeno) svého bytí. za-

hruje v sobě pojem bytosti nejdokonalejší, pojem všemohoucnosti, nejvyšší moudrosti, pojem zkrátka nejdokonalejší osobnosti. Kdo to může srovnati ve svém rozumu se hmotou, jednotkou to nehybnou bez vnějšího působení, mimo ni a nad ni jsoucího? (Lex inertiae!)

Všecko volá k nám ve vesmíru proti optimismu Leibnitzovu zároveň: nejsem tvým bohem! A na všech stránkách účelnosti přírody a vesmíru psáno tak srozumitelně: účelnost a zákony předpokládají Pořadatele a nejvyšší moudrého Zákonodárce a Udržovatele! A v Písmě Zjevení zrovna na počátku: »Bůh stvořil nebe a zemi!«

Monista ovšem a materialista a pantheista polkne všecko to, a nevidí za hranici světa -- Boha, jeho bůh je hmota, a to všecko. Proto si nemůže mysliti svět v času a prostoru omezený, konečný.

Myslí-li si jej však neomezený časem a prostorem, nedoveđe si ho zase »důsledně mysliti a dokonale představití, přisvojiti«, což milerádi přepouštíme a chápeme, je inu »strašidlem bez masa a krve, ničím«. V tom dlužno hledati důvod, nikoli proto, že »bychom do věků musili družiti jednu soustavu vedle druhé v myšlenkách«, k čemuž »život náš, jsa konečný, nestačí«.

Rozum náš je konečný, nedoveđe jako takový vystihnouti, obsáhnouti něco nekonečného, ne proto, že není nekonečný v času, nýbrž proto, že je konečný v sobě. Věčnost je popřením hranic času, rozum počítá s časem, věčnosti obsáhnouti nedoveđe. Doveđe však si mysliti, má pojem věčnosti, »času« bez počátku a konce. Má pojem Boha, nejvyšší dokonale bytosti v sobě, a získá si pojem ten na základě logického myšlení. Tím právě se tyto dvě veličiny, vesmír a rozum přivádějí ve spojení a to věru stojí za to, by se tím filosofická hlava obírala nejen okamžik, nejen jako hrou, nýbrž jako otázkou nejzávažnější, od níž odvislý je názor na cíl a smysl vesmíru a života. Komu by to bylo »pošetilostí dětinskou«, má zůstatí u svého pitevného nože a usmrcování jedovatých bacilů, a nepouštěti se do filosofických, metafysických, psychologických úvah!

S vědeckostí přijímáme a úplně souhlasíme, že přírodní vědy, i tak zvané exaktní, neprolomí stěn oné »skleněné koule«, že ní genialní nemrava Kitsche nebyl sto jich přetnouti, že předpojatý intelekt lidský nevnikne v tajemství světa. Náš nepředpojatý intelekt však nemůže vniknouti v tajemství intelektu předpojatého, tvrdícího, že lidský intelekt není určen porozuměti světu.

Příště dále.

CHVÁLY MARIINY.

Kolik chvály máme shrnouti na Tebe, Maria? O dívko neposkvrněná; o panno neporušená; tys chloubka žen, tys jas dcera lidských! Ó Máti, Panno svatá, tys požehnaná mezi ženami; tys chválena pro nevinnost svou; tys vyznamenána v panenství svém. Tys vyvázila zatracení Adamovo, tys zaplatila dluh Evin. Tys nejčistší obět Abelova; tys radost prvorozených; tys obět neposkvrněná. Tys nezahambená naděje Enosa v Boha, tys Enochova milnost nejčistší, tys jistá cesta v život věčný. Tys archa Noachova, tys prostředkyně druhé spásy u Boha. Tys nejkrásnější ozdoba království i kněžství Melchisedechova; tys pevná důvěra Abrahamova, tys jemu zlibu budoucího potomstva poslušné splnění. Tys nová oběť, rozumná obětina Izákova; tys příčina do nebe sahajícího žebře Jakubova, tys nejnplnější výraz stálého vzrůstu národa ve dvanácti pokoleních. Tys dcera mocného Judy; tys čistota Josefova, tys ale též zkáza starého Egypta, totiž židovské synagogy, **TYS NEPOSKVRNĚNÁ!** Tys Mojžíšův psaný zákon Boží, kdež udána je spása ve výkoupení; v Tobě jakoby psán byl nový zákon jako na Sinai, kde nový národ israelský sprostěn je hnusné poroby Egyptské, národ, který na poušti mannou a vodou zásoben byl, vodou ze skály, skála pak byl Kristus, který vychází z lůna Tvého jako snoubenec od snoubenky své. Tys kvetoucí prut Aronův; tys dcera Davidova oděna v zlatohlav, skvoucí a překrásná. ---

Tys zrcadlo proroků, tys výslednici jejich proroctví. Tebe Ezechiel v prorockém nadšení nazval branou uzavřenou, kterou neprojde nikdo krom Boha samého, by uchoval bránu uzavřenou. Bohonadšený prorok Izaiáš jmenuje Tě prutem Jesse, z kterého vypučí květ --- Kristus --- a vymýtí pak veškeren plevel z kořene, by zůstaly na vinici Boží jen sazenice poznání Božího. O Tobě píše Jeremiáš: Hle, přijdou dnové, praví Hospodin, a učiním s domem Israele a s domem Judy novou smlouvu, kterou učinil jsem s otci jejich, čímž jasně naznačuje příchod a původ Tvého syna, čímž též volal pohany, by uctívali, by klaněli se Bohu zde i onde až po okraj země. Tebe jmenoval Daniel, muž tužeb, velikou horou, z které vylomen bude Kristus co základní kámen; Ty zničíš onu mnohohlavou saň a potřeš ji docela. --- Uctívám Tě co ovečku čistou, slavím Tě, milosti plnou, pěji na Tebe hymny slávy, přibytku Boží, čistý a neposkvrněný. Jisto jest, že tam, kde velké bylo provinění, větší ještě byla milost Tvá. Skrze ženu

Die V. infra Octavam Immaculae Conceptionis B. M. V. modlí se kněz v církevních hodinkách --- Matutinum, III. Noct. hymnus na Pannu Marii, dle udání pocházející od sv. Tharasia, biskupa.

dána nám byla smrt v úděl, skrze ženu byli jsme Bohu vráceni. Skrze haďa dostalo se nám krmě trpké, skrze Tebe došli jsme chleba nesmrtelnosti. První rodička porodila Kaina, původce závisťi a neřesti; Tvůj jednorozený Syn bude prvorozený v životě i ve vzkříšení! Ó neslýchané proctví! Ó podivuhodná novino! Ó moudrosti nesrovnatelná! —

My pak, národ Boží, národ svatý, shromáždění Boha příjemné, synové holubice, potomstvo milostné, chceme ve dnešní svátek Panny s čistým srdcem, neposkvrněnými rty, mnohojazyčně Tebe chváliti v unášejších hymnech: Tento svátek, slavnost andělům tak milou, hodnou nejvyšší slávy u nás lidí, chceme slaviti s oním Ave! Zdrávas! Gabrielovým, volajíce radostně, u svatém nadšení: Buď zdráva, chloubu Otce věčného, skrze kterou proniklo poznání Boha až do nejvzdálenějších konců země! Buď zdráv příbytku Syna Božího, odkudž vyšel, z Tvého těla uzav počátek! Buď zdráv, nevýslovný příbytku Ducha svatého! Buď zdráva, světlejší nad Cheruby; buď zdráva slavnější nad Serafy; buď zdráva obsáhlejší nad nebe, buď zdráva, jasnější nad měsíc! Buď zdráva, Ty jasností hvězdy převyšující! Buď zdráv, Ty lehký mráčku, jenž nebeský nám déšť přinášíš. Buď zdráv, ty lehký vánku, který odhání od nás ducha nepravosti. Buď zdráv, Ty čistý zdroji proroků! Buď zdráva, neboť Ty jsi onen lilas apoštolu, slyšený po celém světě! Buď zdráva: Ty krásným vyznáním pro mučeničky; buď zdráva, ty chvályhodná jitfenko patriarchů, věstící příchod Slunce Krista; buď zdráva, nejkrásnější ozdobo svatých. Buď zdráva, příčino spásy všech smrtelníků; buď zdráva, královno, paní míru; buď zdráva, ty neporušená ozdobo matek! Buď zdráva, prostřednice všech, kteří pod nebem jsou; buď zdráva, ty spáso celého světa! Zdráva, milosti plná, Pán s tebou, který byl před Tebou, který z Tebe vzal počátek, kterýž s námi jest. Jemu budiž sláva s Otcem i s přesvatým, oživujícím Duchem, nyní i vždy, až na věky věkův. Amen.

Volně převedl ALOIS JAŠEK.

EVROPA V LÁZNI.

Babizna stará, vrásčitá
(pleť černá, ňadra visutá)
by ráda byla panenkou.
Oð hýření a neřestí
poslední vnaðy pozbyla.
Vzpomíná krásných mladých let,
kðy, zlatý křížek na hrðle,
v panenských bílých šatičkách
ðo chrámu Páně chodila,
nejslícñnější všech světa ðcer
svou něhou, věðou, uměním.
Moc milců měla, ctitelů,
každý ji jinak poprznil,
kříž strhli s její čelenky
teð ošklivou je stařenou.

Zkoušela léků tisíce.
I s ðoktory i s babami
se radila, a hledala
u filosofů omlady:
Spinoza, Voltaire a Rousseau
a Schopenhauer, Nietzsche, Kant
a nepřehledná řada jich
s ní zkoušela své umění.
Ni Mojžíš, Buððha, Mahomed
jí osvěžití neðoveð.

Tož vyhledala kartáčky
a Sybilly: Madame de Thébes
jí poradila zkusiti
krvavé lázně. (Tak ji kðys
už Napoleon traktoval.)

Sešli se její synové,
koruny šoupli na kuráž,
a malce lázeň chystali:
Mošny vzali všem žebrákům,
koupili za ně mužů květ
(sto milionů mladých těl),
krev ðo bassinu vpustili,
a Evropa se koupala.
Ó jak se smála Rebekka

svou kolozubou hubičkou,
když v teplé lázni seděla,
a za záclonou koncert hřměl
drečnotů, děl a haubiců,
jsa doprovázen líbezně
varhaný pušek strojových!

Když hudba ztichla, Evropa
šla z lázně s tváří růžovou,
pak obmyla se deštěm slz
sirotků, vdov a matiček --
a byla krásná! O sto let
již mladší, pruďší, zdatnější
zas k orgiím a neřestem . . .

6. 8. 1914.

F. J. POKORNÝ:

TAEDIUM VITAE?

My chceme vzkříšení, ne úpadek!
Kdo vznést se umí, ten jest pravý rek,
ne kdo v prach znaven s resignací klesá.
Jen vzlet jest otcem velkých myšlenek,

jen vzletný duch jest jasný, sílí, plesá
a umí žítí, život v obět nesa
velikým cílům, jimiž plane věk
ON jiskry pravdy z tvrdých kamů křesá . . .

Duch úpadkový zesláblý jest nudou,
jest negací všech nesmrtelných snah --
on tíhna k hruďe -- věčně bude s hruďou.

Naděšení neotravuje; jen duši chudou
neschopnou vyčerpává, ale blah
duch silný, jemuž vzplane září rudou!

Z BÁSNÍ: VE MLÝNĚ SVĚTA.

FUERAMUS PERGAMA.

Za bubnů, zbraní rachotu,
děl třesku, koní dusotu,
za všeho mužstva jáso tu
jde Vítěz v staré město.
Jak starých časů přeludy
zří s dómu Jana, Gertrudy
roj svatých v bojů osudy.
Ó triumfální cestu!

Leč naráz z domů, sklepu, střech
to hřmí a blýská v plamenech,
a jezdec chví se ve třmenech –
odevšad pušky pálí.
A z Vítězových zástupu
muž s mužem padá na kupu,
trup hromadí se na trupu
a v krvi své se válí.

Boj strašný byl. Vzduch udupán,
a nyní ve svůj soudný stan
sež rozhněvaný Vítěz pán
a tento vynes ortel:
Za zradu, jež tu spáchána,
buž tato peleš do rána
se zemí pustou srovnána.
To sklídi za svůj fortel!

Přichází svatá Gertruda
a kleká před Vítěze:
Já nestřílela do tvých vojsk!
Stav hněvu svému meze.
A po kolenou leze.
Leč Vítěz ji jen odkopl
a ortel podpisoval.

Přichází z dómu svatý Jan
a uklání se hluboce:
Já nestřílel jsem do tvých řad,
šetř mojih kleneb prastarých —
ať pyká člověk za svůj hřích,
leč starých mistrů výtvoř
nech bez pomsty a úkory!
Leč Vítěz se jen zamračil
a mečem o zem třeskl.

Jdou z universí, z radnice
knih, obrazů jdou tisíce
a klanějí se Vítězi:
My nespáchali žádné zraďy,
nech klidně státi naše řaďy,
my svědkové jsme věď a let,
nás nezaplatis peníze,
neb my jsme liďstva poklaďem!
My pokorně tě prosit jďem,
měj smilování s námi!

Než domluvily -- granáty
ohnivé městem přšely,
v rum padly domy, kostely
se svatými a anďely,
s obrazy, okny, sochami,
i s pergameny, knihami
a po všem bylo veta . . . .
A v kouři, ruinu, prachu střel
pláč mrtvých mistrů tiše zněl
a vzlykot všeho světa.

OBĚŤ PÍSNÍ.

Překrásná kniha: Obsahem, formou, úpravou.

Rok 1914, který zaplavil Evropu požárem strašné války, položil také na její stůl knihu vzácné poesie, která zásluhou F. Baleje vyšla důstojně i v českém rouše: *Gitánďžali — Oběť písní* od bengálského básníka RABINDRANATHA TAGORE, jemuž přiřknuta byla letos cena Nobelova, a tak neznámý posud genius postaven na svícen světa.

A zasluhuje toho! Poesie jeho je sestrou poesie amerického Walta Whitmana, ale nemá jeho překotné útočnosti a titanismu; je sestrou poesie našeho Březiny, ale mnohem naivnější, přístupnější, plyne jak čistý potůček a občerství stejně dítě jako veleducha. Proudí v ní prostota a kouzlo evangelia. Jsou to vlastně žalmy, a celá kniha není ničím než intimním rozhovorem s Bohem, jež básník vidí a cítí ve všem a všude. Teď vlastně poesie náboženská v nejširším smyslu, a to poesie křesťanská, ač básník křesťanem není. V každém verši tu cítiti pravdu Tertullianovu: *Anima humana naturaliter christiana*. Duše lidská je rozenou křesťankou. Všechny 103 básně mohl by podepsat i katolík. Jediná (11.) zdá se tomu odporovati, neboť básník v ní praví:

»Zanech toho prozpěvování a modlení a říkání růžence!
Komu se kofíš v tom osamělém, tmavém koutě chrámu, je-
hož dveře jsou vesměs uzamčeny! Otevři oči své a viz, že Bůh
tvůj není před tebou!

Jest tam, kde oráč orá těžkou zemi a kde štěrkař tluče ka-
mení. Jest u nich na slunci a dešti, a jeho roucho je pokryto
prachem. Odvrhni svatý svůj plášť a jako on sestup na prašnou
půdu.

Osvobození! Kde nalezněš osvobození? Pán náš sám radost-
ně vzal na se pouta všeho stvoření; na vždy jest s námi spjat.

Vyjdi ze svých dum a zanech svých květů a kadidel! Co ško-
dí, rozedeře a poskvrní-li se tvůj šat? Vyhledej ho a staň vedle
něho v práci a potu čela svého!»

Uvážíme-li, že básník mluví o pohanském chrámu indickém,
v němž není Nejsvětějšího, i tu můžeme souhlasiti. Ale nám se
tu nejedná o dogmatiku a filosofii básníka, nás naplňuje radostí
jeho intuice, jeho jemný lidský cit, jeho vznešené vyjadřování,
jeho dětinná láska k Neviditelnému, jeho smysl pro krásu
přírody.

Překlad Balejův je sice pořízen bez metra a rýmu, ale ne bez
rytmu a delikátnosti ve výrazu. Je mistrovský. Každým slovem
prozrazuje výborného znalce češtiny a jemně vzdělaného muže,

a zamlouvá se nám lépe, než překlady rýmované, které lépe zachovávají schéma, ale méně ducha.

Z úvodu Balejova uvádíme:

• Tagore, dnes muž dvaapadesátiletý, pochází z rodiny, která již po několik generací dává národu znamenité umělce a filozofy. Ze žijících členů rodiny té jsou Gogonandranath a Abinandranath Tagore malíři; Dwijenandranath, básníkův bratr, jest filozof, připomínající nám svatého Františka z Assisi: veverky přibíhají k němu a šplhají mu na klín, ptáci se mu sletují na dlaň. A tak Rabinandranath již jako hoch v rodině rostl v ovzduší literatury a hudby, moudrosti a krásy. U věku devatenácti let proslavil se povídkou, a divadelní hry, které začal psát nedlouho potom, hrají se v Kalkutě podnes. Pak to byla lyrika, v níž našel umělecký svůj výraz: od pětadvacátého do pětatřicátého roku věku svého napsal nejkrásnější poesii milostnou, jež v jazyce bengálském byla kdy stvořena. Jak se duch jeho prohluboval, zaujaly mysl jeho náboženství a filosofie.

A tak asi od r. 1895 vyslovují písně jeho nejvyšší tužby a nejhlubší city lidské. V té době napsal sbírky, Naivédya, Kheya a Gitanjali, z nichž tato přeložená kniha podává výběr. V originále bengálském jsou prý písně ty plny rytmu neskonale jemného a barev, jichž něha je nepřeložitelná. Ale i anglický vlastní překlad básníkův (z něhož překládal Balej), třeba je zbaven rytmu přízvukového, buší takovým rytmem vnitřním myšlenkovým a citovým — a je podán řečí tak mohutnou a sladkou, že anglická kritika řadí díla ta k nejkrásnějším lyrice, jež jazykem anglickým byla napsána.

Ve svém národě Tagore požívá legendární úcty světce. Když měl nedávno duchovní přednášku v největším chrámu kalkutském, nejen že chrám byl přeplněn a lidé se tísnil v oknech, ale davu lidí ucpaly skoro ulice.

Tagore je prý stejně velkým hudebníkem jako básníkem, a jeho písně a jeho nápěvy se zpívají po celé oblasti bengálského jazyka v Indii. Jeho působení v literatuře bengálské je tak mohutné, že doba jeho nazývá se obdobím Rabinandranathovým.

Máme-li podat některé ukázky, jest volba velmi těžká. Všude hovoří s Nejvyšším veliká duše.

7.

MOJE píseň odložila ozdoby. Nemá pýchův oděvu a výstroje. Okrasy by rušily naše spojení; vešly by mezi mne a tebe; chřest jejich by přehlušil můj šepot.

Marnivost básníkova hyne studem před pohledem tvým. Dopřej

mi jen, abych učinil život svůj prostým a přímým jako flétnu,
kterou ty naplníš hudbou.

9.

Ó BLÁZNE, jenž se pokoušíš nésti se na svých vlastních ra-
menou! Ó žebráku, jenž přicházíš žebrat ke svému prahu!

Zanech všechno břemeno své v rukou toho, jenž unese vše,
a neohlížej se po nich s lítostí.

Žádostivost tvá ihned zháší světlo lampy, které se dotkne
dechem svým.

Je bezbožná — neber svých darů jejímá nečistýma rukama.
Přijmi jen to, co podává svatá láska.

10.

TAM jest poďnož tvá a tam spočívají nohy tvé, kde žijí nej-
chudší a nejnižší a ztracení.

Chci-li se skloniti k tobě, moje poklona nemůže dosáhnouti
dolů té hloubky, kde spočívají nohy tvé mezi nejchudšími a nej-
nižšími a ztracenými.

Pýcha nikdy nemůže se přiblížiti tam, kde ty kráčíš v šatě
pokorného mezi nejchudšími a nejnižšími a ztracenými.

Srdce mé nikdy nemůže naléztí cesty tam, kde ty obcuješ
s vyobcovanci mezi nejchudšími a nejnižšími a ztracenými.

19.

NEMLUVÍŠ-LI, naplním srdce své mlčením a budu to snášeti-
Budu tichý a budu čekati jako noc ve svém hvězdném bdění,
když s trpělivostí nízko sklání hlavu svou.

Jítro přijde jistě, temnota zmizí a hlas tvůj, prorážeje oblohu,
skane zlatými proudy.

Pak slova tvá vzlétnou zpěvem z každého z mých ptačích
hnízd a písně tvé vyrazí ve květy ve všech mých hájích.

41.

SEDÍM v trávě a zírám na oblohu a sním o ráhlém jasu při
chodu tvého — všecka světla hoří, zlaté korouhve vlají nad vo-
zem tvým a oni stojí na okraji cesty užaslí, když vidí tebe se-
stupovati s trůnu, abys mne pozdvihl z prachu a posadil po
boku svém, tu otrhanou, žebravou dívku, bázní a pýchou se
chvějící jako svlačec v letním vánku.

„Bahno.“ Occasione »Šlechý a ně-
hyt.

F! Stříká to a maže a lepí, a kam
dopadne kus na bělostnou tógu, tam
zanechá již důkladnou stopu! To má
být krásná literatura? Pamflet, trhavý
epigram, rvavý posměšek, rouhavé
převrácení, potměšilé interpelace --
nu bláto, hotové bláto!

Nu ovšem bláto, a třeba i bahno.
Proti blátu bláto -- tak zní jeden va-
riant devise. Ono je totiž na světě
bláto dvoji: jedno zúrodňuje břehy
nilské, aby vydalý hojnost pšenice
pro stůl i oltář a jiné pustoší lu-
činy, že z kyselé a plané ptce jejich
dostane bolení i hovádko. Jedno lepí
cihlu k cihle, aby vzepjala se do výše
stavba pod rukama ublácených zed-
níků -- a na jiněni uklouzne jak na
mýdle noha k pádu tím mrzutějšímu,
čím více si darmošlap vyšel vyfintěný.

Není bláto jak bláto, on už i ve
složení je rozdílné. Je jedno bahničko,
složení úplně moderního, usedlivka
splašků nejčerstvějšého dneška, libo-li
takový Botič. Není ho mnoho, ale vy-
dál! Mohlo by se říci: úsporný. Stačí
přilíchnout z daleka -- což teprv ko-
mu popřáno ponořit se do něho až
po bradu!

A je bahničko jiné, úplně nemo-
derní, přežitek dávnou odumřelých vege-
tací ve slatnách, je i bahno sopečné,
z úplně nekulturních, ale vřelých do-

sud projevů matky země. Vskutku
nemoderní -- ale moderní lékaři je
aplikují moderním nemocným v Pí-
šfanech i Mariánských Lázních. Jedni
se jím brodí, jiní se musejí celí pěkně
nechat oplácet -- dle toho, jaký kdo
mrzáček, revma-li ho mučí následkem
zachlazení, aneb snad i z příliš krme-
ného břicha mrtvá vlna sádla hrozí
zavalit srdce . . .

Tak vida! Proč pak by literatura
neměla napodobit přírodu? Botič
nejmodernějších splašků a smradů ge-
nerální koryto uplatňoval se už ko-
lik let. Proč nevyřýt i trochu toho
bahna, v němž téměř až k nepoznání
rozpadlá, ale blahodárnou sílu dosud
jevící, líl vegetace staré křesfanské
kultury, a vzpouzejícímu se, nebez-
pečně nemocnému pacientu appliko-
vat, aby ztuhlé a zesláblé srdce do-
stalo zas zdravý tep? Proč nezachytit
trochu toho bahna sopečného, které
přece tu onde musí ještě vyvířít bouř-
nou revoltou ze žhoucích a nezodpo-
vědných hlubin srdce lidstva, není-li
totiž ještě to lidstvo úplnou mrtvolou!
Proč nezachytit a nekurýrovat jím ne-
duživé údy lidských spolubratří, jež
nesprávné vedení života neb povážli-
vé zachlazení z nedostatku lásky o-
hrožuje a ochromuje?

Ano, jest i bahno léčivé. Komu nic
nechybí, může nad ním pokrčit nosem
a z daleka se mu vyhnout. Ale kolik

jest jich v dnešní mrzácké době trvale zdravých jako křen ?

Není tedy bláto jako bláto. Záleží již na jeho složení. A kdyby konečně bylo i z jedné kaluže, záleží ještě i na jeho upotřebení. Totéž třebaš bláto — miliardy komarů a mušek se v něm líhnou — ale neviděli jste, jak někdy miloučká vlaštovička z téhož bláta ulepí si hnízdečko až radost, aby odlud od rána až do večera ne-unavně podníkala výpady, které zhoubu šíří v toho hmyzu hejnech ?

Ten, jehož nejsvětější jméno uváděti nechci v tomto sousedství, »plivnuv na zem a udělav ze sliny bláto, pomazal (slepému) blátem oči . . . «

Byl to tentýž palestinský prach, jenž jindy není očím právě zdravý; rozmělněn a aplikován mocí vycházející z úst Přikazatele, otvírá slepému zrak.

Není-liž až do dnes možno slepým a zaslepeným dát takovou náplast — prach zhoubné ulice, promísený mocí a duchem, vycházejícím z těchže Úst ? — Bláto ? Nevyléčí ovšem samo o sobě, ale vyléčí toho, jenž odchází od této podivné procedury, aby omyl se v rybníku Siloe, t. j. Poslaný.

F. Odvalil.

(Pozn. redakce: O knize »Šlehy a něhy« jakožto díle vydavatele této revue šířiti se nemůžeme. Podotýkáme jen, že je nezbytná pro každého, kdo chce poznat život a snahy K. D. Lutinova z pramene autentického. Rozesílá »Eva« v Olomouci za 1.80 K.)

Odkaz profesora Jana Ježka. Byl jsme již z mnoha stran dotazováni po bližších podrobnostech závěti zesnulého spisovatele Jana Ježka, pokud se týkají jeho velkolepého odkazu na zřízení duchovní české akademie. Zejména jsou to laičtí spisovatelé kato-

ličtí, kteří si činí jakési naděje na podpory, nutné k nákladnějším literárním pracím. Abychom mohli všem pánům dotazovatelům pravdivě zprávy podati a marné naděje raději zavčas rozptýliti, otiskujeme zde opis autentického znění příslušné části závěti Ježkovy:

»Na zřízení duchovní české akademie při české Akademii věd odkázal jsem, co jsem buď sám nastídal nebo od jiných spolubratří za 30 let příležitostně vyprosil, jistinu 100.000 K. Duchovní českou akademii bude řídit sbor devíti českých kněží spisovatelů, kteří za vrchního dozoru k. a. konsistoře pražské budou tu jistinu svědomitě spravovati a dobré české knihy vydané od českých kněží katolických odměnami z ročních úroků jistiny vyznamenávati. Jedna odměna za vyšlou dobrou knihu českou nesmí nikdy přesahovati výši 600 K, zpravidla buď 500 K, aby rok co rok hodně odměn mohlo býti uděleno a tak mezi duchovenstvem ruch spisovatelův se podporoval. O odměnách rozhoduje většina hlasů sboru katolických českých kněží spisovatelů. Kdo není čes. katolickým knězem a spolu osvědčeným spisovatelem, nemůže býti členem rozhodčího sboru výše zmíněného. A člen rozhodčího sboru smí v desítiletí obdržeti pouze jednou odměnu za vydanou knihu. Spisovatel musí za odměnu podati žádost odůvodněnou (bez kolků). Mimo odměňování knih bude míti sbor devíti českých kněží spisovatelů na péči zasloužilým katolickým českým kněžím spisovatelům budovati pomníky nebo zasazovati pamětní desky nebo vydávati jejich životopisy (jako letáky) s podobiznou, po případě výbor z jejich spisů, což staníz se vždy nejdéle v roce, kdy zemřel. Místo odměn může sbor

vydávati dobré spisy české a na knize buď poznamenáno, že pomocí nebo nákladem duchovní české akademie (J. Ježek) vydáno. První Sbor devíti českých kněží spisovatelů ustanoví k. a. konsistof v Praze, načež po úmrtí nebo vystoupení člena ze sboru, bude se sbor sám doplňovati kooptací. Ve sboru má zasedati: jeden kanovník spisovatel od sv. Víta, jeden pražský farář spisovatel český, tři čeští katecheti středoškolští spisovatelé, jeden venkovský farář spisovatel, jeden katecheta spisovatel ze školy měšťanské v Praze, podobný jeden z venkova, konečně jeden pražský nebo venkovský kaplan spisovatel. Podjíménem pražský rozumí se z policejního obvodu pražského neboli z budoucí velké Prahy.

Sbor devíti českých kněží spisovatelů měl péči i o vydání spisů zemřelých kněží, po případě o jejich uschování, dokud by se nenašel nakladatel.

Sbor zvolil ze sebe předsedu, místopředsedu, pokladníka, jednatele, zapisovatele, dva referenty do novln a dva revisory účtů, jež po uplynulém roce solárním předložil se k. a. konsistofi ku schválení.

Sbor devíti seje se za rok čtyřikrát vždy první pondělí počátkem každého čtvrtletí, což vždy při první schůzi roční ustanoví se předem. Schůze se mohou konati buď v křesf. Akademii nebo po případě ve farní kanceláři nebo v budově školní.

Nadace Karlachova. Profesorský sbor české theologické fakulty v Praze vypisuje soutěž na požitky z nadání probošta Karlacha při téže fakultě zřízeného na rok 1914 až 1915 o thematu z křesfanské sociologie: O třídních protivách dneška a prostředcích jejich nápravy. Soutěže mohou se účastniti všichni čeští kněží. Práce nejméně o

čtyřech nebo pěti tiskových arších rozsahu mají zadány býti nejdéle do 30. června 1915 děkanství theologické fakulty.

„Drobná“ práce literární. Zajímavým zjevem v naší čtenářské společnosti jest podceňování drobné práce literární v každém ohledu. — Veřejnost dosud jest zvyklá kochati se velkými díly, souvislými celky uzavřeného obsahu velkolepých románů a rozsáhlých prací veršem psaných.

Zvlášť při verších tato nemoc jest patrna. Výbory básní, díla psaná v kratších básních, ano anthologie byt i výborných básníků se nečtou, nebo alespoň velmi povrchně, a básník takový jest ničím a nikdo neuváží, že pestrá směs básní jest pestrou směsí formy a myšlenek, čili dle malých básní nejlépe možno poznati vnitřní hodnotu autora.

Toto lehké snižování pravé ceny básnické jest zakofeněným zlem, které nese již trpké ovoce. Ignorance ze strany čtenářstva má nemalý vliv na skladatele, jejichž drobná práce pojmána jest někdy jako snaha: v několika rysech zachytnouti umělecky pravý tón života, — nýbrž spíše jako pokusy o formu a věc.

A nepochopení takové záhy usmrcuje tak mnohý život v ocelových pérech a naději ve vítězství uvedené snahy; a výsledek pak jest samozřejmý: drobná práce jest pokusem o formu a věc básnických žáků a nedouk!

Větší autority básnické opouštějí toto pole, a tím odstraněna jakási desinfekce, a nákaza šíří se všesměrně a bez překážek. Dere se mocně i do poesie duchovní a proto úplně chápou výkřik P. V. Bělohávka v 5. čísle »Archy« l. r. — »Žádný katolický bás-

ník a žádný katolický církevní skladatel bez nově složené české duchovní písně!« —

Ano, v duchovní poezii jest široké pole působnosti kat. literátů, neboť jest již na čase zastavit šířící se rakovinu. Každý vědomý katol. básník musí doznati, že vrchol jeho činnosti jest v poezii duchovní, a zásada jeho: dáti lidu umění — jest v tomto oboru právě nejplatnější! Vždyť kde může se básník nejvíce přiblížiti k lidu jako v písní duchovní. Čas volá, proto neváhat!

Na příkladě, který mám právě při ruce, ukáží cenu dnešní písně duchovní. (Píseň byla vydána při svěcení kaple P. M. 2. srpna 1914 v Lišni.) Autor neznámý.

Maria, Maria, Matko Boží milostná!

1. Maria, Maria, Matko Boží milostná,
[jako slunce na nebi,
dítky tvé té velebi.]
2. Maria, Maria, luno jasná, stříbrná,
[svít tvé těchy, pomoci,
mírníž bol náš za noci.]
3. Maria, Maria, hvězdo spasná, zářlvá,
[svít nám žití na dráhu,
veď nás zorou ku bláhu.]
4. Maria, Maria, lilie ty bělostná,
[vonný květ nevlnnosti,
obrazem je tvé cnosti.]
5. Maria, Maria, růže vonná, líbezdná,
[z Nazaretu svěží snět,
ovínuje širý světl.]
6. Maria, Maria, studně čistá, chladivá,
[duše plníš milostí,
svatým klidem radostí.]
7. Maria, Maria, palmo štíhlá, ztepilá,
[ve tvém stínu všaký ret,
o lásce tvé bude pět.]
8. Maria, Maria, královno ty nebeská,
[u Syna jsi ochotnou,
mocnou naši zástítou.]
9. Maria, Maria, Máti naše bolestná,

[jak se ret tvůj bolem chvěl,
na kříži když syn tvůj pněl.]

10. Maria, Maria, pomocnice laskavá,
[budiž matkou v žití nám,
veď nás k rajsčým končinám.]

Nevím, stojí-li píseň za kritiku. Ten rytmus! (4.), kulhavý rým (8.) a ty věčně staré, již na všech spráchnivělých klavésách obehnané figury, myšlenka =? — to všechno prý se hodí k moderní písní duchovní!

Díky Bohu, že jenom »prý«! Snad kdyby školák opsal z Bečákova a z jiných starých kyncionálů, z různých písniček verše, sestavil by také takovou, možná, že i lepší!

A nyní uvažme: »básník« se nepoděpsal. Není to vítanou příležitostí nepřítel-kritikovi plivnouti po poctivých snahách katol. literatury? Vždyť není možno si mysliti širokou vzdálenost mezi básní mariánskou a kat. poezií! — a přece nemusí býti autor takové písně naším stoupencem. Nechci se zadívat do duše tohoto anonyma, ale pochybuji, že by finula tato píseň ze srdce. Vždyť píseň mariánská — záchvěv srdce, ta v duši vznešená hudba andělská musí rozechvíti již při pouhém čtení naše srdce.

Než neodsuzují dotyčného »básníka« a nemohu jinak, než jemu poděkovat. Upozornil naše literáty na široké meze české katol. poesie. Volá nás síce do drobné, ale nutné práce literární. Nenužeme a nesmíme se spokojiti s dosavadním stavem duchovní písně a poesie. Doba pokračuje, lid a umění s ní, a ti žádají po nás velkých činů. Katolická poesie musí vzkřísiti tytéž šperky, kterými se honosila před stoletími a česká poesie českému, pro umění zrozenému lidu vibrousí drahokamy poesie duchovní nejčennější.

Našemu lidu dejme do rukou umě-

lecký kancionál! Nejvyššího uctvejme uměním!

Dlabe-li české dílo Jemu umělecké sochy a oltáře, maluje-li český štětec úchvatné obrazy, pje-li česká lry hymny andělské, — musí česká poesie vydechnouti vůni ód ceny největší a zvlášť uvítí věnec granátů, démantů, lilii na čelo Mariino!

Proto zpět k drobné umělecké práci literární. Dosavadní duchovní poesie čeká na svoji obrodu v umění!

Umělecký kancionál bude největším pomníkem, nejvýznamnějším obrazem, nejmohutnějším hymnem české, katolické poesie!

J. Válek.

Za sedm let. »Inter arma silent Musae.« Toto všeobecné platné přísloví neplatí za nynější světové války: za sedm roků bude tomu 600 let, co zemřel Dante; už nyní konají se přípravy k oslavě tohoto data.

První, která začala, jest Itálie — jakž jmal? V Itálii všechny strany hlásí se k Danteovi.

Městská inteligence oslaví Dantea, jenž městům své doby svárlivým a nesvorným tolik ostrých výtek učinil. Dantea oslavuje církev italská a Vatikán přes to, že Dante tepal nekázeň a nepořádky církve středověké a proti nevhodným papežům své doby užil velice příkrých slov. Dantea oslavují italská národová, vztahující, ač neprávem, Danteovo nadšení pro světovládnou monarchii na nynější královskou sjednocenou říši. A tak se stalo, že poeta a zápasník pro ideály politické a náboženské, který za živa byl sám pro sebe, nyní všemi stranami jest oslavován.

První, kteří s oslavou Danteovou na veřejnost se dostavili, byli italská katolíci. V Ravenně vyšly už tři sešity sbírky: »Bolletino del Comitato catto-

lico per l'omaggio a Dante Alighieri« s mottem: »Onorate l'altissimo Poeta.« Jest to časopis, který přináší Danteovské literární příspěvky od různých učenců, ozdobené trefnými ilustracemi.

V Ravenně, kde poslední dobou anarchisté vzbouřili se proti králi a vládě a nezastavili vztek svůj ani před starobylými slohovými chrámy, utvořil se 14. září roku 1913 první komitét katolický k oslavě šestistého výročí Danteovy smrti. V čele výkonného výboru jest arcibiskup ravenský Msgr Pasquale Morganti. V čestném komitétu zasedá deset kardinálů, dva arcibiskupové, biskup, šest řádových generálů, tři předsedové velkých katolických organizací a členové městských rad všech větších italských měst.

Komité toto přijalo s velkou radostí zprávu, že Pius X. dílo jeho schválil: »Povzbuzuji a zehním způsobu, jak Msgr Morganti chce oslaviti výročí smrti božského básníka, čtete v listu papežově. Také zármutek prodělalo komité, jelikož zemřel mu člen zvlášť vynikající: kardinál Rampolla. A jak chtějí italská katolíci oslaviti Dantea? Mají na to celý program hotový. Předně chtějí znovuzříditi starobylý františkánský kostelík v Ravenně, v němž Dante ve svém exilu tolikrát se byl vroucně modlil. Potom chtějí co nejvíce rozšířiti »Bolletino« a jeho články a ilustrace, potom chtějí konati přednášky o Danteovi a recitovati úryvky jeho básní.

»Bolletino« v původních člancích i v překladech probírá ohromnou Danteovskou látku: jaký byl vliv Danteův na umění renesanční, jaké měl filosofické a theologické zásady, co z něho kořistí historie, jazykozpyt, literatura: božská komedie Danteho jest tu hlavní předlohou.

Nejnovější číslo »Bolletina« vypisuje tuto literární cenu: »Jaký byl Dante jako filosof a bohoslovec a ze kterých pramenů čerpal.«

Rozluštění této těžké ceny jest stanoveno do 31. ledna 1920. a přijímá je sekretář vlašské společnosti pro studia filosofická a psychologická v Miláně. O cenu mohou se ucházeti danteovští odborníci všech národů a může býti sepsána kteroukoli řečí evropskou — celá Evropa čte Danteho, buď v překladě, buď v originále. 5000 lir jest vypsáno za nejlepší práci.

»Přidám 1000 lir ze svého,« prohlásil kardinál di Paola Cassetta. Popud k vypsání ceny vyšel od universitního profesora, učeného františkánského kněze P. Agostina Gemelliho.

A co jiní národové?

Pokud víme, založila se v Němcích »Nová německá Danteovská společnost,« v Čechách máme Vrchlického překlad Danteovy Božské komedie, čeští kněží, v Itálii studovavší, přivezli si domů svého Danteho a znám jednoho z nich v Praze, který Dantea ctí uje napaměť v originálu, na Moravě katolická literární už zaznamenali jeho šestistoleté výročí, docela jeden z nich učinil návrh na založení Dantea v Praze, jež by slučovalo všechnu naši katolickou společnost, její umělecké, vědecké i poetické i sociální snahy . . .

A tak slyšíme třesk pušek a hřmění děl a válečný ryk, ale do toho hluku jako zvonění velkým zvonem zapadá Dante Alighieri. Do sedmi let, doufáme, hlíče válečná se usadí, polom vstoupí na svůj trůn nesmrtelný tvůrce božské komedie a kolem něho seřadí se národové, palmy mírové majíce v rukách.

V »Čechu« 28. 8. 14.

O dnešní poesii slovenské referuje v Nár. Listech Fr. Votruba. Za vlastního básníka dnešního Slovenska pokládá Ivana Krasko (vl. jménem Jan Botto): Vydal v Turč. Sv. Martině 1909: Nox et solitudo, 1912 Verše. — Vajanský se vyslovil o jeho moderní poesii, že »nieje nadýchaná tatranským vetrom.« Botto studoval techniku v Praze a dekadentní naše básníky vedle Hvězdoslava. Už od dvou let se odmlčel. — Vladimír Roy je v začátcích ohlasem Kraska, Jesenského, Galla a maďarského lyrika Adyho. Katol. kaplan Ignác Grebáč Orlov vydal 1914 v Martině »Piesne a dumky«. Výběr není dosti přísný, ale zamlouvají se prostě, upřímným citem prozářené písně a řada jednotlivostí nutí přiznati, že hlásí se tu opravdu talent. Mimo to zasluhuje být jmenován lipovský rodák ev. farář Martin Rázus. Slovenskou poesii ohrožuje vpád maďarismu do slovenského jazyka. Intelligence myslí maďarsky — ztrácí ryzeštinu.

Jak se maluje kostel? Malba kostela není vždy okrasou kostela. Některý kostel je nejkrásnější, když je čistě — vyblben. Některému svědčí vkusné tónování, některému polychromie. Barevná okna již mnohý jasný kostel zkazila. Chceme-li malovat kostel, poraďme se napřed s osvědčeným umělcem nebo znalcem, se zástupcem ústřední komise pro zachování památek, aby malba byla slohová. Chceme-li do kostela pořídit obraz nebo jiný předmět, dbejme rovněž hořejší rady. Pozlacovač nebo malíř-femeslník nemůže nám býti autoritou, byť měl sebe více pochvalných uznání od — neodborníků a nezalců. Jeden vídeňský malíř uveřejňuje inseráty, v nichž nabízí femeslně obrazy na plátně k přilepení na zdi chrámové

od 40 K výše! Po slohu chrámu se netáže. Je to zřejmě šariatánství, které do chrámu nemá býtí připouštěno. Kdo potfebuje rady, nechť se obrátí na Literární a uměleckou družinu v Olomouci.

Válka a literatura. »Inter arma silent Musae.« Knihkupci propouštějí svůj personál a prodávají jen mapy a noviny, tiskaři rovněž. Spisovatelé trpí světovou kríslí, zvláště ti, kteří jsou na péro odkázáni. Ale to jest jen přechodné. Válka bude mít, doufáme, i na literaturu a umění vliv obrodný, přinese hojnost podnětů a myšlenek a vyrostou životná díla. Literatura uskřísí se ze zplanění a zbahnění, do něhož zapadla s naší miserlí politickou. Veliké činy buďí velké myšlenky.

Záchrana německého Židovstva vidí rabín Dr. Arthur Kahn z Berlína Charlottenburgu v návratu k rolnictví. Založil k tomu zvláštní spolek. Ale nedaří se mu: Kdežto »Zentralverein deutscher Staatsbürger jüdischen Glaubens«, který chce Židům pomoci k důstojnickým epaulettám, k státnímu sekretářství, k ministerstvům a univerzitám, má 35.000 členů s ročním příjmem 150.000 marek a včas voleb i více, má »Verein zur Förderung der Bodenkultur bei den deutschen Juden« 1600 členů s ročním příjmem 6000 marek. Židy to netáhne k hroudě, ale k mammonismu a světové nadvládě. Leč toho cíle asi nedojdou, poněvadž jsou kolossem na hlněných nohou, národ degenerovaný.

Rozklad německého židovstva probírá Hans Rost v „Kochlandu“ č. 11. Dokazuje statisticky, že židovstvo se přestává rozmnožovat a degeneruje. Zavádí systém dvou neb jednoho dí-

lěte, hlavní ideál jest mu kapitál, proto se židé pozdě žení a plodí málo dětí. Alkoholismus vniká do židovstva povolna, za to je decimuje cukrovka (diabetes), která jest nemocí lidí bujně žijících a mnoho se rozčilujících. V Prusku trpí cukrovkou 7krát více židů než jiných občanů, v Nov. Yorku dvakrát více. Dále řadí mezi židy nemoci: Kornatění tepen, křečové a zlaté žily (haemorrhoidy), haemophilie a dyspepsie, špatné trávení, což souvisí s obchodním chvatem. Často vyskytují se i slepota a daltonismus, což odvádí se od sňatků mezi příbuznými. Velmi časté jsou poruchy soustav nervové. Neurasthenie a hysterie vyskytuje se u mnohých mužů. Slabomyslných mají židé i třikrát více než křesťané. Též choromyslných mají více. S mizící náboženskostí objevuje se u židů hojně syfilis, paralysa, samovražda. Židů jest v Německu 600.000 a jelikož kapitálem a tiskem vykonávají veliký vliv na národ, jest vliv degenerovaného židovstva zhoubný. Autor praví: Otázka židovská jest otázkou sociální vůbec. L.

Válku vypovědělo Rakousko Srbsku 28. července 1914, měsíc po zavraždění následníka trůnu Františka Ferdinanda a jeho choťi. Ze zápletky té vzplanula válka evropská, ba světová. Němci dobývají Paříže a Rusové Lvova. Bůh chraň císaře a vlast!

J. K. Šlejhar, jehož románová práce »Kufe melancholik« v letech devadesátých budila velký zájem v kruzích České Moderny, drobnohledný psycholog ponurého chorobného zabarvení, zemřel dne 4. září 1914 na Král. Vinohradech.

PIUS X.

BENEDIKT XV.

Dne 20. srpna 1914 zesnul v Pánu Pius X. Jeho pontifikát byl sice v ohledu politickém (hlavně asi působením státního sekretáře Merry de Vala) protichůdný činností Lva XIII. (Neústupnost vůči Francii, odklon od slovanského Ruska), ale v ohledu náboženském pokračoval v díle Lvově: Přísné konstituce proti tisku, bezohledné potírání moderních bludů, podpora biblických studií a očista církevní hudby, kult filosofie perennis a Eucharistie. Codifikace církevního práva začata ohromujícím převratem (sesazování farářů na přání i nehodných farníků). Osobně byl Pius dobrý a zbožný člověk, jenž měl úmysly nejlepší. Have, Anima Pia!

V konklave dne 3. září 1914 zvolen velkou většinou kompromisní kandidát, na kterého se nemyslelo: Bolognský arcibiskup Jakub della Chiesa, jenž přijal jméno BENEDIKTA XV. Jest odchovancem a stoupencem Lva XIII. a kard. Rampolly, šlechtic, znalý literatury, hudby, přítel tisku, diplomat, nakloněný prý Francii a Slovanům. Státním sekretářem jmenoval kardínála Ferratu.

Lev XIII. byl předpověděn jako Lumen de coelo, Pius X. jako Ignis ardens, Benedikt XV. jako Religio depopulata, po níž má přijít Fides intrepida.

A skutečně nový papež zasedá na stolec sv. Petra v době zrušeného náboženství, kdy národné evropské jsou jen díle jména křesťanskými, kdy Evropa je mořem barbarství, vraždy, požárů, loupeže a zraždy.

Kéž nový Svatý Otec na konci svého pontifikátu může se radovat, že jeho součinností zavládla ve shnilé Evropě: Víra nebojácná!

Jako první čin očekává se od Benedikta XV. appel k vládám evropským, aby v zájmu humanity zastavily válčení.

DOMINUS VIVIFICET ET BENEDICAT BENEDICTUM!
OMNES GENTES AUDIANT VOCEM EIUS, VOCEM VERITATIS ET PACIS CHRISTI! AMEN.

J. K.

PAPEŽ BENEDIKT XV. VŠEM KATOLÍKŮM NA SVĚTĚ.

Jakmile jsme ustanoveni byli na stoličce svatého Petra, ačkoliv jasně vědomi jsouce, jak nerovni jsme s takový úkol, sklonili jsme se hluboce před tajemným úradkem Boha Prozřetelného, jenž nízkost Naší osoby k takové výsosti hodnosti povznesl. Když pak přes to, že nejsme vyzbrojeni přiměřeně slavnými zásluhami, přece vidíte Nás ujímati se s důvěrou správě nejvyššího Pontifikátu, chopili jsme se ho jenom v důvěře v Boží dobrotivost, nepochybující, že nám udělí potřebné síly a pomoci, jenž vložil na nás nejtěžší břemeno důstojnosti.

Sotva že jsme s tohoto apoštolského vrcholu rozhlédli se po veškerém stádeci Páně, Naší péči svěřeném, ihned uchvátilo nás hrůzou a bolem nevyslovitelným ohromné divadlo celé této války, když jsme spatřili tak velikou část Evropy, spustošenou ohněm a mečem, zbrocenou krví křesťanů. Ukládám nám Pastýř Dobrý, Ježíš Kristus, na jehož místě Církev řídíme, abychom veškerý jeho beránky a ovce, co jich jest, srdečnou otcovskou láskou objímali.

Poněvadž pak podle příkladu Páně musíme býti a také jsme hotovi, za jejich spásu i život dáti, rozhodli jsme se, pokud budeme moci, všechno možné podniknouti, co by konec této pohromy urychlilo.

Za tím však — dříve nežli podle zvyku a obyčeje římských papežů po nastoupení na Apoštolský stolec na veškeré biskupy okružníkem se obrátíme — nemůžeme než přejati poslední slovo umírajícího našeho svatého a nesmrtelné památky hodného předchůdce PIA X., které mu, jakmile tato válka zaburácela, takřka

vynutila apoštolská péče a láska k pokolení lidskému. A proto zatím, co Sami, oči a rukou k nebi pozdvihující, budeme Boha prositi, vyzýváme a zapřisaháme všechny syny Církve svaté, především pak posvěcené, tak, jako je přehorlivě vyzval předchůdce Náš, aby pokračovali, naléhali, závodili soukromí pokornou modlitbou a veřejnými častými pobožnostmi, aby Soudce a Vládce všehomíra, Bůh, pamětliv milosrdenství svého, odložil tu METLU HNĚVU, kterou trestá hříchy národů.

Přidruž se ku společným prosbám našim a podporuj je PANNA BOŽÍ RODIČKA, jejížto blahoslavené narození, které dnes slavíme, zazářilo strádajícímu lidstvu jako zoře míru, neboť měla porodití Toho, v němž Otec věčný chtěl smířit všechno, V POKOJ UVOĐĚ SKRZE KREV KRÍŽE JEHO I CO NA ZEMI, I CO NA NEBI JEST. (Kolos. 1, 20.)

Tých pak, kdož řídí osudy národů, prosíme úsilně a zapřisaháme je, aby už pojali úmysl upustiti od svých neshod veškerých ku blahu společnosti lidské; nechať uvází, že již příliš béd a zármutků provází tento život smrtelný a že netřeba činiti ho mnohem bědnějším a trudnějším; dosti jim buď už rozvalin způsobených, dosti lidské krve prolité!

Nech si tedy pospíš poradit se o míru a podat si pravice! Tak zajisté každý sobě i svému lidu přeslavnou od Boha získá odměnu a neskonale zaslouží se o občanskou společnost. Nám pak, kteří hned na počátku apoštolského úřadu svého z tohoto světového zmatku neobyčejné obtíže trpíme, věztež, že se nesmírně zavděčí.

Dáno ve Vatikáně dne 8. září na slavnost Narození Panny Marie roku 1914.

BENEDIKTUS P. P. XV.

PROROCTVÍ SV. FRANTIŠKA SERAFIN- SKÉHO: ŽE BUDE V CÍRKVI VELKÝ ROZKOL A SOUŽENÍ.

Krátce před smrtí svolal bratry a o budoucích souženích napomínal, řka :

Mužné jedněte, bratři, buďte silni a spoléhejte na Hospodina : Kvapem blíží se doby velkého soužení a útrapy, v nichžto časné i duchovné rozvodní se zmatky a rozpory, láska mnohých ochládne a překypí nepravost zlých.

Moc duchů zlých rozpoutána bude více než jindy, a neposkvřeněná čistota náboženství našeho a jiných bude znetvořena tak, že pravého Nejvyššího Velekněze a Církve Římské velmi málo Křesťanů pravým srdcem a láskou dokonalou poslouchati bude.

Někdo nezákonně zvolený, v průběhu onoho soužení Papežství dosáhne a mnohým prohnáním svého bludu smrt chystati bude.

Tehdy rozmnoží se pohoršení, rozdělí se naše náboženství (religio, též řád), mnozí z jiných též rozlomeni budou, protože budou bludu odporovati, nýbrž s ním souhlasiti.

Bude mínění a rozkolů tolik a tak velkých v lidu i mezi řeholníky a klérem, tak že, kdyby podle slova Evangelia nebyly ukráceni dnové ti, by možno bylo, v blud by uvedeni byli i vyvolení, kdyby v tom bouřném víru nesmírným milosrdenstvím Božím řízení nebyli.

Řehole a život nás tehdy od některých nejostřeji napadán bude. K tomu přijdou pokušení nesmírná. Kdož tehdy se osvědčí, dosáhne koruny života.

Běda však těm, kdož spoléhajíce jedině na naději náboženství (řádu) zvlažní, nebudou statečně čeliti pokušením, která ku zkoušce vyvolených dopuštěna budou.

Ti však, kdož duchem vroucím z lásky a horlivosti pro pravdu ku zbožnosti lnouti budou, budou jako neposlušni a rozkolní pronásledováni a křivdy snášeti; neboť stíhatelé jejich, zlobnými duchy zmítaní, budou říkati, že jest velkou poslušností k Bohu, lidi tak morové zabíjeti a se světa hubiti.

Bude však tehdy souženým útočištěm Hospodin a zachráněn je, poněvadž doufali v něho.

A aby hlavě své se zpodobnili, důvěřivě jednati budou a smrtí život věčný vykupující zvolí raději Boha více poslouchati než lidi a smrti ani dost málo nebudou se báti, nechtíce souhlasiti s falší a zradou.

Pravda tehdy od některých kazatelů zakrývána bude mlčením, od jiných šlapána a zapírána bude.

Svatost života od svých hlasatelů posmívána bude, pročež ne
důstojného pastýře, ale záhubce pošle jim Pán Ježíš Kristus.

Z latiny přel. K. D. L.

(Vyňato ze spisu: Beati Patris Francisci Assisiatis opera omnia. Editio
novissima, Curavit Joh. Jos. von der Burg, Vicarius ecclesiae St. Martini Bon-
nensis. Coloniae, Bonnae et Bruxellis, sumptibus J. M. Heberle (H. Lempertz.)
MDCCCXLIX. Typis J. S. Steven. — Pag. 270, Prophetia XIV.

Svatý František zemřel r. 1226, tedy před rozkolem a reformací Husovou
a Lutherovou.)

FRANTIŠEK STRÍŽOVSKÝ:

VYCHÁZEJÍCÍMU SLUNCI.

Ohně hoří na obzoru,
velké ohně dokola,
slunce s mhlou je v dávném sporu —
kdo as koho udolá ?

Na obzoru ohně hoří,
slunce zdvíhá perutě,
opřelo se o pohoří —
»slunce, výš! Já zdravím tě!«

Na obzoru ohně hasnou —
k metám slunce nejvyšším
zvedá zlatou hlavu krásnou
»slunce, výš! Je nebe tvým!«

Ohně zhasly na obzoru,
s nebe slunce hledí v zem:
Mlhy, nechte malých sporů,
k mým se vzneste oblastem!

Mlhy vzhůru k nebi hledly,
závratí se zachvěly,
propastem v klín dutý sedly,
oči ňlaní zastiřely — — —

Z KNIHY: VE MLÝNĚ SVĚTA.

MINUL ČAS.

Kakoste krásný,
jenž díváš se teskně z lučiny
svým okem hluboce modrým —
neboj se! Já neutrhnu tebe!
Ty doby dávno minuly,
kdy v chtivosti dětské
jsem po každém kvítku u cesty sahal.

Ty kohoutku červený,
jenž v žitě zlatém hoříš,
jen plápolej a směj se,
já ti neublížím!

Ty zvonku blankytný,
jenž v úvoze tichém tichým stěstím zvoníš,
kloň hlavičku, kloň a o ráji zvoň ---
já nedotknu se tebe!

Ty doby už minuly,
kdy každý mě vábil květ,
kdy smavý jsem žádal ret ---
mně zaplatil svět už svoji daň.

Nech jiní mladší kvítí sbírají
já jdu už jen v odříkání
a v platonickém blahu,
jak slunce, jež s výše jen líbá.
Mné celé tvorstvo je posvátným
jak kytice na oltáři.

MODLITBA V ČAS VÁLKY.

Ó BOŽE MOCNÝ HOSPODINE, V JEHOŽ RUKOU jest válka i mír, blaho i zničení naše, smiluj se nad národem, který utíká se k Tobě v úzkosti a starosti své!

Víme, že pro hříchy a nepravosti naše dopouštíš věci zlé na svět, a těžce dopadá na nás trestající pravice Tvá.

Hospodine, Bože náš, pokojujeme se pod mocnou rukou Tvou.

Naše vina! Naše vina! Naše největší vina!

Tvá svatá vůle se staň jako v nebi tak i na zemi!

Ty, Bože, nechceš záhubu hříšníka, ale aby se obrátil a živ byl.

Ty dopouštíš, ale neopouštíš! Zde, Pane, pal a řež, jen na věčnosti nás ušetří. Otče, nemůže-li hořký tento kalich minouti nás, Tvá vůle se staň!

Ale Ty, Pane, jsi mocný, dobrotivý a milosrdný!

Neodpouštěj pokušení těžšího, než jaké sneseme!

Ty můžeš odvrátiti všechno zlé od nás! Jen pomoz nám, abychom se polepšili a milosti Tvé hodni byli.

Slabý je hlas nás hříšníků, nemůže doniknouti ke trůnu Svrchovaného. Ó Vy naši svatí patronové, přimlouvejte se za nás a za ty, za které prosíme!

Svatý Jiří, jenž jsi přemohl draka strašného, přemáhej nepřátele naše!

Svatý Cyrille a Metoději, zachovejte dědictví své, nevděčné děti své!

Matičko Boží, která jsi na sv. Hostýně porazila Tatary, dej zvítěziti ctitelům svým!

Neposkvrněná Paní lurdská, která uzdravuješ tisíce nemocných, uzdrav rány křesťanů!

Svatý Antonín, jenž jsi mrtvé křísil, zachovej nás při životě!
Svatí tři mládenci, kteří jste Boha chválili v peci ohnivé, vytrhněte nás a naše milé z nebezpečí!

Svatí Andělé Strážní, opatrujte nás a naše bratry.

Svatý Archanđele Michaeli, nebeský bojovníku, jež jsi Lucifera přemohl a shodil s trůnu hvězdného, dej nám poznati sílu Boží!

Svatý Archanđele Rafaeli, nebeský lékáři, zahoj naši slepotu a naše bolesti!

Svatý Archanďele Gabrieli, nebeský hlasateli, jenž jsi v Nazaretě zvěstoval spásu, přines nám blahou zvěstí míru a pokoje!

Ó Hospodine, Bože, Jesu Kriste, jenž pravil Jsi: Pokoj svůj dávám vám, pokoj svůj zanechávám vám, dej, ať hodni jsme pokoje Tvého! Tvými cestami budeme choditi! Tvoje přikázání budeme zachovávat! Zhřešili jsme proti svaté Pravdě Tvé, za modlami falešnými jsme se sháněli: Ó můj slitování s námi!

Vlej ducha pravé kajícnosti do srdce našeho, abychom pochopili vinu svou.

Ježíši, kníže pokoje, osvět rozum a srdce ředitelů osudů našich, aby našli cestu k pokoji! Vrať nám pravou víru, lásku a naději, vrať nám ty, které milujeme! Zkraf dobu zkoušky naší a uzavři nás do bezpečného chrámu Srdce Svého!

Svatý Václave, patrono národa našeho, nedej zahynouti nám ni budoucím! Amen.

K. D. L.

ŽALM.

Hospodin je naše síla,
Hospodin je naše stráž.

Aj, oni neďá zahynouti
tém, kdož v něho doufají.

On je králem širé země,
králem hvězdných zástupů.

Zarmouceným dává radost,
zlé na dobré obrací.

Sláva Jemu na výsostech,
sláva v světa končinách!

L.

DR. JOS. A. OPLETAL: FILOSOFIE LÉKAŘE V DEVÍTI KAPITOLÁCH.

Právě řetězy zákona příčinnosti jsou tak pevné, jsou tak jisté, jsou tak logicky spojené, že jimi obepneme onu »skleněnou kouli« a spojíme ji s Onou osobní Bytostí, která je oně Tvůrcem a Pánem a tak se nikoli jí jakožto průhlednou díváme, nýbrž ji pronikneme, ne hlavou, ne mozkiem, ne fosforescencí, ne rýhami v mozku, nýbrž skutečně »vnitřním, duchovým okem« t. j. rozumem, schopností to duchové duše. A to je snadné, věru snadné, člověku ne všeodnímu t. j. předpojatému, nýbrž schopnému, a tím je každý nepředpojatec! A schopnost ta souvisí s rozumem, je to rozum sám, nikoli »srdce, t. j. ethický obsah člověka«; tento je až závěrem, až výsledkem proniknutí »skleněné koule«, výsledkem názoru na svět. Pryč s citovým pouze náboženstvím, pryč s přesvědčením výhradně a výlučně zbudovaným na citu! Toto je tak slaboučké, že je i nejslabší záchvěv proticitu zvíklá, prolomí, roztrhává, jako opravdovou skleněnou kouli!

Ovšem, kde čisté srdce, tam i nepředpojatější rozum, a v tom smyslu Dr. Mandelik má pravdu. Modernímu světu schází čisté srdce, proto tím více nepředpojatý rozum, proto tím více vzdaluje se Boha pravého, tvoře si bůžky. Jen je tu rozdíl časový: staří si dělali bůžky ze hmoty, moderní, by si jich nemusili dělati, uctívají zkrátka hmotu celou za boha!

Člověk vnitřný, světec, člověk čistého srdce, poznává svět, vniká za »skleněnou kouli«, přemůže ji, poznává i Boha, Tvůrce, nikoli však toho, jakého »vidí« - světec Mandelik a bratři jeho ducha. Člověk vnitřný poznává, že je jako svět, dílem Tvůrce, »nevychází ve vesmíru«, nýbrž v pokoře, jako právě nic - bez Boha a nesmrtelné duše, padá na kolena v modlitbě a tak je ve spojení s Bohem, sám nejsa Bohem . . .

Tot všem, komu neschází »orgán k duchovému nazírání«, nejen srozumitelným, nýbrž dokonce samozřejmým! Komu snad schází takový orgán, anebo kdo jej jednostranou činností a předsudky pokazil, zlámal anebo pokřivil, tomu se jeví »duchové nazírání« trochu jinak, tomu je »všude přítomné vodstvo« symbolem světové duše.

To vodstvo moře, vodstvo stříbrných mraků, černých bouří, třípylných kaskád, svěžích vodotrysků, bublavých potoků, hučících toků, jinde jako krůpěj na růžovém poupátku rosy, jako slza v oku panenském -- znamená brzo žalu, brzo radosti, v cévách rostlin a zvířat proudící stejně jako v nitru zemském. Všude v tisíci formách a tvarech zprostředkuje život, jako ta -- duše

světa, která vlita je ve všechny rostliny a stromy, oživujíc je, táž duše působí ve hvězdách a prášku mořském, v kamení a listě uvadlém, ve vlnách a vichru hučivém, ve mraku i zrcadle rybníka bydlí.

»Co krouží ve hvězdách a valí se v moře vlnách, v blesku svítí a ve hromu hřmí, co v nejmenším prazvčíátku se hýbe, co v růži voní, a v ptáčeti zpívá, ve tváři kojence se usmívá; ve tvém mozku myslí, ve tvém srdci cítí, ve tvém citu jása a smutní — všude je to totéž, je to jedno a kromě toho nic — je to ona všude přítomná, vše pronikající, vše oživující duše světa, nebo, zní-li ti to známěji, je to bůh. On, který je zároveň sluncem, měsícem a hvězdami, zemí a nebem, mraky a větrem, růží a člověkem. On, který jedině a sám byl, je a bude od věků k věkům — sám jsa vždy nepochopitelným, nepředstavitelným, nemyslitelným, jen v bezčetných zjeveních poznatelný a cititelný.«

Tak mluví nesrozumitelně a svůdně přívrženec monismu theosofického. Jaká nestvůra hrozná to musí být! ta — svěťová duše — opravdu »nepochopitelná, nepředstavitelná, nemyslitelná« — monstrum neexistující, hříčka rozžhavené hlavy theosofickou horečkou, titěrnost monistického, nemocného »duchového nazírání« — pro zdravý rozum lidský — nic!

Žádná »světová duše«, nýbrž všemohoucí, všude přítomný, vševědoucí, osobní Bůh, který všecko řídí a spravuje, jehož Božské Vůli a Prozřetelnosti vše pořízeno je, jenž mocným pokynem vůle dal bytí, dal život vesmíru, dal rozum, dal milost člověku, k lidskému blahu a ke své velebě . . . . Nebe tvář i země krása, velebnost Jeho hlásají . . . .

Celý Vesmír je veliký, obrovský zvon, milliony a milliony úderů stvořených bytostí, od zrnčka pískového až k těm nebetýčným velikánům s hlavou sněhovou, od mikroskopické buňky živoucí až po korunu tvorstva — člověka, od velikých zvonů chrámu svatopetrského v Římě až po zvonek — umíraček ve venkovské kapliče, hlásá moc a velebu našeho nebeského Otce. Když srdce naše, štěstím rozjásané, je ohlušeno, když je toho světa travou tak zarostlé, že se dusí a zdusí každý květ, jenž nepřináší ovoce smyslného — pak rozumíme, že v srdce to nepronikne zvuk onoho zvonu!

Když však černé mraky bolu rozpjaly síť a zajaly srdce, žalem zlomené, kam zbývá se mu obrátiti, nechce-li padnouti v propast černého zoufalství, než nastaviti pozorné ucho ke hlasu: »Já jsem vzkříšení a život!« . . . Poutí žalu, poutí bolesti, poutí námahy ke vlasti nadhvězdné!

Mimoděk, snad proti vůli, upadlo zrnéčko pravdy Dru Mandelikovi v části »Zvony domoviny«. Vzpomínky na rakev matky lkají jeho:

»Z otcovského domu mého vynášejí černou rakev, v níž odpočívá má matka, nešťastná matička. Po žalu a bolu bez konce, po věčných starostech a útrapách, po němě trpělivosti a po naději nikdy nesplněné, ustláno jí v černé zemi, jí, která jediná a sama věrností mi nezklamala, jejíž srdci jsem přece svými činy a jednáním, svým loučením a pobytem v dále připravil tak mnohé hodiny hořkého bolu. S Bohem, má drahá matičko! Dřimej sladce, až JEDNOU NA SHLEDANOU!«

Jak může monista, v nesmrtnost duše nevěřící, pronést slova ta? Nechápu.

Ukápla krupěj a vytryskla z duše přirozeně křesťanské! A krupěj ta třpytí se aspoň chvíli, pokud i jí nepohltně moře myšlenek názoru jiného, kterými je obklopena. Vždyť celé okolí její je jí opačné, cizí . . .

Dr. Mandelik »dlí v dálné cizině bez přátel o samotě, opuštěn, prostřed pusté pláně,« dechem ovanut dálných vzpomínek za ticha vůkol. Najednou zvoní v nitru jeho zvony domoviny, zprvu sotva slyšitelně, čím dále, tím zřetelněji . . . Uzří okem nitra velké náměstí rodného města, prostřed tmavý, gothický dóm, uzří svůj otcovský dům . . . V bohatě vyřezávané kolébce leží . . . nad ním sklání se matička s úsměvem . . . on vztahuje ručky po ní . . . Ptáčata pohlížejí oknem do světnice . . .

Zvony zvoní . . .

K dómu běře se svatební průvod . . . V záplavě světél klečí cizinec, po jeho boku u oltáře klečí ta, jež byla jeho jediným snem, jedinou radostí srdce, a nyní -- podává cizinci ruku ke věčnému svazu . . . Nejostřejší dýka prohnala srdce Dra Mandelika . . . »Vše pryč! Mého bytí cíl a účel, můj sladký, jediný sen života -- pryč!«

Zvony lkají.

A když vynášejí matičky mrtvolu -- zvony pláčí.

Tak dumá sám a sám.

Leč ustal zvonů tón. A po chvíli se znovu rozezvucely -- nikoli ty zvony, nýbrž jiné, zvony to nové domoviny, tak vítězné, v tak mocných souzvucích a jásavých nápěvech: »volají a káží a zvěstují prastaré, znovu vstalé, věčně nové a pravé evangelium, evangelium Všejednoty.«

A zvoní všude, ve všech dílech světa, »z nepatrného kvítka a nekonečného pralesa, ze šumivého pramene a hučícího moře, a znějí písní spasitelnou.« »A ze bzukotu včely a z úderu křídel motýla, z blábolu kojence a ze šeptání zamilovaných, zní a jásá -- hymnus Všejednoty, symfonie Všelásky.

Znějí a zvučí zvony nové, jediné pravé domoviny -- praví a volají, dí a zvěstují radostné, svaté poselství: Tvou domovinou není jedna vesnice ani jedno město, není pevnina, ani díl světa

— domovinou tvou je nekonečné Všecko, ty vědomý, konečně od pout fisicletí starých předsudků osvobozený, blažený světoobčane!

Muž věleho citu stojí před námi zlomen — ženy nevěrou. A padá v objetí, nikoli tak teplé a tak hřející naděje křesťanské, nýbrž v náručí ledového monismu — prý jej uzdraví . . . Zavzněl ještě ten hlas nebožce matce »Na shledanou« — ale odumřel — jako matička sama . . .

Nebýlo čekati jinak. Komu žena výhradně je jediným »cílem a účelem« života a bytí — není divu, že mu květ bytí uvažá . . . Zkušenost učí a Dr. Mandelik sám uznává osudným omylem domnění lidstva, jakoby svět sám byl schopen úplně upokojiti lidského ducha! Ale člověk nesmí přec býti pouze bytostí citovou, nýbrž také — a zvláště muž — bytostí rozumu . . . Ať jde tu Dr. Mandelik ve zvuku zvonů — myšlenek a vzpomínek znovu do školy, do školy drahé matičky, do školy její trpělivosti a naděje . . . »Ne z mutného oka — z ruky pilné naděje kvitne!« Ovšem této síly v naději nedá, nemůže dáti, chladné a mrazivé objetí »Všejednoty«, monismu! Když i světoobčan Dr. Mandelik mžikově omámen jásá — a jak »jásot« ten je promíšen žlučí trpkostí a pláče, je kniha jeho nejprádnějším dokladem — ztichne »jásot« onen brzo, hoře beztoho plamínkeni dohořívající hromničky . . .

Zlomený muži! Kristus jiné rozžal světlo: vezmi v ruku prostičké řádky Jeho Evangelia, přinesl nám je z pravé naší domoviny, k níž život nás cesta trnitá, cesta křížová, jako byla jeho od Betléma na Kalvarii . . . »Neklidné je srdce naše, dokud nespočine v Tobě, Bože můj!«, nikoli však v tobě, maličký, ač tak obrovský, vesmíre, nýbrž v Tobě, k němuž modlíme se: »Otče náš, jenž jsi na nebesích«, k němuž mimoděk i Dr. Mandelik zvolal za matičkou: »Jednou na shledanou!« OSUDNÝ OMYL, KDO OD SVĚTA ČEKÁ -- ÚPLNĚ USPOKOJENÍ DUCHA!

VÁLEČNÁ MOSAIKA.

MŠE SVATÁ ZA MÍR.

(Z Missálu Římského přel. K. D. L.)

INTROITUS. ECELI. 36.

Dej míru, Hospodine, těm, kteří důvěřují v Tebe, aby proroci tvoji pravdivými shledáni byli. Vyslyš prosby služebníka svého, a národa svého israelského.

ŽALM 121.

Radoval jsem se, když řečeno mně bylo: Do domu Hospodina půjdeme.

Sláva Bohu Otci i Synu i Duchu Svatému, jakož byla na počátku, nyní i vždycky a na věky věkův. Amen.

MODLEME SE :

Bože, od něhož jsou svaté žádosti, správné rady a spravedliví skutkové: dej služebníkům svým ten pokoj, kterého svět dáti nemůže; aby i srdce naše příkázáním Tvým byla oddána, jakož i časové po strachu nepřátelském aby pod Tvou ochranou pokojní byli. Skrze Krista Pána našeho . . .

ČTENÍ KNIHY MAKKABEJSKÝCH 2, 1.

Bratřím, kteří jsou po Egyptě, Židům, pozdrav vzkazují bratřím, kteří jsou v Jerusalemě, Židé, a kteří jsou v kraji južském, a pokoj dobrý. Dobře čiň vám Bůh a pamatujž odkazu svého, jež sdělil Abrahamovi, Izákovi a Jakubovi, služebníkům svým věrným: a dejž vám všem srdce, abyste jej uctívali, a činili vůlí jeho, srdcem velkým a duchem ochotným. Nechť otevře srdce vaše v zákoně svém, a v příkázáních svých, a učiní mír. Nechť vyslyší modlitby vaše a smíří se s vámi a neopustí vás v čase zléh, Hospodin Bůh náš.

GRADUALE. ŽALM 121.

Proste, co k pokoji jest Jerusalemu: a hojnost těm, kdož milují Tebe.

Staniž se mír mocí Tvou, a nadbytek ve věžích Tvých. Alleluja. Alleluja.

Chval, Jerusaleme, Hospodina: Chval Boha svého, Sione. Alleluja. On ohraničil tebe pokojem a tučným obilím sytí tebe. Alleluja.

† ČTENÍ SVATÉHO EVANGELIA PODLE SVATÉHO JANA. 20. c.

Za onoho času : Když pozdě bylo onoho dne, prvního po sobotě, a dveře byly zavřeny, kdež byli učedníci shromážděni ze strachu před Židy : přišel Ježíš, a stanul uprostřed, a pravil jim : Pokoj vám ! A pověděv to, ukázal jim ruce i bok. Zraďovali se tedy učedníci, spatřivše Pána. I pravil k nim opět : Pokoj vám ! Jakož mne poslal Otec, i já posílám vás. To pověděv, vydechl a pravil jim : Přijměte Ducha Svatého : kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim ; a kterým zadržíte, zadržány jsou. —

OBĚTOVÁNÍ. Ž. 134.

Chvalte Hospodina, neboť dobrotivý jest ; prozpěvujte jménu jeho, neboť sladký jest : vše, cokoliv chtěl, učinil na nebi i na zemi.

MODLEME SE :

Bože, jenž národy v Tebe věřící nenecháváš nižádnými hrůzami zřtítí : Rač přijati prosby a oběti lidu Tobě zasvěčeného, aby pokoj z tvé dobrotivosti udělený hranice křesťanů zajistil přede všemi nepřátely. Skrze Krista, Pána našeho.

PŘIJÍMÁNÍ. JAN 14.

Pokoj svůj zanechávám vám : pokoj svůj dávám vám, praví Pán.

MODLEME SE :

Bože, míru původce a milovníku, jehožto poznati je žíti, je-
mužto sloužiti jest panovati : Ochraň přede všemi útočníky pro-
sebnyky své, abychom na tvou ochranu spoléhajíce, nebáli se
nižádných zbraní nepřátelských. Skrze Krista Pána našeho, jenž
s Tebou živ jest a kraluje v jednotě Ducha svatého Bůh po
všechny věky věkův. Amen.

. . .

MYŠLENKY DOSTOJEVSKÉHO O VÁLCE.

Proslulý publicista ruský F. Dostojevský (1821—1881) zakusil mnoho útrap, vynikl netoliko ženiálním pérem, ale také velikou zkušeností. Co soudil o válce ? Jako uveřejňujeme bez poznámek výroky vynikajících mužů jiných, zaznamenáváme bez vmísení vlastní kritiky následující myšlenky, jež Dostojevský reprodukoval dle úvahy zcela pokojného, mírného a bystrého civilisty roku 1876 :

•Velkomyslnost hyne za dlouhého míru a místo ní vzniká cynismus, lhostejnost, nuda a leda snad zlostný posměch, a i to jen více pro zábavu, než vážně. Možno určité říci, že dlouhý

mír dělá lidi zatvrzelými. Za dlouhého míru sociální převaha vřdycky se sklání na stranu všeho, co jest v člověčenstvu špatného a hrubého, hlavně na stranu bohatství a kapitálu. Poctivost, lidumilství, sebeobětování ctí se, cení se a vysoko se váží ještě hned po válce; ale čím déle trvá mír, všechny tyto krásné, velkomyslné vlastnosti bleďnou, schnou, zmírají, a bohatství a ziskuchtivost uchvacuje všechny. Zbude na konec jen licoměrnictví — licoměrnictví poctivosti, obětavosti, povinnosti, takže si jich snad budou i dále ještě vážit přese všechn cynismus, ale jen pěknými slovy, pro forma. Právě poctivosti nebude, a zbudou jen formule. Formule poctivosti — to je smrt poctivosti. Dlouhý mír rodí apatii, sprostotu, rozvrat, otupuje city. Radosti se nezjemňují, nýbrž hrubnou. Hrubé bohatství nemůže se radovati z velkomyslnosti a vyzáduje si radovánek skromnějších, bližších k jeho zaměstnání, t. j. k ukojení choutek tělesných. Radost stává se masožravou. Tělesné choutky vyzývají chlípnost, a chlípnost jest vřdycky surová. Nemůžete to popřít, protože nelze popřít hlavního faktu, že sociální převaha za dlouhého míru na konec vřdycky se skloní k hrubému bohatství. — Vědy a umění rozvíjejí se vřdy v první periodě po válce. Vojna je obnovuje, osvěžuje, probouzí, posiluje myšlenky a dává podněty. Za dlouhého míru i vědy zahluchnou. Jest pravda, vědecká práce vymáhá velkomyslnosti, ba i obětavosti. Ale kolik učenců odolá nákaze míru? Lživá poctivost, samolibost, zachvátí i je. Co si počnete na př. s takovou vášní, jako závist? Jest hrubá a nízká, ale pronikne i v nejslechetnější duši učencovu. Také jemu se zachce mítí podíl z všeobecné nádhery a lesku . . .

Zachce se slávy; ve vědě objeví se šarlatánství, honba po efektech a hlavně utilitarism (prospěchářství), protože se zachce také bohatství. V umění totéž; zase honba za efektem, za něčím rafinovaným. Prosté, jasné, velkomyslné a zdravé myšlenky nebudou již v módě; bude třeba něčeho méně postního, bude třeba uměním buditi vášně. Znenáhla ztratí se cit pro míru a harmonii, vznikne křivení citu a vášní, tak zvané zrafinování citů, jímž cit jen hrubne. Všemmu tomu umění podléhá vřdycky na konci dlouhého míru. Kdyby nebylo na světě vojny, umění zahluchlo by úplně. Všechny lepší myšlenky dodává umění vojna, boj. Jděte na tragédii, pohleďte na sochy . . . Bohatství, hrubé požitkářství rodí lenost a lenost rodí otroky. Má-li otrok být udržen v otroctví, jest nutno odníti mu svobodnou vůli a možnost osvěty. Za dlouhého míru množí se zbabělost a nepoctivost. Člověk svou přírodou je velice náchylný k zbabělosti a nestoudnosti; vím to dobře podle sebe. Snad právě proto zrovna dychtí po válce a má tak rád vojnu. Vidí v ní lék. Vojna rozvíjí bratrskou lásku a spojuje národy. — Jak, že spojuje národy?

Nutí je, aby si navzájem sebe vážily. Lidumilství rozvíjí se nejvíce na bojišti. Je to skoro podivný fakt, že vojna méně lidí rozezlivá, než mír. A skutečně nějaká politická urážka v době míru, nějaká drzá pomluva, politický nátlak rozezlí mnohem více, než krvavý boj. Vzpomeňme si: nenáviděli jsme Francouze a Angličany za krymské války? Naopak, ještě jsme se sblížili s nimi, jaksi jsme se s nimi spřiznili. Zajímalo nás jejich mínění o naši chrabrosti, hýčkali jsme jejich zajatce. Rusko s radostí o tom čítalo v mnohých novinách, ale nepřekázelo nám to, abychom se velkolepě bili. Duch rytířství se vzdával. O materiálních zhubkách války ani mluvit nebudu. Kdož by neznal zákona, dle něhož po válce všechny síly jako by se nově roдилy? Hospodářské síly země vzrůstají desateronásobně, jakoby z hromového mračna spustil vydatný déšť na zprahlou půdu. Těm, kdo za války utrpěli, všichni hned pomáhají, kdežto za míru celé kraje mohou dříve vymřítí od hladu, než se pohneme a věnujeme zlatku. Kdo měří dnes duši dle duše, dle křesťanské míry? Měří se dle kapsy, moci, síly, a lid to dobře ví ve svých masách. Tu nevzniká v něm závist, nýbrž jakýsi nesnesitelný pocit mravní nerovnosti, příliš urážlivé pro prostého člověka. Dávejte svobody, pište nové zákony, ale nerovnost nezmiřte z nynější společnosti. Jediným lékem je vojna . . . Společný vznešený výkon velkomyslnosti tvoří nejpevnější svazek živlů nerovných svým třídním postavením. Velkostatkář i mužik, bojující spolu v dvanáctém roku, byli si bližší, než doma ve vsi za doby míru.◀

KDE SE DBALO NEJVÍCE O ROZMOŽENÍ VOJSKA.

V prvých dnech srpnových musili francouzští řeholníci opustiti i Řím, aby dle rozkazu zeďnářské vlády francouzské nastoupili službu u francouzských pluků. Všichni kněží musí sloužiti ve francouzské armádě zrovna tak jako laikové. Seminaristé jsou tam šmahem odváděni k vojsku, a teprve po tříleté službě vojenské jest jim dovoleno studovati v semináři. Tato bezohlednost ovšem jest diktována snahou, aby se počet kněží ve Francii co nejvíce obmezil. Ergo -- chtěla takové rozmnožení vojska církev či kruhy proticírkevní? Vyvolali snad válku tito kněží odvedení?

FIO:

NEŽ SPADNE LISTÍ SE STROMŮ . . .

Doplň pokrokového redaktora »Přerovského Obzoru«.

Služba v ponurých kasematech. Ráno pozdrav vycházejícího slunce: citronově žluté světlo na zdi proti oknu mého kumbálku

— a stíny bledě fialové se mihají ve světle. To mírný, ale studený severák kolíbe stromy pod zamřížovaným oknem. Slunko svítí venku, ale hřeje málo. Javorý na dvoře jsou už skropeny všemi nuancemi barvy žluté.

A v hlavě pusto. Zapomínáš pomalu na všechno, co jsi měl kdysi rád, v čem jsi vyrostl a cos opustil. Už na nic pomalu si nevzpomeneš a vzpomeneš-li, tož jen melancholicky. Jen sem tam ve světlých okamžicích (blázní mívají takové momenty radosti nebo smutku) se snad něčím potěšíš nebo zarmoutíš. Třeba šest vysokých štíhlých topolů, vlastně jen jejich černé silhouetty vidíš se černat na ohnivém pozadí umírajícího dne nebo v poli někde se setkáš se šípkovým keřem, obsypaným jasně červenými plody. Potěší to, ale jen na chvíli. Anebo na chvíli zas něco zabolí. Zdá se ti, že jsi opustil všechno a tebe že opustilo také všechno. Všichni na tebe zapomněli. Každý den čekáš na nějakou zprávu z domova jako na boží smilování -- ale třeba tři týdny marně. Stesk se tě zmáhá. Jsi taď sám, bezvýznamná, zrovna ničemná kavka v tom milionovém moři bojujících. Ale jen chvíli potrvá ten stesk. Jako ona radost.

Lhostejnost, životní apathie zalézají do mozku a do srdce. Nic tě nezajímá. Literatura? Netáhne -- nejvyšší časové věci. Garšinova »Válka« nebo Veresajeva »Zápisky z války rusko-japonské« nebo Vereščaginovo »Na vojné v Asii a v Evropě«. I to čteš s nechutí. A výtvarné umění. Apaga satanas. Anebo huďba? Nezajímá. Oblomovština, duševní lhostejnost a tupost a zrovna pohrdání životem -- tolik jsem měl život rád, ale čím je nyní život? Jakou cenu má život vojáka, který hledí stále smrti do očí? Myslíte, že se bojí? Nebojí se -- lhostejně čeká, s které strany dostane tu smrtelnou. Vzruší ho málo co. Dostanu na př. zprávu, že bratr byl už čtyřikrát v ohni (u polního dělostřelectva). Žije prý dosud.

Hledím chvíli na lístek polní pošty s onou zprávou, potom se podívám vzhůru k obloze, usměju se a udiveně si řeknu: »Tak?« A zastrčím lístek do kapsy šedé bluzy, jakoby mně bylo naprosto lhostejno, žije-li bratr nebo leží-li už někde zahrabán.

Život nemá ceny -- ani u mladých, ani u starých. Mašrujeme. Jedna setnina -- v předu 21letí nováčci a v zadu 42letí domobranci druhé výzvy -- v předu syn a několik kroků za ním jeho otec. A oba kandidáti smrti. Jak divně je to všechno. Jak život je zmotán nyní. Myslíš někdy dlouho, konce se tak hned nedomyšlíš, ale podivné finale se vykristalisuje potom: buď do civilu nebo přímo do bitevního pole. Před čím tě zmítala kdysi hrůza, to zdá se ti nyní milým vysvobozením z toho dlouhého beznadějněho čekání, kdy přijde na tebe řada. Přijde jednou, je lhostejno, zda dnes nebo za týden. A kdo dřív přijde, ten

ďřív mele. To není slovní paradox, to je paradox života, vlastně smrti.

Napřed Čechovovská resignace životní, a potom lhostejnost a pohrdání životem. Život? Nemá ceny nyní. A což smrt? Také ne. Jakási nirvana před očima. Staneš se fatalistou. Jdeš, kam tě osud žene. A zapomínáš pomalu na všechno, co jsi měl kdysi rád. Jen chvílemi to přece zabolí:

Žita zelenajú,
květe réz,
na vojnu verbujú,
idem též.
Ej škoda, přeškoda mojej krvi červenej,
kerá bude v trávě zelenej.

Zabolí to chvílemi a někdy rozradostní: zas vzpomínky na zlaté to srdce jedno, které mě jedině poutá ještě k životu . . .

„Než spadne listí se stromů, budeme všichni zas doma“. Letos či na rok? A vrátíme se vůbec? Kdo to ví . . .

DOPIS KATOLICKÉHO ŠLECHTICE † JUDra. KARLA HRA-
BĚTE LAŽANSKÉHO, C. A K. PORUČÍKA, ZEMŘELÉHO
V BĚLINĚ, V BOSNĚ, 28. SRPNA 1914.

Mým rodičům a sestřám!

Molto (Cyrano):

„Et quand j'entre chez Dieu, j'emporte
quelque chose sans pitié, sans lâche. Et
c'est? Mon panache!“

Obracím se na Vás s prosbou! Vyplnili jste všechny předchozí, neodmítnete, vím, ani tuto, po které již žádná následovat nebude.

Přijměte, co se stalo, s pravou křesťanskou statečností a s vírou plnou odevzdaností, jako dobře působící příklad všem rodičům a sourozencům v milé krajině naší, kteří snad ještě větší ztráty oplakávají! Byl jsem dobře připraven, když duch můj opustil tělesnou schránku, kterou 27 let ožívoval, a zemfel jsem silný ve víře a s čistým svědomím. — Toto vědomí nechť slouží Vám k blahému upokojení. — Život můj, který jste před 28 lety založili, byl krásný a šťastný, zahříván slunnými paprsky Vaší časté a vždy mně osvědčované lásky. Tato láska Vaše osvěcovala i při loučení jasně a pokojně mou cestu až do okamžiku, kdy uhaslo mně světlo pozemské, aby ustoupilo věčnému na Boha patření! Tam u trůnu Božího modlím se u věčné vděčnosti

za Vaši všecku lásku, za Vaše pozemské blaho, za sílu a statečnost pro tu chvíli, kdy dojde Vás zpráva o mé smrti a za šťastné spojení po dokonané pouti pozemské k věčné blaženosti. Víím, že jsem Vám připravil veliký zármutek, když do války jsem šel, a víím to nyní, kdy ještě přítomnost a budoucnost pro mě existují!

Odpusťte mně tento čin — nemohl jsem jinak, aniž bych se prohřešil na své vojenské a vlastenecké povinnosti, slávě svých předků a na sobě samém, ačkoliv částečně v mé moci bylo nejít se svými druhy!

Odpusťte mně, že jsem šel a více nepřišel, — jako jste všecko odpustili — prvé než se stalo — Vy dobří, milí! Píší tyto řádky večer před svou generální zповědí. S čistou duší jdu v boj a čísti dokonale jsem života mého běh. — Pozdravuji Vás, nejmilější rodičové, sestry, Vás všechny, příbuzné, známé, všechny, kteří jste mně byli tak milí a drazí, domácí čeleď, obyvatele naší milé krajiny, z celého srdce a vyslovuji Vám, milí rodičové a sestry především můj věčný, nekonečný dík za Vaši lásku a za Vaše nesčetná dobrodíní!

Požehnání Boží na všech cestách Vašich.   Váš   Karli.

STANOVISKO CÍRKVE K VÁLCE.

Z Říma, 7. října. Vatikánský list »Osservatore Romano« v úvodníku zdůrazňuje: »Ve sporech lidstva a v krvavých konflikttech, které z nich povstávají, chtěla a chce Svatá Stolicе zachovati vždy nejúplnějši a absolutní nestrannost, ježto svůj úkol míru a lásky k bližnímu u všech národů země bez rozdílu plemene a náboženství staví nad každý jiný zájem. Všichni věřící, následující otcovského řízení, mají se mírniti v řeči a zejména kněží. Mají stavěti nad přání osobně jisté oprávněné po vítězství své země lidštějši a křesťanštějši přání světového míru a nemají také nikdy proti nepřátelům používatí slov pohrdání a zášti, nýbrž používatí slov, prochnutých láskou k bližnímu.«

Časopis »Ječmínek« v Prostějově přinesl 3. a 17. října 1914 následující úvodníky od L.:

I.

NÁRODŮM RAKOUSKÝM!

(Ku jmeninám Císaře Pána.)

Rakousko je nejkrásnějši zemí na světě. Leží v srdci Evropy v mírném ponebí, má úrodné nížiny a sněžné Alpy, má rozlehlé

pustý a nebetýčné Tatry, má zlaté doly i zlato rév, má cesty zemské i mořské, má rozmanitost národů, jazyků, krajů, má poklady umění a věd.

Teprve když je člověk v cizině, poznává, co ztratil v Rakousku. I ten, kdo cení nejvýše požitky hmotné, vzdychne si, že nejlepší kuchyně, nejlepší pivo a nejlepší doutníky jsou jen doma v Rakousku.

Všechno Rakousko má — jen jednoho, toho jediného potřebného, se mu nedostávalo: Svornosti a lásky.

Všechny pokusy, sjednotit národy a strany, selhávaly, a říše churavěla vleklou nemocí. Císař František Josef I., vstupuje roku 1848 na trůn, dobře rozpoznal, čeho nejvíce třeba jeho říši, a zvolil si heslo: »Viribus unitis!« »S poje n ý m i s i l a m i!«

Ale hlas Jeho po dlouhá léta vyzníval v prázdno. Národové a strany se svářili, jedni chtěli zotročovat druhé, ba nespokojenci šilhal i za hranice, tak že cizina měla Rakousko za zralé k pádu.

Čeho nedosáhlo dobré slovo v míru, to dokázala doba nebezpečí, doba těžké zkoušky: Národové si podávají ruce, ustaly sváry stran, jedna rodina kupí se kol svého Otce a podává si ruce ku svornému zápasu za vítězství společné vlasti.

Teď, v době nouze, teprve mnozí poznávají, jak Rakousko jest nám všem drahé a potřebné.

A teď teprve vidí mnozí, jak by mohlo být šťastné a silné! Nesmírné obětí stojí toto poznání, ale doufejme, že nebudou marny.

Pečujeme už nyní o lepší budoucnost! Tak jak v míru musí se připravovat válka, tak za války už se musí připravovat mír!

Musí se připravovat obrození Rakouska!

Dnes, kdy mlčí parlament a nelidské štvaní stran, poznáváme, v čem byla naše slabost a nemoc.

To, co se nazývalo demokracií, bylo násilím několika mluvčích; to, co se nazývalo svobodou, bylo největším otroctvím.

Tisk místo vzdělávání a sjednocování rozbíjel a podlamoval základy kultury.

Dnes mnozí poznávají cenu náboženství, které bylo vydáno ve psí.

Dnes mnozí poznávají, že volební zápasy byly nejhorším zne-mraňováním a znásilňováním lidu, a přejí si, aby byly co nej-více omezeny, aby se upravitl spravedlivé volební řád do obcí, obce pak nechť volí do sněmu, a sněm do Říšské rady.

Dosti špinění, dosti korupce, dosti už násilí! Kéz mužové uslech-tilých snah svorně se staříckým mocnářem našim na troskách války zbudují Rakousko šťastné a pokojné, ku všem národům a jedincům rovnoprávné a potom nerozborné! Toho přejeme dnes ze srdce svému pánovníku a všem věrným Rakoušanům!

II.

JAK BUDE PO VÁLCE.

Jak bylo před válkou, víme: Vládl kapitalismus a demagogie s falešnými hesly, nenávisť a strannický boj až na nůž. Hlavně proti Církvi katolické. Nyní se však ukázala bezmocnost demagogů proti velkým katastrofám a neplodnost pokrokových hesel. Lidé vracejí se k náboženství, zvláště ti, kteří jsou hluboce zasaženi živelnými událostmi války, zejména pak ti, kteří slyší nad sebou chřestět křídla smrti. I pokrokové listy (Naše Doba a j.) uznávají, že těšivá a silivá moc náboženské víry nedá se ničím nahradit.

A rozvášní lidé se tážou: Má po válce nastat opět bratrovražedný boj stran a směrů? Má Evropa a naše vlast bez očisty vyjít z té krvavé lázně? Nemůže nastat ozdravení společnosti a lidské soužití občanů? Co vlastně jest to, co nás rozeštvávalo mezi sebou?

Odpověď na tuto otázku jest ve dvou slovech: Tisk a volby.

Tyto dva faktory musí být zreformovány. Předně musí být zkročena bezuzdnost (ne svoboda!) tisku, aby se zamezilo beztrestné štvání a lhaní, které za porotového systému mělo dvě otevírné dokořán. Návrh reformy tiskové jsme již jednou uveřejnili a jsme přesvědčeni, že příslušné kruhy se k němu v pravý čas vrátí.

Alé co s volbami? Odstraniti volby znamenalo by zbavit občanstvo všeho vlivu na veřejnou správu a nastolit absolutismus. My jsme příliš svobody milovní, než abychom se za to přimlouvali. My chceme svobodu pro sebe i pro jiné. Nechceme odstranění voleb, ale jejich spravedlivou úpravu. Nynější volební systém dává občanům volit často, ale výsledek neodpovídá skutečnému smýšlení občanstva, neboť obrovské menšiny zůstávají bez zastoupení, a častým volením se občané proti sobě rozeštvávají do největší míry.

Proto navrhujeine, aby obce dle počtu obyvatel volili do sněmu, sněm pak do říšské rady.

Ovšem nutnou podmínkou bylo by napřed opravit volební řád do obecních výborů: Volba všeobecná (dvě kurie: poplatníků přímých a nepřímých), tajná, s vyloučením korupce, a poměrné zastoupení menšin.

Obecní výbor takto zvolený bude věrným obrazem občanstva a bude schopen za ně vysílat zástupce do sněmu a parlamentu. Zástupců bude něco méně, bude méně diet a křiku, ale více plodné práce.

Pro naši stranu při nynější výchově občanstva bylo by to nové zřízení snad nepřiznivé, ale časem nastane vyrovnání.

Pochopí-li rozhodující kruhy svůj úkol, zreformuje-li se tisk a

volby, pak můžeme doufat, že po válce bude lépe, že pak občanstvo ve svornosti a klidu snadno překoná krizi, válkou způsobenou, a vytvoří nové Rakousko, silné jvnitř i na venek. L.

Z VÁLEČNÉ POESIE.

Realistický »Čas« přinesl počátkem října 1914, v neděli, tyto verše A. Horáka:

»Já, nevěrec smutný nespíitelnou touhou,
abych Tě jednou uviděl v hořcím keři
ve vsí sláve a velebě před sebou stát;
skeptik, jenž soustavám všem, i své se směje a přece jen věří,
mystik, který se na cestu dlouhou
rozumu svého táže vždy rád:

V těch dnech bídy a úzkosti, žalů a strachu
o vše nejdražší, o své nejbližší, o život sám,
přimáčknut k zemi ohromnou silou, k Tobě
o pomoc pro bratry lkám.

Nejvyšší nad všemi lidmi vítězi.
Nemůžeš spřetrhat příčin a následků těžké řetězy.
Nemůžeš pozměnit ani na chvíli
svůj odvěku železný řád.

Nemůžeš z válčících rukou vyrazit blyskavé meče,
zastavit krev, jež potokem teče,
odvrátit těžká zranění, smrtelný pád. (?)

Můžeš však tajemným vědomím nesmírné síly
naplnit, posilnit úzkostí sevřenou hruď.

Můžeš naději sladkou utišit nesnesná muka,
pokorou důvěrnou obrnit srdce, jež zoufalstvím puká,
můžeš probudit, až k zázraku podnítit životní puč.

Ó, vyslyš za bratry modlitbu mou!

O PRINCI EVŽENOVÍ.

(Dne 18. srpna 1717 dobyl princ Evžen Savojský skvělého vítězství nad Turky u Bělehradu, a již r. 1745 byla známa násle-

bující německá lidová píseň. Jelikož se počátkem srpna velmi často hrála a zpívala v městech na Dunaji, bude snad zajímat její překlad, jenž se drží lidového tónu originálu.) K. D. L.

Princ Evžen, rytíř urozený,
chtěl císaři mít navrácený
tvrz a město Bělehrad.
Most dal stavět na Dunaji,
aby vojsko s vozataji
mohlo přemašfrovat.

Když ten most byl postavený,
že mohly být přepraveny
regimenty, kanony:
U Zemuně tábor rozbil,
aby Turek všecko pozbyl,
s hanbou utek na honý.

Srpna jedenaadvacátého
přišel špehoun z Tureckého
za deště a blýskavic,
přisahal, co vědět může,
že prý Turek futrážuje
mužů třikrát stotisíc.

A princ Evžen, jak to slyšel,
kázal, by se ihned sešel
jenerální jeho štáb,
instrukce jím všechněm dával,
jak se má vést vojska nával,
aby Turku na krk šláp.

Když se na parole ptali,
kázal, aby počítali
o půlnoci dvanáctou:
každý aby na kůň skočil,
proti Turku palaš točil,
a to celou silou svou.

V ten čas každý na svém koni
statně sedí, mečem zvoní,
vše se hrne ze šancí,
rytíři a mušketýři,
každý bystře zbraní míří,
radost jako při tanci.

Vy konstabli se svých šancí
zahrejte nám k tomu tanci
na kartáče, na děla!
Zahrejte nám na vše strany
na Turčiny na pohany,
by jim cesta uběhla.

Princ Eugenius na pravici
jak lev bíl se v metelici,
maršálek a jenerál.
Princ Luďvík objížděl: »Bratři,
Jen se držte jak se patří.
Na Turka jen dál! Jen dál!«

Princ Luďvík moc daleko spěchal,
mladý život v poli nechal,
raněn kulí z olova.
Princ Evžen se pro něj trápil,
přenést ho dáti ráčil
do Varašína Petřova.

Válkou nastalo malé sblížení Němců s Čechy, národové si přeložily navzájem své válečné heslo — své národní hymny — a shledali ku svému podivu, že nejsou tak strašné a nebezpečné, jak si je představovaly! I naše zádumčivé »Kde domov můj?« bylo přeloženo, ale příliš volně a změněným rytmem, takže se nehodí do not. Podávám zde tedy překlad nový:

»KDE DOMOV MŮJ?«

Wo ist mein Heim? Wo ist mein Heim?
Wasser rauscht durch grüne Triften,
Kieferwald von Fels und Klüften,
Frühlingsblumen auf der Flur,
Paradies ist die Natur:
Das ist meine schöne Heimat,
Böhmerland, mein Vaterland!

Wo ist mein Heim? Wo ist mein Heim?
Gottes Huld im Land der Lieder,
Fromme Geister, stramme Glieder,
Froher Sinn, Gedeihn und Gut,
Männertrotz und Heldenmut:
Das ist meine schöne Heimat,
Böhmerland, mein Vaterland!

(Ins Deutsche übertragen von K. Dostál Lutínov.)

Musím podotknoutí, že nejkrásnější dva verše:

Voða hučí po lučinách,
bory šumí po skalínách —

jest nejtíže přeložiti. Překladateli se namítá řada variací, ale žádná nevystihuje suggestivní krásy prostých českých slov.

Wasser braust in Talgeländen,
Kieferwald von Felsenwänden ?

Nebo : Wasser braust durch grüne Auen,
Kieferwälder hoch anschauen.

•

DIE WACHT AM RHEIN.

Text složil Max Schneckenberger 1840, nápěv Carl Wilhelm.

Hlas jako hrom hřmí do bojů,
jak mečů třesk, řev příbojů:
Na Rýn, na Rýn, jež Němec má!
Kdo veletok náš uhlídá ?
Ó vlasti má, buď pokojná!
Tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

Jak blesk to jde sty tisíci
a všechny zraky zářící,
jun Němec v zbožné chrabrosti
vždy svatou hráz tu oprostí.
Ó vlasti má, buď pokojná,
tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

On vzhlíží k nebes výšinám,
zkaď všeci svatí hledí k nám,
a v hrdé síle přísahá:
Ten Rýn je náš jak prsa má:
Ó vlasti má, buď pokojná,
tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

A nechť má krev tu zbarví zem,
ty nesmíš stál se Francouzem,
ty velkých vod máš hlubinu
a Německo krev hrdinů:
Ó vlasti má, buď pokojná,
tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

Dokud jen krupěj krve jest,
a kordem jedna vládne pěst,
a z jedné pušky vstoupá dým —
nepřítel nesmí k břehům tvým!
Ó vlasti má, buď pokojná,
tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

Hřmí přísahou, a vlny jdou,
prapory šumí nad hlavou:
Na Rýn, na Rýn, na Němců Rýn!
Zde stojí stráž, kdo vlasti syn.
Ó vlasti má, buď pokojná,
tvůj věrný hrad je stráž, stráž u Rýna!

Refrain by mohl též znít:

Ó vlasti má! Proč starost máš?
Pevná jak hrad je rýnská stráž!

•

V české literatuře neprojevil se dosud dojem a nálada válečné, leda ojedíněle. Uznávání věstcové národa mlčí. Za to v Německu fabrikuje prý se denně přes 200 válečných básní, a časopisy nestačí jich otiskovat. Hned při vypuknutí války 6. srpna 1914 přinesla Leipziger Illustrierte Zeitung, která i v Rakousku má mnoho tisíc odběratel, v č. 3710 následující válečný zpěv od Maxe Bewera z Laubegastu s rámcovou ilustrací, v níž Donar svými blesky bije do nepřátel Německa. Báseň chápe vážnost okamžiku, kde jedná se o existenci mocného Německa a zničení neb život celých národů:

Germanentag! — Germanennacht?!
Was wird am Himmel dämmern?! —
Der alte Donar ist erwacht
Und will sein Weltreich hämmern!

Germanentag! Und Slavennacht!
Und Frankreich Tod für immer!
All-Deutschlands goldene Sonnenpracht
Glüht auf im ersten Schimmer!

Mit Adlersflügeln strahlt voran
Ein Kaiser stahlumflossen,
Und hinter ihm ist Mann für Mann
Ein Held aus Erz gegossen!

Millionen Schwerter blitzen auf!
Es donnern die Kanonen.
Wie Blücher stürmt und Bismarck drauf,
Ihr brausenden Schwadronen!

Schon einmal eine Völkerschlacht
Hat unser Volk geschlagen,
Nun soll aus ewger Völkernacht
Der deutsche Himmel tagen!

Die Erde bebt! Der Himmel kracht!
Das Meer treibt Wrack und Trümmer!...
Germanentag! — Und Slavennacht! —
Und Frankreich Tod für immer!

V našich chrámech a u křížů pod lípami, kdež se vesnický lid začal scházet k večerním modlitbám, začala už v srpnu hlaholit prosebná:

PÍSEŇ V ČAS VÁLKY A POHROMY.

1. Bože, Otče dobrotivý,
jehož ruka tvorstvo živí,
jenžto odměňuješ ctnost,
pokořuješ nepravost:
Zhřešili jsme, uznáváme,
trestů Tvých se obáváme,
odvrat válku, hlad a mor,
pokání Tvůj činí tvor.
2. Ve Tvých rukou leží země,
slunce, hvězdy, lidské plémě,
pohroma i úroda,
blaho všeho národa.
Zhřešili jsme atd.
3. Metla Tvoje šlehá s nebe,
že jsme opustili Tebe,
Boha svého pravého,
pro anděla padlého.
Zhřešili jsme atd.

4. V pýše jsme svou hlavu zdvihli,
za mamonem hříšným tíhl,
tělu jen jsme sloužili,
v závisti se rdousili.
Zhřešili jsme atd.

5. Nyní v svaté horlivosti
ctíme víru, krásu ctnosti,
království Tvé spanilé,
čeká srdce zbloudivé.
Zhřešili jsme atd.

6. Z hříchů svých se vyznáváme,
tělo Páně přijímáme,
v Srdce Boží, mocnou hráz,
Matko Boží, ukryj nás!
Zhřešili jsme atd.

K. D. L.

A sbor dětí na kůře zpíval

Z PLÁČE PROROKA JEREMIÁŠE.

1. Ach, město tak lidné, | jak jest samotné zůstalo
a učiněno jest | jako vdova.
2. Ustavičně | pláče v noci,
a slzy | na lících jeho.
3. Cesty Siona kvílí, | že žádný nepřichází k slavnosti,
všecky brány spustly, | kněží jeho vzdychají.
4. Ó vy všichni, | kteří jдете cestou,
pohleďte, | zdalí je bolest | jako bolest má.
5. Jerusaleme, Jerusaleme!
Obrať se k Hospodínu, | Bohu svému!

Do nynějších dob vroucně zaznívá píseň J. V. Sládko :

SVATÝ VÁCLAVE!

V skvoucím brnění,
slávou zářící,
v čele vojsk ješ na své brnění
s černou orlicí.

Svatý Václave,
volá tě tvůj lid:
vrať své zemi požehnání,
vrať svým dětem klid!

Vnucen-li však boj,
v záři krvavé
blitvy veď, jak's dědy vodil,
svatý Václave!

•
»Archa« vydala polní lístky s obrázky Köhlerovými a verši :

Václave svatý, zbožný reku,
jenž s anděly jsi vítězil,
mláčka chraň nám v bitev jeku
a v pochodu jej těžkém sil.

Kdy české pluky v boje táhly,
Tvá nad nimi šla korouhev,
a vojn, jemuž rety spráhly,
zas k vítězství spěl jako lev.

Ó kníže náš, rač ovinouti
Své vojsko laurem přeskvoucím
a nedej Svojm zahynouti,
nám -- ani budoucím!

MILÝ!

Jsi v širé dáli; kde, to sotva známe,
však za tě modlíme se, vzpomínáme.
Kéž Věrovesťci našl v každém boji
jak ochráncové po tvém boku stojí!
A proti střelám, útrapám a zášti
nech Máti Boží kryje Tě v svém plášti!
A v hromobití děl a šrapnelů
stůj kolem Tebe hraďba Andělů,
bys čist a zdrav a plný jarých sil
se v slávě vítězné k nám navrátil!

MODLITBA VOJÍNOVA.

Ježíši dobrý, jenž jsi v bolu pněl,
stůj v boku mém, když hrozí nepřítel.
Pohlédni na mne okem laskavým:
Tys pastýř můj a já jsem dítkem Tvým!
S Tebou chci strádat, s Tebou v boje jít,
s Tebou chci vítězit neb čestně mřít.
Vše drahé své poroučím do ochrany
Tvé, Spasiteli, a Tvé Matky Panny!

MILENÝ!

Slyš, tisíceré pozdravy
za Tebou letí z Moravy:
Nechť v dešti střel a nesnázi
Tě anděl Strážce provází!
A Svatá Máti s Hostýna
měj o Tě péč jak o syna!
Haj čísaře a našl zem
a zdrav se vrať k nám vítězem!

B. Kaminský:

MODLITBA ZA VLAST.

Ty, nejmocnější králů všech,
ó, Bože, Otče můj,
vlast drahou dnes i v příštích dnech
svou mocí ochraňuj!

Ty, velký Bože, Sám to víš,
co přetrpěla béd,
vypila na dno bolů číš
a strastí bezpočet.

Ty's její muka, Bože, zřel,
když smutek čelem táh',
pláč její tichou nocí zněl,
has' život v mrákotách.

Ji v rov už klaďli bez mála
v té době zkoušek zlých,
leč ona zkoušky přestála
před sluncem očí Tvých.

Ji nezdolalo inoře zlob,
tma pustá dokola,
dej, Pane, do všech příštích dob
ať nic ji nezdolá!

Po době zkoušek, Bože, nech,
ať v míru může kvést',
vlast naše drahá za dnů všech,
ať požehnána jest.

Ó, králi králů, Bože můj,
jenž hlídáš dějin soud,
jí požehnej ji opatruj,
jí - nedej zahynout!

Z KNIHY „PIESNE A DUMKY“ OD IGN. GREBÁČE-ORLOVA, KAPLANA VE SMIŽIANECH.

SVITNUL ŽIVOT NOVÝ.

Teplý dážďik pršal v našom sade,
tíško prišiel od štíhleho Šipa
a osvěžil stromoraď —
blahosklonne zašumela lípa,
za ňou potom naporaď
všetky stromy zvravorily,
jasajúc, lieskajúc,
že im dážďik novej síly
do srdc dáva, kladie.

Zatým zavial šelma vetrík hravý
a rozohnal dotieravé chmáry —
slnko, vidiac tu zraďu,
zlatoprachom kmitlo na konári —
zladial celú záhradu
sveľlom, teplom poobjalo,
jasajúc, lieskajúc
všetky stromy poboškalo
a — huplo do trávy — --

Štrnadel' sa ozval v kroví
stromy pučia všade,
a v našej záhrade
svitnul život nový,
žlje život nový! - - -

OTČINA MOJA.

Otčina moja — to je tá zem sladká,
kde som uzrel slnce, kojila ma matka,
kde otec, bratia i kje matka milá
Boha poznávat, modlíť sa učila.

Otčina moja — sú mestá, deďiny,
v ktorých prebývajú slovenské rodiny;
otčina moja — mojích predkov sláva
a rozpomienka žalostná, bolavá.

Otčina moja — sú tie tiché polia,
ktoré už od vekov pustoší nevol'a,
kde lúčinami smutný vetrík veje
a škovrán peje pieseňku nádeje.

Otčina moja — to sú tie mohyly,
ktoré našich otcov do seba zakryly,
z ktorých jedna mi oddychu popraje,
keď raz i mne vetrík pohrabnú zahraje.

Otčina moja — to je ten národ náš,
ne ktorý Ty, Bože, nikdy nezabúdáš :
to je tá nádej, čo nám hviezdou svieti,
prácou u otcov a piesňou u detí — — —

ACH, PRŠÍ, PRŠÍ . . . .

Prší, prší von na poli,
po návrší, po údolí;
vietor stále zuní — funí
a na stráňách a na grúni
len prší, prší.

Prší, prší vblízku, vdiali;
duša moja smúti, žiali . .
Č'apotá to jednotvárne
— snahy moje, či ste márne!
ach prší, prší.

Šedá mlha ponad lazy
lenivo sa vlečie, plazi;
duša moja — vtáčik lesný -
neschopná je teraz k piesni. --- --
Ach, šedá mlha.

Prší, prší . . . Ach náladu
zmeniť skoro niet výhl'adu ---
potokami vođa gruší,
plač vylúďza v mojej duši -
ach prší, prší --- -- --

DIES IRAE.

V době, kdy Evropa chvil se pod hrůzou »dne hněvu« a vzpomíná nesčetných »dušiček«, vniká hlouběji do myslí člověka středověká sequence, kterou čteme v missálu ve formuláři de Requiem. Právem píše o ní Dr. Josef Kupka ve svém spise »O církevním roku« na str. 604:

»Dies irae zaujímá co do ceny umělecké první místo mezi všemi sequencemi (Stabat Mater, Lauda, Sion). Všichni kritikové v tom se shodují, že tento hymnus jest vrcholem všeho, co lidský duch v tomto oboru poesie kdy vytvořil; jest zajisté dílo toto obsahem i formou v pravdě umělecké. Hrůzy všeobecného soudu, před nímž rozplynou se v nivec marnosti tohoto světa, líčí básník způsobem tak úchvatným, hrůzoplým a při tom tak velebným, že duše již napřed pocífuje všechny dojmy, které jednkrátě při pohledu na Soudce vnitro naše budou prochvívatí. Mluva básníková jest jednoduchá, úsečná, názorná, vynikajíc poetickým vzletem; jednotlivá slova dopadají jako rachot hromu. Myšlenky plynou sice klidně jako tichý běh veletoku, ale silou svou unášejí všechny mohutnosti čtenářovy. Za autora »Dies irae« považuje se nyní skoro všeobecně Tomáš z Celana, nazývaný tak od rodného svého městečka; přijat byl od samého sv. Františka r. 1213 do řádu a napsal též z rozkazu papeže Řehoře IX. životopis jeho; zemřel r. 1255. Dle svědectví Bartoloměje Pisánského měla sequence »Dies irae« nynější místo v liturgii při zádušní mši sv. již ve XIV. století; v Německu, Francii setkáváme se s ní v některých missálech teprve v XV. století, až ji konečně Pius V. (1570) pojal do svého missálu a všeobecně předepsal.«

Dříve než připojím k tomuto básnickému dílu několik poznámek, uvádím je zde v textu latinském a dvojím svém překladu. Jsou to POKUSY o překlad, neboť vystihnouti kovový zvuk a praegnantnost originálu sotva kdy se modernímu jazyku podaří:

(Latinský text.)

Dies irae, dies illa
Solvat saeculum in favilla:
Teste David cum Sibylla.
Quantus tremor est futurus,
Quando iudex est venturus,
Cuncta stricte discussurus!

Tuba mirum spargens sonum
Per sepulchra regionum:
Coget omnes ante thronum.

(Překlad z r. 1906.)

Hněvu den kdys ohně silou
zmařl zemi rozmařilou:
Svědkiem David se Sibyllou.
Všechno hrůzou bude vzhůru,
až Bůh Soudce v nebes kůru
k soudu půjde, v čele chmuru.

Trouba v děsném zahřmí tónu
nad hřbitovy millionů:
Vstaňte k soudu! Poďte k trónu!

Mors stupebit, et natura,
Cum resurget creatura,
Judicanti responsura.

Liber scriptus proferetur,
In quo totum continetur,
Unde mundus iudicetur.

Iudex ergo cum sedebit,
Quidquid latet apparebit:
Nil inultam remanebit.

Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus?
Cum vix iustus sibi securus?

Rex tremendae maiestatis,
Qui salvandos salvas gratis,
Salva me, fons pietatis.

Recordare, Jesu ple,
Quod sum causa tuae viae:
Ne me perdas illa die.

Quaerens me, sedisti lassus:
Redemisti crucem passus:
Tantus labor non sibi cassus.

Iuste iudex ultionis,
Donum fac remissionis,
Ante diem rationis.

Ingemisco tamquam reus:
Culpa rubet vultus meus:
Supplicanti parce Deus.

Qui Mariam absolvisti,
Et latronem exaudivisti,
Mihl quoque spem dedisti.

Preces meae non sunt dignae:
Sed tu bonus fac benigne,
Ne perenni cremer igne.

Inter oves locum praesta,
Et ab hoedibus sequestra,
Statuens in parte dextra.

Confutatis maledictis,
Flammis acribus addictis:
Voca me cum benedictis.

Oro supplex et acclinis,
Cor contritum quasi cinis:
Gere curam mei finis.

Smrt i vesmr stane v proudu,
až tvor bude stfásat hroudu,
aby postavil se k soudu.

Rozloží se psaná kniha,
a v ní všechna provin tíha,
pro které Bůh lidstvo stfáh.

Soudce pšisný když tu stane,
vše, co skryto, v záfi vzplame,
bez pomsty nic nezůstane.

Co já bídný řeknu Jemu?
Koho k zastání si vezmu?
úzko-li i nevinnému!

Králi veleby a třasu,
zdarma Svým Ty skýtáš spásu,
dej mi spatřit nebes krásu!

Jezu můj, rač vzpomenouti,
že jsem pščinou Tvé pouiti,
nedej v den mi zahynouti!

Hledal jsi mne do úpadu,
trpěls pro mne křfž a zradu
a lež bys mě nechal hadu!

Soudce poinsty spravedlivé,
odpusť hřích mé prosbě tklivé,
než den hrůzy přiljde divé.

Obžalován úpím v truudu,
tvář má vinná řdí se v stuudu
Pane, rač, a spasen budu!

Odpustil jsi svaté Máfi,
lotra přiljals vldnou tvářfi
tak i mně Tvá naděj záfi

Nemohu to žádat kldně,
leč Ty, dobrý, dej mi vldně,
abych v ohni nemfel bídně.

Mezi ovečky mě postav,
oð kozelců zlých mě rostav,
po pravci své mě ostav.

Až zavrheš hřfšných davy,
zatrátě je v oheň dravý,
mne veď k vyvolencům slávy.

Na kolena nice padám,
v srdci jako popel zvadám:
V ruce Tvé svůj osud skládám.

Lacrimosa dies illa,
Qua resurget ex favilla,
Judicandus homo reus.

Huic ergo parce, Deus:
Pie Jesu Domine,
Dona eis requiem. Amen.

Ó dni pláče, slz a strachu,
až se člověk zdvihne z prachu
a na soudu Božím stane:

Milostiv mu budiž, Pane!
Milý Pane Ježíši,
dej mu pokoj nejvyšší! Amen.

(Nový překlad.)

Hněvu den kdys ohně silou
zmařil zemi rozmařlou —
svědkem David se Siblylou.

Jaká hrůza po oboru,
až Pán přijde ve svém sboru,
soudit přesně viny Ivorů!

Trouba divá zazní temně
nad náhrobky celé země:

Vstaňte, mrlví! Pojďte ke mně!

Příroda, smřf, vořy, hory
užasnou, až uzří tvory
vstávat s Bohem v rozhovory.

Rozloží se psaná kniha,
v níž je všechna hříchů tíha,
pro které soud lidsívo stíhá.

Soudce tedy, když si sedne,
provlín tajných závoj zvedne
pomstě neujde ní jedné.

Jak já bédný pak se hájit?

Za obhájce koho najít?

Čistým dech se budu tajit!

Králl hrůzostrašné krásy,
spasíš, kdo se k Tobě hlásí,
zdrojíl lásky, pfej ml spásy!

Rozpomeň se, Jesu milý,
pro mne že Tvé cesty byly:
Nezatrať mě v onu chvíli!

Za mnou jda jsi znaven sedal,
s kříže ramen ruce zvedal
snad bys bol ten v níveč nedal!

Soudce věčný nad zákony,

promiň vlídné viny ony,

ať jsem v den ten bez úhony!

Z hlubin úpí srdce vinné,
studu krev se v líce řine,
smilování, Hospodine!

Spasils Máří za pokání,
vyslyšels i lotra lkání -
to i moji nádej chrání.

Nehodné jsou prosby moje,
ale vlídná láska Tvoje
věčného mě zbaví znojů.

Mezi ovce mi mě ostav,
od kozelců zlých mě rozstav,
po pravici své mě postav.

Až odsoudíš zavržené
do muk věčných do plamene,
volej mne, kam vyvolené.

Padám před Tvou nekonečností,
srdce na prach drlí vděčnost -
na paměti měj mou věčnost!

Ó dni sázavý, kdy k soudu
člověk vstane z hrobu troudu,
oděn v bídu svojich soudů!

Jezu, jenž jsi dobrým Pánem,
nevrhěj nás v pekel plamen,
mír a pokoj přej námi. Amen.

Dr. Kupka otiskuje v citovaném díle překlad Františka Pavelky, který jest plynný a prostý, ale dle mého mínění až příliš dbá plynosti na úkor grandiosní pádnosti. Můj překlad druhý není lepší prvního, jenž se v některých verších opírá o Sušila a lépe vystihuje zvukomalbu. Tato hraje v »Dies irae« velkou úlohu. Jak vystihují hrůzu dne rýmy: Quantus tremor est futurus, venturus, discussurus! Zvuk trouby: Sonum, regionum, thronum! A hned zas následuje už poněkud mírnější, ale ještě hrozivá: Natura, creatura, responsura! A ještě hrozivě, ač mírněji zní dále: Proferetur, continetur, iudicetur. A nyní nastává utišení veliké, napjaté očekávání zvědavých zraků: Sedebit. A nový výbuch hrůzy a strachu: Quid sum miser tunc dicturus? Rogaturus? Securus! —

Nyní, po bouřlivé ouvertuře, dává se hříšník do lichotného prosení, a proto následují samé rýmy světlé, po hrůzném dlouhém »u« nastupuje měkké a jasné »i« až do konce. Prvních šest slok (ouverture) líčí objektivně, epicky a dramaticky, scenu soudu, další část je subjektivní, lyrická modlitba sklíčené duše s dramatickými akcenty. Hříšník celým playdoierem přemlouvá Krista k milosrdenství, líče jeho moc, milosrčí a práce a poukazuje na svou zkroušenost a hrůzu.

Významné zdá se mi také použití sloky tercínové: Každá sloka jest uzavřeným celkem pro sebe a naznačuje osamělost duše,

v den hněvu na sebe samu odkázané. Až poslední dvě sloky jsou rýmem spojeny: Buď že chtěl básník naznačit odpuštění, zrušení osamocení, spojení s Kristem a svatými — anebo tento konec, ve kterém se opakuje začáteční motiv, jest pozdějším dodatkem, neboť jest pravděpodobno, že liturgický redaktor původní báseň upravil pro missál. Na takovém dómu tesají, dlabají a pilují věky. Zvláštní monumentálnosti, kvádrové stavby, dodává básni přesné zachovávání caesury: Každý verš (až na několik: *Donum fac re | missionis, flammis acri | bus, voca me — cum | benedictis*) má po čtvrté slabice oddech. Ale i porušení caesury není vadou, přinášejíc rozmanitosti. Přílišná pravidelnost činí dojem ztrnulosti nebo dělanosti. Zajímavo jest, jak básník mezi dvěma nepřipustnými rýmy (*praesta, dextra*) dovede sklenout sluchový most slovem: *sequestra*.

Posvátné veleby dodává básni, že vychází z Písma Svatého, ba takřka na ně jest nastěpována. Básník neopírá se jen o líčení posledního soudu, jak je velkolepě a prostě podal Kristus a doplnil Sv. Pavel, nýbrž on první verš své básně bere přímo a doslovně z Písma, z I. kapitoly proroka Sofoniáše, jejížto verš 15. zní: *DIES IRAE, DIE ILLA, dies tribulationis et angustiae, dies calamitatis et miseriae, dies tenebrarum et caliginis, dies nebulae et turbinis. 16. dies tubae et clangoris super civitates munitas et super angulos excelsos.*

Prorok Sofoniáš v letech 641–610 před Kristem předpovídal záhubu království Južského a vtrhnutí nepřátel fílištýnských, moabských, Ammonitů, Aethiopů a Assyřanů a líčí dále ve verši 17., 18. hrůzy válečné: »A soužití budu lidí, a budou choditi jako slepi, poněvadž Hospodinu hřešili, a rozlita bude krev jejich jako prsí, a těla jejich jako výměty. Než ani stříbro jejich ani zlato jejich nebude jich moci vysvobodit v den hněvu Hospodínova; v ohni rozhorlenosti jeho pozřena bude veškerá země».

Pochází-li »*Dies irae*« od Celana, jest předchůdcem tercín Dantovy »Božské komedie« a zárodkem velkolepého obrazu Michal-Angelova v kapli Sixtinské. Text ten poskytl lákavou, ale těžkou látku nesčetným hudebním skladatelům (Mozart, Dvořák a j.)

Na konec vyslovují přání, aby hymna tato dala se lidu místo různých — s odpuštěním — mdlých a uspávajících písní, které zpívá lid při mších zádušních. Text církevní s církevním nápěvem. První tři řádky dají se zpívat na chmurné vážnou melodii »*Pange lingua*«, druhé trojverší hlubokým monotonním recitativem, až 6. verš vrací se k nápěvu 3. verše a uzavírá dvojsloku.

Na tyto dvojsloky bere zřetel překlad druhý.

K. D. I.

Papežská hymna: »Tam kde strní církve týmě« z básněna byla kardinálem Wisemanem, r. 1859 přeložil ji do němčiny Jos. Wenzlg (librettista Smetanuv) a do češtiny kněz Jos. Šrůtek, pozdější kanovník královéhradecký. Nápěv složil Jan Nep. Š k r o u p, autor písně »Kde domov můj«, kapelník u sv. Váta v Praze. Původní text Šrůtkův zněl:

Tam, kde strní církve týmě,
v staroslavném větném Římě.
z národův všech jazykové
souhlasuj v písní nové:
Bože, Pia Devátého
žehnej a nám zachovej!

Sedni chrámův báně zlaté,
Vatikánské síně svatě,
hroby svatých v šírém kraji
ozvěnou se otfásaj: Bože atd.

Velebné náš zpěv se vznáš
nad oblohu země naši;
po rovinách, moři, lese,
k Římu prosby hlas se nese: Bože atd.

Pohlížme k vám též vzhuru,
pějte s námi v lásky kúru,
rozníte nás, nebešfané,
ať náš zpěv zde neustane:

Bože atd.

Tak sděluje časopis »Cyrill«. V kanonické olomuckém jsou změny: národův všech jazykové svorně pěj v písní nové; sedmi chlumů báně zlaté;

hroby světců; prosby hlas se k Římu nese; pějte s námi v jednom kúru.

My bychom navrhovali místo »strní« zvučnější: Kde se vzpíná církve týmě, nebo: Kde se lýčí. Refrain pro nynějšího sv. Otce: Benedikta Patnáctého, Bože, chraň a zachovej!

Válkou zničené památky. »Neue Freie Presse« přináší seznam stavitelských památek, které dosud válkou byly zničeny. Řada kvetoucích měst byla z části nebo zcela zničena. Došlo k tomu jednak bezděky, jednak z trestu. Z devíti provincií belgických ani jediná nezůstala ušetřena litice válečné. Nejvíce ovšem utrpěly krajiny, jimiž šel hlavní vpád Němců do sev. Francie. V Brabantsku město Lovan želi překrásného chrámu sv. Petra, slavné druhdy památky gotického umění stavitelského. Nádherná stará radnice hned po radnici bruselské nejdrahoccennější umělecká památka Belgie má pochroumáno hlavní průčelí. Starobylá lovaňská universita jest zničena docela. Z památných prostor, kde učivali nejslavnější hlavy vědy jako papež Hadrian VI., učitel císaře Karla Pátého, nezbyly než bídné trosky. Ještě bolněji musí se dotknouti každého úplně zničení universitní knihovny. Četné vědecké unikáty a důležité staré rukopisy nenahraditelně přišly v nívěč. Zde stojíme před ztrátou, kterou oplakávat budou všechny kulturní země.

Celá moderní část Lovaně jest jedinou zříceninou. Vypadá tu jako po zemětřesení. Z krásného divadla nezůstal kámen na kameni. Město bylo, jak známo, rozstříleno z trestu, protože v něm bylo sířeno na vojáky. Podobně bylo zničeno město Dinant na Mose. Městský gotický kostel ční sporou troskou k nebesům nad pohádkovitým druhdy, nyní úplně se zemí srovnaným okolím svých rozkošných lelohrádků. Zle odneslo válku město Charleroi. Mohlo býti považováno za vzor města moderního, které se stalo průmyslovým a zůstalo krásným. Nádherný bulvár Andent byl dělopalbou smeten se země. Z města Visé u Lu-tychu nezůstalo vůbec nic. Také tam byl krásný starobylý kostel, jako zkazky nádherných někdy dob. Není ho více. Brabantská města Diest, Wavre, Aerschot a flanderská Alost a Saventhern jsou zničena jen na polovic. V posledním městě slavný Van Dyckův obraz »Sv. Martin« byl zachráněn. V Malínu kathedrála sv. Rombauta zůstala v celku uchráněna. Zaplatila svou daň války pouze svými malovanými okny, která se rozsypana otřesením kanonády. Hůře již pochodil arcibiskupský palác. Z moderních staveb nespočet mostů bylo vyhozeno do povětří a nespočet nádraží byl vyžehnut. Soupisu jejich teprve po válce budeme se moci dočkat.

Dr. Čeněk Zibrť padesátníkem. Kromě stěžejných prací bibliografických jest základním dílem Zibrťovým 24 ročníků »Českého Lidu«. Zásluha, kterou ocenil teprve budoucnost. Na národopisné výstavě pojal tuto myšlenku s Renátou Tyršovou a Koulou. Sedláček ve »Hradech a zámcích českých« vyličil českou šlechtu, Winter ve svých studích české měšťany, Zibrť zacho-

vává svérázné projevy lidu, jeho poesie a zvyků. Jeho 5 velikých svazků historické bibliografie zaznamenává české prameny historické až do r. 1679. Redigoval časopis musejní. Zibrť je rádcem malířů, sochařů, hudebníků, régisseurů. Genius tiché práce. Z takových kvadrů staví se velikost národa. Mnohá je ljeta!

Oprava českého pravopisu? Utopie prof. Jokla nezahynula. Kolínský profesor dr. Ot. Kunstovný vrací se k jeho návrhům na zjednodušení českého pravopisu: A opět vynecháním dělek a tvrdého y. Nejraději by zavedl radikální opravu: Zavedení srbské cyrilice. To ovšem v době, kdy se tato zapovídá i v srbsko-chorvatských zemích, jest Ironií. Představte si krasu českého jazyka, kdibichom mohli psati: »Pokladam otázku opravi pravopisne za velice důležitou otázku narodni. Poňevač pak neudržitelnost dnešního stavu nejtíže pocítuje škola, mam za scela přirozene, abi hlavňim nositelem hnuři za opravu pravopisu se stal českí učitel.« — Věfme sice, že by slabí žáci a zanilované slečinky opravu pravopisu uvítali, ale myslím, že by i v tomto pravopise dělali mnoho chyb. Zůstaňme prozatím při pravopisu dokonalejším, který podává věrnější obraz mluveného slova. Máme důležitější věci!

Dobroslav Orel, c. k. profesor a redaktor »Cyrilla«, byl 22. července 1914 povýšen na unversitě vídeňské za doktora filosofie. Dissertační prací jeho bylo pojednání o mensurální hudbě a notovém písmu v Čechách do r. 1540.

O Benediktu XV. píše nám přítel z Říma: »Nového papeže jsem již nejen viděl, ale s ním i mluvím. Je milý a velikého rozhledu. Vzbuzuje ne-

omezenou důvěru, zejména v gigantické naší době válečné, od níž očekáváme, že nám snese království Boží na zemi. Dovidáme se, že se všichni válčící národové mnoho modlí! Papež se o válce nevyjádřil, jak samozřejmě, jen nás napomínal, bychom se mnoho modlili k pomocnící křesťanů a Matce ustavičné pomoci.

Vy černé stíny . . .

Vy černé stíny rozsmutnělých borů zas vinete mě ve svůj hebký klín, zas rozchvíváte struny dumných sborů a ponořte mysl do hlubin . . .

Ta smutná lkavá píseň černem hučí - a hned zas sténá, elegie pje, a do žalu je vítr rozezvučí - a marně čeká, že je rozesměje.

Do mrtvého černa čela se kloní, hlavy se kryjí černavým mráčkem, ňadra se stáhnou, plácem rozezvoní, jak poslední píseň umíráčkem . . .

Vy černé bory, proč lkáte a sníte, proč věčně slzy vánek vám stírá?

My plácem věčně - vy se veselíte nad hrobem jak lidskost zmirá, zmirá . . .

J. Válek.

Chorvatská univerzita v Záhřebu slavila 19 října svou 40. ročníci. Základ k ní položil biskup Strossmayer darem 50.000 zlatých. Lékařská fakulta jí podnes schází.

Státním sekretářem sv. Stolice po předčasném úmrtí kardinála Ferraty jmenován byl kardinál Pietro Gaspari. Byl profesorem kanonického práva na katol. ústavě v Paříži (1880 - 1896) a působil ve státním sekretariátu (1901 - 1907) jako tajemník pro mimořádné duchovní záležitosti. Je předsedou komise pro kodifikování kanonického práva. Zdaž nyní po smrti Pia X. bude korigován násilný převrat práva farářského?

Ze Svatobora. (Schůze ředitelstva dne 24 září.) Schůzi předsedal pan vrchní ředitel dr. Karel Mattuš. V době prázdninové zemřeli členové - činní: JUDr. Hubert Veselý, majitel realit na Král. Vinohradech; přispívající: Cís. rada R. T. Dr. Ed. Bazika, vrchní inspektor státních drah v Praze, cís. rada Frant. Schnöbling, lékárník v Praze, a J. J. Karel kníže ze Schwarzenbergů, majitel panství na Orlicku; skuteční: spisovatelé Karel Krušina ze Švamberka a Josef K. Šlejhar. - Předseda věnuje všem vřelou vzpomínku. - Podpor spisovatelům nebo rodinám po spisovatelích povoleno celkem K 4410 -. - Požitky z nadání bratří Pacovských uděleny panu Gustavu Klikovi, odbornému učiteli a spisovateli v Rožmitále. - Jeho Eminence pan kardinál kníže arcibiskup Bauer z Olomouce daroval Svatoboru 50 korun. Sbor Karla Havlíčka Borovského v Chicagu poslal 489 K na opravu hrobu Havlíčkova, ku které bude překročeno, jakmile některé zbyvajících formalit budou vyřízeny.

Stále docházejí různé žádosti za cestovní nebo studijní stipendia, které však dlužno odmítnuti na základě usnesení ředitelství Svatobora v dubnu r. 1913, dle kterého nebudou taková stipendia udělována až roku 1916, kdy bude pak vypsán veřejný konkurs.

K třicáté ročníci úmrtí Douchova. Letos 3. listopadu bylo tomu třicet let, kdy vydechl naposled šlechtný, obětavý vlastenec, který při veliké hmotné bídě stal se neúnavným propagátorem české osvěty. František Doucha (1810 - 1884), kněz deficient, náležel k nejpilnějším pracovníkům literárním v prostředí minulého století. Sepsal na sta prací slovníkářských, knihopisných, theologických a paedag.

gogických. Jako básník nevynikl sice bohatou fantasií, za to však jemným vkusem. Jen čtyři léta mohl setrvali v duchovní správě ubožák zdraví pohlomeného. Pak se oddával bystrý a velice učený kněz zcela práci literární. Koncem let padesátých onemocněl těžkou pšafskou křečí a od té doby psal rukou levou, jen aby národu prospěl. Jsa neobyčejně rutinovaným znalcem různých jazyků, překládal z básnictví lužických Srbů, z ruského Puškina, z polského Mickiewicze, z anglického Shakespeara (9 dram), Byrona, z italského Danta, Petrarkey, z francouzského Huga atd. Věru náležel mezi nejučenější vrstevníky. Z práce velice houževnaté a od veřejnosti provázené velikým uznáním, mohl si Doucha přece jenom zjednatí obstočné příjmy, kdyby se byl o svá práva hlásil. Ale jemnocitný, plachý jeho duch spokojoval se s nejmenšími almužnami, pokud mu byly poskytnuty bez jeho vlastní žádosti, tak že trpěl velikou nouzí až do smrti. Podjímal se nejobtížnějších prací literárních na tom poli, které bylo od dobře situovaných inteligentů českých zanedbáváno, jen aby vyplnil nejcitelnější mezery v českém písemnictví. Věru nejčestnější paměť zaslouží muž, který za osobního velkého strádání vstoupil do první řady učitelů národa a přičinil se tolik o užitečný pokrok českého lidu! Takových obětavých, ideálních duší jest zapotřebí malému národu stále, mají-li plnit dobře své poslání uprostřed národů velikých.

(Obnova.)

„Ve válce se modlí obě strany o vítězství k témuž Bohu . . .“, tak posmívají se nevěrci a v modlitbách vojínů o vítězství jejich zbraní hledají novou námitku proti víře a zbožnosti.

Tiskem Václava Horáka v Prostějově.

Revue realistické strany »Naše Doba«, jež tolikrát štvála proti náboženské vrocnosti katolíků, napsala o této námitce následující zajímavá slova: »Skeptikové se vždy posmívali a posmívají se teď zas, že prý ve válce se modlí obě strany o vítězství svých zbraní k témuž Bohu a jemu poroučejí svou věc jako spravedlivou — Spravedlivost kterékoliv věci jest pojem subjektivní právě tak jako její užitečnost. Myslím ostatně, že mimo bohoslužby přímo vojenské daleko více modliteb prosí dnes o mír a zaražení krveprolití a boje, o více lásky mezi národy, než o vítězství. Ale i prosba o vítězství má svou oprávněnost. Žádný národ nebojuje zbytečně »lehkomyslně« jen pro boj a pro vítězství a pro slávu; každý zápasí o Ideu, o existenci, o nejdražší statky. V tomto boji jest mu pořebou, poručilí svému Bohu svou věc, a činí to třeba formou modlitby o vítězství, jako se člověk modlí o jiné věci, na než sám nestačí, v tom přesvědčení, třeba nevysloveném, že konečně rozhodnutí jest a přes modlitbu zůstane v rukou toho, který pro náboženského člověka řídí osudy jednotlivců i národů. Takové modlitbě naučil křesťany Kristus: »Otče, nechť odejde ode mne kalich tento« to bylo jeho přání, ale »ne jak já chci, ale jak Ty chceš« bylo vyvrcholením jeho modlitby. — Jen špatný znatel lidské duše může se posmívati.«

Šedesátiny slavil 8. listopadu zem. insp. Fr. Bilý v Praze. Jako rodák brněnský byl zákeř Fr. Bartoše a kráčí v jeho stopách, pěstuje svéráznost naší mluvy a literatury (Slovesnost, Patery knihy plodů básnických, dopisy a život Čelakovského, Čítanka moravská a slovenská.) Mnogaja ljeta!

-- Za redakci odpovídá Vilém Vyslouzil

A. NEUBERT, Zemědělské knihkupectví, Praha (Hybernská 20.)

K. Měšť: Povídky válečného spravedaže z Balkánu. K 1 60. — **A. J. Kulíšan:** Růže a její pěstování. K 1 60. — **Salátová kuchyně** od **Mil. Benešové**. 60 hal. — **Nové sebrané spisy** Boh. Brodského. Po osamělých cestách. Seš. 1. h 24. —

V. KOTRBA, Praha.

Al. Dostál: Sebrané spisy. Seš. 36. 60 hal. —

F. ŠIMÁČEK, Praha.

Český Lid. Red. Dr. Ceněk Zbrn. Ročně K 9 60.

Ofiny. Německá katolická revue Putetova »Der Aar« po třiletém vycházení zanikla pro nedostatek podpory. Za to ve Francii katolický kulturní život vzkvétá. Nejlepší spisovatelé stojí v katolických řadách.

Spisy opata M. Zavorala. Doporučujeme inteligenci vše spisy tohoto moderního našeho apologety, který dlouholetým studiem autorů francouzských, zvláště Lacordaire, a širokým vzděláním a stykem s inteligencí osvojil si smlost duchovních potřeb naší doby a schopnost mluvit přesvědčivě a krásně k modernímu člověku.

V ADMINISTRACI „ARCHY“:

DOLOROSA od Fel. Jenewelna
v passepartout 6 K.
SOLI DEO. Básně K. Dvořáka 1 K.
SLOVO K OTČENÁŠI Fr. Bilka
od J. Demla. Vaz. 7 K.
OSUDY Básně K. D. Luitnova
Vázané . . . 3 K.
DUŠE V PŘÍRODĚ Básně Sig.
Boušky . . . 4 K.

V žádné katolické rodině nesmí chybět

POSTILLA.

Výklad na všechny nedělní a sváteční i svatopostní epístoly a evangelia celého roku církevního s věro- i mravoučnými úvahami, vysvětlivkami důležitějších obřadů a obyčejů církevních, s připojenými výroky svatých Otců, životy čelnějších svatých a blahoslavených dětí církve katolické.

Z něm. pův. díla **L. GOFFINE**-ova přeložil Bohoslovec Olomouc. kněz semináře.

CENA K 8— brož., K 11— váz. v plátně, K 13 50 v kůži. Úvěruhodným osobám též na splátky. Na skladě u všech knihkupců, neb v nakladatelství **E. PROMBERGERA** v Olomouci.

Umělé a stavební sklenářství v Prostějově.
Vlastní brusírna a leptárna skla.